

2017/08/24

... 1941 ...

[illegible]

ARE DO YOU EXPECT TO GET  
BEST OF VIANDS IN BOMBAY

?

AT

**PEARSE'S**

THE LEADING CONFECTIONERS & CATERERS.

BY APPOINTMENT TO

H. E. THE GOVERNOR OF BOMBAY.

**Breakfast, Tiffin and Dinners with choicest  
Wines and Liquors.**

ICES

ENGLISH & ITALIAN CAKES & SWEETS.

AWARDED

**3 Gold Medals for our celebrated  
Tea and Mocha Coffee.**

SELECT BILLIARD TABLES.

*A Trial will convince.*

**PEARSE & Co.,**

**I, Apollo Street, Fort,  
BOMBAY.**

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ ]

અનુક્રમાંક ૦૬૦૮ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ૫૨૧ નાં ૨ નાં ૫૧૦૨

વિષય ૮૩૩૩:૩

# “બસ તારેજ ખાતર!”

(અંગ્રેજ સંસારની એક અતી દીલકંથ વારતા.)

ધરે ધર વપરાતી સરળ પારસી ભાષામાં.

લખનાર—“ફીરોઝખાન.”

બેલાઈ પોંચરથી બ્રીટન, મેજક મહેલ્લી, બહુજી બાહિરી,  
દીલસોજ રફીક, ગેબી અવાઝ, ઇત્યાદીના કંતા.

દુનિયા છે જ એક જ બાબત, માતર,  
કર પાંચી ખાતરી “બસ તારેજ ખાતર.”

સર્વે હક કર્તાને સ્વાધીન છે.

તા. ૧૧ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૧૮.

આ ચોપડી “બસ તારેજ ખાતર” મી. અરદેશર અરશેદજી દેશાઈએ પોતાના મુખ્ય, કોટ,  
૭૫, બનર ગ્રેટ સ્ટ્રીટ મધે આવેલાં “નવરંગ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ” માં છાપી છે, અને  
મી. સમાવક્ષા દારાશાહ શરોફે, ફેલ સેનશન, અંબાલા હીલ ઉપરથી  
પોતાને માટે પ્રગટ કરી છે.



અને  
ખસ તારેજ ખાતર,  
વાહત !—

જેને માટે મારાં જીવરના  
ઉંડાણ પડમાં પ્રીતની પુટળી  
ડોકીયાં કરી રહી છે, તેજ મારી ભવીશની  
ભાગ્યણુને આ “ખસ તારેજ ખાતર” નો અતી  
કરુણારસીક દીલકશ કીસ્સો અર્પણ  
કરતાં આ અદ્ભુત કવચકશ  
મનની સીફ ઘાજ  
માની લો છે.

સાને માટે તારેજ  
“ફીરોઝગર”

## અઝીઝ વાંચક

વીલાયતની સફળ સફર બાદ તારી સાથે ઓળખ કરવાને મને હુજુતો બે મહીનાથી પુરા પાઘરા વીટયા નહિ હશે એટલામાં ફરીને કલમને મ્યાનમાંથી બહાર કાઢવાને માફ ચટપટીયું મન ગોડા મારી રહ્યું છે. મારી બેલાઈ પીચરથી પ્રીટન તારી બારીક કસોટીમાંથી મારી ને તારી બેહદ ખુશહાલી ને સંતોષ વચ્ચે પસાર થઈ છે, ને તે માટે આ અદના કલમકશાની વખાણ કરનારાં સેકડો પત્રો વગર માંગવે સાહીત્ય રસોઈખાનાની અલકાઈએ ઓળા ખાતાં પડ્યાં છે, જે માટે સીફ શુક બારિતાઅલાના અદા કરે છું.

આ એક અંગ્રેજ લેખકની અંગ્રેજ સંસારી વાતની ગુજરાતી ચીતાર છે, અને તેની અસલ મીરાસમાં તે એજ લખનારની પોણાસો ઉપર લખાએલી વાતચિતમાં પહેલી હરોળમાં બીરાજવાનું માન ખાટી ગઈ છે. વળી તેમાં ડામોડામ નસીહતનો વનવન બગીચો બનાવનારાં આ નાકેશ વનમાળીએ કશીથી ક્યાસ રાખી નથી એટલે તારા હાથમાં આ ચોપડી પુર વીશવાસ સાથે સોપતાં માફ એજ માનવું છે, કે સમાપ્તનો બોલ તારી નજરની સ્કીન પર રોશની ફેંકતાંજ તારા મુખમાંથી શાદમાની ને સંતોષ બોલો જરૂર ટપકશે.

છેવટે ચોપડી ધારવા કરતાં વહીનો દીવસ અસુરેથી બહાર પડી છે, તે માટે અંતરે બે બોલનો ખુલાશો કરવનું હું વાજબી વિચારું છું. માસ બુલાઈ જેમ ઇનકલ તનજાના જલેમ જોરમાં ચારી મુગ્ધને આઝેજ કરવા નસીબવંત નીવડ્યો તેમાં મોને તારીડાઈ નહિ મળી હતી. આ અદના કલમકશાની તેનો કમનસીબ ભોગ થઈ પડ્યો હતો, ને લગભગ બીજાનું છોડતાં બે વીકની અદલાબદલી થઈ હતી. વળી અધુરામાં પુર આ ચોપડીને અછછી રીતે મારી સુચના મુજબજ રજુ કરનાર, મારા દિલસોજ રશીક મીઠા દેશાઈ તે નવરંગ પ્રેક્ષના માલીકને પણ એજ ચેપી રોગે પોતીકી જાંજીરમાં જપટ કીધા હતા, એટલે ટુકમાં એમના માણસો, એમનું પ્રેસ, એવણુ પોતે, હુમો પોતે ને હુમારા માનસ મસાલોથી આવીજ રીતે ઇનકલઅનજાના પરગણામાં આસમાન ને ઝમીનની વચ્ચેમાં અછાડપછાડ કરવા લાગ્યા હતા.

તા. ૧૫મી આગસ્ટ પછી મામલો સુધરતાં ફરીને વાંચક વર્ગની બીદમત બળવવાની લગામ હાથમાં ધરી, પણ ફરીને આવીતી બીમારીએ આ નાકેશ

કમતરીન પર પંજે સુક્યો, અને પુરૂષો તપાસવાનું બીકટ કામ અતે હમ્માર દેશાઈ  
લાઈને ફાળે આવ્યું, જેવણે મારા કામમાં કટોકટ વખતે મદદ આપી મારી પર  
જે અહેસાન કીધું છે તે માટે તેમનો હું ઉપકારી છું.

જે ચોપડીમાં કેઠે ભુલ ભુલામરી થઈ ગઈ હોય તો તે માટે મોટા દીલથી  
ગરીબ લાઈને માફ કરજે, સખબ છાપખાનુ તે ભુટખાનુ છે જ્યારે તબીયતખાનુ તે  
કુદરતખાનુ છે. એ બન્ને જ્યારે ચારી આપે ત્યારે તરોપો સીધો કીનારે ઉતરે  
એમ છે, પણ આ વખતે તો બન્ને આ કલમકશ સાથે “કીત્તા” થઈ જવાથી  
દરેક પ્રકરણમાં બે પાંચ ભુલો રહી ગઈ હશે અને તે માટે હું તારી રહેમદીલી  
ને મોટું મન માંગું છું.

વાર્તાઓમાં સઉથી સરસ તેની મીરાસ હોવી જોઈએ, ને પછી તેની ગુંઠણ  
કળા બહુજ અછછા કસળીદારને હાથથી થવી જોઈએ, પણ એ બે ચીજો તું આ  
વાર્તામાં સંપુર્ણતાની ટોચે જોશે, એટલે તારે વધુ બળાપા કરવા જેવું કશું બી  
ધારવું નહિ.

છેવટે મારા દીલસોજ દોસ્ત બહેરામજી શોરાબજી ઉમરીગર (પીઅર્મ  
કુઆબા) ને હું ભુલી જવા માંગતો નથી, જે લાઈએ આગળ મુજબજ આ  
ચોપડીમાંથી મારા હમશરીક થવાને દીલોબાંધથી પ્રેરી બતાવી છે, અને તે માટે  
તેમનો હું અહેસાનમંદ છું.

આયદે મારી ઇચ્છા એ છે જે માટે નવું નીકળનારું “અપ હુ ડેટ”  
માસીકબી તારી મહેરબાનીને પ્રશંસા આ વારતાથી જીતી લાવવાને નસીબવંત નીવે  
એ જોવાની ઉમેદમાંજ જીવતો,

પ્રીતિ વાંચક,

હું છું તારા હૃદયમાં દુવાનો મંગલનાર.

કમતરીને બહેગાન.

“ફીરોઝગર”

પટેલ મેનશન

ખંભાલા દીલ.

તા. ૧૧ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૧૮.

# “બસ તારેજ ખાતર!”

પ્રકરણ ૧ હું.

ખ્યાર તારે પારણે કોણ હીંડોળા ખાય,  
રકે બેસી હસ્તો પછી રંક કે રાય;

ન પરવા જુરીની ન પ્રસતણ સરકાર  
સવાર થાય તો સંભાળ છે તલવારની ધાર.

પોતાને નીમક પાણીથી નીભાવનાર તરફ બેહુક માનને ઈજ્જતની નજર ચમકાવતો ચારપગી ચોકીદાર વહાલો ‘મરીન’ શેઠાણીની સોડમાં એકાદ ખુશખબતી ભરી સાંજે પોતાનું ગુચ્છાદાર બાલોથી ભરેલું શીશ નમાવી તેણીની ખીદમત બળવવા ખેટી હતો. બેશક સાંધ હોવા તો શહેનશાહ પણ આ નીમકહલાલ પ્રાણી તમને જાન કરતાંખી જ્યાદા ચાહે છે, મરીન! જર ખુદાતાઆલાએ આ મુગાં પ્રાણીને અશ્કલ જેવું નાદર ગોહર બક્ષયું હોય તો તે આજે તેની શેઠાણીની કદર ખીછાણી શકતે, સખળ મહોબતી મકતબની માસતરણ અને મરીનની માલેક જુલીયટ હેથેવે જ ખુબમુરતીના પરેસતાનમાં રોક પુતળું હતું.

મરીનને લાડથી પસવારતાં આ લાડકલી લયલા પુર હોંશથી પોતાના મગજના વીચારોના કુવારો આ નીરદોશ પ્રાણી સમક્ષ ઉઠાવવા લાગી. “મરીન, મારા નીરદોશ મરીન, અસાસ કે આ દોરંગી દુનિયામાં ઇનશાફ ખરીદવા ઇનશાનને આંખો નથી. કાંચ નહિ આખર દરકારથી પોતાના ગુજરાનના સાંધણ મેળવતો માનવી દોલતને દરીયે અંગોળ કરી શકે! કાંચ નહિ મોરીસ હાર્ટકોટ એક મુફલેસ ફક્કીર બદલ પાપી તવંગરીમાં પછડાતો કરોડપતી થઈ શકે! શું અવશ આરામની દુનિયા અમીરોનું ઘરખાર છે, ને ગરીબોને કીચળમાં રગડાવું સજવાર છે! કાંચ નકી હું આએ કાંટાથી ભરેલી, પાપના અંગારમાં બરેલી, નેહસ્ત દુનિયામાં કટકો ફોટલી માટે પોતાના લોહીનું ગંધીલું પાણી બનાવતાં બુનેર્ગ પાદરીની ઢીકરી બદલ, હીરા, મોતી, માનેક, લીલમના લંકાની શહેનશાહ બાનુ તરીકે રાજ કરે! મોરીસ બસ જુલીયટ માટેજ જીવે છે ને જુલીયટખી મોરીસ માટેજ મરીન!”

લોલો લોલો, ઇનશાનની બોલીથી અંજાણ વફાદાર મરીન, તેને શું ખબર કે તેની શેઠાણીના લેકચરમાં કેડી આમ બાબદ હતી!! જર માને યા ન માને તે તમારી

મુનસફી પર છે, પણ ભંતવંત મફીનના મગજ પર જુલીયટ જેવી ખુબસુરત હુરીની મીઠી મધ લુલીએ એવીતો અસર કીધી હતી કે, પોતાની બાઈ જેણી સવાલ પુછે તેનો જવાબ નાકના કુકારથી, અને લાંબી લય જીભલીથી બાઈના હાથ ચાટી, પુર પ્રીતીથી તેણીની તરફેણમાં પુછડું હલાવી આપતો હતો. વા વાંચીથી નજરું ખસ્યું તેમ હજુ તો ઉપલી હવાઈ વાદવીવાદ ને મીનીટ નહી થઈ હશે, એટલામાં તો પાસેની ઝાડીમાંથી વા કોઈ ખખડાટની વાત લાવ્યો, જે મફીનના ચક્રો કાનપર પડતાંજ તેને પોતાની બાઈની સોઠ છોડી પડોશની ઝાડીમાં જીવવાનું. વાંચનાર, તર્કકર એનો શો સખબ હતો! શું કોઈ કુતરા કુતરાઓ વચ્ચે પાનીપટની હોળી ત્યાં સળગી હતી, કે કોઈ ખવીસના પગલાંનો પડછયો તેની ચતુરચશ્મ પર પવને નાંખ્યો હતો! નહિ, એનું કારણ ખીબું હતું. કોઈ વીચારના વમળમાં વીંટલાયલા મધુબનની વીહસલનો તે અવાજ હતો, જેને મફીનની શાંતીમાં ખલલ કીધી હતી. જેવો તે જુલીયટ આગળથી ધસારાબંધ આગળ વધ્યો કે તુરંતજ ચતુર જુલીયા તેની હીલચાલની મતલબ પામી જઈ, ધીમે પણ શાંતને મક્કમ મને તે જંગલો તરફ કદમો લંબાવા લાગી.

“મોરીસ”-જેવો મોરીસનો ઝાંખો પડછાયો સમી સાંજના ઝઝકળામાં ખીચાખીચ ઝાડીથી વીંટલાયલા જંગલમાં તેણીની નજરે પડ્યો કે ધીમે સાદે પોતાના પ્રેમી ખ્યાલને ખુબસુરત મોંઢાંની દાખડીમાંથી તપકાવતાં તેણીએ ઉપલો તીણો અવાજ કાઢ્યો. “મોરીસ-મોરીસ વહાલા” અને ખીજી પળે જુલીયટના મનની કાળી ભમ્મર ઉંચી મુરતી તેણીની સમક્ષ પડે થઈ. તેના અવાજમાં મક્કમ-પણાં સાથ કથોરતા ગુંથાએલી હતી, અને જુલીયટ હજુ કાંઈથી વધુ બોલે તે આગમ્ય તેને તેણીને પોતાના બન્ને હાથોના વચ્ચેમાં લઈ એક અતી વહાલના ચુબનનો સ્ટાંપ તેણીના ગુલાબી સુવાળા ગલોના કાગળપર પાડ્યો હતો, જે સ્ટાંપે તેણીને ખીલકુલ બેકામ બનાવી હતી. જુલીયટ, મોરી રોશની, દુનીયાના ખુરશીદ, ખુરશીદનો ખુદા! બેશક જુલીયટ શ્રદ્ધજ મોરીસના જીગરનું એ જીવન વાહલની અતી ઉશકેરાયલી લાગણીના પાવરથી જીવુંતો બેશમાં ચલાવતો હતો કે મોરીસની આંખોના ચમકારાજ તેની સામેતી હતી. અને જ્યારે જુલીયટે આ બંધ વરણના મધુબનપર પોતીકી નજર ફેંકી, ત્યારે તેણીની દહેશતનો વીસ્તાર શી હશે તે અતરે કાગળ ને કલમ પર દેખાડવાની જરૂર નથી. ગમે તે હોય પણ સઉથી મોટો સધીયારો જુલીયટને એ હતો કે તેણીની ખુબસુરતોના તાપે એક કઠોર જીગરના દીલદારનેખી તેણીને માટે મીનબતી સમ પીગલાવી નાંખ્યો હતો, જે જુલીયટની એક કમાલ મગફરો હતી. બેશક તેણીની ખાતરી હતી કે મોરીસને જેમ તેણી નચાવા માગશે તેમ આ મહોબતમાં મસ્ત બનેલું પથ્થરના તનનું હાડ-પીંજર નાચી શકશે; પણ લોલી જુલીયા, તેણીએ વીચારના અરુપને લંગાણુ ચક્રાવો આપવાની દરકાર કીધી હતે તો તેણીને ખબર પડતે કે તેણી હાલને કાજતો મોરીસની ઉમેદના ઉછાળા મારતાં અનેક મોજાઓમાંનો એક મોજો હતો. એક દીવસ એવો તો તેણીની જીંદગીમાં જરૂરજ રેજીસ્ટર થઈ ચુકે હશે કે જે

વખતે જીવીયટની મહત્તમ ઇચ્છા અને આ કથો રખવાસના મોરીસની ઇચ્છાને ક્રીસમતને આધારે સામાસામી સુરંગ સજગાવી પડશે, અને બન્નેની સરજતને રોશન કે તેનો આખેરી અધ્યામ થું આવશે. બેશક બન્ને પોતપોતાની હુબજત પર મુસ્તાફ છે, અને જરૂર એક નજીવી ચીંગારી બન્નેની જીંદગીના લલના વાંચક હીયર તારી હજુર કેમ ગાશે તે તારે ધીમેથી આ સયર સફાઓમાં સહેલ કરતાં અનુભવવાતું છે.

“ખરેજ મરે તમે આજે ઘણું મોડું કીધું” ગરૂરીની દુર્ગંધથી ભરેલા અવાજે જીવીયટ બોલી.

“મેં તો માડું બનતું કીધું, પણ અચાનક અડચણે વાડ નાખી” સહેજ તાઢા પાણીએ કાસર કાઢતાં મોરીસ ભાઈએ જવાબ દીધો.

“નોતસન્સ! દરેકની પુઠે ફરવાના તમારા આવા હસકા વીચારને હું ખરેજ મારા અંતકરણથી ધીકાડુંછ.” જીવીયટે સહેજ ખભાં ઉચક્યાં, પણીએવામાં પોતાના બેડીદારનો ગુરસો તાડીના શીણ માફક ઉભાતો બેઠો તેણીએ હાલતો અહીંજ થોભવામાં ડાહપણ માન્યું.

“જ્યારે તમેએ મારીપર મોહબતની પાળ બાંધી ત્યારે તમે મારી હાલત તો હું ધાડુંછ કે બરાબર સ્ટડી કરી ચુક્યાં હતાં જીવીયટ. જો હું લંડન જતે અને એક કલાકના નજીવા ઓધ્ધા મારે અક્ષાણજીક કરતે તો હું નહીં ધારતો કે હાલ જે કમાઉંછ તેથી અરધો પાડા તેમાં મેળવી શકતે; અને તે ઉપરાંત મારી તમામ ઉમેદોને હવામાં સજગાવી મુવી પડતે. ટુંકમાં લંડન જવાથી મારી હાલત સુધરવા બદલ બગડતે. જેટલા પાઉંડો મેં મારી હાલની નોકરીમાં આપરાં લગનના મુબારક ટાંકણા માટે બચાવ્યાછ તેટલી પેનીબી જીવીઆ હું ખાતરી નાપુછ કે લંડનમાં બચાવી નહીં શકતે. પણ ખુશી થા અએ ખુબસુરત પરી કે લંડન જવાની મારી ના મરજીએ પાડ કીરતાર પાસે રજા મેળવી મને તારી સોડ માંજ રાખવા વાગળી વીચાર્યુંછ.”

“ખરેજીતજ જો તમે તેને રમુજ હેઠળ હમી નહી કાઢતા હોવ તો એનજેજ થવા જેવી મુબારક વાતને હું આવકાર દેઉછ, પણ તે સાટું એક ખાતગી મસલહત તરીકે તમારા જીગરના ઉડાણમાંજ સચવાઈ રહેવું બેઠ્યએ. ખરેજ મરે મારી સહીઓ કેવી નસીબવતી કે તેઓની પડખે તેઓના લાડ લડાવનાર લાલાજીઓ મોબુદ છે, જ્યારે હું કેવી કમનસીબ કે મરે હુંજ બેડીદાર વગર રહી ગઈ!”

“ને તેમાં તારો પોતીકોજ કસુર છે. વારે ઘડીએ મેં તારા પીતા પાસે જઈ તારા હાથની માંગણી કરવા માટે તારી રજા માંગી, પણ મારી આફરને તારી કનસેન્ટ નહિ મળવાથી હું તો એમજ સમજ્યો કે ભવીશના એગરીમેન્ટની ઇમારત તુટી.”

“મને લાગું કે લાંબો વખત સુધી આપરક લગન થઈ શકનાર નથી, અને

વરી પાછું એક તો આપરી હાલત હાલમાં એવી નથી મોરીસ કે લગન જેવી ઉમદા થીજને કુદરતી બહાળી મળે, છતાંબી જો તમારી ખુશીજ હોય તો આવતી કાલે રાતે પપાની રજા માટે ઘરે સીધારજો, ને હું ઈચ્છું કે એ તમારો મોડલ આઈડીયા આ મોડલ ખારજેનમાંબી મોડલજ નીચડે—”

વાંચક મુરબી, ઉપલેા તકરારી વાદવીવાદ મોરીસને જીવીયટ વચ્ચે ચાલતો હતો, જેમાં જીવીયાના છેલ્લા વાકયોએ મોરીસની લાગણીને એટલી હદ સુધી ઉશકેરી કે ફરીને એકવાર તેને તેણીને પોતાની ગોડમાં લઇ મીઠા મધ વડાલની લખ જીવીયટના રૂપેરી રૂપસાર પર ખાલી કીધી—“ઓ બાજે બહેશતની ઉત્તમ દાળ,” મોરીસે પોતાનો ખ્યાર જાહેર કરતાં કહ્યું. “તુને મારી પરજોતર બનાવવાના ખ્યાલમાં તું જાણેછ કે આજે હું હરખવેલો બની ગયોછ. તું મારી સુખદુખની લાગ્યણુ બનશે કે નહિ, યાને જીવીયા મોરીસની થશે કે નહિ એ વીચારનો વીછછું આજ કેટલુક થયું મારા જીગરમાં ડંખ માર્યા કરતો હતો, અને ઓહ કુદરત બેશક ખુશી થા કે તમામ દુનિયાની મીજલસ આગળ મોરીસ જીવીયટને પોતાની લવી-શની લાગ્યણુ તરીકે જાહેર કરશે.”

મોરીસ ખાવાએ આકાશમાં કુટુંબ મીનાર બાંધ્યો, જે મીનારે સીરામાં છતરી ઉંઘાડી જીવીયટ બહેને નજરને ચકરાવો આપ્યો. “જા ડીઅર તુંતો ઘેલાં કાઢેછ.” તેણી બોલી, “અજો મોરીસ વાહલા, તમે જેમ નેનસી ફેરેસ્ટના બેડીદારે તેણીનો નાજુક આંગળીને હીરાની વીટીથી શોભાવી તેમ મનેબી લગનના પવીત્ર કોલની નીશાની દાખલ સુંદર હીરાની વીટી પહેરાવશે.”

‘હીરાની વીટી’ એ શબ્દો સમજતાંજ હા કોર્ટની છાતીના પાટીયાં ધીલાં થયાં.

“વહાલી જાન, તારા નશીબમાં હોશે નો તેબી તુને મળશે. કહેતી છે જે ‘બીન માંગે મોતી મળે, મળે નહિ માંગી વીખ; માંગી કુલ દુનિયા મળે, ક્રીસર તમાં હોય તો શીખ. પણ કોઈબી રવેશે હાલતો તુને એકાદ વીક થોભવુંજ પડશે. કદાચને હીરાની વીટી મેળવતાં રૂતુબી જાદલાય.” બાનપર લમતા મકોરાએ માખ ગળવાને જાળ ફેંકી, પણ જીવીયા જેવી માખ આગળ તેની આવી રજાડે, જલો તકલીફી હતી.

“ઓહ ખુદા, શું હારકોર્ટ પાસે હીરાની વીટી જેટલાંબી પુટયાં નથી.” ! પોતાની સખુરી પર અતે સુપડું ધાકતાં તેણી બોલી. “મને તો એમ લાગેછ કે તમે મારા હાથની માંગણી માટે મારા પીતા આગળબી રૂતુ જાદલાયનેજ આવો તો ફીક, કે જે વખતે તમેને હીરાની વીટીબી ખરીદવાનું બની આવે. તમે ખચ્ચી-તજ પારકી પોરીઓને હાથ ટુંપાવા તો નહિ ઈચ્છતા હોવ, કે મોરીસ હારકોર્ટ જેવા બીખારી પાસે જીવીયા જેવી પરી માટે એક વીટીબી ફાજલ નથી.”

“મોરીસ હારકોર્ટ જેવા બીખારી પાસ” ! આ શબ્દોજ તેના દીલમાં ચક્રમક સમ પેશ થઈ એકગુસ્સામાંજના ગુસ્સામાં વધારો કરવાને પુરતા હતા. “શું ખુબસુર-

તેની ક્રીમત હીરાની વીટીમાંજ સમાઈ હતી? ‘ગર ખરીદાઈ શકતી હોય દુનિયામાં ખુબસુરતી હીરા બદલ; બગી ગઈ એવી ખુબસુરતી, ન ખરીદે કોઈ ક્રીડા પાદલ.’ અને ઉપલાજ થંડી આગતા છાગડા તેના જીગરમાં છીંદ્ર પાડતા હતા. તેની ઝળાં જુલીયટ પાસે ઉપડી શકી નહિ. અને જુલીયટ આ પથરના ખમીરના અવતારને મોમ મીશાળ તેણીની આગળ પીગળી ગયોલો જોઈ, અબ્બયખીથી ગરકાવ થઈ ગઈ. શું તેને જુલીયટની આગળી થરસા ભરેલી તકોરથી પોતાના ગળાનો કાકરો સુકવ્યો હતો! સપ્હેબને ખબર! !

“શું મારી સાથે પાછા તમે મારા બગીચા સુધી નહિ આવશો!” મોરીસને દીલગીર ચહેરે પોતાથી રૂબરૂ લેવાની તૈયારી કરતો જોઈ જુલીયાએ સહેજ દીલ-ગીરીના બગીચાને ઝળાનના પવનથી થંડક બક્ષી.

“નહિ મારેથી બનશે નહિ” જવાબ મળ્યો “મને આજે મોટે ખાંચરેના ખાણાનું ધન્ય છે, અને મેં તેઓને પ્રોમીસ આપ્યું છે કે હું વખતસર ત્યાં હાજર થઈશ.”

“કોણ મોટે ખાંચરેના ત્યાં તણાઈ જવાના છે!”

“તું કોઈનેબી ઓળખી શકશે નહિ જુલીયા, પણ સર રોબર્ટ લાઈલ, લોર્ડ હીડનને બીજા એક બે જણાઓ જેઓ હાલમાં શીકારની સહેલગાહે ઉતરી પડયાછ તેઓની એમ તો ત્યાં આમદ થવાની છે.” અને ઉપલાં નામોમાં માલેકને રોશન શું ચમતકાર હતો કે જુલીયટ ધામ્માં કરતાં ઉલટી રીતે તેઓને પોતાના જીગરમાં દુરબલેર આવકાર આપ્યો, જે ટૂંકગાળામાં હારકોટ જોઈ શક્યો નહિ.

“હું ધાંદું કે તેઓ પાસ ખુબ ચીચોડા હોવા જોઈએ નહિ વાડ?”

“તે હું કેમ કહી શકું! લોર્ડ હીડનની તો બાવા નાહે ને તાપે જેવી હાલત છે, પણ સર રોબર્ટ લાઈલને ત્યાં તો દોલતનો ડુંગર થયોલો જણાય છે. ખુદાનો એક પગ ઘેરમાં ડાળા ખાયછ રાત્રે એના ભાઈનો ડાળો સર રોબર્ટની દોલત પર ખાવાયેલો હોવાથી તેબી રોબર્ટનાં મોત માટે તપતપેસરી કરતો ફરેછ. કમનગ્રીએ ખુદા એક તો કુવારો સુવોછ!

“હું ધંધુલું કે એટલી દોલત તમારી પાસેજ હોતે મોરીસ! મરે તારે તો દુનિયા મારી કેવી અદેખી બનતે ને હું તેઓને કેવા સુન્નાના સરપાવ આપતે!”

પણ હજુ તો મોરીસને તેણીના શબ્દો મનમાં ઉતારવા વખત મળે તેટલાં તો દુરથી દેવલના ઘડીયાલનો સથોડી થોડો તેના કાનના પદ્મમ પર પડ્યો.

“અસ મારે હવે જવું જોઈએ, નહિ તો મને બીક છે કે હું મોડો કહેવાઈશ.” સહેજ ઉતાવળે મોરીસે પોતાનો વીચાર જુલીયટને જણાવ્યો.

“ચાલો ત્યારે તો આજે ધીવ ઝાડીના છેડા સુધી હું તમોને વળાવા આવીશ.” મનમાં મલકાતી જુલીયટ બોલી જે જોઈ મોરીસને સહેજ દીલાસો મળ્યો. જોકે તે અચ્છી રવેશે જાણતો હતો કે તેને મોડું થયું હતું, પણ આવી ખુબસુરત



ખબુતરીને પાસામાંથી ખસેડવા કોચુને મમે બાપુ !

જ્યારે તેઓ થોર્નતન હાઉસની લગોલગના જંગલમાં દાખલ થયાં ત્યારે મોરીસે જુલીઆને સુગંધી પુલોનાં ઓઠાં હેઠલ ફરીને એક ક્રીસ ક્રીધી, અને પછી ત્યાંથી બંગલા તરફ કદમ ઉઘામી ગયો. અને જુલીયટ, જ્યાંસુધી તેણીના મનની મધુરી સુરતના દરશન મેળવી શકાય ત્યાં તલક વાડની પગતી પર ચઢી હારકોટના પગલાં પુજવા લાગી. થોડીક ઘડી બાદ ખેલ ખતમ થયો. ડીયર જુલીયટ હવે તું તારે મકાને પાછી ફર, સખખ તેણીને લવર ત્યારનો થોર્નતન હાઉસમાં નવો જુનો થઈ ગયો હતો. હવેજ તેણીના વીચારોની રૂતુ બદલાઈ હતી. હવે તેણી એકાંતમાં હીરાની વીટીનું પીકચર મગજની સખત દીવાળોપર ચીતારતી હતી. “ઓ ક્યારે મારો મોરીસ એક કરોડપતીમાં ફેરવાશે, ક્યારે તે મને હીરાની વીટી પહેરાવશે; જ્યારે હમે પરણીને એક થઈશું ત્યારે મારા મોરીસને હું લંડન તરફ કદમો ઉઘામવા હુકમ કરશ, ને હાલના થોર્નતન હાઉસના માલિક જમીનદાર બીજાંટના દીકરાના એક માસ્તરના હલકા ધંધામાંથી એનું ધ્યાન ખસાડી એને માટે આખરું ઇજ્જતનો મોલા ભર્યો ઓઘો હું શોધી કાઢશ, વગેરે.” બાળપણના સ્વપ્નઓ, જુલીયટને ખોળે તમે હાલ તો ઉઠાળા મારી રહ્યા છો પણ ક્રીશતી પાર ઉતરે ત્યારે જણાય કે છોકરો જીત્યો કે છોકરી ! ગરીબ બીચારી જેટલી નોવેલો તેણી વાંચતી હતી તેટલી બધીજ ધુમ્મસ ને ધુમાડાને હીમ બરફના પોશાકમાં ઢંકાએલા માલેતોબર દેશની અખુટ દોડા પરજ વીવેચન કરતી હતી, અને લોલી ભટાક ભાનજુલી આ અબળા તેને સચ્ચાઈ સખકો સમજી મનને મંદીરે ચીવતાઈથી સાંટી રાખતી હતી. ઓ દુનિયાની નીરંદાશ અબળાઓના સુખમાં સડો પાડતી તું કંગાળ કસકુનમ દદા નોવેલ ! તારી ગોડમાં કંઈક જીમલે જહાનના અનેક સારાં નરસાં ગોહરો છુપાઈ બેઠાં છે-ખ્યાર સાથ નીસખત રાખી તું ફાંસીને લાકરે મારનારજે, દોલતનો દીલબર બનાવી ઇજ્જતની મોહકાણુ વાળનાર છે; ખુન આગમાં ખુબ રંગોળી ઇનશાફથી પાવણુ કરનાર છે; ખુદાઈ જ્ઞાનની મંજલમાંથી બટ્ટીની લગામ ધરનાર છે.

અને વાંચનાર એવીજ નોવેલમાં પોતાના સંસારનો પાયો ચની લેનાર વંદાડી જુલીયટને મોરીસ હારકોટની દીલદાર તરીકે પોતાના કહેવાતા પોઝીશનના ખ્યાલમાં દીવાની બનેલી તારી નજર આગળથી ઘર તરફ કદમ ઉઘામતી બેઠને તેણીનું વીચીત્ર મન સ્ટડી કર.

હજુજુ તો તેણી ઘરમાં ઠરીકામ પડે એવામાં તેણીના હવાઈ ખ્યાલોમાં કંઈક કઠોર અવાજે ખલલ પુગોડી.

“માફ કરજો બહેન, હમારી બુલને લીધે કદાચને તમારા ઉમદા વીચારમાં નડતર પુગી હોય, પણ મહેરબાની કરીને એટલું જણાવશો કે અહીંથી થોર્નતન હાઉસ કેટલું દુર છે !” જુલીયટે આ ભુરી ભવીંદાર આંખોના ઇશારા તેણીની ખુબ-સુસ્તીપર વીજલી સમ થતાં મેયા જે તેણીની ગરૂરીની દલીલોનો પાયો મક્કમ કરતા

હતા—પરેજ કુદરતની ક્રીસખી સમાઈછ એ જાત; એ પરજ સંસારના મુખદુખની વાત; મોહવાઈ તો વરી સમાવી સઉ સાર; પણ ભુલ્યો અક્ષલ દેતાં પરવરદીગાર—

અલખતાં ભુલીયટને ઉપલી અર્જ કરનાર તે બેડી ખમણીનો, ખુમસુરત, દખલ ત્રીસાંમાં તલખાં મારતો વીચારવંત ખુદો ઉમરાવ હતો, અને તેની મરડાદાર પેશા નીચે ભુલીયટના વીચારોને કંઈક ભલભલામરીમાં ભમાવા માંડ્યા હતા.

“હમારી ગાડીનો રસ્તામાં ખુરદો થઈ ગયોછ અને હમોને આશા નથી કે થોર્નતન હાઉસના ખાણાપર વખતસર હાજરી આપવાને હમો શક્તીવાન થઈશું” — બીજો બોલનાર ખટકો, સુંદર વાંકવાળા બાળનો અપરખ ધો આદમી હતો. ચામડીનો રંગ જરાક ખ્યાલુ ભરીને દુધમાં બે ચમચી કુમડી ચાહેના રંગને મળતો હતો. જો કે બાપ લાખ ચાલીસનાની, જ્યાં દરાજી ભડા તીતરને નચાવા પુસ્તી હતી. પણ એ બે ખુદા ખુબજો કોણુ હતા!—ગમે તે હોય તેની ખનખોડ “કાઢવાનું” આપણું કામ નથી પણ ભુલીયટે તો તેઓને મદદ કરવાનો મન સાથે હડાવ કીધો હતો.

“થોર્નતન હાઉસ તો નાકને દાંડે રહ્યું. અહીંથી દખલ સો વાર ચાલ્યા કે જમણી ગળીનું દાખું વરંડાવાળું ઘેર તમોને કોઈબી રસ્તે ચાલતો રાહદારી દેખાડશે સાહેબ. મજાહની અહીંથી પંદરવીસ મીનીટની ખુશનુમા વાંક છે. બંને વાત કરતાં જશો તો આંખના પલકારામાં પુગી જશો.”

વાંક! અરે બહેન આજે ઉમરે હમોને વાંક કરવાનું છાજે! તમો ભુવાન કુકરીયાંઓ તે તરામાં ઉડીનેજી નહીં શકો પણ અહીં તો બીલ્લસ ભરતાં જમડો જાય બાપા—કેમ સર લાઈલ!” બેમાંના દુધ્યા કલરની બેડીવાળાએ સહેજ ટકોરથી જવાબ વાળ્યો. “બહેન એના કરતાં કંઈ બીજો સહેલો ને સુતરો માર્ગ નહિ બતાવી શકો. તમારાં ઉપકારી થઈશું.”

“ઠીક ત્યારે થાલો, હું હમણા જમને ડોગકાર્ટ બેડી લાઉં.” અને બીજો એકબી વધુ શબ્દ બોલવા વગર, ભુલીયટ હરણીની ઝડપે ત્યાંથી કદમો ઉઘામી ગઈ. તેણીના સુનેરી બાલોને આ વખતે તેણીની પીઠ પાછળ હવામાં ઝેંકા ખાતા બેઈ પથ્થરના જીગરમાંથી મોહબતનો ઝરો સજીવન થઈ શકે તો તેમાં જરાબી સરાહગાત જેવું નથી.

જે ખુદાને તેના બેડીદારે ભુલીયટની હાજરીમાં લાઈલ તરીકે ઓળખાવ્યો હતો, તેજ સર લાઈલ હાલમાં કંઈક હદ બહાર લાગણીથી તેણીને દોડતી નીહાળતો હતો. કેમ તો ભુલીયટની ખુમસુરતીનો આજે બીજો શીકાર હતો.

“ઘણીજ ફાંકડી, દેખાવડી હુકતી, કેમ સર રોખટ!” લાઈલની ઠેકડી કરતાં તેના દોસ્તે થાવકું પીરસ્યું.

“હથથી ન્યાદા ખુમસુરત!” લાઈલે પોતીકી પ્રતીજ્ઞાનું પોષણ કરતાં રહ્યું, “કોણુ બણે કોણુની છાકરા હોશે હીડન! મને કંઈ સાધારણ ગામડયન ગોરી તરીકે લાગતી નથી.”

“મને લાગેછ લાઈલ કે કોઈ ચીકાસદાર ખેડુતની પોરી હોશે” બુઢા લાઈલની દશખ ખાટી બાણી હીડને ચાખકો માર્યો, પણ લાઈલ લોર્ડ હીડન જેવા ધંદરને ઓઢીમાં સાટી ફરે એવો માજ્જન્દરાની હતો, તેથીજ તેને હીડનના મતથી વેગળા જતાં કહ્યું

“નહિ એમ હોયજ નહિ! તેણી તાલેવંત થવાજ સરખયલી હોવી એમએ”

વાંચનાર ઉપલા બન્ને કોણ હતા તે વીચારવું મુશકેલ નથી. મોરીસ હારકોટે જીવીયતથી વીજુટાં પડતાં જેઓની તારી સાથ ઓળખ કરાવી હતી, તેજ થોર્નતન હાઉસના શીકારની સહેલગાહેથી પાછા ફરેલા મેજબાનો સરલાઈલ ને તેનો દોસ્ત લોર્ડ હીડન હતા. નસીબે તેઓને ચારી નહિ આપવાથી તેઓ પોતાનો શીકાર ખોલી મોટોરનો ખુરદો કરી લાઈલાજ હાલતમાં જીવીયતને બારણે મદદ માટે આવી પહોંચ્યા હતા. જે કે મોટોર અકસમાત ખુશી ખુશહાલીમાં માઠો બનાવ લેખી શકાય, છતાંબી માઠાંમાળી કુદરતે મીઠાસ ઢાંકેલો હોવાથી આ અકસમાતના પરીણામ માટે સારી આગાહી કરી શકાય. “બેટસ હું ધાડુંછ કે તુને મોટોર આગળજ રહેવું ઠીક પડશે. હમો થોર્નતન હાઉસમાંથી કોઈનેબી મોકલી આપીશું જે તુને મોટોર સમારવામાં મદદ આપશે.” પોતાના શોકરને હુકમ કરતાં લાઈલ બોલ્યો.

“પણ આપરે વખતસર થોર્નતન હાઉસમાં પુગીશું એ વીશે મને શકછ લાઈલ હું તો આએ છોકરીની મીઠી ઝમાનપર ભુલાવો નહિ ખાંઉ!” હીડને અધીરાં પડતાં લાઈલના કાનો કરડવા માડ્યા, પણ હમણુતો હીડન પોતાનો ઉભરો લાઈલ આગળ ખાલી કરી રહે તે આગમચ તો જીવીયટ એક ડોગકાર્ટ લઈ તેઓ સામે હાજર થઈ. અલખતાં દોડતી જઈને ડોગકાર્ટ વજ્રેથી બેડી લાવતાં તેણી થાકી ગઈ હતી છતાં થાકમાંબી તેણીની ગુલાબી ખુબસુરતી કુદરત પર સરસાઈ લોગવતી હતી. બન્ને બુઢાઓને તેણીને બેતાં થંડીના લખલખાં ભરાઈ આવ્યાં હતાં સખખ તેઓએ તેઓની જીંદગીમાંબી કુદરતનો આવો ઉમદા નમુનો જોયો નહી હતો.

“ઓ હમો તમારાં આભારી છીએ બાનુ!” સર લાઈલે મોઢાંની ખાટલીમાંથી મધ તપકાવતાં કહ્યું. “મેશક તંમારી આવી માયા મહેરબાની તમારા ખાનદાનને શોભા આપનારી છે.”

“થેંકયું. અલો હવે ગાડીમાં કુદી પડો, હું તમોને થોર્નતન હાઉસ તરફ હાંકી બાઉ!” જીવીયટે બન્નેને ગાડીમાં બેસવાનું આમંત્રણ કીધું, પણ આવી રીતનું આમંત્રણ લોર્ડ હીડનને ગળે ખુટયું, સખખ લાઈલની વૃધ વય બેતાં ગાડીમાં કુદી પડવાની તેણીની માંગણી બીલકુલ નાપસંદ હતી, છતાંબી સહન સીલતા દેખાડી હીડને બુઢા લાઈલને જીવીયટની બાજુમાં જગ્યા કરી આપી, પોતે ડોગકાર્ટની પાછતની સીટ પર પસંદગી રાખી.

કેવી જુલીયટ પેલા બન્ને ઓરંગોટેંગોની ઉલટને ધારેલે મકાને ઠરીકામ ઉતારનાર જુદી ઘોડીની લગામ હાથમાં ધરી કે પડોશમાં બેઠેલા લાઇલે રસ્તો કાપતાં કંઈક એવારપેવારનું અફીણ દોહવા માંડ્યું.

“અને તમે અહીંજ રહો છો નહિ વાડે!”

“જી હા, ભત્રી પાક ગરીબીમાંજ જુલિયટને જીવાડનાર આજ તે ઝુંપડી છે. મારો પીતા મોટા પાદરીનો મદદનીશ છે. તે આખો દીવસ પોતાના પાદરી માટે પરસેવાનું પાણી કરે છે, જ્યારે પાદરી સાહેબ તેના પરસેવાની પેદાયસ આઈતી ખીસામાં મુકે છે.”

“વાદરેવાહ, પાદરીની પચીત્રતાઈ તો તારે કેદી પૈસામાંજ દોળા ખાતી દેખું.” લાઇલે સહેજ લાગણીની વાદલી જુલિયટ પર ખાત્રી કીધી. “પણ તમે આ ફાંકડી બંગલીને ઝુંપડી કાંચ કહો છો!”

“એ હમારી ગરીબડી ઝુંપડીજ કહેવાય. હું ધારું છ કે તમે જો એજ ઝુંપડીને હીંડોળે હીંચ ખાત્રી હોતે તો તમારું મત બીલકુલ ફરી જતે.”

“પણ સમજે કે તમોને પસંદગી કરવાની ટક મળે તો તમે કયાં રહેવાને વધુ પસંદ કરો?”

“મુવાં હમે ગરીબ ગમાર પડ્યાં એટલે હમોને પસંદગી સાથે દોસ્તીજ કેવી હોય! અલબત્ત જો મને પસંદગી પ્રસન્ન થાય તો હું તો પેરોસ, સરોવરથી હળી મળી રહેલાં ગામડાંઓ, સ્વીટઝરલેન્ડ, ક્રીસ્ટારની ને લંડન વધુ પસંદ કરું, અને તેમાં લંડનમાં તો કોઈ ટચકારું ફરે તો પથારી માંડું—તમે જાણો છ સાહેબો કે લંડનજ સઉને રોજરજકથી ભરપુર કરેછ.”

અને આ ભોલી ભટાક છોકરીના આવા નીરદોશ વીચારે જોઈ ખુદા લાઈલને બહુજ હસવું આવ્યું. પણ હસ્તાં હસ્તાંની પોતાની કોનોઆફના મશીન માફક લુલી તો હાલતીજ રાખી.

“હા—હવે મને સમજ પડી કે તમે લંડન કેડાં જુમ ચીચોડાવાળાં થવા માંગો છ—પણ પૈસાની તમોને શું એટલી બધી જરૂર છે!”

“મરે પૈસાની કોણને જરૂર નહિ હોય! પૈસા જો ઝાડે પાકતા હોય તો દુનિયાના બગીચાઓ ઉજ્જડ રહે. આજે પૈસા હોતે તો હું મનપસંદ ફરાકો ને મન ગમતી ચીજો લઈ શકતે. મને લપકા ભરેલું થઈને ફરવું હરવું બહુજ ગમેછ! જો કે મારી બંગલીના કાતરીયાં પર મસમોટો પેતારો પડેલો છે, જેમાં મારી માતાનું રાચરચીલું ભરેલું છે. મારો બાપ મને તે પહેરવા દેતો નથી, પણ જ્યારે તે બહાર સીધારેછ કે હું ચોરી છુપઈથી તે પહેરુંછ. અને જો કે તે ફાકો અસલી છે છતાંબી તે મારા આ ગરીબડા તનને ફાંકડું બનાવા પુરતો છે. મારી માતાએ મારા મમાવાની મરજી વગર મારા બાપ સાથે લગન કીધાં, અને તેથી મારા મમાવાએ તેણીની સાથેના સઘળા સંબંધ છોડી દીધે, ને તે દીવસથી તેને મારી

માતાનો સઘળો પહેરવાસ એક પેટીમાં પેક કરીને મારા બાપ પર મોકલી દીધો, અને ચીઠ્ઠી લખી જણાવ્યું કે તે પોતાની દીકરીને નામનો એક રેશમનો કટકો વટીક ઘરમાં જોવા રાજી નથી. અને તે દીવસ પછી મારી મમાએ મારા મમાવાનું નામ વટીક સમજ્યું નહિ. પણ થોડોની હું તો તમોને પુછતાંજ લુલી ગઈ! હું આએ ફેાકમા કેવી લાગું છ!”

જે કે આ સવાલ અચાનક હતો, છતાંજી પેલા બે ઢાંખરાઓ તો તેણીની વાતમાં બેહુક રસ લઈ ખુશહાલીથી પોતાના હાંડાં છલકાવી રહ્યા હતા. અ તે કંઈક ગપ્પા સપ્પા, રમુજ ઠેકડી વગેરેના સરભર્યા પુરચણની વચમાં આ ત્રણની ત્રગડી ધારેલે મુકામે આવી લાગી.

“ચાલો સાહેબો” જુલીયટે તેમનું ધ્યાન ખેંચ્યું, “હવે થોર્નતન હાઉસ નજદીક આવી લાગા. જોઈએ તો અહીંથી ચાલી જાઓ. સહેજમાં પુગી જશે” જે કે આ અંગલાનો પહેલો દરવાજો હતો ને અંગલા તો સુમારે પા માઈલ પર હતો પણ પેલા બે ઢાંખરાઓના ટાંટયા ગેરીયા રમતા હોવાથી તેઓમાના એક હીડને જુલીયટને છેક અંગલાની લગોલગ હાંકી જવા અરજ કીધી; એટલામાં પેલો ધસેલો ઢાંખરો લાઈલ વચમાં પુરાયો.

“અને જે તમે મીસીસ બીઝાંટને તમારી માયા મહેરબાની માટે હમાગ ઉપકારમાં તેણીનો ઉપકાર ઉમેરવા દેવા વગર અહીંથી ચાલતાં થશે તો તેણી બહુજ દુખી ને દીલગીર થશે.” લાઈલના શબ્દોએ અંતે જુલીયટને પીગળાવી. તેણી એમતો કહેવા માંગતી હતીજ નહિ કે તેણી મીસીસ બીઝાંટને ઓલખતી નહિ. જે કે તે મગરૂરીમાં તરફડયાં મારતી શેઠાણી તો આ ગરીબ જમીનદારની ગુલાબ જેવી દીકરી પર નજર કરવાળી ખુશી હતી નહિ, છતાંજી પરાયા પરોણાઓની અરજને અપમાન કરતાંજી કીંમતી ગણી તેણીએ અંગલા સુધી હાંકી જવાને અંતે કબુલ્યું. જેવો તેણીએ અંગલાના બીજા દરવાજાની પાળનો પહેરેગીર પથ્થર પસાર કીધો કે તુરતજ તેણીની નજર મીસીસ બીઝાંટ પર પડી, જેણી પોતાના પાંચ છ પરોણાઓના કુઠાળાં વચ્ચે પોતાની પાપી તવંગરીનો પદ્ધા હસી હસીને બહાર પાડતી હતી.

“કેમ કંઈ બનનેને મોડું થયું!” મીસીસ બીઝાંટે બન્ને બુદ્ધાઓને આવકાર દેતાં આતુરતા વચ્ચે પુછ્યું. તેણીએ અછત્રી સફાઈ વાપડી ‘આમ મોડું’ થવાનું કારણ પુછવાની તસ્દી લીધીજ નહિ કે જેથી જુલીયટ હેઠેવે જેવો ગામડીયન ગુલાબ ફકટ ઓચપમાંજ ઝમકી શકે.

“હમારી મોટોર લાંગી ગઈ” સર લાઈલ બોલ્યો, “અને બગલાથી એક માઈલના છેરાપર હમો રવડી પડ્યા. બેશક હમો આ જુવાન અબળાને હમોને અહીં સહી સલામત લાવવા માટે ખરા અંતકરણથી આભારી છીએ”

“ખરેજ હું તમારી અહેશાનમંદ છું લલી મીસ—”

“જહાં હું જુલીયટ હેથેવે” પોતીટા નામની ઓળખ પારકી જીલલીને

આપતાં જુલિયટ બોલી. જો કે બીઝાંટ માસીના ચીટલા પરથી એમ સ્પષ્ટ જણાતું હતું કે જુલિયટનું આ પગલું વખોડી કાઢવા જોગ હતું, તોખી બહારનો ખોટો દેખાવ કરતાં બીઝાંટે તેણીના ઉપકાર માનતાં કહ્યું, “હમારા પરોણાઓને આવા કટોકટ વખતે મદદ કરવાને માટે મીસ હેથેવે હું તમારી આભારી છું.” અને તેણીના ગગળતા સાદ પરથીજ જુલિયટ પામી ગઈ કે મીસીસ બીઝાંટને જુલિયટની હાજરી એક કવચના કાંટા મીશાળ હતી, અને તુરતજ તેણીએ ત્યાંથી ઝુપડી તરફ રૂખસદ લેવામાં દાહપણ સમજ્યું. તેણીના મુનેરી ખાલો તોપીના ઢાંકણ વગર ઓરળી મોહીની લગાડતા હતા. તુરતજ ત્યારે લગામ ઘોડીની હાથમાં લઈ પોતાની ડોગકાટ ફેરવવા જતાં બુદ્ધો લાઇલ આરાસપાહણી પહાડસમ વચમાં નડ્યો.

“મીસ હેથેવે તમારો બેહદ અહેશાનમદ છું. આશા રાખું છું કે ભવીશમાં એકાદવાર ફરી આંપણી મુલાકાત થાય.” લાઇલે તેણીની તરફ ઓઘઈ પંથરાઈ જતાં કહ્યું, જેના બદલામાં તેણીએ લાઇલને પોતાનો સુવાળો હાથ શેકડેડ માટે આપી મીસીસ બીઝાંટને લોર્ડ હીડનને સહેજ ડોક્યું કરી દરવાજાની બહાર ગાડી હકારી ગઈ, પણ અહીં બીજું હકેતખાન તેણીને ઓળંગવાનું હતું. હજુ તો ગાડી કમપાઉડના છેલ્લા દરવાજામાંથી બહાર નીકળે તેટલાં મોરીસ હારકોટ સાહેબ મોહબતી કર વસુલ કરવા સીધાચેા.

“કેમ મોરીસ આજે વખતે તમે અહીં કયાંથી!” મોરીસના દરશનની ખ્યાસી છબીલીએ એકવાર પોતીકે હરખ ફરીથી દેખાડતાં કહ્યું.

“જ્યારે તમે તમારી ગાડીને વાંકોચુકો ચકરાવો લેવાડતાં હતાં ત્યારે હું થોર્નતન હાઉસની અગાશી પર બીજા પરોણાઓ સાથે તમોનેજ નીહાલતો હતો. મોરીસના બોલવા પરથી જુલિયટે તર્ક કીધી કે જુલિયટની ત્યાંની હાજરી થોર્નતન હાઉસના એક માનીતા પરોણાને ઝેરના ખ્યાલાં જેવી હતી, સખબ તે તેણીને ત્યાં બેવા બીલકુલ નારાજ હતો.

“હું દીલગીર છું મોરીસ પણ મારે તો ફરજ બજાવવીજ જોઈએ—આલો સાહેબજી.” અને વધુ એક પણ બોલ બોલવા વગર મોરીસને ત્યાંજ બરબડતો રહેવા દઈ જુલિયટ પોતીકી ઝુપડી તરફ હકારી ગઈ. વાંચનાર, મોરીસને જુલિયટની આવી વર્તણુકથી કેવો અચરાટ લાગેો હતો તે તો તારે વીચારવાનું છે.

“જો તેણીને એકાદ દીવસ પસંદગી કરવાની ટક મળી તો મને વીસારી જુલિયટ જરૂરજ પૈસા ને પોઝીશન પર વધુ ઝીપણાં મારશે, અને જ્યારે ઘરડો ધુવડ લાઇલ તેણી પર અરઘા ઘેલો બની મુવોછ તારે તો જરૂરજ તેણી પોતાના માર્ગમાંથી મને દુર કરશે. પણ કોઈબી રવેશે હું લાઇલને આ પંખેર જીતવા દઈશ નહિ અને તેની હું સલાળ લઈશ.” અને આવા વીચારોનો માળો મનમાં ખાંધતાં મોરીસ લાઇલએ બખાજ્યું, જે જો જુલિયટ બહેન આ જગ્યા પર હોતે તો તેની લાગણી પીછાણી શકતે. હવેજ જોવાનું રહ્યું છે કે જુલિયટના કીસમતનો કબજો કોણ લઈ શકે છે—કીરતાર કે દીલદાર ?—

## મકરણ ર બું.

બુઓ આ જગતમાં, છે પૈસાનો ખેલ,  
સીવા પૈસા દુનિયામાં, આફતની રેલ.  
ગરૂરીબી એજ કાજ, સુખદુખનો શાહ,  
છે આલા અદના પરબી તેનીજ નીગાહ.

“સાહરા ડારલીંગ, તારે કાઈબી રવેશે પેલા જમીનદારની દુકતી આગળ જઈ તેણીને અહીં નોતરવી પડશે. લાઈલે મને વારે ઘડીએ ચીમકી લગાવી છે, સમજ કે તેનો વીચાર ફરીને એકવાર બુલીયટની મુલાકાત લેવાનો છે અધુરામાં પુરી મોહકાણુ તો એ છે કે તેણીનો ખુશ મીઝાજ લલા ખરીયલ છાનાને બી છતી શકેછ! મીસતર બીઝાંટને મીસીસ બીઝાંટના દરેશીંગ રૂમમાં ઉપત્તી તકરારમાં ઉતરેલો આપણે જોઈશું.”

“પણ તમો લાઈલના કરેવાથી એમ દોરવઈ કેમ ગયા! એ તો આજપાલ દુકતીઓ એવુંજ ખેમાણુ લઈ બેઠીછ તેને શુ રહે!” મીગીસ બીઝાંટે પોતીકુ લણતર બુઢાણ પાસે તટરાવા માંડયું.

“ગમે તે હોય પણ તારે તો તેણીને આજે રાતના ડીનર પર ખીરાજવાનું ઇંજન બંતે જઈને કરવુંજ પડશે. એક તો આપરે ત્યાં બઈરાં પરોળાઓ જોઈમાં છે એટલે આજે છોકરી પોતીકી હાજરીથી અને બોડી દરાણથી પરોળાઓને રીઝવી તુને ને મને બન્નેને શોભા આપશે,” બુઢાએ કડક બ ગાલી બની જતાં કહ્યું. ખરેજ ડીક બીઝાંટ એક મોટો આખરદાર, માયાળુ સ્વભાવનો, સુધેઘા માન્યા અંગ્રેજ બચ્ચો હતો. જો કે તેની જગીર ઘણી મોટી હતી છતાં તુનાબી ને તોચ્છડાઈના તે શત્રુ હતો. પોતીકી બઈરીને કેમ સગબતી લેવી તેની કળા કોશાચ્ય તે બાણતો હતો; અને તેની ગ્યાનનું પરફયુમ બુઢી બીઝાંટના મગજને મોમ કરવા પુરતું હતું. આવા પ્રકારનું લવંડર પરફયુમ બેશક દરેક શુરા સચ્ચા મદની ગ્યાનને લીજવેલીજ રાખે છે, પણ અફસોસ કે ડીક બીઝાંટ જેવા કેટલાંકે આ દુનિયામાં તેનો ઉપયોગ કરતા હશે! અને એજ લવંડરની અસરથી મીસીસ બીઝાંટે પોતીકા ખાવીદનો સમન માની આજે તેણી આપણી નજર પાસેથી બુલીયટના ઘરના કમપાઉંડમાં દાખલ થતી જોઈશું--

“મીસ હેથેલે ઘરમાં છે કે!”

“જી હા, ઘરમાં છે. આપણું મુખારક નામ,” અને બીજીજ પળે મીસીસ બીઝાંટે પોતીકા નામનો કાર્ડ પર્સમાંથી તે મેડને કાઢી આપ્યો જે લઈ બુલીયટની ચંચળ હેનામેડ પોતીકી બાઈ પાસે દોડી ગઈ. જેવો બુલીયટે કાર્ડ જોયો તેવીજ તેણી સાવધ બની ગઈ! મીસીસ બીઝાંટ જેવી તવંગરીના ટોરમાં

તવાએલી લીજખી ટેકડીને ગરીબડી જુલીયટને ત્યાં ઘસડાઈ આવવાનું શું કારણ મળ્યું હોશે! તેણીના મગઝમાંથી અનેક વીચારની વાદળીઓ વીજળી વેગે ખસાર થઈ, તોખી હીંમત કરી હેના દાસીપાસે તેણીને અંદર બોલાવી હાલમા બેસાડવા કહ્યું ને પોતે કપડાં બદલવા ગઈ. અને હજી તો પાંચ મીનીટ મીસીસ બીઝાંટને હાલમાં દાખલ થવાને થઈ નહિ હજી એટલામાં તે આ ફાંદા પોશાકમાં સજ થયેલા કુંપડીનો ચેરાગ દ્રોઈંગ રૂમમાં ઝમકવા લાગે.

“માફ કરજો મીસીસ બીઝાંટ, તમોને મારે લીધે ખોટી થવું પડ્યું. કેમ કંઈ ગરીબ જુલીયટનું આજે કામ પડ્યું બહેન.”

“મરે મારી ગરજે હું આવી તેમાં માફ શાનું કરેજો! અમારા પરાણાઓ માટે તમોએ લીધેલી તકલીફની કદર સારી રીતે જુલવાનું હાલ ટાંકણું હાથ આવેલું હોવાથી અને પરાણાઓમાના કેટલાકનો વીચાર તમારી ફરી મુલાકાત લેવાનો હોવાથી હું ને મીસતર બીઝાંટ આશા રાખીએ છીએ કે, આજે રાતે હમારા થોર્નતન હાઉસમાં તમો તમારા પીતાજી સાથે ત્યાં પધારી હમારી સાથે ખાણું લેશો.”

“તમારા આવાં માયાકુલ ઇજને મારા મગઝ પર બાદુજ ઉંડી અસર કીધીછ, અને હું ને મારા બાવાજી માટે ખુશી સાથે થોર્નતન હાઉસના ખાણામાં સામેલ થઈશુ છું.”

“હું સમજીને બાદુજ ખુશી છું. હમો રાતે આંઠ વાગે ડીનર લઈશું છું. માફ કરજે, ચાલેજા.”

“સાહેબજી બાંન—આવજેજી” અને મીસીસ બીઝાંટે જીવપર જોરાવરી કરી અતી માયાળુ ઢંપે ત્યારે ઇજન બલાસ કીધુ. જેવી મીસીસ બીઝાંટે રૂબસદ લીધી કે જુલીયટ એક સેક્રાપર પડી ઉતાવળે ઇજન સ્વીકારવાની પોતાની કઢગી ફેલી માટે નીસાસ જીવે અફસોસ કરવા લાગી, સળબ તેણીએ એક એવું સાહસ પાર પાડવાનું માથે ઉડાવ્યું હતું કે જેની ફતેહ માટે તેણી પોતે શંકાશીલ હતી. અતં મન સાથે મજબુત લડત કરી જુલીયટ હીંમતબર પોતીકા પોતાના ચોરડામાં દાખલ થઈ.

“પપા થોર્નતન હાઉસવાલી મીસીસ બીઝાંટ આપણને મળવા અહીં આવીતી, અને આજે સાંજે ત્યાં થનારા મોટાં ખાણા માટે ઇજન કરી ગઈછ.”

“મારી બડાલી દીકરી,” બુઢા બાપે બેટીના ઉતાવળ્યાં પગલા માટે દમ સાંસ મુકતાં કહ્યું. પ્રાણ તેના સમજવાળી જરાબી પરવા વગર તેણીએ તો પોતીકું બોલવું રાખ્યું “પપા એ લોકો આડને ટકોરે જ નવા બેએછ, જેથી આપરે આપરી ડોગકાર્ટ સાડાસાતમાં તૈયાર રાખવીજ પડશે.” અને વધુ બોલવા વગર ઉપલા પટપટારા સાથેજ ત્યાંથી બીજીજ પળે જુલીયટે પોતીકા રૂમ તરફ રૂબસદ લીધી. એક તો તે દીવસને માટેના ફેશનેબલ કપડાં તૈયાર કરવાની પ્રીકર, ને બીજી તો ડોગકાર્ટ જેવી ગાંડી મોટે ખાંચરેના ખાણાને માફક આવશે કે નહિ તેનો વીચાર,



એ બન્ને સ્વારોએ તેણીના મગજને ખુબ અકાળજી કરી નાખ્યું હતું. લાંબા વખત સુધી તેણીએ એ બાબદ પર પોતીકી દાસી હેના સાથે મસલહત ચલાવી, પોતીકી માતાની ટુંકમાથી એકાદ બે કાંકો કાઢી તેને કાપી કુપી એક એણું તો બોણું તૈયાર કરી દીધું કે લના ધનેતરની આંખોમાંથી તે ખુટયા વગર રહે નહિ. વળી અધુરામાં પુરી તેણીને તેજ ખાણાની બખતાવર બપોરે લાઈલ તરફથી ફાંકડા મધમધતા ગુલામીની ખાસકેટની ભેટ આવી હતી, જેમાના થોડાકને પોતાના ખલાઉત પર અચ્છી રીતે ગોઠવી દઈ પોતીકા બાપનો દ્રેસ તૈયાર કરવા મંડી ગઈ હતી. એકે બુઢાને આ અચાનક ઇજન સ્વીકારવાતું જીવ પર આંચું હતું છતાંમી પોતાના લાડકલાં બચ્ચાં માટે તેને તે કબુલ્યું હતું, પોતીકી દીકરીના પડતો બોલ હંમેશા સુજળ પાળવાને ખાતર અતે તે બુઢા કપડાં બદલવાના બીજા રૂમમાં ગયો, જ્યારે જીલીયટ દેશ કરી પુર લપકામા બહાર મુકેલા મોટા કાચના તખ્તામાં પોતાના અર્ધ થેલા પદછાયા સાથ રમત કરવામાં લુટાઈ. બેશક તેણીની ખુબસુરતીનો તે એક એવો દમામદાર પદછાયો હતો જે લવીશમાં આવી પડનારા અચાનક વીતંબણાનો બાસ અચ્છી રવેશે આપતો હતો.

“બેશક તું ઘણીજ સુંદર નાર છે,” તેણીએ પદછાયા સાથ વાત કરતાં ખુલ્લે મને કહ્યું, “અને તારા જેવી સુંદર નાર એક ગરીબડા માસ્તરની ધણીયાણી કરતાં કંઈક વધુ ઉચ્ચા દરજ્જાને લાયક છે,” અને પછી તુરંતજ પોતીકા મન સાથ વમાસ્તાં બોલી “હું મોરીસને ખરાં જીગરથી ચાહું છ પણ અફસોસ કે તે લીખારી છે-” એટલામાં તેણીના વીચારોમાં તેણીના પીતાએ ખત્રલ પુગાડી. “બેટી ચાલો હું તૈયાર છું” બુઢા બાપનો હુકમ થયો ને તુરંતજ તેણીએ તે હવાઈ ખ્યાલને ત્યાંજ પડતો મેલી પીતાજી સાથ થોનતન હાઉસ લાણી હકારવા માંડ્યું. થોનતન હાઉસમાં આવી પુગતાં સાથ પરોણાઓએ તેમને આવકાર આપ્યો જેમાં લાઈલની મહેમાનદારી બેશક વખાણુને પાત્ર હતી. તે જીલીયટ પર ફકટ જીવ કાઢવાજ બાકી રાખતો હતો, અને તેણીને ત્યાં હસસુખી રાખવાને જમીન આસમાન તળે ઉપર કરતો હતો. એકાદ બે ઘડીની તેણીના બાપ સાથની ઓળખબાદ લાઈલે જીલીયટના પીતા પાસે જીલીયટને જમવાના ઓરડામાં પોતીકી સાથે તેડી જવાને રજા માંગી, જેની સેનસર સાહેબ તરફથી બહાલી મળી. જે પછી લાઈલે ને જીલીયટ બન્ને એકબીજાના હાથમાં હાથ ભેરવી ત્યાંથી મોટા જમણવાલા હોલમાં કંઠેમો ઉગામી ગયાં. બુઢા લાઈલનાં જીલયટ તરફના અતી વહાલે તેણીને મગફરીથી દીવાની બનાવી હતી.

“મારી તરફથી મોકલેલા ગુલામોથી તમારી છાતી શોભાવવા માટે તમારી એ ખાનદાનની લાયકાત લેખી શકાશે. બુઢાએ જરા જમલીનું માખણ પીરસ્તાં કહ્યું.

“અને હમો ગરીબ તરફ આટલી લાગણી દેખાડી મધમધતા ગુલાબ જેવી આવી ફાંકડી ભેટ મોકલવા માટે તમારીબી એ ખાનદાનની લાયકાતજ લેખી શકાશે” અરસપરસના આ બન્ને સુખી જીવડાંઓએ ત્યારે આમ વીચારોની કંઈક અદલા બદલી કીધી. બેશક તેબલનો ઠાઠમાઠ જીલીયટ જેવી ગામડીયન ગોરી માટે તો કાંઈક અસાધારણ લેખી શકાય. ફાંકડા કુલોની રચના, તેવાજ ઉંચામાના કાચના ગલાસો અને ચકચકીત થતા સુન્ના ડપાંના વાસણોએ તેણીને ખુશહાલીથી ઘેલી બનાવી દીધી હતી.

“તમે કીયો વાઈન લેશો મેડમ !” તેબલપર વાઈન પીરસનારા બટલરે જીલીયટને ઘણીજ અદખ ને નમનતાઈ સાથે સવાલ કીધો, જેનો જવાબ ઘડી કાઢવાને તેણીએ પોતીકી પાશે બેઠેલા બેડીદાર પરોણાને સુચવ્યું. “તમે મારે સાઈં શું પસંદ કરશો !”

“બેશક ચમપીન ! સખખ તમેઓબી ચમપીન મીશાલજ મારી જીંદગીને નવું જોર બક્ષ્યુંછ.” લાઈલે જવાબ આપ્યો.

“અને જો તેમજ હોય, યાને આએ ગરીબ જીગરે તમેને સંતોષજ આપ્યો હોય તો હું મારો ફેરો સફળ થયેલોજ સમજીશ” જીલીયટે ખુદાનું મન મનાવતાં કહ્યું, અને આ વખતે લાઈલને જીલીયટ સાથની તેની પહેલી મુલાકાત વખતના બોલો યાદ આંચા કે બેશક એક ગંધાતા ગામડામાં આવા ગામડીયન ગુલાબની જીંદગી ધુળ સમાન હતી, કારણ કે તેણીની ખુબસુરતી, પેરીસ, લંડન, કીલારની અને દુનિયાના અનેક ભાગોની ખુબસુરત ખબતરીઓમાં કહો તો તેણીને પહેલી હરોળમાં મુકતી હતી. જેવું તેબલ બટલરે ચમપીનથી તેણીનું ગલાસ ભર્યું કે તેજ વખતે તેણીએ એક ઉડતી નજર પોતીકા પીતા તરફ ફેંકી બેઈ જેને પોતીકા ગલાસને ફક્ત નીરમળ પાણીથીજ ઇજ્જત આપી હતી. પણ તેણીએ તે વીશે ઝાઝી ઇંતેબરી રાખી નહિ. તેણી તો ફાંકડાં મોહુ સ્વાડીયાંની મજાહમાં લીન બની હતી.

“અને એમ સ્મજો કે કોઈ આદમી જો તમારી સારી જીંદગીજ અચશ આરામને મોજશોખની પારટી બનાવી શકે તો તેવા આદમીને તમે કેવી રીતે નવાજવાનું વચન આપો !” પોતીકા ખ્યારને જુદા આકારમાં તેણીની આગળ ઈનસાફ મેળવવા લાઈલે સફાઈથી રજુ કીધો. અને જીલીયટે સહેજબી અચકાયા વગર અબળા જાતીને છાજતી રીતે તેનો ઉતર વાળ્યો.

“હું ધાઈંછ કે” તેણી બોલી, “તેવા આદમીને આએ દુનિઆમાં બીજી ચીજો કરતાં હું વધુ આહી શકું, મારા જીગરમાં પહેલી હરોળમાં જગ્યા આપી શકું, પછી તે ગમે તેવોબી હોય.” અને તુરતજ શરમીંદગીમાં ગરકાવ બની બીજી ઘડીએ ચપળતાથી વાતને તેણીએ ઉતલાવી નાખી, જે વખતે તેણાને કાને તેજ

લના એકાદ ખુલ્લેથી નીચલો પડવા પડયો.

“અને સાહરા, આજ તમારા હેરી ખેટાનાં પેલો દેખાવળો માસ્તર કઈ જણાતો નહિ. લાંબો વખત થયો મેં તેને જાણ્યો નથી તેથી પુછતીની”

રોડા એમરશામ નામની એક લેડીએ મીસીસ બીઝાંટને જગતાં જમતાં સવાલ પુછ્યો.

“ફીકર ના કરો. તે હજુ આપરી સાથેજ છે રોડા, તમે તેના અવાજ હું ધારૂં છું કે જુલ્યા નહિ હશે.” બીઝાંટે મોઢું મલકાવતાં કહ્યું. જન કે મોરીસ હાર્ટોર્ટલું નામ સમજતાંજ બુલીયટના મોઢાપર રતાય ધાઈ આવ્યો છતાંબી પાનીકી લાગણીને પરાણા મોથી છુપાવવા તેણીએ તેજલની આનપાસ નજર નાખી. તેણીની આ હીલચાલ તેણીની સામેજ બેઠેલો ચપર ખાંધો શુદ્ધ લોર્ડ હીડન પાસી ગયો હતો. આજીવનના લાઈલના બુલીયટપરના ઘરાંપરાં ત્રીજા અતુર વાંચકગર્ભને અને પરાણાએને ઘડી ઘડી યાદ આપવાની જરૂર નથી. ખાજું ખનમ પાત બધાં-એએ મીસીસ બીઝાંટ સાથે દ્રોઈ ગરૂમમાં રેયું લીધું જ્યાંબી પડેજો સર લાઈલને બુલીયટેબી ચાલુ મુક્યું. હજુ તો મળતા પીરેડાનું મેજડ પાલમા જના થાય તેટલાં નાનો હેરી ને તેનો માસ્તર મોરીસ આ પી લાગા. બુલીયટને મોરીસને ત્યાં બેતાંજ શુ લાગણીએ થઈ હશે તે અતરે તીનતારણુ રહાવશે. તેણી તેણીએ બન્ને શુરૂ થેલાંને તેઓને છાજતો આવાર દેશમાં ક્યાંય કીપી નહિ ત્યાગ્યાદ મીસીસ બીઝાંટે મોરીસની બુલીયટ સાથે ઓળખ કરાવી, મળત તે પી જતગતી નહિ હતી કે મોરીસ બુલીયટ વચ્ચે ઘાડી દોસ્તી હતી પાનીકી ઉપર કવ ગુથાતા બેઈ બુલીયટનો દરખ માયો સમાયો નહિ, પણ અફેશન કે તેણીનાં ખ્યારનો ખ્યાસો પાગલ મોરીસ એક સાધારણ માસ્તર હતા મોરીસને બુલીયટની ત્યાની હાજરી બીલકુલ નાપસદ હતી અને તે તેના આંખના ચમકાવ પરથી સ્પષ્ટ જણાતું હતુ, અને તે વખતે બુલીયટને પાતાના પાતા આથ ઘરથી બહાર નીકળવા આગમ્યની તેણીની આરસીના ઓળા સાથની વાતચીત યાદ આવી હતાં કે “તુ ઘણીજ સુંદર નાર છે, અને તારા જેવા સુંદર નાર એક ગરોજડ માસ્તરની ધણીઆણી કરતાં કંઈક વધુ ઉચ્ચા દરજ્જાને લાયક છે.”

હવે જ્યારે મીસીસ બીઝાંટ પાતાની વાતચીતમાંથી પરવારી કે પુરાજ તેણીએ બુલીયટને મોરીસની આ ગુમાજ ઉમેજા રહેવા ઘઈ પોતે સોટકાની રમત માટે ગોઠવણ કરવા મંડો ગઈ. અને આવી રીતે બુલીયટને મોરીસ બન્નેને ત્યારે એકવાર પાતાના અગત વાંચકોનો ઉભરો કાઠવાને ફરી ટક હાથ આવી.

“તમેને અહીં પધારવાનો નાખખ?” બુલીયટને કથાર અવાજે મોરીસે સવાલ કીધો.

“મને આજે ઇજન હતું. તમેએ શું મારી વઢી નહી રાખી હતી !” હસ-મુખા સ્વભાવે તેણીએ વળતો જવાબ દીધો.

“બીલકુલ નહિ, આજે તો દુનિયાની મારે મનસે સઉથી મોટામાં મોટી અજ્ઞયબી હતી, કે મેં તમોને અહીં તમારા પીતાજી સાથે આવા લબ્ધ મેળાવડામાં દીકાં. તમો જાણો છો તો ખરાં કે એ લોકો આપરે લાયકના નથી અને તેથી મોટા લોકના મેળાવડામાં જવું તમારાં ને મારાં જેવાં ગરીબ વર્ગના લોકોને છાજેજ નહિ.”

“તમારાં ને મારાં જેવાં ગરીબ વર્ગનાં ? બોલતાં લજવાવો.” અને વધું એક શબ્દનોબી ઉઠગાર કાઢવા વગર તેણીએ ગુસ્સાથી નેણ ફેરવ્યાં. એવામાં મીસીસ બીઝાંટે આવી કચેરીમાં કચરો નાખ્યો, યાને કે જીલીયટને પરોણાઓ તરફથી એક સુંદર ગાયણ લલકારવાનું આમંત્રણ થયું, જે તેણીએ મોટી ખુશી સાથે ઉપાડી લીધું. વળી ગાયણમાં તેણીએ પૈસા માટેનો પોતીકો અપુર્વ ખ્યાર ગુંઠી લઈ પરોણાઓની લુલ્લીને બેશક સીવી નાખી. જોકે તેણીનું આખું શરીર બીકને મારે તે વખતે ધુજી રહ્યું હતું, છતાંબી એક વધુ ચીમકી પાસે ઉભેલા મોરીસને લગાવતાં તેણી બોલી, “આવુંજ ગાયણ તમારા જેવા ગરીબ વર્ગનાનેબી ટક મળે તો ગાઈ બતલાવું !” એટલામાં સર લાઇલની ત્યાં સવારી આવી પુગી જેથી વાત પર ઘા પડ્યો. આ વખતે જીલીયાના મનમાં લાઇલની હાજરીથી કંઈક જુદાજ વીચારો સરત રમતા હતા, જેનો આપરે આબેહુબ ચીતાર લઈશું.—

“લાઇલ પૈસે પુર છે, દરજ્જામાં આગાને મશહુર છે. મોરીસ ગરીબડો માસ્તર છે, અને ત્યારે શું કામ હું મારા કીસમતને એવા ગરીબ માસ્તર સાથે જોડી સદાનું કચડી નાખું !”

બસ આ તે તુમાબીનું પહેલુંજ બીજ હતું કે જે બીજ વાંચનાર તને જીલીયટને કડવાં ફળ ચખાડતી લવીશમાં દેખાડે તો તેમાં હું ને તું એકએકનો ચહેરો ટીકીશું નહિ. અને થોડીકજ મીનીટ તેણી ત્યાંથી થોર્નતન હાઉસની અગાશીપર માહબોખતારની થંડી રોશનીમાં કુદરતનો મહીમો જેવા ચાલી ગઈ, જે વખતે મોરીસે ક્રાંટે દોળે બેયું કે જે છોકરી પર તેને લવીશની મદાર બાંધી હતી તે હવે હાથથી છટકી જવા પામી હતી.

### પ્રકરણ ૩ જી.

મુબારેક હો શાદી મુબારેક હો,  
લોડ લેડી લાઇલને મુબારેક હો.

હવે આપણે જીલીયટને પારટી પછીના થોડા દીવસ તેણીના દરજ્જાને લાયકના કપડાંની મહેનત મસાગતમાં ઘુંટાએલી બેઈશું. થોર્નતન હાઉસની પારટી પછીને બીજેજ દીવસે સર લાઇલે જીલીયટને થોર્નતન હાઉસથી થોડે દુર આવેલી સુંદર

ઝાડી જંગલ તરફ મોટોરની એક સહેલગાડે ઉતરી પડવાનું આમંત્રણ કીધું, જેમાં મીસીસ બીઝાંટને લોર્ડ હીડન પણ જોડાયા હતાં. ચારની થોડકીએ આખો દીવસ ખાણીપીણીમાં ડીક પસાર કીધો હતો, જ્યારે થોર્નતન હાઉસના કેટલાંક પરોણાઓ ડીક બીઝાંટ સાથે શીકાર સોરતીમાં તીર તકોરાં સાથે ઉતરી પડ્યાં હતાં. વળી મોટોર સહેલગાડની એક અઠવાડીયું બાદ સર લાઈલે જુલીયટને પોતીકા રીવીએરા હોલમાં બોલાવી હતી, જેમાંબી લોર્ડ હીડન ને રોડા એમરથામ નામની લાઈલની સહી જોડાયાં હતાં. આ રીવરવે હોલ થોર્નતન હાઉસથી વીસ માઈલને છેટે આવેલો હતો, અને ટ્યુડર વંશ પછીથી લાઈલ કુટુંબની માલેકીનો ગણાતો હતો, અને હાલના સર લાઈલની મગફરીનો એક કીરતીકોટ લેખાતો હતો. સુંદર બારી બારણાઓનું આંખે ઉડી વળગે એવું નકશી કોંતર કામ, દીવાળોનું સુંદર ચીત્ર કામ, જુમ્મર જુમખાંઓનો રાજવંશી ઠંઠેરો, આરડીસટીક ફરનીચરનો ઠાઠમાઠ, બાગ અગીચાઓની તરોતાજગી બક્ષનારી લહેજત, અને રગબેરંગી મુનેરી મછલીઓથી હળીમળી રહેલા આરાસપાહણી પુવારાઓની મગજને થડક દેનારી મોજ આબદ-બેબદના હરેક સંકોટોની સીમા પર આરામની છાંટીઓ હતી. અને આવો ઉમદા મોજમજાહનો મેળો જુલીયટ જેવી છાલકા મગજની પૈસાની પુનરણ પુતળીનું દીલ હરી લે તો તેમાં જરાબી સદેહ નથી. સર લાઈલની દોસ્તીએ તેણીને થોર્ન-તનમાં બહુજ માનીતી બનાવી હતી. કંઈક અસંખ્ય કુલના ગજરા તોરાની નવાજેશ થોર્નતન હાઉસના ખાણ પછી તેણીને માટે આવી હતી, ટુંકમાં જુલીયા એમજ સમજતી હતી કે આજે તેણીની સરજતનો સીકકો સવળો પડ્યો હતો. મોરીસ હારકોર્ટે જો કે આ અરસામાં વારે ઘડીએ તેણી પર છુપાં કાગળ ને સદેસાઓ મોકળ્યા હતા. કેટલીકવાર એકાંતમાં બે વાત કરવાનું આમંત્રણ વટીક કીધું હતું, “પણ જુલીયટે તેને પોતેથી બે વાર દુરનો દુરજ રાખવામાં દાહપણ માન્યું હતું, સબબ કે મોરીસના છેલ્લા શબ્દો હજુબી તેણીની છાતીમાં બળતરાં કરતા હતા કે, “મોટા લોકના મેળાવડામાં જવું તમારાં ને મારાં જેવા ગરીબ વર્ગના લોકોને છાજે નહિ.”

આવી રીતે છેલ્લા પંદર દીવસમાં તેણી પોતાના કીસમતને કાંણુ સીપાહ બચ્ચાની પનાહ હેઠળ મુકવું તે બાબેના મક્કમ થરાવ પર આવી હતી. તેણી સારી રવેશે માહીતગાર હતી કે સર લાઈલ તેણીની મોહબતનો શીકાર હતો, અને દરેક પળે તેણી તેટી તરફની માંગણીનીજ વકી રાખતી હતી. બેશક તેણીએ મન સાથે એવાજ વીચારની પાળ બાંધી હતી કે સર લાઈલ સાથે પગ્ણીને સોસાયટીમાં મોટું માન મેળવવું. તેમ થવાથી પૈસા, પાપી પૈસા કે જેની તેણી પુનરણ છે, તે તેણીને પરયા પાથરયાબી પંપાળી શકે, જેથી તેણી પોતીકા ગરીબ પીતાની હાલત સુધારી શકે, તુમાબી તીસમારખાંઓની તીચકાં પૈસાની સદુકથી ઉઠારી શકે, અને વધુમાં પોતીકી નેનસી ફેરેસ્ટ જેવી સહીઓને પોતીકા ઠંઠેરા, ને જર બેરાતની અદેખી બનાવી શકે! જો તેણી મોરીસ હારકોર્ટને પ્લસ્ટ કરે તો પાછી તેણીની અસલી કંગાળ હાલતનો તેણીને ખ્યાલ કરવો પડે, મોજમજાહને મહેનતની

જુસરીમાં તરછોડવી પડે, અને પોતીકા પીના કરતાંબી વધુ ગરીબ હાલતના એક આદમીને પોતાની જાંઘળી અર્પણ કરવી પડે, જે તેણી જોવા બીલકુલ નારાજ હતી. તેણીની સહીએ તેણીના આવા ઉંચા દરબજાથી બહુ બળતી હતી. ખુદ મીસીસ બીઝનેણી તેણીને માટે સારી લાગણી નહિ હતી. અને ફક્ત લાઈલની શરમને કાજ તેણી જુલીયટ સાથે વહેવાર રાખતી હતી. પણ ગમે તે હોય જુલીયટે તેા અંતે પૈસાને પરણવાનાજ સોગંદ લીધા હતા તેણીનો વીચાર હવે પૈસાવાળી દુનિયાના ચઢતા ઉતરતા તબક્કાઓમાંથી પસાર થવાનો હતો.

બનાવીછ ખાલીકે ખલકત, એકએકથી સરસ સમજે.

કોઈ દારાં મોહતાજ તો સીકંદર કોઈ સરસ સમજે;

ન બકવા કર અએ ઇનસાન, શુકર તારી હાલતપે કર;

હબરથી જે ખુશ લખાય તે એકથી તો સરસ સમજે.

રીવરવે હોલમાં ત્યારે બપોરના લાંચ બાદ લોર્ડ હીડનને રોડા એમર શામ કંઈક બગીચામાં લતાર મારવા નીકળી પડયાં. જ્યારે સર લાઈલ જુલીયટને મહેલની પીકચર ગેલેરી દેખાડવા લઈ ગયો, જે વખતે તેને આ રીવરવે હોલની આગળી પાછળી તવારીખનું દીલ ઉશકેરનાડું બ્યાન, રીવરવેના આગળાને હાલના વંશવારસો, તેમજ જળકતી કારકીરદી, વગેરેનો પરચુટણ પરેસ્તાની પોથો જુલીયટ આગળ વાંચી સમજાવ્યો. પીકચર ગેલેરીના સઉથી ઉમદા આયનામાંનો એક, તે સર લાઈલની છોકરવંત સખી હતી, જે સખી તેની ખીલતી જુવાનીમાં બહુજ ફાંકડી રીતે થોર્નતનના જાણીતાં ચીત્રકારે ચીતારી હતી, અને જે ફોટો સર લાઈલ મોટી ઉકમાઈ સાથે જુલીયટને દેખાડી તેણીના જીગરમાં જબરહસ્તીથી પ્રેમી ગરો સજીવન કરતો હતો.

“મીસ હેથેવે,” તેને પોતીકી સખી દેખાડતાં જુલીયટને કહ્યું, “ત્રણ દીવસ આગમચ મેં તમોને એક એવા ઇનશાનની મુલાકાત કરાવવાનું વચન આપ્યું હતું કે જે ઇનશાન તમોને ને તમારી ખુમસુરતીની દરેક ખુબીઓને તેના ખરા આકારમાં દીપાવવાને લાયક થડે, દુનિયામાં તમારું નામ જગ આશકાર કરે, કે જે નામને પદવી માટે તમો ખેશક મગડૂર છેઓ!” જુલીયટ ઉપલા સવાલનો જવાબ કેવી રીતે વાળવો તે અચ્છી તરેશે જાણતી હતી, છતાંબી કંઈક ધ્રુંચવણે તેણીની ગળાંને તાણું દીધું હતું.

“મીસ હેથેવે” ખુદાએ તેણીના જવાબની જરાબી પરવા વગર પોતીકું ભાશણ આગળ ચલાવ્યું. “આજે જો હું મારી આગલી સખીમાં દીપતી જુવાનીના બહારમાં હતો તો તમને મારો ખ્યાર. મારી જાંઘળી, મારી મતા, મારું સર્વસ્વ અર્પણ કરી ચુકતો, પણ અફસોસ કે હું હાલમાં ખુદાપાના બોજમાં કચડાએલો છું, જેને લીધે વધુ શબ્દો ખ્યારના તમો કાજ ફાજલ પાડી શકતો નથી, છતાંબી ખુદાને ખાર મારું એજ વચન છેકે, તમારી આખી જાંઘળી સુખમાંજ પસાર થાય એવીજ હું કાંઈક ગોઠવણ કરીશ, અને તેના બદલા તરીકે તમારી અતી માયાકુલ લાગણી અને તમારી સધ્યારો દેનારી દોસ્તી કે જે દોસ્તી મારી કરમાતી જાંઘળીની જોતને

સખરની મીઠી લખથી સદા રેશન રાખે છે, તેજ હું તમારી પાસથી માંગીશ.”  
 બુદ્ધાની આવી દયા ઉપજાવનારી અર્જ અંતે બુદ્ધીયત પર અસર કીધી, અને બીજીજ  
 પળે તેણીએ પોતીકા બન્ને હાથો સર લાઈલ તરફ લંબાવી ખસા જીગરનો તેને  
 માટેનો ખ્યાર સાબેત કીધો, જે સુવાળા હાથો પર બુધ્ધા સુકાઈ ગએલા હોઠાએ  
 મોહબતી મોહોર મધી લીધી, અને પછી કંઈક ખુશહાલીથી તેણીના રેશમ જેવા  
 મુનેરી બાલો સાથે ખ્યાર કરતાં કહ્યું “શું ત્યારે મને તમારી દોસ્તી મેળવવાનું  
 માન મળશે !”

“હું ધાડું છે.”

“ઓ ક્યારે !”

“તમે જ્યારે ચાહો ત્યારે.”

“જે તેમ કરવાથી દુનિયા તમારી પર રૂંધશે તો !

“મને દુનિયાની પરવા નથી, મને મારી ખુબસુરતીને લાડ લડાવનારની  
 પરવા છે.”

“ઓ કીઅર, કેવી ખુશહાલી ! ચાલો આવી ખુશ વધાઈની મુખારક ચાદમાં  
 આજે રાતે આપરે સાથે થોર્નતન હાઉસમાં ખાણું લઈશું. ડારલીંગ તું ત્કરો પેલો  
 પહેલી વખતનોજ ફ્રેક પહેરી આવજે, કે જે ફ્રેકે મને તારી પ્રીતીમાં પરહેજ  
 કીધો હતો. બેશક તે ફ્રેકમાં તે દીવસે તું ઘણીજ સુંદર લાગતી હતી, ને તેથીજ  
 હું તુને ફરી તે પરજ વીચાર કરવાને બલામણુ કરૂ છું.”

“મરે મુઠું એકતું એક ચીથડું શું પહેર્યા કરે !” બાઈ સાહેબે નાકનું  
 રીચકું ચઢાવ્યું.

“કીયર તારે જોઈએ તો બીજો પહેરજે. હમણા મેં પેરીસથી તારે સાડું પાંચ  
 પચ્ચીસ ફ્રેકો સઉથી છેલ્લી ફેશનના મંગાવેલા છે, ને તે ઘણું કરીને આજકાલમાં  
 આવી પુગશે, પણ નવાંની હોંશમાં પેલા જીન્ના ફ્રેકને સાચવવા ભુલતી નાઃ આજેજ  
 રાતે આપરે પેરાણાઓ આગળ આપરાં લગન વીશે ઇશારો કરશું. અને આવતી  
 કાલે હું તારે માટે એક ફ્રાંકી વીટી મંગાવશ. બોલ તુને સઉથી વધુ શું ગમેછ,  
 હીરા, મોતી, માણેક, કહે ડારલીંગ !”

“બેશક હીરા પર મારી પ્રીતી છે, મારી જીંદગીનીબી એ અભીત્રી છે.”

અને પ્રીય વાંચક લાઈલની બુદ્ધીયત પરની પ્રીતી ચીતારવાનું કામે હવે  
 મુશકેલ રહ્યું નથી. અલબત્તાં તેણીના લગન એક અગત્યનો તહેવાર તરીકે પળાશે  
 અને તેથી તેણીની નેનસી ફેરેસ્ટ જેવી સહીઓને અદેખાઈની ચેહમાં અબઝાવે  
 એવીજ રીતે ઉજવાશે. જે કે બુદ્ધીયતનો પીતા બુદ્ધીયતને લાઈલ સાથે પરણવાની  
 બહાલી આપવા પહેલાં બહુજ ઘુંચવાઈ ગયો હતો, પણ નીરદોશ પીતા, તે તેની  
 દીકરીના હાથમાં એક પુટલાં જેવો હતો. ટુંકમાં તેણી જેટલું પાણી પાઈ શકે  
 તેટલુંજ પીવાની તેની શક્તિ હતી, અને તેજ છુટછાટના પ્રતાપે તેને બુદ્ધીયતને

અંતે ઉતાવળી બહાલી આપી હતી.

બીજા હાથપર મોરીસ હારકોટની હીલચાલ તપાસ્યે. લાંબા વખતથી જુલિયટે તેને વીશે કંઈથી સમજ્યું હતું નહિ. જો કે તેણીએ મોરીસને પોતીકાં લાઈલ સાથેના એનજેઝમેંટ બાળે કાગળપત્રે ઈશારો કીધો હતો જેમાં તેણીએ લેટરની છેડે નીચલી લીટીઓ ટાંકી હતી કે “તમોને દીલગીર થવાનું કશું કારણ નથી, સબખ કે તમોએ કોઈથી દીવસે મારા પીતા પાસે મારા હાથની માંગણી કીધી હતી નહિ” પણ મોરીસે તેણીને કશોખી જવાબ વાળ્યો નહિ. એટલામાં સર લાઈલે મંગાવેલી હીરાની વીટી લંડનથી આવી પુગી, જે જુલિયટની હરીફ નેનસી ફ્રેડેસ્ટ કરતાંખી વધુ શોભીતી ને અતી કીંમતી હતી. વળી આ ફાંકડી વીટી સાથે પાનસો પાઉંડનો ચેકખી લાઈલ તરફથી જુલિયટને મળ્યો હતો, જેની સાથેના કાગજમાં લખવામાં આવ્યું હતું કે, “આજની સગાઈના મુબારક દીવસની યાદમાં હું પાનસો પાઉંડનો ચેક તમો પર બીડું છ કે જેથી તમોને હાલમાં કંઈક ખરચખુટણુ સારૂ કામ લાગે, પછી તો તમો મારાંજ છો અને મારી કુલે દુનિયાજ તમારી છે.” ઉપલો પત્ર લાઈલે ચેકની સાથે પીન કીધો હતો, જે પરથી જુલિયટ સમજી ગઈ કે તેણીને વાગે વસાવવાની મનમાનીતી રકમ તેણી પર તેણીના ભોળા દીલદારે મોકળી હતી. અને વાંચનાર થોર્નતનની એક અતી લપકાદાર ખુબસુરત વરરાણીની તેણી જો લોકો તરફથી પદવી પામે તો તેમાં તુને હું જેવા મોહતાએ અજબ ઘઈશું નહિ. લગન કીયાની શરૂઆત મીસીસ બીઝાંટના ઘર આગળથીજ શરૂ થનાર હતી, કે જ્યાં પરણાઓના માનમાં આ નવું જોડું ઇજીપ્ટમાં હનીમુન ગુબરવા રવાના થાય તે આગમચ એક મોટો મેલાવડો કરવામાં આવ્યો હતો. જુલિયટની મોટી દીલગીરી તો એ હતી કે તેણીના આગલાં પરપડોશી, દોસ્ત આસનાવો વગેરે તેણીને આવી રીતે દોલતને દરીયે દરશન લેતી જેવાને અશકત હતાં; છતાંખી તેણીને એક સધ્યારો હતો કે તેઓ અંતેખી દેવળમાં તો ભેગાં થશે, અને તેણીને થોર્નતન હાઉસની સઉથી ફાંકડામાં ફાંકડી રીતે સીંગારેલી ગાડીમાં સહેલ કરી જતી નીહાળી હરખથી વધાવી લેશે. કુદરતો રીતે તેણીએ એવું અનુમાન કીધું કે મીસીસ બીઝાંટ જેવી તુમાખી બાતુ કદીખી એક ગરીબડા ગામડીયા સોલીસીટરના બેટી નેનસી ફ્રેડેસ્ટ યા એક દાકતરની દુકતી જેસીકા લોંગવર્થને પોતીકા બંગલામાં આમંત્રણ કરે નહિ. જો કે ઉપલી બન્ને તેણીની હરીફીએ જુલિયટ પર તેણીની આગલી હાલત વેળાએ બહુજ જફા પાડનારી જીત મેળવી હતી, અને આ ટાંકણુ તેવોની અદેખાઈમાં નવી પજરણ પાડવાને પુરતું હતું, સબખ કે થોર્નતન હાઉસના મેળાવડામાંથી તેઓને બાકાત રાખવકમાં આવ્યાં હતાં. આગલી ધારણા મુજબ મીસીસ બીઝાંટે જોઈ લીધું કે આ ગામડીયન ગુલાબને ગમે એવો ખી ઓજમમાં રાખવા જતાં તે પોતાની મધમઘતી ખુશબો ચોમેર પાથરી રહેશે, એટલે તેણીને માટે જુલિયટ સાથે ઘાડી દોસ્તી રાખવા સીવાય ખીજે માર્ગજ ખુલ્લો નહિ હતો. અંતે લાંબા વખતથી તેણીને ઈચ્છાને રીખાવતો તે મુબારક શાદી રામશનીનો હીંગામ આવી પુગો, અને એજ બખતાવર દીવસના ખુરશીદે રંગબેરંગી આકાશી પરગણાઓમાં પોતીડું પદમ



બબ્બી ખુશખબ્બી ભરી વધાઈને રૂકકે. આ જહાનને બહાર કીધો. હું કંઈ તેણીના અળકતાં ભવીશના વાદળાંએ પર સુનેરી કીનારી ફીપી નીકળી હતી, જેઓ એવી આગાહી કરતી હતી કે તેણીની પરણેલી જીવગી સદા સુખીજ નીવડશે, પણ કીસમત તુને પીછાનવાને આ કલમ દાવો કરી શકતી નથી. તેણીએ રાત તો થોર્નતન હાઉસમાંજ પુર શાંતી વચ્ચે પસાર કીધી હતી, અને જ્યારે તે ડી સવારે ઘરની એક મેડ તેણીને સાડ નાસ્તો તેણીને માટે ખાસ અલાહેદા રાખેલા ઓરડામાંજ લઈ આવી હતી, ત્યારે રીવરવે હોલની લેડી લાઇલ તરીકે પોતીકો તુમાખી ને ટોરની વીજળી પોતાના ભવાંને જીલલીથી ચમકાવા તેણી ચુકી નહી હતી.

“તેણી એક મગરૂર હાંખલી લાગેછ” બોલી મેડ બરબડી, “અને કાંઈક તકોબરીની ટોંચે પુગેલી સમબ્બય છે. ખુદા કરેને લાઇલ સાથના બુલીયટના લગન ધીલમાં પડે, અને હમે ગરીબોની હાય વસુલ થાય.”—ઉપલા મેડના કમકમાટ ભરેલા વીચારોથી એવું સ્પષ્ટ જણાય છે કે ભવીશની લેડી લાઇલ તેણીના નોકરોના કુંડાળામાંથી અળખામણી પડી હતી, પણ બુલીયટને તેની દરકાર નહિ હતી. તે તો પોતીકા ફાંકડા સેતીનના ઉદેશ પર ઘેલી દીવાની બની હતી, અને વારે ઘડીએ એજ દીવાના અવતારમાં તેણી પોતીકા કપડાંને ચશમ સાથ ચાંપી બકી કરતી હતી. પણ એકજ ચીજે આ વરરાણીના હરખમાં ભંગાણુ પાડ્યું હતું જે ચીજ તે વરરાજા લાઇલ તરફથી મળેલી કીમતીમાં કીમતી મોતીની માળા હતી. અને જ્યારે તેણીએ વરરાણીના બહારમાં મોટી ઉકમાઈ સાથ પોતીકી માળા તેણીની એકવારની હરીફ નેનસી ફોરેસ્ટને બતલાવી, ત્યારે શોખીન વાંચક તેણીની હરીફ એકદમ દીલગીર થઈ કમકમી કાંચ હતી ! શું મોતી શાદી રામશનીના કામમાં અપશુકન હતાં !

“મોતી !” તેણી બોલી “ઓહ અફસોસ, હું મારા હેરલ્ડને મોતીની માળા કહીથી ફોઈને આપવા નહિ દઈ. બુલીયટ મોતી આંસુઓનો કુવારો છે.” અને ઉપલા નેનસીના શબ્દોમાં જે સત્યતા હોય તો આજે હબરો રૂપીઆ જે દીલદારો પોતીકી દીલબરોની મોતીની માળા પાછળ બરચે છે તે શું કામ નેનસી બહેન ?

અગર અંકાચ આંસુઓથી શાદીની લેટ મોતી માળા;

થુકે નહિ કોઈ ફકીર તેપર મછળીની લગ્ન મોતીમાળા.

આરામની સેજ પર મોતી, છે ગંધાતી કીચની ચાદર;

ભલે દીલદાર તું પાછીલે દીલબર સીંગાર મોતી માળા.

જે કે નેનસીની અખાનના તીરે બુલીયટનું જીગર વીંધી નાંખ્યું હતું, છતાંબી આ અપશુકનને સર લાઇલની પરણેતર તરીકે થોર્નતનમાં પંકાવાના સર્વોત્તમ ખ્યાલે ધાંકી નાંખ્યો હતો. આ અરસામાં મોરીસ બીલકુલ વીસરાઈ ગયો હતો. મોતીની માળાની આગાહી આકાશ વાણીએ હવામાં અદલા બદલી કરી નાખી હતી. આ વખતે તેણી મોરીસને મળવાને ઇંતેજાર હતી, તેના ખુરા વખતમાં પેસા ને લાગવગનો વારસો આપવા તલબગાર હતી, પણ મોરીસની મુરત ત્યાં હસ્તી ધરાવતી

હતી નહિ. તેણીએ પોતીકા પીતાનેમી મોટી નોકરી સરલાઈલની મદદથી અપાવાની ગોઠવણ કીધી હતી, પણ પોતીકા જમાઈના નવાળામાં જઈ નવ ઠીક ખાવા કરતાં અસલની દાળ શેટલી પરજ શુકર કરવાનાં તેને કસમ લીધા હતા, જે જુલીયટની એક મોટામાં મોટી કીચગીરી હતી. ખુદ ગામનો પાદરી જે જુલીયટની આગળી હાલતમાં તેણી અને તેણીના પીતાને કરથી કચડી નાખવાને બનતું કરતો હતો તેણી આજ જુલીયટના પૈસાપર મલકાતો છલકાતો હતો. અને વધુમાં તે વળી એજ પાદરી આજ જુલીયટના લગનની કીયા કરનાર હતો, એક જોડાને લગનના ગાંઠથી જોડી પુન હાંસલ કરવા તતપર હતો ! અફસોસ દગખાત્ર દુનિયા તારા દગખાત્રને કીયો કાગડો પીછાણી શકે છે ! પવન બઈ પીક તું આપે દયાની દાસ તું દુનિયા; ફૂપો જ્યાં રંગથી રમે, હુટે ત્યાં ખાસ તું દુનિયા; ઘડીમાં આશ, ઘડી નીરાશ, ઘડી પ્રદાશ, ઘડીમાં નાશ; ફળી નથી, નહિ ફગશે, જેને સઉ કહે દુનિયા દુનિયા. —

જે વારે જુલીયટ હેથેવે પોતીકા પીતા સાથ ખાસ તૈયાર કરેલી ગાડીમાં દેવળ તરફ હંકારી ગઈ તેજ વખતે તેણીના મગજમાં અનેક આશાવંત ચહેરાઓ દોકીયું કરી રહ્યા હતા. તેણીનો વીચાર ગરીબોને મદદ કરવાનો, તેઓની સ્થિતી સુધારવાનો, અને પોતાના હરીફોનો કચડવાણુ કાઢવાનો હતો; અને બેશક જે સબ તેણી તેઓને કરવા માંગતી હતી તે તેણીનો લાગવગ ને અપુટ પસા જોતાં તો કંઈક આશાનીથી થઈ શકે એમ હતા. જેવું તેણીએ દેવળના પવીત્ર પાતળા તરફ હાળવા માંડ્યું કે તેણીની નજર નેનસી ફારેસ્ટને ખીજ સહીઓ પર પડી, જેઓ ખાસ જુલીયટના આ મોટે ખાંચરેના લગન નીહાળવા ત્યાં ભેગાં મળ્યાં હતાં. જેવો સર લાઈલ જુલીયટની બાજુમાં એક વરરાજને શોભા આપતી અદા સાથ ઉભો થયો કે જુલીયટના મનમાં એમ લાગ્યું જે તે એક ખુદો ખુબજ હતો, છતાંબી તેના ઉમરાવ ખાનદાનની અસર તેનો રંગેરંગમાં પસરેલી બેઈ જુલીયટનું જીગર ખુશહાલીથી છલાછલ થવા લાગ્યું. આ તેણીની વાજબી મગરૂરી હતી જે મગરૂરીને ઉચે આસને બેસાડવા લોર્ડ હીડન સર લાઈલના સાક્ષી તરીકે હાજર રહ્યો હતો. અંતે તે શાદી રામશનીની મુખારક કીયા શરૂ થઈ, પાદરીનો ગગળતો ગંભીર અવાજ હાજર રહેલાં પરોણાઓને કાને પડ્યો, જેડું ખુદાને બાર નોંધાયું, જુલીયટ જેવો ગામડીયન ગુલાબ હાલમાં મોટે ખાંચરેની ઉમરાવબદીનું માન મેળવવા પામી, અને આ લગનની પવીત્ર કીયાનો અંત ખુશ ખુશાલીમાં આવ્યો. કીયા ખતમ થતાંજ સર લાઈલે તેણીનો ગુલાબી હાથ હાથમાં દઈ તેપર એક કીસની સુગંધ પસરાવી, અને કહ્યું.

“ બહાલી જુલીયા, તારા ભવીશના સુખ માટે માડું આ ખાકી બદન તુને આજથી અર્પણ કીધુંછ. અને હું શાદીના પવીત્ર કોલથી બધાએલો રહી તને સુખી કરવાની મારી ફરજતું કરજ અદા કરીનેજ મારી જીંદગી તે માલીકે જહાનની નેક હબુરમાં ધનસાફ કાજ સપુર્દ કરશ.

અને ઉપલા સુવચનો સાથ તેઓ લોર્ડોના હર્ષનાદ ને બેહદ ખુશહાલી વચ્ચે દેવળને ઉંબર છોડી ગયાં. બેશક જુલીયટને લેડી લાઈલનું અપુર્વ માન મલેલું

બોધ હાજર રહેલાં પરોણાઓમાંથી ઘણી તકરાર થવા લાગી. કોઈ કહેવા લાગ્યું કે “મરે જોવની. ગરીબનું નસીબખી પીપળના પાન હેઠળ છુપાએલું છે,” તો કોઈએ નાકનું તીચકું બહુન જેટલું ઊંચું ચઢાવી બીબાઓ આગળ બખાળો કાઢ્યો કે, “ખરેજ જુલીયટ જેવી નસીબવંત વરરાણી તો આ અવનીમાં અવતરવીજ મુશકેલ છે”-વગેરે. હવે જ્યારે તે નવું પરણેલું જોડું દેવળનો ઉંબર છોડી બગીચાના દરવાજા પાસે આવી પહોંચ્યું ત્યારે જુલીયટનો ચહેરો કંઈક અંશે શ્રીકકો પડી ગયલો જણાયો. તેણીના ગુલામી હોઠોએ પોતીકો ફરતાસ બદલ્યો હતો, સબબ દેવળના બહારના દરવાજા પાસે એક કઠોર ખવાસનો ખખીસ જેવો આકાર ત્યાં તેણીની નજરે પડ્યો હતો કે જેની સાથે તેણીની ઓળખ કરવાની ફરી કરી જરૂર નથી. તેણીએ વીચાર્યું કે જ્યારે તેણી લાઇલ સાથે ત્યાંથી ગાડીમાં હંકારી જશે ત્યારે પેલો ખખીસ અવતાર નાખુદ થઈ જશે, પણ નહિ, તેણીની તર્ક શક્તિમાં તેણી પછાત પડી હતી. જેવી તેને જુલીયટને સર લાઇલ સાથે ગાડીમાં હકારો હસ્તાં જીગરના આશીષ વચ્ચે બેઠક લેતાં બોધ, કે તેવોજ તે ખખીસ છલંગ મારી બહાર પડ્યો, ને બરબડવા લાગે, “લેડી લાઇલ, ખુદા કરેને આજેજ દોવસ તારા તકદીરપર ધુળ છાંટે. તેં તારો સઉથી કીમતી ખ્યાર, દૌલત, માન ને પદવીના નેક પદ્માં બદલ વેચી નાખ્યો છે, પણ અતે તેવોજ તુને રંગોળશે, તારી પાસે સાચ્યા ખ્યારની મુરતી ઇનસાફ માંગશે, તુને સુખનાંજ ફંડમાંજ તારાજ કરશે. તારી આખી જીંદગી સદા દુખ ને મુસીબતમાં પસાર થજે, અને તારૂં કીસમત સદા ધમધોર વાદળ હેઠળ ઘેરાયેલું રહેજે!!”

બેશક આ શબ્દો બહુજ કાતીલ હતા જેનો પડધા જુલીયટના કાને અછછી રીતે પડ્યો હતો, અને જોકે તેણી તેથી ખુબ ચોંકી હતી છતાંખી તેણીએ તેને પાગલ આદમી તરીકે લેખી તેની વાણી હસી કાઢી હતી. ખુદ સર લાઇલે પણ જુલીયટને તે બાબે ગાડીમાં સવાલ પુછતાં તેને દીવાનોજ ગણ્યો હતો.

“જુલીયટ, શું આજે દીવાનો શખસ નાના હેરી બીઝાંટનો માસ્તર જેવો લાગતો નહિ હતો?” “પણ જુલીયટે સર લાઇલની વાત સીકતથી ઉડાવી દીધી હતી. ખરેજ કીસમત હઠીલાં કીસમત શું તેણી તેમાં માનતી હતી ! “અને તારૂં કીસમત સદા ધમધોર વાદળાં હેઠળ ઘેરાયેલું રહેજે,” શું આ શબ્દોમાં કાંઈક અસર હતી.”

અલખતાં ઉપલા બોલોએ તેણીના જીગરમાં કારી ધા કીધી હતો, જેમાં નેનસી ફરેસ્ટન્ઝ બોલો તેણીની ગમગીનીનું દોજખખાનું ખુલ્લું મુકતા હતા કે મોતીમાળા એ આંસુઓનો પુવારો છે.

## મકરણ ૪ થું.

હુનિયા છે સુસાદ્રીર ખાતું, કંઈક મવાલી ચરતા જો,  
કંઈક તરેહના રંગ રમીને હાથ જગતથી ધરતા જો;  
કોઈ મોહતાઈના તાપે પડતા, કંઈક હસદની આગમાં બળતા,  
સઉ કીસમતની ચક્ષીમાંજ ખતમ જીંદગી કરતા જો.

નાઇલની નજરને થંડક દેનારી અને કુહરતની બલીહારી ગાનારી વખાણવાજોગ  
સીનરીની ઉત્તમ મોજ મેળવવા નવું પરણેલું લાઇલ જોડું હનીમુન માટે ઉતરી  
પડયું, અને કેરો ને એલેકઝાન્દ્રીયાના હોટેલની સુખવાસી જીંદગીમાં ગરીબ ખીચારા  
મોરીસ હારકોર્ટ પર પુરો મુકાયો. લગન પછીના મેળાવડામાંખી મોરીસનીજ ખાખદ  
પર મોટું વીવેચન થયું, જેમાં મીસીસ ખીઝાંટે તેની આગાહીને એક દીવાના  
આદમીના હવાઇ ખ્યાલોનો પડછાયો તરીકે ઓળખાવી હતી, સબખ મીસીસ  
ખીઝાંટ તો એમજ સમજતી હતી કે જુલીયટની મોરીસ સાથે તેણીથીજ  
પહેલી ઓલખ થઇ હતી, જો કે તેણીની ખાતરી હતી કે મોરીસની જીંદગીમાં  
એક લેદી ચીંગાર પજરી રહ્યો હતો, જેની રોશની ફક્ત તેના અધારા જીગરનેજ  
મળતી હતી, અને આ વાજખી દીવાસાએ જુલીયટના મન પર મજબુત અસર  
કીધી હતી. વળી પેરીસ ટયુનીસ ઇજીપ્ત ને મારસેલ્સની હવાએ તેણીના મગજને  
ઉપલો ગરમ ધુવો ખીલકુલ કાઢી નાખ્યો હતો. આ વખતે તેણીના આગલા બચ્ચાં  
સહી ખ્યાલો બદલાયા હતા અને તેણીનાંમાં એક નમુનેદાર સ્ત્રીને શોભા આપતી  
અદા ઇજ્જત દાખલ થઇ હતી. પોતાના વીલાયટના પ્રવાસ દરમ્યાનખી તેણીએ  
એવી વડી રાખી હતી કે ફ્રાન્સમાં નહિ તો ઇંગ્લાંડમાં તો જરૂર મોરીસ તેણીને  
યુવરના કાંટા મીશાળ નડશે, પણ લાંબો વખત સુધી તેનો કશો પતો નહિ લાગવાથી  
તેણીએ આગાહીને અંતે ખોટી થેડી. અઢાર મહીનાના આવા લાંબા હનીમુન બાદ  
અંતે લાઇલ જોડી વીલાયટમાં ઠરીઠામ પડી. લાઇલની ખુદાને બાર એવી દુવા હતી  
કે તેના બાપદાદાના વતનમાંજ તેનો વંસવારસ પેદા થાય, અને તેજ ઇચ્છાથી થોડો  
વખત લેડી લાઇલ એકલીએ રીવરવે હોલના તકલીદી ખીલોરી બહેશતમાં પુર ખુશી  
સાથ પસાર કીધો હતો. તેણીની દરરોજની એબાહત એજ ખ્યાલ આપતી હતી કે  
તેણીને ત્યાં એક ખેટાની પાક પરવરદીગાર બખશેષ કરે કે જે પોતીકા પીતાની  
તમામ અસકયામત પારકે હાથ જતી અટકાવી શકે, અને વાંચનાર, ખુદા માલમ  
આ નેક જોડામાં થું સત હતું તે માલીકે અંતેખી તેમની એબાહત મંજુર રાખી,  
તેમને ત્યાં એક ખેટાની મહેરબાની કીધી. બેશક તેની કરમાઈ જતી જીંદગીમાં  
ખુદાએ આપેલું તે અતી કીમતી લાલ સર લાઇલની મોઠામાં મોટી ખુશહાલી  
હતી. દેવળના ઘટેખી આ ખુશહાલીમાં લાગ લીધો હતો, અને થોર્નતનમાં રીવરવે  
હોલના વારસની આમદ બેશક એક ખુશહાલીના હીંગામ તરીકે પળાયો હતો.  
હવેજ જુલીયટની ખાતરી થઈ હતી કે તેણીના ખેટાની આમદ સાથજ મોરીસના

આપોને કુદરતની દુવાઓએ વેરવીએર કરી નાખ્યા હતા. હવે તેણી તેને એક ધીક્કારથી જોતી હતી, સખખ અતેળી તેણી એક ગરીબની ગરીબ વાણીને કચડવા નસીબવત નીવડી હતી, પણ કીસમત શું ફાંટો લે છે તે દીલબર તું જો; મુસીબત કેમ ફાંટો લેછ તે દીલબર તું જો !!

ઉપલા ખુશીના હીંગામની એક મઢીના બાદ એકાદ રાતે સર અને લેડી લાઈલ સાથે ખાણું લેતાં હતાં જે અરસામાં સર લાઈલની ખાએશ થઈ કે ખાણા બાદ જુલ્લીયટે તેનું મન મનાવવા કંઈક ફાંકડું લલકારવું, કે જે મીઠા હલકને મીઠાસ તેની ખુએરગી પર જુવાનીની અચશે અસરતની રોશની ફેંકે. પણ અફ-સોસ લેડી લાઈલની હુજ્જત અહીંની પહેલીવાર વચમાં નડતર નાંખનાર હતી. તેણીએ પોતીકી હુજ્જતને સર લાઈલ પાસે પહેલીજવાર સાબેત કરી ખુદાની મોહબતી જાંઘીને સદાની કચડી નાખી હતી.

“મારા હાથમાં એક નોવેલ છે જે મને પુરી કરવાની છે. હું ધારૂં છું કે તમેને હું વધુ વખત એકલા બેસવા દઈશ નહિ, અને જ્યારે તમે અરધો કલાક બાદ મારા એરડામાં સીધારશે ત્યારે ખુશીથી તમારી ઉપલી અરજ કબુલ રાખીશ”- જો કે ઉપલા જવાબથી સર લાઈલને બહુજ ખીજવાટ ઉપજ્યો છતાંની શીકાં હસતા સાથ તેને તેણીનો હુકમ કબુલવો પડ્યો; જે બાદ બન્ને વીખુટાં પડ્યાં. જુલ્લીયટે પોતીકા અગાશીવાળા એરડાનો હવાલો લીધો, જ્યારે ખુદો ત્યાંજ પોતાની સીગારમાં મશગુલ થયો.

વખત કહેજે હું દોડું, ને ખ્યાર કહેજે હું દોડું કરતાં કલાકેક થયો પણ નહિ જુલ્લીયટની નોવેલ પુરી થઈ, કે નહિ સર લાઈલની સીગારેટ અધુરી રહી. ડગમગતા જીવે અંતે નોવેલને એકાદ ખુણાના સ્ટેડપર ફેંકી તેણી પોતાના ભોળા ભરથારની શોધમાં ડાઈનીંગ હોલ તરફ કદમો ભરવા લાગી. જેવી તેણી દાદર પરથી નીચે ઉતરી હોલ તરફ વાંક લેવા ગઈ કે તુરંતજ તેણીની નજર એક સીંદા લેખાત્રમાં સજ થએલા આકાર પર પડી, જે આકાર ઉતાવળે ને ખીડકને મારે દાદર પર ચઢી જતો હતો; જો કે દાઈનીંગ હોલનો દરવાજો ઉઘાડતાં તેણીએ તે વીશે કાંઈની સમજાયું કે જોયું નહિ. ઘડીભરના વીચાર બાદ લેડી લાઈલને લાગું કે ત્યાં કોઈની મુખું જીવતું અજાયું હાજર હતું નહિ. બેશક હોલ રોજ કરતાં વધુ ગમધાર તે રાતે દીસ્તો હતો, જે કારણ તેણીની બેચેની વધારવા પુરતું હતું. પોતાની નજરને આબુખાબુ દેહશતથી ચકરાવો લેવાડી તેણીએ બે કદમ પાછળ હઠવા માંડયું, સખખ તે એરડામાંથી એવો ખરાબ વાસ નીકળતો હતો, જે ઇનશાનની જાંઘીના ઇનજીનને ચાલતું બંધ પાડી શકે. કદાચને તેબલના અનેક શુશોભીત સીંગારમાંની એવી કંઈક કરમાઈ જતી વસ્તુ હાજર હોય જેનો વાસ તેના કરમાવા સાથ ચોમેર પસરાઈ રહે; પણ વાંચનાર શું એ અટકળ ખરી હતી ! જરાક એક કદમ આગળ વધતાં તેણીએ સર રોખટ લાઈલને સઘડી પાસે એક ઈંઝીએર પર નીંદ્રા દેવીને વશ થએલો જોયો. તેના મોઢાં પર એક તેબલ નેપકીન નાંખેલો હતો. જો કે

રોબર્ટની આંખે હાલતે તેણીને ખુબ ચોંકાવી હતી, સમગ્ર કે આગળ તેણીએ તેને એવો કદીખી કઠોર મનનો જોયો ન હતો. પોતીકા અચપણમાં તેણીએ વારે ઘડીએ પોતીકા પીતાને ઉનાળાની બપોરમાં ઝાંઝાના છાયડા હેડળ ઉઘમાં પડેલો જોયો હતો કે જે વખતે તેખી મોઢાં પર પોતીકો રૂમાલ નાંખતો હતો, જેથી કરીને મછછર મછંડર તેના અણીઆરાં નાકની ટેકડી પર ને કાનના પાંદડાં જેવા પડઘમ પર ગલભો નહિ કરે; પણ તેણીનો ધણી ખુદ આવી વર્તણુક તેણીની સાથ ધારણ કરે એ લેડી લાઇલની મોટામાં મોટી અબ્બયખી હતી. જેવી તેણી ખુરસી લગોલગ જઈ ઉભી કે પેલો અબ્બયખ પ્રકારનો ગંધાતો વાસ વધુ વીસતારમાં તેણીએ ફેલાતો જોયો, જે વાસ કોઈ વરતુમાંથી નહિ પણ તેણીની બેહદ અચરતી વચ્ચે તેણીના ભરથાર સર રોબર્ટના નાકમાંથીજ નીકળતો હતો.

“રોબર્ટ ! રોબર્ટ વાહલા !” તેણીએ જે વાર સાદ માર્યો પણ જવાબ નદારદ. બેશક ખુરસી પર પડેલો શાંત આકાર સદાને માટેજ શાંત હતો અને તે જુદીયટની આવી મીન્નત ગુબરીને વધુવાર સ્વીકારી શકનાર નહિ હતો. ગુસ્સાના આવેશમાં કંઈક નાસીપાસી સાથે તેણીએ અંતે હીમત રાખી તેના મોઢાંપરનો રૂમાલ ખસેડયો, પણ પરવરની પનાહ આ કોણ ! રોબર્ટની જગ્યાએ કોઈ ખીજેજ આદમી અહીં તો જુદીયટની દહેશત વધારતો હતો કે જેના મોઢાંમાંથી ગંધાતો વાસ નીકળતો હતો. પણ ત્યારે ખરો રોબર્ટ અને જુદીયટનો દીલદાર કયાં હતો ! હવે કંઈક તેણીની સુદ્ધી ઉઘડી. હવેજ બેદનો પરડો તેણીની નજર પાસે ખુલી ગયો, અને તેજ પળે તેણી ધાસ્તી ખાઈ ઓરડામાંથી બહાર આવવા નીકળી, પણ અફસોસ કે બેકામ બની ત્યાંજ ઉંબરની થોકર ખાઈ ઓરડાની લીસી લાડીપર પછડાઈ પડી. થોડીક ઘડી બાદ તેણીને ખીજાના પર લઈ જવામાં આવી કે જે ખીજાણું કમનસીબે જુદીયટને છોડતાં લગભગ ખીજે મહીનો પસાર થઈ ગયો, જે મહીનાના અરસામાં પેલા શાંત અવતાર પર જુરી ભરાઈ હતી, અને જુરીએ ખુનથી નીપજણું મરણનો અભીપ્રાય આપ્યો હતો. પણ એટલાથીજ વાટ અટકી હતી નહિ. હજુ તો કંઈક સેંકડો મુસીખતોનો પહાડ રીવરવે હોલને છાપરે ઘેરે ઘાલીને બેઠો હતો, અને દરેક પહે જુદીયટની જાંઘળી જોખમમાં આવી પડવાની વડી રાખવામાં આવી હતી.

જે દીવસે લેડી લાઇલની હાલતમાં કંઈક અંશે સુધારો થયો તેજ દીવસે તેણીએ દાકતર ને નર્સને હુકમ કીધો કે તેણીના દુધમળ બાળકને તેણીની ગોડમાં પાછું સપુર્દ કરવામાં આવે.

“મારો બેટો, માઈ લાલ, કહાં છે દાકતર ?” તેણીએ દાકતરને ધુજતા હોઠે ખીજાના પરથી સવાલ કીધો જેનો ઉડાવનારો જવાબ દાકતરે ધીમેથી આપતાં કહયું, “હું દીલગીર છું લેડી લાઇલ કે તમારા બેટાને હાલમાં તમારી પાસે સોંપવું ખીલકુલ મુનાસેબ નથી. તમે જાણો છ કે તમારા બેટાની બરદાસ્ત એક અચ્છી નર્સને હાથ લેવાય છે, અને જ્યારે તમે ખીજાનું છોડો ત્યારે બન્ને મા

દીકરાં જોઈએ તો એક બીજાને ચાંપી હેંટપ્રીતની બકી કરજે, પણ હમણાં તો થોડા દીવસ તમોને એમજ થોભવું પડશે.”

“ઓહ મારા બેટા, કાંહ ગીયો મારા બેટા!” રાતને દીવસ તેણી ઉંઘમાં એજ બકબકારો કરવા લાગી. બેથક તેણીની જીંદગીનો ચેરાગ કહાં રોશની ફેંકતો હશે, કહાં તેણીની ચશમનું લાલ ચમકતું હશે; વગેરે વીચારોએ આ ભાન જુલી જુલીયટને જુલાવામાં નાંખી દીધી હતી. જો કે નર્સ તેણીને શાંત કરવાને બનતું કરતી હતી, પણ અફસોસ કે દાકટરના જેવી કુનેહ આ બે બીલ્લસના માથાબાનામાં હતી નહિ. અલગતાં નર્સનું બોલવું કંઈક શંકા ઉપજાવનારું હતું, જે તેણીની પ્રીક્ષી પડી ગએલી આંખો ને ઉજળા હોથોથી સ્પષ્ટ ગવાહી દેતું હતું.

“તમો હમણા શાંત થાઓ લેડી લાઈલ” નર્સ બોલી, “જેવાં તમો સાબં થશે કે હું તમારા બેટાને તમારી સોડમાં સોંપીશ. પછી જોઈએ તો તેને સુન્નાથી સોગારજો, યા દુનિયાના લાંડ લડાવજો; આપણું બાળક છે તેમાં કોઈને બોલવાનો હક નથી.” અને નર્સના ઉપલા ધીરજ આપનારા સખુનોથી સખુરી પકડવાની ઢબે તેણીનો હાથ પકડી બેડહ કાકલુદી સાથે રડતી ચશમે જુલીયટ પોતીકા જીગરની આગને થંડી પાડતાં કહ્યું,

“શું તમો ખરું કહો છો! મારા બેટાને તમો મારી સોડમાં સોંપશો! ઓહ પણ તે એક સવાલ છે યા—ખુદા!”—અને હજી તો નર્સ તેણીને જવાબ આપે તેટલાં તો જુલીયટ પાછી બેકબક થઈ બીજાને પડી તે સવારની સાંજ થઈ તોખી તેણી મુઠ્ઠીમાં આવી હતી નહિ. મોડેથી હુશ્યાર થતાં પોતાની પાસે દાકટરને ઉભેલો જોઈ બેડહ આંસુઓની નદીમાં અંગોલ કરતી હાલતમાં તેણીએ દાકટરને બહુજ દીલ ઉશકેરનારી અરજ કરી જે આ જગ્યાએ જો પથ્થરના તનનોખી ધનશાન હોય તો તેને પીગળાવાળી પુરતી હતી. “દાકટર મને બોલવા દેઓ, માફ જીગર બોલવા દેઓ, મારી બેચેની કાપો, માફ લખતે જીગર મને પાછું આપો.” અને દાકટરે તેણીની હાલત બીગડતી જતી જોઈ તેણીને બ્રાન્ડીનો એક મોટો ડોઝ આપી દીધો, જે ડોઝે તેણીના કરમાતાં જીગરને ફરી તાજગી બક્ષી. જે બાદ ફરીને તેણીએ પોતીકા પટપટારો શરૂ કરીધો.

“સમજો દાકટર, મેં એક બહુજ ડરામણો સ્વપ્નો જોયો, જેમાં હું મારા નેક ધણી રોબર્ટની લાશપર બારે વીલાપ કરતી બેઠી છું. મને યાદ છે કે મારા ધણીને કોઈએ કાવત્રાંથી મારી નાંખ્યો હતો. મારા વીલાપથી એક ખુબેર્ગ આદમીને દયા લાગવાથી તેને મને આવીને કહ્યું જે બેટી તું ના રડ, હજી તો વીલાપ કરવાનો વખત આવેછ, સખબ કે રીવરવે હોલનો વારસ ને મારો બેટો તો બાપની સોંડમાંજ દીવસો અગાઉનો સંતાએલો હતો. બેથક નર્સનાં બોલવા પરથીજો મને એમજ લાગું કે તમો બધાંઓ મારેથી એ વાત છુપાવો છો, માફ લાલ તો ખુદાને ઘર તેના બાપ સાથે અમન કરેછ. ઓહ દાકટર બોલો, નીરદોશ પર રહેમ કરો, કહો, માફ ફરજંદ કહાં છે! શું કોઈ મુજબી નીચ ચુગાળનો તે

જોગ થઈ પડયું! ઓ જલદી કહો નહિતો મારા બચ્ચાના ખ્યાલમાંજ હું મારા બન મુકીશ. કુદરત તારો કેવો ધનસાફ!”

“લેડી લાઈલ” દાકતરે તેણીને બનતી કોશિશે મનાવતાં કહ્યું, “ધીરો પડો હમેશાં સીક આદમીની હાલત એવીજ હોય. હું તમોને ખાતરીથી કહું છું કે તમારી ફીકર તંકલીલી છે.” પણ હજુ તો દાકટર વધુ બોલે તેટલાં તેણીએ બુસ્સાના પુર બહારમાં દાકટરના બન્ને હાથો બંરથી પકડી દોળા ચઢાવતાં છેવટની અરજ કરી, “કહો દાકટર, તમો હવે વધુવાર મારેથી છુપું રાખી શકનાર નથી.

અગર ધનસાફને આંખોએ હોય તો બેશક ભરમ ફેડી દેઓ, યા અંધી બનાવી મુજને પાટાળમાં છોડી દેઓ; કર જફા સહન કરશ ગર તુજને પસંદ હોય પણ કર હાજર મુજનો ચેરાગ, ગર તું ખુદા પસંદ હોય.”

બેશક આ મોત જીવતો સવાલ હતો અને દાકટરે સડેલા સાટાંનેખી આ વખતે સુધારી ઉપયોગમાં લેવાનો ચીવતાઈથી કસઢ કીધો હતો.

“લેડી લાઈલ” દાકટરે અતી માયાળુ ઢંપે સમજાવતાં બુલીયટને કહ્યું, “તમારી ફરેશતાઈ રૂપી લોલાઈ મને અંતે ખરું કહી દેવાની ફરજ પાડે છે. સર રોબર્ટના અચાનક મોત ને તમારી ન ધારેલી બીમારી એ બન્નેએ ધરનાં સર્વ લાગતાં વળગતાંઓને એવાં ધુચવણમાં નાખી દીધાં કે રીવરવે હોલના વારસ તે નાના નીરદોશ બુળકાંની બરદાસ્તનો. કોઈને ખ્યાલ મુજ્યો નહિ, અને જ્યારે”- અને જ્યારે “તેઓએ ખ્યાલ કીધો ત્યારે શું થયું દાકટર કહોની! મુવેલીને ના મારો,” અધીરા જીવે ફરીને રૂડણ કરતાં બુલીયટ બોલી.

“લેડી લાઈલ, તમોને હું ફરી ફરીને ખાતરી આપુ છું કે તમારો બેટો હયાત છે. જો કે ચોરડામાં શોધખોળ કરતાં પાછળથી તેઓએ ખાલી પારણું સીવાય બીજું કંઈખી જોયું નહિ છતાંખી એમ તો ચોક્કસ કહી શકાય કે બાળક હયાત છે. બેશક ત્યાં કોઈથી ચોર ચીજાની નીશાની હતી નહિ અને નેકનામ બાનુ, તમો જરાખી દહેશત ના રાખો, તમારો બેટો ઘરમાંજ છે. કદાચને પારણામાં નહિ તો સાંકા પર રમતો હોશે.”

“દાકટર તમારી પર મને ભરોશો છે. મને જલદી સાજી કરો. મને મારા બેટાને જલદીથી પાસમાં લેવા ગમેછ. ઓ ખુદા, સર રોબર્ટની ઉમેદની રોશની મને કહારે મળશે!” અને દાકટરના શબ્દો પર સઢાની સખુરી પકડતાં તેણી આંછીજ થોભી. તેણીનું જીગર ફરીને હેતનું ડચકું ખાવા લાગું. પણ અફસોસ કે તેણીની ઝખાં આ વખતે ઉપડી શકી નહિ. સબળ બુલીયટની લાંબા વખતની અરજનો ખરો જવાબ આ ધરતીપર આપનાર હવે કોઈખી સજીવન આશક હસ્તી ધરાવતો હતો નહિ, અને જો કોઈખી હોય તો એકજ હોઈ શકે:—

“જો હાથ બાપને નહિ બચાવી શક્યો તેજ હાથ બેટાને બચાવી શકશે? બોલ, ઓ બુલીયટ યાને લેડી લાઈલના કરામતી કીસમત બોલ-બોલ બોલ!!!



## પ્રકરણ ૫ મું.

મોહતાઈ સરજી દાદાર તેં કાંડ ભુલ કીધી,  
મોહતાઈમાંજ સઉએ જીંદગી ખુલ કીધી.  
મોહતાઈ પાસ મોહતાજ ફકીરની કાંડ વાત,  
કહાં પુરશીદનો દીન ને કહાં ચાંદની રાત—

તે ખુલદ બાગ બગીચો આજે કંઈ એર મધમધી રહ્યો હતો. મધુરી દરખતોળી મેવાનજ ભારથી જુમી જુમી સલામી ભરતી હતી. કીસમ કીસમના પક્ષીઓ પોતાના પચરંગી હલકથી આઝાદ બેઝાદની જીંદગીને તાબ તાજગી બક્ષતાં હતાં. ટુંકમાં રસોઇખાના આગળનો આ ફરતો ગારડન, વસંતરૂતુની આમદ બાહર કરતો હતો. પણ આ પચરંગી પક્ષીઓ પોતાની પાંખ હાલમાં કાંઈક શોકાતુર થઈરે ફફડાવી રહ્યાં હતાં; મધમધતા ગુલાબોએ પોતાની પુશબો પાત્રી બેચી લીધી હતી; સખબ કોઈક આદમીના પગલાંનો ત્યાં એળો પડતો હતો જેને આધારે ચાંપાના ઝાડો પર કુદકણાં મારતી ચમકદાર આંખોવાળી ખીસકોળી પોતાની આંખોના હીરાઓનો ચમકાટ તે અંબાણ પગલાંની તપાસમાં ફેંકતી હતી.

બેશક તે એક કથોર દેખાવના ઈનશાનના પગલાં પ્રગટ થયાં હતાં, જેની એક બગલમાં રેશમનો ટકીયો તથા બીજીમાં બે ચાર જીવબદલાવનારી ચોપડીઓ હતી. અલબત્તાં તે આગળ ચાલતો હતો જેની પાછળ એક સુંદર ક્રાકમાં સજ થયેલી મળતાવડા બવાસની હમ્મીન નાજનીન પોતાની ખુશીના ઉભરાને મન ચાહે તેમ ખાલી કરતી તેની પુંઠે કદમો ભરતી હતી. તે જુવાનીનું એક એવું ઉમદા ફળ હતું જેની પર સુખના રતાશની છાંટીઓનો બહાર હતો. ખુબસુરતીને તે એક એવો કુવારો હતો જે હરપળે પોતાનું રંગબેરંગી પાણી ઉડારી રહ્યો હતો. સાફ દીવનો તે એક એવો આયનો હતો, જેમાં નેકનીઅતની પુટલી ડોકાં કરી પદજાયો ફેંકતી હતી; વધુમાં તે કુદરતની પીછછીથી દોરાએલું એવું પીકચર હતું જેની પાસે રોમ, ગ્રીસ, પારીસ વીગેરેની જ્યુટીઓ નમન કરતી હતી. થોડાંક કદમો તેઓ બન્નેએ આગળ ભર્યા હશે એટલામાં આ ખુબસુરત ખુબસુરતીએ તેના ખીદમતગારને શોભવા અરજ કીધી. “મીઠ પીકેટ બસ અહીંજ થોભો. આ રળીયામણી ઝાડની ઘટા હેઠળ હું મારી ચોપડી વાંચીશ, જે મારા દીમાગના દ્રોષંગ ઝબને દીપાવશે; તમે સીધારો.”

“જેવો ખાઈ સાહેબનો હુકમ. કહું ખીદમત દીલોબનથી રાખે રખ શાદ નેકબાનું; નવાજેશ કર તુંજ મહેરબાની, કહું ચાદ તુજને નેકબાનું—” અને ઉપલા માયાકુલ શબ્દો સાથે તેણીની જનાબમાં શીશ ઝુકાવી પીકેટ ખુદાએ ત્યાંથી રૂખસદ લીધી. બેશક તે ગયો અને તેના જવા બાદ તેની નાની શેઠાણીએ પ્રીત પોડીનો પહેલો

પાઠ ગોખવા માંડ્યો, પણ જીગરને ચંચળ નહિ મળવાથી થોડીક ઘડી બાદ તેણીએ પીકેટને ફરી સાદ માર્યો, “ પીકેટ, વફાદાર પીકેટ,” પણ અફસોસ કે તે અવાઝની ખુશખો પીકેટના કાન સુધી પહોંચી શકી નહિ હતી, સંખળ કે તે રસોઈખાનાના બગીચાની પગડી તે દરમ્યાન પસાર કરી ગયો હતો.

વાંચક ડીઅર આ રસોઈખાનાનો બગીચો દરશનના આલીશાન બગીચાથી પથ્થરની દીવાળને સમઘે પોતાનો સંબંધ છુટો કરી બેઠો હતો, જેને લીધે દરશનના બગીચાની એક કોરે ચાલતો બે દાસીઓ વચ્ચેનો લેદી સંવાદ છુપાઈથી સમજી લેવાને પેટી વાંચણકળામાં વીંટલાઈથી વનીતાને ટક હાથ આવી હતી. તેઓ બંને વાસણમાં સ્ટ્રોબેરી વીણી વીણીને ભરતાં હતાં, અને ભરતાં ભરતાંજ પોતાની આ ખાલેસ દીલની વાતને હવામાં ભેળતાં હતાં.

“ એલીઝાબેથ તુને ખબર કે જેન પીસનું પીન્ગુબી ભુલકડું છે.”

“ હું તો નહિ ધારતી મેરી. મરે આજે ખચ્ચરવાળા માબાપની કોણ કદર ખુલ શકે! પુરાય બાડો કંઈક સેંકડોનો હબરથી એકહી વારમાં, ખુદા માલમ શું બરકત છે કુદરતના આગે વેપારમાં!”

અને ઉપલા વાક્યના ખતમ થવા સમેતજ સુખી સખીઓના સંવાદ પર નાટકનો પરદો પડ્યો જે વીસામો ભાગ્યે પાએક કલાક લંબાયો હશે એટલામાં ફરીને એલીઝાએ ઝખાંનની કુહાડી ફેંકાવી.

“ મેરી જોની, આ કેવી સુંદર સ્ટ્રોબેરીઓ છે! મને એનો ગુલાબી રંગ જોઈને બહુજ અદ્દેખાઈ ઉપજેછ. જોની મારા હાથોળી કેવા લાલ લાલ થઈ ગીયાછ! ખચ્ચીતજ મેં બીચારી ભોલી ભાલી સ્તાસવાલી સ્ટ્રોબેરીઓની જીંદગીને કરમાવી દીધીછ. શું એ ખુન નહિ કેહવાય મેરી!”

“ એલીઝા ગાંડી ના બન. તું એટલી બધી તો સુખ નહિ હોય જે વરી ખુન કરીને હાથોળી લાલ લોહીથી ખરદાયેલા લોકોને દેખાડે. આજકાલ તો ખુન કરવામાં કલોરોફોમ બહુજ ફોલેમંદ અખતારો છે. ભુલી ગઈ કે લાંબા વખતની વાત પર આગેજ ઘરના માલીક સર લાઈલનું કલોરોફોમ આપી ખુન કરવામાં આવ્યું હતું. ખચ્ચીતજ કેવું કમકમાટ ભર્યું !!”

“ હા તું પેલા સર રોબર્ટ વીશે કહેતી હોશે, હારે મરે કેવું સુખી જોડું ને કોણ સુવાંની આંખમાં તેઓનું સુખ ખુટ્યું તે બીચારાંઓને પરણ્યાંને પુરાં પાધરાં બે વરસળી વચ્ચે વીટવા નહિ દીધાં. સુવા આગે કલજુગી જમાના માટે તું જેટલું બોલે તેટલું થોડું છે.”

“ કદાચને લેડી લાઈલને આ અચાનક બનાવથી ખુશહાલીબી ઉપજી હોય, સંખળ તેણી તો હું ધાડુંછ કે સર રોબર્ટને પૈસા ને પદવી કાળેજ પરણી હતી. નહિ તો બાકી જે એના જેવી ખુબસુરત છોકરી લાઈલ જેવા ખુદા ખુબખને કદીબી કખુલે કે !”

“હું ધાણું કે હાલના આ રીવરવે હોલના માલિકને આ લગનથી સહેજ કચવાટ ઉપજેલો છે. પણ હવે તો જે વીટ્યુ તે તો નહીં વીટ્યુ થવાનું નથી. બેશક સર વોલ્ટર લાઈલથી એમ તો હવે નહીજ કહી શકાય કે તેણી તેની ભાભી ને નાની ખુબસુરત એલીયાની કાકી તરીકે જગને બાણીતી નહિ હતી—”

આ બન્ને સખીઓની વાતચીતનો વીસતાર અતરે કહી શકાય એમ નથી છતાંબો જે શરૂહોએ એલીયાના મગજને મોહીની લગાડી હતી, તે સવળા તેણીના બાળમાં સાચ્યાજ હતા કે કેમ તેની તપાસ કરવાને તેણીએ મન સાથ મકકમ કસદ કીધો. “લેડી લાઈલ કોણ હતી !” એજ સવાલ એલીયાના મનમાં પેલી સખીઓની વાતચીત પછી ખડખડા કરતો હતો. શું અરેખર તેણી એલીયાની કાકી હતી ! બેશક મન શાંત થા, પણ જો તેણી એલીયાની કાકીજ હોય તો એમ કેમ બને જે એલીયાએ તેણીને બેઈ નહી હોય યા તેણી વીશે કંઈબી સમજાયું નહી હોય !

મધમાખીઓનો મધપુરા પાસેનો ગણગણાટ, ને જન જનવરનો એકાંતવાસી સણસણાટ તે વસંતરતુની બપોરના રૂપેરી તરપોટામાં એલીયાની પ્રીતકળાના પાંડોના પતંગીયા ઉડારી દેતો હતો ! કોણ કસાઈની બેદર્દ છુરી તેણીના કાકાના ગળાંપર ફરી ફરે !” અફસોસ ઇનશાન, માની લે છે બેસ જગતનો બોરો; ધાયું લગવાન કે હી આપે, ધાળી માંગતાં લોટો ! ગમે તે હોય પણ એલીયાને તેની આતમી મળવીજ બેઈયે. દરેક ઘડીએ તેણીનું દીલ આ ઉપલી આતમી મેળવવાની બાએશમાં બીલકુલ ફીકકું પડતું હતું અને વધુમાં તો તેણીનો પીતા સર વોલ્ટરની તે દીવસે કંઈક અંચાનક આપદાથી વધુ તીજબોને આંકળો દીસ્તો હતો.

“અને તમે એમજ થોકી થાકીને કહેવા માગોછ મીસતર પેર્નીગ્ટન કે મારા ભાઈના વસીયતનામાની ચોકકસ પેટા કલમો મુજબ મારેથી તેનો સુરતનોખી ટુકડોબી નહી લેવાય ! એ ખુદા કાજ તે લેદ ભરેલી પેટાકલમોથી મને પહેલે વાકેફ કરો” બેશક જરાક બુઢાની વાતમાંજ દાળ બળી ગઈ હતી સખબ તે સર રોબર્ટને બુલીયટ હાથાવે જેવી એક ગરીબ મનુર વર્ગની છોકરીને પરણવા આતર ધીકકારની નજરથી બેઈ રહ્યો હતો.

“તમારો મરહુમ ભાઈના વસીયતનામાની ચોકકસ સરત મુજબ” વકીલકાકા પેર્નીગ્ટને એકસીજન બેસ દમમાં લેતાં આતં બોલ્યું.

રીવરવે હોલને લાઈલ કુટુંબની તમામ અસકયામત તમારો ભાભી લેડી લાઈલને મળે ને તેણી ક્યારે ને કેવી સરતે કે જો તમે કોઈબી વંશ વારસ વગર ખુદાનું ઇજન સ્વીકારો યાતો કે લેડી લાઈલની હેયાતીમાંજ તમારું કોઈબી વંશવારસ તેના બાપદાદાની પેઢેજ ઉતાવળે માલીકે જહાનના મહેલ તરફ ઉઠાંગરી કરે. બેયું કે સર વોલ્ટર સાહેબ, તમારા મરહુમ સુરખી ભાઈસર રોબર્ટની વસીઅતનામું કરતી વખતે એજ ધારણા હતી કે તેનોજ પોતીકો વંશ વારસ

રીવરને હોલ ઘસી પીસીને વાપડે ને તમે બધાં મુરમુરીયાંની કાની હુવામાંજ લટકતાં રહો.”

“ઘણુંજ સખ્ત હૈયાનું વસીયતનામું,” બુઢાના ગળાંપર મીઝસની તલવાર ચમકી. “શું સર રોબર્ટને એક વસીયતનામું કરતાં નહીં આવડ્યું? મારી જીંદગીમાંથી એવું મુખ વસીયતનામું મેં જોયું નથી. અને જો હું તેવામાં મારી એલીયાને કોઈ ગરીબ ગમાર સાથેની પરણાવું તો મારી ખાતરી છે કે લેડી લાઇલને અસકીયામત પરનો સર્વ હક હું ખુચવી લઈ શકીશ.”

“મારી ખાતરી છે કે તમે ફાવશો. બેશક તમારી એલીયા એક એવી ખુબસુરત ખુબતરી છે કે જેણીને હબ્બરો ઉમેદવારોની જરૂર નથી.”

“એટલે,” બુઢા વાલટરનો ચીલ્લો ચઢ્યો, “તમે શું એમ ધારો છો મીં પેનીંગટન કે મારી દીકરીને હું કોઈ એખરો એખરો બાબરી આદમી સાથે પરણાવસ! મકુજે ખાનના ખાતા વકીલ સાહેબ! જો કે તેઓ બ્રોગળ પીછાણમાં કદાચને તમારી નજરમાં બધાં સરખાં હોય પણ સગપણ ખાતર તો બીલકુલ નાલાયક! ચકદમ સદનતરર રરરહ ખાતલજ—”

અને થોડીક ઘડી બાદ બન્ને બુઢાઓના પટપટારાનું બહુન આવી રીતે ઉડી ગયું. પણ હજુ તો વાલટર કાકા વકીલને વટાવીને દમ લે તેટલાં તો એલીયાએ પોતીકા પીતાના ચોરડાનો આસરો લીધો. તેણીની પોતીકા પીતાની આ અચાનક મુલાકાત લેવાનો સખળ પોતાના મનની ખાએશ પીતાજીથી મેળવવા, ને બુઢાને તેણીની કાકીની સલામતીનો ખુશ પેગામથી વાકેફ કરવાનો હતો.

“બાવાજી” તેણીએ હમેશ મુજબના મળતાવડા સ્વભાવે પીતાને પુછ્યું, “તમારી મીં પેનીંગટન સાથની વાતચીતે કંઈક ખુશ વધાઈ આપી કે!”

“નહીં બીલકુલ નહિ મારી દીકરી. નહીં બોલ્યામાંજ નવગુણ ને બોલીયે તો થાય સઉનું ખુત. હાલ તુરત તો તું કંઈ ખુશીખુશહાલી ભરી વાત ચલાવ, ને નહીં તો કે તારૂં પેલું મીઠકું જાનું “There’s a long long trail” ખ્યાના પર પલે કર બેટી.”

અને પોતીકા પીતાને કંઈક અચાનક ગમગીન જોઈ તેની જોએની સદાને માટે દુર કરવા એલીયાએ તેનું મન પોતીકા મીઠા હલકથી મનાવા માંડ્યું જે બાદ ચાહેનો વખત થયો, જે અરસામાં બુઢા વાલટર પોતાપર વીટેલું સઉ વીસરી ગયો, પણ એલીયા આ વખતે કંઈ દીલગીર દેખાવા લાગી. તેણીના જીગરે ફરીને તેણીને તેણીની કાકીની યાદ આપી જે યાદે એલીયાની હાલતને કંઈક નહિ ચીતારવા જેવી કરી નાખી.

“શું છે દીકરી મારી, બોલની! એ તું એમ કચકાં કાંએ ખાએછ! તારી પર કંઈ વીંટયુંછ કે બેટા? મને કહી દેની” તો મારી માવલી.” બુઢાએ અધીરા જીવે એલીયાની દીલગીરી વીસરાવાનાં પેટરાં કીધાં, જેને એલીયાની જાગાને ચુપકીદીના

ક્યદખાનેથી છુટી કીધી.

“નહિ ખાવાજી મને કંઈજ પુછવું કહેવું નથી. હું એટલુંજ જાણવા માંગું છું કે આપણાં કોઈ અંગતના સંગાંવાહલાં હતાં યા છે કે!”

“નહિ દીકરા, વરી એ સવાલ તુને પુછવાનું કંઈ કારણ!” બુદાએ અજાચખીથી સવાલ કીધો.

“પપા, જોવની હું આજે રસોઈખાનાના બગીચા આગળ બેસી એક નોવેલ વાંચતી હતી, તેટલાંમાં મેં મેરી ને એલીઝાબેથ નામની સખીઓનો દરશનના બગીચામાં ચાલતો વાદવીવાદ આ પથ્થરની દીવાળની મદદથી સમજ્યો. તેઓએ આ મહેલના આગળા માલીકના ખુન બાબે કંઈક ઇશારો કીધો હતો જે માલીકની વીધવા તે તેઓએ મારી કાઢી તરીકે એળખાવી હતી.” અને આ કાકી જોલ પેલાં ખુબસુરત રમકડાંને મોઢેથી સડી પડતો બેંઘ સર વાલટરને જીવ ઉપર આવ્યો. અને તેને કરડા અવાજે એલીયાને ધમકાવા માંડી.

“ખબરદાર, એલીયા, ફરીથી મને એ સવાલ પુછતી ના. તે લોકોએ તે બાઈને તારી કાઢી તરીકે એળખાવામાંજ ગંભીર ભૂલ કીધીછ. તેણી આપણી કોઈબી સગી વાહલી નથી, અને તેણીની સાથે તુને ને મને કશોબી સંગંધ નથી.”

બેશક સર વાલટરની આ એક ગરૂરીનો સ્તાંપ એલીયાના કુમળા મગજપર એવો મજબુતાઈથી પડ્યો હતો કે તેણીના પીતાના છેવટના ખુલાશાબાદ તેણીએ પોતીકી કાકીનો ખ્યાલજ મનથી વીસારી દેવામાં ડાહપણ માન્યું હતું. પણ એ ડાહપણના દુધથી શું તેણીની ખ્યાસ ખુબાઈ હતી? જરા આગળ તો ચાલો!

### પ્રકરણ ૬ હું.

ઉઘડે છે અહીં, પ્રીતના પ્રાર્કમનો પાઠ,  
લીડે છે કીસમત સાથ ખવીસખી આથ;

મોહબતના નખરાંથી તે અંતે હારી,  
ખેલે છે ખીજો દાવ આશક જુગારી.

એકાદ સગનવંતી સવારે ફાંકડા પોશાકમાં સૂજ થએલો એક જવાન એક નાનકડા નીશાબ્યા સાથે પીકાદીલીના રસ્તા પરથી રેકસ હોટેલ ભણી કદમો ઉઘામતો હતો. હમેશાં આ હોટેલના મોહસવાડયાનું મંદીર પરાણુઓથી હળીમળી રહેતું હતું અને હોટેલ લોકોમાં બહુજ પંકાએલું હતું.

“આપરે બંધીયાર અગાશી પરજ લાંચ લઈશું કલોડ.” પેલા ફાંકડા પોશાકમાં

સજ થયેલા જવાને તેના બેડીદારને પ્રશ્ન કરીધો, “અને બે લીફ્ટમાં ઉપર જતાં લોકોના ધસારાને લીધે આપરે છુટા પડી જઈએ તો હું તારે માટે ખોટી રહીશ.”

નીશાળીયાએ ડોકું ધુણાવ્યું, અને જ્યારે ફરીને તે લીફ્ટ હોટેલની સહેલગાઢે આવેલાં કેટલાં મોજાં પરાણાઓને મોહસ્વાડયાં મંદીરની મજાહ ચખાડવા ઉપર લઈ ગઈ, ત્યારે તેને પેલા નાધળીયાને તેના બેડીદારથી છુટો પાડ્યો હતો, અને જેવો તે વળતે ફેરે અગાથીવાળા માળ પર પહોંચ્યો ત્યારે તેને પોતાના બેડીદારને તેની વાટ બેતો ઉભેલો દીઠો. જે પછી તેઓ બંને સાથે તેઓની મતલબને બરની તેજલ શોધવા ગયા. છોકરાના બંને હાથો તેના પાટલુનના ગજવામાં સીવી લીધા હોય એમ દીસતા હતા, તથા તેનો માસ્તર બાજુ જન્મથીજ છોકરાઓને આંગળી પર નચાવા સરખ્યો હોય એવો દેખાવ રજૂ કરતો હતો. અંતે બંને ગુરૂ ચેલા તેજલ પર ગોઠવાયા.

“તારી પાસ શું છે બેટા!” પોતાનું મીનું પસંદ કરતાં ગુરૂએ ચેલાને સવાલ કરીધો.

“આ મુન્નાની કડીવાળી પર્સ છે દેવીડ.” પેલા નીશાળીયાએ પોતાની નજરને આબુખાબુ બેઠેલા પરાણાઓ પર ચકરાવો ખવાડતાં તેના માસ્તર દેવીડને જવાબ દીધો.

“સાધારણ ફીક છે. બાકી જે અહીં તો બેચાર શીક્ષાગી સીવાય બીજું કંઈજ નથી. પણ ફીકર નહિ, આપરા લંચનો ખરચ નીકળી આવશે.”

તેઓ બંને આવી રીતે ત્યારે પોતીકી પસંદગીની તેજલપર ગોઠવાયા, જ્યારે તેઓની સામેનીજ તેજલપર બે બીજા ફાંકડા દેશવાલા ગ્રહસ્થોએ પથારી માંડી. આ બે નવા આવેલા પરાણાઓમાંના એક ઉમરે પુગેલા ગ્રહસ્થ પર દેવીડે પોતાની નજરનું એક ગળકતું કીરણ ફેંક્યું, અને બે કે તેઓમાના એકને તે સારી રીતે ઓળખતો હતો છતાં પોતે કોણ હતો તેની બીજાઓને ઓળખ આપવા બીલકુલ નારાજ હતો.

“હીડન, પેલી ખુણામાં બેઠેલી પોલી બ્રાથીવાઈટ બર્ડ કે! આજે તો કંઈક ઓર ઠંડેરા કરી બેઠીજ” પેલા ગ્રહસ્થોમાના એકે તેજલ ટાંકતું ખાટું ખેલ્યું. “ફીકરા હું ધાડુંજ કે એક કોરસ ગર્લ તરીકે તેણી અછબી નામના મેગવી શકે” અને હીડન ફાંકતું ધ્યાન ખેંચાવાથી તેણે પોતીકા જમસો અરે મકુજે ચશમે નાકની ઢાંડી પર ગોથવી ચુંચી આંખે પોતીને જવા લાગ્યા, અને પછી પોતીકો અબીપ્રાય પાળ્યા જેવું પેટ હીલવતાં આપ્યો.

“અબયમ છે કે પોલીમાં કંઈખી ફેરફાર થતો નથી. જ્યારે જીવીયટ લાઈલ જેવી સીઢી સાદી બોલી ભાલી દેખાવવાલી બેગુનાહ બ્યુટી જેણીએ ચઢતી પડતીના અનેક તળકાઓમાં પ્રવેશ કરીધો છે, તેણીમાંખી રૂતુના બદલાવા સાથે ફેરફારો થતા બયછ.” અલખતાં દેવીડ ઉપલા બંને ગ્રહસ્થો વચ્ચે ચાલતી વાતચીત ખુબ

ધ્યાનથી સમજતો હતો છતાંબી તેને પોતાની લુલીને મોઢાંની બારીમાથી જરાબી બહાર આવવા દીધી નહિ.

“ચઢતી પડતીના અનેક તબક્કાઓ ! શું બકેછ હીડન ! તેણી તો એક પાદરીના ખીદમતગાર ખેડુતની છોકરી હતી.”

“હા કંઈક તેનેજ મળતી આવેછ.” લોર્ડ હીડને નરમાશથી પટાવ્યું, “હું ધારૂંછ કે તમે તેણીને તેણીના માસ્તર દોસ્તની વાત જાણતા હોવા જોઈએ. તેણી તો લોકો આગળ એવાજ ઢોંગ કરવા માંગતી હતી કે તે વાતજ જોડી કાઢેલી હતી. પણ જેઓમાં ખુદાતાઅલાએ અક્કલનો અંગાર પજરતોજ રાખ્યો છે તેઓ તેણીની આ લેલી મતલબનો સાર સમજી ગયાં હતાં. કોઈબી રવેશે તેણી એક હુરયાર બાનુ છે, અને હમેશાં પોતાનું ખુબસુરત ઘડ પાણીની ઉપરજ રાખે છે ને કદીબી તેને પાણીથી લીબવા દેતી નથી. પણ થોડા વખતની વાતપર હું ધારૂંછ કે ખીચારી કંઈક સંકડામણમાં સપડાએલી હતી, અને બ્રીજની રમતમાં નહિ તોબી હબરો પાઉંડનું કરજ કરી બેઠી હતી, પણ એ તો ગોલ્ડસ્ટેન સાહેબની સારે નસીબે દોસ્તી હાથ લાગી જેને તેણીને કરજમાં ડુબતી બચાવી.”

“શું બોલેછ હીડન ! શું જુલીયટ કરજમાં ગીરફતાર છે ?”

“દીકરા પ્રેટ તું તારી એ આધરીશ ઢગ વીસરી જા. લગલગ બે ત્રીસાં જોઈ ચુકેલા ખુદાને તું બનાવા માંગે તે કેમ બને ! ઓહ પણ આએ શું ઘોંઝળો થયો એનેવે ! જોની કેઠી આપરી તકરારની નાયકા જુલીયટ ને તેણીની તંવગરીને હાલને કાજ રૂપાંતું પાણી પાનાર તેણીનો સાચો મીત્ર ગોલ્ડસ્ટેન તો આપરી સામેજ ખીરાજમાન છે !”

અને વાંચક ડીઅર જો કે હીડને તેઓની આમદપર પ્રેટ એનેવેનુ ધ્યાન ખેંચ્યું હતું, છતાંબી એનેવેએ તેઓ તરફ ડોકીયું કરવાની જરૂર જોઈ નહિ, સખગ તેના જીવ બધા તં વાર સામન મછછીને કાંટા ચમચા પર કુદાવવામાં લરાયો હતો.

“આપરે તેઓને અહીં બોલાવ્યે કે પ્રેટ ! એઓબી તેબલ શોધવાની ગડબડમાં પડયાંછ ને આપરી બાબુમાની એક તેબલ ખાલી છે. તારૂં શું ધ્યાન પુગેછ દોસ્ત !”

“નહિ હીડન, કોઈના સારા કામમાં હરકત કરવી એ સારા માનસનું કામ નહિ.”

“તું ખુશી થા લઈ. નહિ તો નહિ, ને આપરેબી આએ હાથ જોડીને બેઠા અહીં.”

અને આ પચરસી સંવાદ અહીંજ અટક્યો. ત્યારબાદ ખુદા આધરીશમેને વાતને કંઈ રમુજી વળાણ આપી, પણ વાતમાંબી ખુબ સફાઈથી તેને ચોકકસ તેબલથી પોતીકી ઘડ ફેરવેલીજ રાખી કે જ્યાં લેડી લાઇલને ગોલ્ડસ્ટેનના કાંટા ચમચાઓ અરસ પરસ હેત પ્રીતથી ભેટતા હતા. અલબત્તાં ઉપલી વાતચીત પેલા ડેવીડ નામના તેમની પડોશમાંજ બેઠેલા ગ્રહસ્થ તરફના લેલી ટીકાથી અજાગ નહી હતી. દેવીડ પણ તેમની હીલચાલ બારીકીથી તપાસતો હતો, અને જેવા તેઓ તેબલ

પરથી ઉઠી લીફ્ટ લાંબી જવા લાગ્યા કે તુરતજ તે પણ તેઓની પુઠે પેલા નીશાળ્યાને લઈ ચાલવા લાગે. હવે લીફ્ટ પર જવાનો માર્ગ લેડી લાઈલને ગોલ્ડસ્ટ્રેનની તેમજ પાસેથી લંગાયો હતો, જે તેમજ પસાર કરતાં હીડનને ઝેનેવે બન્નેને લેડી લાઈલ તરફ ડોકું નમાવી જતા ડેવીઝે જોયા. પણ લેડી લાઈલે તેઓની સલામ અકરામ કેવી રીતે સ્વીકારી હતી ! અલબત્તાં લૉર્ડ હીડનને તો તેણીએ તચકાઈજ કીધું હતું પણ પેલા આઈરીશમેન માટે તેણીના જીગરમાં ફરીને એક સવાલ ઉભો થએલો ડેવીઝે જોયો. શું તેણી ઝેનેવેની હાજરીમાં ખટુજ ઉત્સાહને ઉમંગ લેતી હતી, યા તો કે તેણી તેને પોતીકી મોહખતનો શીકાર કરવા માંગતી હતી !—એક તો લૉર્ડ હીડનની વાતચીતને દેવીઝે પોતીકા મગજે માફકમાં અછછી રીતે ભરી રાખી હતી, અને જ્યારે તેને એજ વાતચીતનો ખ્યાલ આવ્યો ત્યારે દેવીઝે પોતીકા હાઠો કરડી અસંતોષીત છાંપ જ્વેનરની નજર પર પાડ્યો. પણ એ બન્ને ગુરૂ ચેલાની જોડીને પીકાદીલીના પુર્વ ખુણા તરફ કદમ ઉધામતા છોડી દઈ આપણી વાર્તામાં નવો રસકસ ઉમેરતી એ છપ્પણ લખખણની વીચીત્ર જોડી વીષેની કંઈક એવાર પેવાર લીધેલી ફ્રેકટ જશે નહિ.

લાંબા વખતના ગાળા પછી મોરીસ હારકોર્ટનો આ દેવીઝ મોરટીમરના ઓઠાં હેઠળનો અચાનક દેખાવ કોઈનેથી શંકાશીલ બનાવી નહી શકે એવો હતો. તેનામાં વેશ ધારણ કરવાની શક્તિ અપાર હતી, અને તેની સામેતી તે ફ્રેકટ દેવીઝ મોરટીમરની મુછના ફાંકડા આંકડા હતા.

દાકતરી અલીપ્રાય આપણને એમ સુચવે છે કે ઇનશાન માત્રના મગજનું સમતોલપણ સંતીના સરજનહારે એવી અછછી રીતે સાચવેલું છે કે કદાચને જો તેની એક બાજુએ કંઈ ન ધારેલો જોખો આવી પડે, તો તેની અસર ખીજી બાજુનેથી લપેટયા વીના રહે નહિ. કોઈ વાર પાક પરેહજગારખી એક યા ખીજા કારણે કોરદીલનો દર્પત બની ધરતી ઉથળાવા પોતાની શક્તિને કીનાની આગમાં સળગાવી મુકે છે, અને કંઈક તેવીજ રીતની અસરે આપરી વાર્તાના નાયક મોરીસ હારકોર્ટને એક ખવીસની શકળમાં ફેરવ્યો છે. મેશક જુલીયટના સર લાઈલના લગન આગમ્ય મામલો કંઈક જુલોજ રંગરૂપ લઈ ખેઠો હતો, જે વખતે સચ્ચાઈની શકેનશાહબાનુએ પોતાનું ઇનશાદી ત્રાજવું ગીરવી મુક્યું ન હતું, યા તેના પદલામાં કોઈ પણ દોજખી કામ ઘણુંજ અકુદરતી લેખાયું ન હતું, પણ જુલીયટની મોરીસ તરફની ઘાટકીને એક કુમારીકાને હીનું લગાડનારી વર્તણૂકે મોરીસને મગજથી દીવાનો બનાવ્યો હતો, જે સાથે તેની ખરૂં જોડું પારખવાની શક્તિથી જુમ થઈ ગઈ હતી. તેને પોતીકા જેવીજ હાલતમાં ખ્યારની હોગીમાં બળતા રશીકેને હાથ ઘણું ખમ્યું હતું, અને તેજ સળંગ પોતીકા અપમાનનો બદલો લેવા તેને ખુદા પાસે સોગંદ લીધા હતા. કોઈખી નીચ કામ તેની ચશમમાં નીચ ન હતું. પાપ કરવું યા દુનિયાને પાપને પીંજરેજ પરહેજ કરવી એ વીચારપર કીનાનો ધનુશ પોતાની લીલી આંખોના મોહરા ચમકાવી રહ્યો હતો.



અને છેવટે એજ આદમીની દયા પર ભુલીયટ લાઈલના બેટાનું કીસમત ઝોળા ખાતું હતું. ભુલીયટ સાથેનો તેનો સંબંધ તુટવા બાદ મોરીસે તેણીને માટે કીનાનો અંગાર છગરની ચેહમાં બગડત કીધો હતો, અને જો કે તેણીનો બેટો એજ મોરીસને દસ્ત હાલમાં એક બદમાશ ભુગારીમાં ફેરવાયો હતો, છતાંખી જે ચોરતે તેના કીસમતને મોકુબતી બાણ મારી વીંધી નાખ્યું, હતું તે ચોરતના બદનપર તેને બસતી ચુબ્તરવાનો કદીખી કસદ કીધો હતો નહિ.

મેશક આ કલભુગી જમાનામાં લુચ્ચાઈ, બદમાશી બદફેલી વગેરે અનેક બાતની બહીઓનો ટોટો નથી, અને જો કે અદલ પ્રીટીશ શહેનશાહતનો ભડસેદાર ભોમીયો પોલીસમેન પોતાની બુસતેબુમાં કંઈખી કયાસ રાખતો નથી, છતાંખી કેટલીક બદમાશી અંદરખાનેથી એટલી હદ સુધી ત્યાં પ્રસરી રહી હતી કે અઠંગ પોલીશ બમુસેને વટીક તે હંફાવી રહી હતી. અકબતાં આ બદમાશીની બાદશાહી એકજ ઈનશાનને ફાળે આવી હતી ને તે મોરીસ હારકોર્ટજ હતો. તે આ બદફેલી ને હરરોજ કંઈક નવું ને નવુંજ રૂપ આપવા પોતાની મગઝશકિતનો ધુવો ધુપાવતો હતો, ને તેમાં ભુલીયટનો ફીકરો તેનો એક જમણો હાથહ તો.

પોતાના મન સાથ મક્કમ ગાંઠ વાળી હારકોર્ટે આ નાનકડા જવાનને પાપની અનેક ચાવીઓ શીખવી હતી જેથી ભવીશમાં અનેક દોષજખાનાઓ તેની આ તલેસમાતી ચાવીનો લોગ થઈ શકે, તેનો માર્ગ સાફ રહી શકે! હાય પાપ, તું ક્યાંથી ક્યાં છલંગ મારી બેઠું છે! તોખમતો ખુદ ગઈ વીસરાઈ, એ બાળ કોણ છે તે તું જો; અમીરનું ખુદ બદમાશને હાથ એ લાલ કોણ છે ને તું જો!! અને એજ પાપની ખીલવણી સાથેજ કંઈક અસંખ્ય બનાવતી નોટો લોકોના હાથમાંથી પસાર થઈ હતી જેથી એ નાના નીશાળીયાનીજ કળા કૌશલ્યનું ઉમદા પરીણામ હતું; પણ બાળપણ એક સ્વપના સમાન છે જે ઉડી જતાંજ આપણી નજર ખુટી બંધ છે. અક્કલની અધારી દુનિયામાં તેજવાર દીપક દીપે છે, અને તેમજ આ નીશાળ્યાના બાળમાંથી બન્યું હતું. જેમ જેમ તે ઉમરે પુગતો ગયો તેમતેમ તેની નજર ઉઘડવા લાગી. વારે ઘડીએ તેને હારકોર્ટને પોતાના માળાપ વીશે અનેક સવાલો કીધાપણ કમનસીબે તેને એજ જવાબ મળ્યો હતો કે તેના માળાપ આ દુનિયામાંથી ઘણુંકના ઉકાંગરી કરી ગયાં હતાં, અને તેના સગો વાહલો મોરીસ સીવાય આ દુનિયામાં બીજો કોઈજ ન હતો. અને આવા ઠડેલ જવાબથી તેઓ બન્ને વચ્ચે શું સંબંધ હતો તે અફસોસ કે ગરીબ ખીચારો પાપની મટકીમાં પગ ઝોળી બેઠેલો આ નાઘળીયો કદીખી બાણવા પામ્યો નહિ, અને વખતના વહેવા સાથે તેને તે બાળેની પરપુરછ પરખી સદાની મેચીસ મુકી. પણ જેટલો આ જવાન પોતીકા સાળાપના બાળમાં કમનસીબ હતો તેટલોજ તે ખુદાતાઆલાની ઉત્તમ બક્ષેસ અક્કલદુન્નરમાં કમનસીબ ન હતો. તેની ભુવાની તેની બાહોશીનું પ્રદરશન હતું પણ અફસોસ તે ભુવાનીએ પોતાની ખીલતી ખુબીને તેના ખુદલા આકારમાં કદીખી દીકી ન હતી. ભુરી ભવાંદાર આંખોના ગોંબલામાં સીતમની પીલી બળીઓ સીવાય બીજું કંઈખી ચમકતું હતું નહિ. દીપતી ભુવાની જેપર ફરેગની પુટલી

રાજ કરતી હતી અફસોસ કે તેને સુખની આંદની મના હતી. આહ નીરદોશ જીવાની અફસોસ કે જબરદસ્તીના તુફાની મોઝાઓથી તારા અયશ આરામની કીશતી ફના હતી. જીલીયટ! પૈસાની અધારી દુનિયામાં ચમકતી તું વીજળી, અગર તારી પાપી પૈસા મેળવવાની ઇચ્છા માટે તે આગલ કદી ખ્યાલ કીધો હતો તો આજે તારા એક શીક્ષક દીલદારનો તું આવો કડવો ભોગ નહિ થઈ પડતો. પણ જો એક કુતરો મગજથી જો મગજ બની પોતાની હવસને ચીવતાઈથી વળગી રહે તો બેશક તે કુતરોને ગોળીથી વીંધવો સજવાર છે, અને તેજ મીશાળ અગર તારી લાલચ અચ્છે ખુબસુરત નાઝનીન, તુંને એકવાર મોહતાઈનું તખ્ત સોંપતી હોય તો લાજમ છે કે વખતના દોડવા સાથે તે તખ્તેથી તને તણને દોડવુંજ ભેદ્ય છે.

### પ્રકરણ ૭ મું.

(કોરસ) — “દીના હાય હાયરે દીના—એ રાહ

જીલીયટ, કમનસીબ જીલીયટ,

મોહનતમાં સઉને કીધાં તે ઠાર;

જીલીયટ, જફકાર જીલીયટ,

દુનિયા કુલ તુજ પાસ, થઈ લાચાર.

જીલીયટ, ખુબસુરત જીલીયટ,

થયો શું તારો હાલ અવતાર;

જીલીયટ, થોર્નતનની જીલીયટ,

રહે અફસોસ, વીના ધરખાર—

અને હવે આપણું આપણી વાર્તાની નાયકણ જીલીયટ યાને લેકી લાઈલની ખેમકુશળ પુત્રીશું. જો કે તેણી દ્રોઈગર્મના એક ફાંકડા શોફાપર એક સુંદર ભરેલા રેશમી ટકીયાને અથેલી ચોપડી વાંચતી હતી, છતાંથી તેણીના મગજને શાંતી ન હતી. અને પાતીકી ઉપર આવી પડેલી અચાનક મુશકેલીનો રડયો કેમ લાવેલા તેનીજ અટકળોના સમુદરમાં અનેક તકલીફી ખ્યાલોની ભરટી ઓટ થઈ હતી. ધાર વરસના લાંબા ગાળાએ તેણીને એક સંસારી બાનુની સાદી પદ્ધતીની નવાજેશ કીધી હતી. ખુબસુરતીનો ઉમદા રતાશ હવે સહેજ સુફેદીમાં ફેરવાતો હતો. તેની હસ્તી સકળ કેટલાકોના મત મુજબ હવે કંઈક ઘાતકી ડોળ ઘાલી બેઠી હતી, પણ અફસોસ કે તેમ નહિ હતું. અગર કીસમત જો તેણીની પર મહેરબાન થાય, તો એજ હસમુખી ખુબસુરત શકળ ફરીને પોતાનો ઉમદા રતાશ એમેર ચમકાવાને તૈયાર હતી, અને હજી આ દરમિતા રતાશની વચમાં તેણી લાંડનની અનેક સોસાયટીમાં ખુબસુરતીનો ચમકતો સીતારો તરીકેજ લેખાવાને વાજબી દાવો કરતી હતી—

તેણીના ધણીના અચાનક મરણબાદ દર વરસે તેણીને ત્રણ હજાર પાઉંડનું સાલીયાણું મળતું હતું, અને સર રોબર્ટ લાઇલના હકદાર વારસના કહેવાતા મરણની અટકળને આધારે રીવરવે હોલ ને તેની તમામ અસકયામત તો સર રોબર્ટના ભાઈ વાલટરને ફાળે આવી હતી જે સર વાલટરના મરણ બાદ તેની નાની બેટી ખુબસુરત એલીયાની માલમતા થનાર હતી. કુદરતી રીતે આ વીલની મોહકાણે સર વાલટરને લેડી લાઈલ વચ્ચે ચક્રમક જગાડી હતી. લેડી લાઈલે તેની સાથે સર રોબર્ટના મરણ પછીથી કઈંથી સંબંધ રાખ્યો હતો નહિ, અને જો એલીયા આવી રીતે પોતીકી કાકીને નહિ પીછાણી શકે તો તેમાં કશુંખી અકુદરતી હતું નહિ. જો કે રીવરવે હોલના ગુમ થએલા વારસ માટે બનતી તપાસ કરવામાં આવી હતી, અને જ્યારે એક દીવસ તે વારસની હુક્યાતીની સઘળી આશાઓ કમનશીબે પડતી મેલવામાં આવી તેજ દીવસે તેણીને એક ભેદી કાગજ મળ્યો, જેમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે તેણીનો બેટો ને રીવરવે હોલનો વારસ ગુજર પામ્યો હતો. કાગજને મથાળે કાંઈ પણ સરનામું હતું નહિ તથા પરબીડાંપર મોસકોની ઓપ્રીસનો છાપ હતો. બેશક પોતીકા બન કરતાંખી જ્યાંદા બાળકની શોધ માટે આ કમનશીબ માતાએ મોસકો સુધી પોતાના કદમો લંબાવ્યાં હતાં, પણ પરપુરછ કરતાં એમજ ખબર મળી હતી કે રીવરવે હોલનો કોઈખી વારસ ત્યાં હસ્તી ધરાવતો હતો નહિ, જેથી પોતાના બેટાની વધુ પરપુરછને ગમગીનીના દરીયાવમાંજ પાતાળમાં રહેકાણુ કરવા દઈ તેણી પોતાને મકાને પાછી ફરી હતી.

નસીબ બેકદર નસીબ તારી ચુંગાળમાં સપડાયલું કીયું કુદરતનું પુટળું સંજોગનો ભોગ બની છટકવા પામ્યું છે ! અને જો આ કમનશીબ માતાનું અતી બહાલું લાલખી અગર સંજોગનો ભોગ થઈ પડ્યું હોય તો ડીઅર વાંચક તેની માતા લેડી લાઈલપર આવી પડેલાં અચાનક ભારે દુખમાં તારો હીરસોખી આ કલમ ભેગો આપવામાં તું કદીખી બેસબર બનશે નહિ. માટે ઓ જગતને શોભાવનાર ક્રીચ્ચળ, ધુળ, ને અનેક ગલચી વસ્તુમાંથી સજીવન થએલા પવન કરતાંખી પાંપળા આકાર, માનને બન કે સૃષ્ટીના સરજનહારે, સુખ ને દુઃખના બન્ને પડોનું બળું તારા મગજની ઓપરીમાં ગુંઠી લીધું છે. વળી એજ સખત ઓપડીમાં દુન્યાની બે અનુપમ રોશનીના ગોહરો ગોઠવ્યાં છે. એકમાં નેકનીઅતનો કુવારો હમેશાં દર્દમંદોની રાહતને કાજ સદાનો વહેતોજ છે. બીજામાં અનેક પ્રકારની હવસના શરાબની નદી ક્રીસમ ક્રીસમના રંગો બતાવી રહી છે. ટુંકમાં કુદરતનો તલેસમાત હરએક સ્ત્રીજમાં મોબુદ છે, તો પછી તેનુંજ તલેસમાતી પુતલું પોતાનો તલેસમાત દુનિયાને ન દેખાડે બેશક એ અકકલના બહીશતને વીરાન કરવા જેવું લેખી શકાય. અને આ તલેસમ જેમ દુનિયાના બાબમાં ભેદીયે છીએ તેમજ બુદ્ધીયતના બાબમાંખી તે પુર બહારમાં દીપી રહ્યો હતો. પોતાના બેટાના વીલાપ પછીના બાકીના વરસો ફરીને તેણીએ અથશો અસરતમાં ગુંબર્યાં હતાં. તેણીનો પીતા જેની ધાક ધમકી તેણીની ઉપર કોઈ કોઈ વખતે જબરો અસર કરતી હતી તેથી અફસોસ કે તેણીના દુખમાં વધુ દુખ ઉમેરી માતને ઘેર ઘેરાઈ ગયો હતો. ટુંકમાં

હુનિયામાં તેણીને માટે એણું કોઈથી ખુદાતું લાલ હવે હસ્તી ધરાવતું હતું નહિ જેની તેણીને કશીખી પરવા હોય.

પણ નહિ-હજુખી તેણીને એકની તો પરવા હતીજ. ને તે એક તે યુરોલીત ગાલીચાથી સીંગારેલા એક નાનકડાં સ્ટુલપર ડોળા તાણુની ભોલીભાલી દેખાવવાલી રૂપાની ફેમમાં દીપતી સદાની હસ્તી સકળ હતી, જેની આંખો તેના માલીકની ગમે એવી ગમગીની છતાંબી હર હમેશ નીરદોશ હસમુખો છાપજ બીજના મગજપર પાડતી હતી. આ તે માનસની છાંચી હતી જેને પોતાની જાંઘીમાંબી નીચ કર્મમાં પોતીકો હાથ લીજવ્યો હતો નહિ. આ તેજ માનસની છાંચી હતી જેને બીજા કોઈનેબી આ નીચ કર્મ માટે તેની જાંઘીમાંબી માફી બક્ષી હતી નહિ. લેડી લાઈલે તે હસ્તી સુરતને ફરીને એકવાર પોતીકા જીગરના ઉંડાણમાં જગ્યા આપી હતી. તેણી તેને પ્યારની કડીથી બેડી લેવા મન સાથ ચાહતી હતી અને ઘણીકવાર કીરતારની જનાબમાં દીન રચન એજ બંદગી ગુજરી રહી હતી કે ફરીને તેણીનું કીસમત તેણીપર મહેરમાન બને, અને તેણી પેટરીક ઝેનેવે સાથ ફરીને શાદીના પવીત્ર ગાંઠથી બેડાઈ પોતાની જાંઘી અચશઆરામનું મકાન બનાવી શકે; પણ અફસોસ કે તેણીની જાંઘીનો જવાબ બહુજ ટુંકો હતો. ત્યારે શું કંઈક વરસોની મોરીસ હારકોર્ટની આગાહી આજે ખરી પડનાર હતી કે તેણીની જાંઘી સદા હુબ ને મુસીબતમાંજ પસાર થાય ને તેણીનું કીસમત સદા ગમધોર વાદળ હેઠળ ઘેરાયેલું રહે !! જો કે હાલનેકાજ તો તે આગાહી ખર આવી હતી પણ શું બવીશમાંબી તેજ આગાહી ખર આવશે ? અલબતાં આ દરામણો ખ્યાલ બુલીયટના જીગરના ઉંડાણમાં કંઈક અનેક ઘા પાડી રહ્યો હતો.

હજુજુ તો તેણી આવા વીચારોના સ્વપ્નામાં સહેલ કરતી હતી એટલામાં તેણીના નોકરે આનીને કહ્યું કે, લૉર્ડ હીડને મીસતર ગોલ્ડસ્ટોન તેણીને મળવાને ખેાટી હતા. બેશક આ બન્ને ગ્રહસ્થોની અચાનક હાજરીએ તેણીની મોહબતી ખ્યાલી ખુંચવી લીધી હતી. કોઈથી સળખે સંકડામણમાં આવેલો હાથ કળેવળે કાઢવાની તેણી ટક બેતી હતી, અને તુરતજ તેણીએ બેયું કે પોતીકાં દીવાનાપંજામાંથી બહાર આવવાને એકલો માર્ગ હવે નજદીકજ આવ્યો હતો. જેવી તેણી પરોણાઓને આવકાર દેવા ઉઠી કે લૉર્ડ હીડને તેણીના ખ્યાલોનો ધુંચવાડો પીછાણી લીધો. તેને એમ લાગ્યું કે બુલીયટ તેની તરફ કંઈક કચવાટની નજરથી બેઈ રહી હતી, છતાંબી તેને તેણીને છાજતી શોભા અજાણ આપવામાં કશીખી કચાસ રાખી નહિ. બીજા હાથ પર ગોલ્ડસ્ટોન બાપલો એક જ્યુ બતને કરોડપતી શેક્યો હતો. તેના હાથો બહુજ બઠા ને લેલતની ઇતરડી જેવા ગૈરમ હતા, જે જ્યારે તેને બુલીયટને શેકહેંડ માટે હાથ આપ્યો ત્યારે સામી બાબુની નાબુક બતે તેની પીછાણ શકિત કીધી હતી. આ બુઠા મારવાડી તો એમજ સમજતો હતો કે બુલીયટ તેની સાથે પરણીને તેના નામને જગઆશકાર કરશે. કોઈ દીવસખી તે બુલીયટ યાને લેડી લાઈલ પર જીપલાં લેતો હતો નહિ

અને જુલીયટેબી મન સાથે મજબુત ગાંઠ વાંળ્યો હતો કે આ અચાનક વાડ કુદાવી આવેલા ખીડના કુતરાની મનહુસ સકળને ફરી કદીબી જિંવી નહિ. તેણીના દરવાજા આ મારવાડી માટે હવે સદાના બંધન થનાર હતા, ને તેજ ટુંચકો તેણી હીડનના બાજમાંબી અજમાવાને ખુશી હતી.

“ખાનુ તમોને જોઈને કમતરીને બંદેગાન ફરીને બહુજ ખુશી છે. આશા છે જે ખાનુ સાહેબને ગઈ કાલનું હુમો ગરીબ તરફનું ખાણું જરપટ થયું હશે.” મારવાડી ગોલ્ડસ્ટેને ઓધાઈ પથરાઈ જતાં ને કમ્મરની કમાણને તમ્મર ખવાડતાં કહ્યું.

“થેકયું, આપણી લાયકીજ છે,” લેડી લાઈલે તેની આવી વર્તણૂક માટે અંદરખાનેથી ધીક્કાર બતાવ્યો. “લોર્ડ હીડન, જરા ચાહે માટે ઘંટી કરશો. તમો તો ઘરનાજ છો એટલે તમોને ઈજનની જરૂર નથી.”—

“ખરચીતજ લેડી લાઈલ આવતી કાલે રાત માટે મેં નાટકશાળામાં એક બોક્સ આપેણું માટે રીઝર્વડ રાખ્યો છે. આશા છે જે તમો ખાનુ સાહેબ પધારી હુમો ગરીબો પર કૃપા કરશો.”

“બેશક તમારાં ઈજન માટે હું તમારો બન્નેનો ભેગો ઉપકાર માનું છું, પણ દીલગીર છું કે મનેબી કાલે ખાણાનું ઈજન છે.”

“શું ખરેખર કહોછલેડી લાઈલ!” હીડનના બવાં તેણીની હીલચાલ પર ચઢ ઉતર થવા લાગાં—

“હા મારા લોર્ડ, હું પોલી બ્લાધીવાઈટ સાથે રોકાએલી છું.”—

“ઘણુંજ ફાંફડું!” ગોલ્ડસ્ટેને ખુશહાલીથી મરડાઈ મોચરાઈ જતાં કહ્યું,

“પોલી બ્લાધી વાઈટ તો હમારી સાથેજ રેકસમાં જમવા આવવાના છે. ચાલો શુકરાના-આપરે બધાં સાથે મળીશું, એબી માલીકની કરમ બક્ષેસજ કેની! કેમ હીડન શું વીચારની ધુનમાં મસ્ત છે?”

હીડને પોતાનું પાકટ નાળીયેર હીલવ્યું, જો કે તે જુલીયટના બોલવા પરથી પામી ગયો હતો કે તે ચકોર ચશમની ચકોરીએ તેમને જુકાઈનું વાણું પીરસ્યું હતું. એટલાંમાં સુંદર ચાહની મધમધતી ટીપાટો ત્યાં ગોઠવાઈ, જેને સઉ ઇનશાફ આપવા મંડી ગયાં, જે અરસામાં પેલા બુઢા મારવાડી ગોલ્ડસ્ટેન જ્યુને પસંદ પડતા ટાહુકા ટુચકા લોર્ડ હીડન તરફથી ચાલુજ રહ્યા હતા. જો કે તેમાના કેટલાક ટાહુકાઓ બીલકુલ વાંધા ભરેલા હતા ને લેડી લાઈલે તે બાબે સજ્જત અણગમો અંદરખાનેથી બહાર કીધો હતો છતાંબી હીડનની ખીહકથી તેણીએ વાત દાબી દેવામાંજ દાહપણુ જોયું. એવામાં ગોલ્ડસ્ટેને જુલીયટ પાસથી છુટાં પડવાની રજા માંગી જે પરથી જુલીયટ પામી ગઈ કે બન્નેએ આગળથી એ બાબેની ગોઠવણ કીધી હતી.

“લોર્ડ હીડન, તમો મારી સાથે મોટોરમાં આવતા નથી કે? બેશક મને

એકઠું જવું પડશે તેથી લીલગીર છું.” પણ બુઢાની બોલવાની ઢપે તેની હુશ્યાઈને દુધના પકની માફક ઉભાવી દીધી હતી.

“આલો સાહેબજી બાનું. આવતી કાલે ફરીને મેં તમોને એક ચુનઢી મેજબાની આપવાનો વીચાર કીધોછ, ને તે વીચારને અમલમાં મુકવા હું આપણે ત્યાં મારી મોટોર લઇ સવાસાતને શુમારે સાંજે હાજર રહીશ. બુઢા હાલેજ.” અને પાંચ સાત વખત પોતીકાં ડોકાંને ચાનીવાલાં રમકડાં સમ ઉપર નીચે હીલાવી ગોડડસ્ટેન કાકાએ અંતે રૂખસદ લીધી, જે પછી વરી પાએક કલાક ચુપકીઢી ફેલાઈ પણ આ ચુપકીઢીની ક્લેમની છાંદગીનો અંતે અંત આવ્યો સખખ અચાનક લોડ હીડનની નજર, કંઈક વીચારનો તીર ફેંકતાં પેટરીક ઝેનેવેની રૂપાંની ફેમમાં જડી લીધેલી સખી પર પડી, અને બીજીજ પજે તેને પોતીકી જગ્યાએથી ઉડી તે સખીને સ્ટુલ પરથી ઉંચકી પોતીકા હાથમાં લીધી, જેથી લેડી લાઈલનો ચહેરો કીકકો મારી ગયો. દહેશતે તેણીના મગઝનો કબજે લીધો પણ તોળી તેણી નાહીંમત બની નહિ.

“હું હવે સમજ્યો. ત્યારે ઝેનેવેણી કેઠા પોતીકા ફેનશી ફોટોગ્રાફો આપ બાનુ પર મોકલવાનું હજી ચાલુ રાખતા દેખું! ને વળી તેમાં નવાઈ જેવું તો એ છે કે દરેક ફોટોગ્રાફ પર “બસ તારેજ ખાતર”નો મુદ્રા લેખળી પોતીકા હાથથી ચીતારતા દેખું. માફ કરજો બાનું મેં તમારા માર્ગમાં નાહકની નડતર નાખી.”

હીડનકાકાએ સફાઈથી કલેન્ડરું કોતરવા માંડયું, પણ શ્યાની બુલીયટે તેનો કશોળી જવાબ દીધો નહિ, સખખ તેણીએ તે સખ્દોની વકી હીડન તરફથી આગમચની રાખી હતી. અલખતાં તેણી ઝેનેવે માટેજ પોતાની છાંદગીની જોતને સખરના તેલથી રોશન રાખતી હતી, પણ કમનચીગ કીસમત આજે તેણીના સુખનો દરીયો તોફાની બનાવતો હતો.

“આજ સખખથી પેટ ઝેનેવે તમારે માટે બહુજ આતુરતાથી સવાલો પુછી રહ્યા હતા લેડી લાઈલ, પણ પછીથી જ્યારે એને મારે મોઢેથી વાત સમજી કે—”

“કે શું હીડન...બોલોની ઝટ. સારી વાતને છુપાવવી એ સારા આદમીની લાયકાટજ નહિ” તેણીએ હવે હીડનના બોલવામાં કંઈક ભરેમ છુપાએલો ચકમક સમ ચમકતો જોયો—

“અરે કંઈ નહિરે બાનું, એ તો મેં જરા તમારી ને ગોડડસ્ટેન વચ્ચેની ખાનગી મસલહત બાખેનો સહેજ ઇશારો કીધો.

“મારી ને ગોડડસ્ટેન વચ્ચેની ખાનગી મસલહત! હીડન તમો શું બોલોછ! દુનિયાની તો શર્મ કરો.”

“બહેન. શું શર્મ જેલી ચીઝ દુનિયામાં પેઢા થએલી છે! અગર દુનિયામાં શર્મ હોતે તો નાકદર દુનિયા તેના માલીકને જલતે કે? મહેરબાન બાનું એ તો કુવળને મોઢે ઢાંકણું હોય છે, પણ જગને મોઢે હોતું નથી. લોકોએ તમોને ને

ગોલ્ડસ્ટેનને અનેકવાર સાથે ફરતાં હરતાં દીકાં છે, અને દુનિયાને અધારી આરસી દેખાડી બહારથી ખુરશીદના તડકામાં દીપી નીકળતું એ તમો જેવા બાતુને કહીખી છાજે કે ?”

“અને તેનું મુળ કારણ તો તમોજ છો.” તેણીએ હીડનના બરડાની ધુળ પખોડવા માંડી, “ખુદાના કસમ ખાઈને કહો હીડન કે તમારા બની દોસ્ત ને મારા રહેમદીલ મરહુમ આર્વીદ સર રોબર્ટની હાજરીમાં તમોએ મને એવો કોલ નહી આપ્યો હતો કે મારી મુશકેલીના વખતમાં મારે તમારી મદદ મેળવવી ! બેશક મેં તમારું ફરમાન પાલ્યું પણ તેમ કરતાં તમોએ મને તમારા ફરેબનું હથીયાર બનાવી હાલમાં કઢંગી હાલતમાં મુકી. તમોએજ મને ઉછીના પૈસા આપ્યા જે કમનસીબે મનહુસ ગોલ્ડસ્ટેનની મતા હતી, જે મતાની જાંજીરે અકસોસ કે આ નીરદોશ જીગરને ધનશાનના લોહીના તરસ્યા એક વડૂ તોખમના હયવાનને પાંજરે પુરી છે. જુલો નહિ આજ કરીને પાપ, ખુદાને બાર થશે સઉ માફ; જે દસ્ત દેઓ તેજ દસ્ત લેઓ, કુદરતનો તો કાયદોજ છે સાફ.”

“અને બાતુ ખુશી થાઓ કે દુનિયાની દરદેશરીમાં દખાવા કરતાં મારા ફરેબની ચાવીથી તમો એક કરોડપત્ની મારવાડીના મોહરદારનું માન ખાટી ગયાં છો. ગોલ્ડસ્ટેન તમોને જાન કરતાંખી જ્યાદા હેતથી ચાહે છે, અને તમો પર ધડવનો તારો નીચે લાવવા તારા મંડળને પૈસાનો તીર મારી ટોડી રહ્યો છે, તમોને તેની બેડીદાર બનાવા જાંજીરને મોહબતની કોલહુમાં પીસી રહ્યો છે, અને એજ બાબદ-સર તે મને તમારી પાસે ઇશારો કરવા અહીં એકલો છોડી ગયો છે.”

“હું સારી રવેશે બાણતી હતી કે એજ નીચ બસલહુતના પાટયાં તમારા મગજની શીર્લીગમાં ખીલાઓથી જડી લેવાતાં હતાં.”

“અલબત્તા ગોલ્ડસ્ટેન મને તમારું તેની તરફનું કરજ ફીટાડવાનો નેહસ્ત ખ્યાલ તમોને આપવા કહી ગયો નથી, પણ આજે છ છ મહીના થયા તેની છાતીમાં ખડકતો સાચ્યાં દીલનો તમો માટેનો તેનો વાહલ તમો પાસથી બદલામાં લેવાનીજ ઉમદા માંજણી મને કરી ગયો છે.”

“હું તો ધારૂંછ કે તમો મોહબતની ગંજ મેળવવા કાબજ ખાલી રંજ ઉઠાવતા નથી.”

“અને મારા મહેરબાન લેડી લાઇલ, હું તો તમોને આગળથી કહેતો આવ્યો છું કે સામા આદમીના વીચારો પારખવાની તમારામાં અપાર શક્તિ છે. મારે હવે સાફ દીલે તમો આગળ દરેક ચીજ ખુલ્લી કરવી જોઈએ. કદાચને તમો બાણતા નહિ હોવ કે હું મુક્લેસ આદમી છું, બળકે તેથી વધુ ખરાબ તો એ છે કે હું દુનિયાની મુક્લેસ ચક્કીમાં ચવાઈ ગએલો છું. મારી સઉથી પુરાણી ને ક્રીમતી એસ્ટેટખી પગથી માથાવેર કરજની રેલમાં તણાઈ ગએલી છે. મોરબરીખી હું વેચી શકતો નથી, સળખ મારા વંશવારસોની તે જાગીર છે પણ તે મારી પાકીટ

પર બોબ સમાન છે, ને મને તેનેથી એક પાઈનીબી હાંસેલ નથી. હું આશા રાખું છું કે મારી આવી નાદારીની વાત સમજી તમે મારી પર રહેમદીલથી જોશો. જો કે આ બાબદને નવા રંગરૂપમાં તમે પાસ ફરીથી રજુ કરવાને હું ઘણા શરમીદાર છું, છતાંબી મારે તો કહેવુંજ જોઈએ કે મીં ગોલ્ડસ્ટેનથી તો માફ જીવતર છે.”

બેશક હીડન જ્યારે ઉપલો ખુલાશો કરતો હતો ત્યારે તેની આંખો બુલીયટની લાગણી તપાસતી હતી, ને તે બાદ તેજ આંખો ફરીને ઝેનેવેની સળી પર લમવા લાગી, જે પરથી કોઈબી અનુમાન કરી શકે કે તેની હવે પછીની વાતમાં તે બાબે ઇશારો થશેજ.

બેશક ગોલ્ડસ્ટેનનું કરજ ફીટાડવા જો કે અત્યાર આગમચનું હું ઘણું કરી ચુકો છું. મેં મારો કોલ પાલ્યોછ ને હજુ હું તેને વફાદારજ રદીશ. સોસાયટીમાં તેનો ઉચો દરજ્જોબી મનેજ આભારી છે, અને મોરબરી ને હીડન કાસલને કરજને બંદીબાનેથી બચાવવાને મને પોતાની પૈસાની જુસરીમાંથી છુટો કરવાના બદલા તરીકેજ મેં એ જ્યુને માફ જીગર વેચીનેબી તેની મનપસંદ મોહરદાર અપાવવાનું બીડું ઝડપ્યું છે, અને લેડી લાઈલ મને મુગારકબાદી આપવા દેઓ કે આવા એક કરોડપતી જ્યુની મોહબત જીતવા તમે નસીબવંત નીવડ્યાંછ. તમે જાણોછ તો ખરાં બાનુ કે તમેબી કાંઈ તેના થોડાં ઉપકારી નથી, ને મારી ખાતરી છે કે જે મહેરબાનીનો લાહવો તમેએ તેના હાથથી આજ્યો છે તેને કદીબી ખેવડા થશે નહિ. બોલો મારા મહેરબાન કદરદાન બાનુ સાહેબ, મીં ગોલ્ડસ્ટેનને હું શું જવાબ આપું!”

“બસ એજ જવાબ કે તેને મારી તરફથી ખુલ્લાં દીલે સાફ સાફ જઈ કહેજો કે મારા ઘરના દરવાજા તેને માટે આજથી સદાના બંધ છે, અને તેને આજથી મારી સીડીપર પગબી મુકવા દેવામાં આવશે નહિ.” બેશક તેણીએ જોહદ ઉશકેરાયલા જીવે કહ્યું; લોર્ડ હીડને તેણીને ઉશકેરાયલી વાઘણના અવતારમાંબી તેની જીંદગીમાં પહેલીજવાર જોઈ હતી, અને આવા ઉશકેરાયલા અવતારમાંબી તેણીની ખુબસુરતી આલમના ખુરશીદની જગ્યા રાખતી હતી. લોર્ડ હીડન તો એમજ સમજતો હતો કે તેને તેણીને પોતીકી જાગમાં ફસાવી હતી કે જેમાંથી તેણીનું છુટવું માહલ હતું—

“હું ઘણોજ દીલગીર છું મહેરબાન બાનુ કે તમેએ તમારું મત બહુજ ઉતાવળે દરશાવ્યું છે. તમે જાણોછ તો ખરાં કે મીં ગોલ્ડસ્ટેન એક અહસ્થ તો નથીજ, અને તે છંછેડાયલો નાગ મોડે વહેલેબી પોતીકું કરજ વસુલ કરવાની પવીત્ર ફરજને તો ચીવતાઈથીજ વળગશે” અને જો કે આવા અપમાન ભર્યા શબ્દોએ તેણીની નજરમાં ખુનનો ધુવો જોશમાં દાખલ કીધો, છતાંબી પેટ ઝેનવેનો હસ્તો ચહેરો તેણીએ સ્ટુલપર જોયો ને બીજીજ પળે પોતીકા ગુસ્સાને દાબી દબ પેટ ઝેનેવે પાસ જઈ તેની મદદ લેવાનો ઈરાદો કીધો, સખબ તેણી જાણતી હતી કે જે વાહલને ખ્યારથી તેણી તેને આહતી હતી તેજ વાહલને ખ્યારથી ઝેનેવે તેણીને



ચાહતો હતો. તે આઈરીશમેન પૈસે પુર હતો ને તેથીજ જુલીયટને તે કરજના હીચકારા કલંકમાંથી બચાવી લેશે એવું તેણીને લાગ્યું.

અલબત્તાં લોર્ડ હીડને તેણીની નજર ક્યાં ચક્રવૈયો લે છે તે જોઈ લીધું હતું જે પરથી તેને ધાર્યું હતું કે જુલીયટના જ્યાલો આવી રીતે પોતાનો માર્ગ ખીજીજ તરફ બદલતા હતા—

“મહેરબાન બાનું હું ધારૂં છું કે આ બાબદ પર તમે ગંભીર ભુલ કરો છો. ગોલ્ડસ્ટેનની માંગણીને ધીક્કારવાથી તમોને બહુજ ખમવું પડશે. તમે મોટી ખફગીમાં આવી જશો ને કોઈથી પાસે મદદ લેવા જતાં તેઓ પોતેથી તમોને એમજ કહેશે કે અત્યાર તલક તમે મીઠો ગોલ્ડસ્ટેનને પૈસે પુજતાં હતાં તો હમણાં શું કામ તેની માંગણીને તુરચકારી કાઢો છો! હજી ભુલ કરીને પસતાવા કરતાં પશ્ચાતાપ કરીનેજ ભુલ કરવી વાજબી કહેવાશે—”

“ભલે ત્યારે તમે પધારો. હું એ બાબદ પર ગંભીર વીચાર કરી તમોને મારો છેવટનો જવાબ આપીશ, સાહેબજી.”

જુલીયટે આ જીવતી જળોને મીઠાસથી ખેરવવાની યુક્તિ શોધી. અને હીડનેથી આવી મતલબનો જવાબ મળવાથી તેનેથી વધુવાર તેણીને દબાણ ન કરતાં ત્યાંથી અગીયારા ગણી જવામાંજ દાહપણ માની લીધું. જેવો તે ત્યાંથી ગયો કે ખીજીજ પળે લેડી લાઈલ તેલીફોન ભણી દોડી, ને તેલીફોનનું ભુંગળું લઈ વાત કરવા મંડી ગઈ—

“હલો ૧૬૦૧૧-નાઈટસપ્રીજ. કોણ, લેડી મેરી બ્લાઈવાઈટ કે? લેડી લાઈલ વાત કરવા માંગે છે. કોણ પોલી તમે છો કે! જાણીને બહુજ ખુશી છું કે તમે ઘરમાં છો. મારી પર ન ધારેલી આફત આવી પડી છે ને તેમાં મને તમારી મદદની જરૂર છે. લોર્ડ હીડનેને ગોલ્ડસ્ટેન હમણાં બંને મારે ત્યાં પધાર્યા હતા ને તેઓએ મને આવતી કાલનું નાટકમાં જવાનું ઈજને કીધું છે. મેં જો કે બનતી કોશિશો તેઓને ઉડાવાની વેતરણ કીધી અને વધુમાં જણાવ્યું કે હું તમારી સાથે ખાણ પર રોકાવાની છું, પણ તમે જાણો છ કે તેઓએ મને બહુજ આગ્રહ કીધો. મેં સમજ્યું કે તમે બી સાથે જોડાવાના છેઓ, જે પરથી મારી ગભરાટનો પાર રહ્યો નહિ. વાહલી બહેન તું મને આ આફતમાંથી બચાવી નહિ લે! હું તારી બહુજ અહેશાનમદ ધર્મશ. ટટા ડીઅર પોલી—ટટા.”

જેવું જુલીયટે તે તેલીફોનની ભુંગલી મુકી કે તેણીનો ચહેરો ફીકકો પડી ગયેલો જણાયો; સળખ તેણીએ જે તેલીફોનમાંથી તીણા મધુર અવાજ સમજ્યો હતો તેથી તેણીને ગોલ્ડસ્ટેનની સાથે જોડાવાનેજ દબાણ કરતો હતો.

“જુલીયટ કાંય તું એઓને ઉડાવાની વાત લઈ બેઠી છે? તુને ને ગોલ્ડસ્ટેનને તો બહુજ સાડું છે.” બેશક આકજલદ શબ્દોનો તીર તેણીનાં આંગમાં કેવાં ભડકાં લઈ રહ્યો હશે તે તો જે પર ધા પડે લેનેજ રોશન! અને ખીજીજ પળે તેણીએ ફરીને છેવટનો અખતરો અજમાવી જોવાનો વીચાર કીધો; કારણ

કે હવે તેણીની મુશકેલીનો ટોડનાર એકજ સાચો ત્રીપાહસાવાર ખાકી હતો ને તે તેણીના જીગરમાં ડોકીયા કરતો ચહેરો પેટ ઝેનેવે હતો, અને એજ વીચારથી તેણીએ ફરીને તેલીફોનનું ભુંગણું હાથ ધર્યું:—

“હલો-કોણ! મીંઝે ઝેનેવે છે કે! તમે કોણ છો મીંઝે ઝેનેસન કે! જોવની હું લેડી લાઈલ છું, જરા મીંઝે ઝેનેવેને ફોન પર મોકલશો! મોટી મહેરબાની!”

તેણી આ ધ્રુવી ધણેકવાર ઝેનેવેને સમજવાની આશામાં આતુર જીવે ત્યાં થોભી, પણ પાએક કલાકના લાંબા ગાળા બાદ ઝેનેસન તેણીની બેઠક નાસીપાસી વચ્ચે થઈ જવાળ આપ્યો:—

“મીંઝે ઝેનેવે ઘણાં દીવળીર છે ખાનું કે તમારી સાથે તેલીફોન પર વાત કરી શકતા નથી. તમે જાણતા તો હોશો કે હમે સર્વ આવતી કાલે જાપાનની સહેલગાડે ઉપડી જનાર છીએ. મહેરબાન ખાનું તમારે કાંઈ કહેવું હોય તો ફરમાવો, હું આપણો હુકમ મીંઝે ઝેનેવેને જણાવું.”

“નહિ કંઈ નહિ ઝેનેસન-એમને મારી સલામ કહેજો.”

એક આવી દયાહીણ વર્તણૂકની વધી તેણીએ ઝેનેવે પાસથી તો કદીખી નહિ રાખી હતી, અને ઝેનેવેનોખી આવો લડકાવનારો જવાળ મળવાથી તેણીની હવે પુરીજ ખાતરી થઈ કે તેનેખી એમજ ધાર્યું હશે કે તેણી ગોલ્ડસ્ટેનના ખ્યારમાં હશે.

અફસોસ-કુલ જગતની હીનાએલી હુરી, આ એક અછછો પાઠ તને શીખવાનો મળે છે કે હુજગત પુરી ચીઝ છે! પણ

ક્રીસમત નહિ સમજે ત્યાં ફરીયાદ થું કરે  
પડેખી ગર પાહડ તો સૈયાદ થું કરે.

## પ્રકરણ ૮ મું.

શકે કોણ હઠાવી આ સંકટનો પાહડ,  
ન ધાર્યો ઘોડો આજ કુદાવે છે વાડ;  
ગર કુદરતખી રૂકે તેની સામને,  
તૈયાર છે લડવાખી તેની સામને.

એક આ વખતે મોસ્કોનીયા દેશની હાલત નહિ વીસતારી શકાય એવી હતી. દેશમાં મોટો બળવો બગ્યો હતો જેના પરીણમે જુની રાજધાનીનો ક્રીસ્તો ખતમ થયો હતો, અને લોકમત મુજબ કામ લેનારા નવા રાજાની નવા પાયતખત પર આમંદ થઈ હતી. મોસ્કોનીયાની આજુબાજુના ગામડાંમાં, આ દુનિયાની તવારીખમાં

પોતાની નાનકડી નોંધ લેવાડી બેઠેલો બીન અગત્યનો બનાવ કદાચને તે દેશોમાં થએલી અનેક મોટી ઉઠલપાઠલને સખબે વીસરાઈગી ગયો હતો. આગલાજ અમલદારોને સલાહકારોને ફરીને તેમની અસલ જગ્યાપર આમંત્રણ થયાં હતાં, ને એવું અનુમાન કરવામાં આવ્યું હતું કે ભવીશમાં મોરેનીયા પાયતખતનો નાશ થશે, અને કદાચને અંદરની મારામારી કોઈ નવા રાજ્યને હાથ મોરેનીયા દેશની લગામ સોંપશે.

એક દીવસે સવારે રેકસ હોટેલના આલીશાન મકાનમાં પરદેશી પરોણાઓની અતી ફાંકડી મેડની વચ્ચે એક ભપકા ભર્યા જવાનને પરોણાઓ માટે ખાસ રાખવામાં આવેલી ચોપડીમાં “મોરેનીયાને તેની આબુખાબુના દાગ પાંખડાંના પવીત્ર બુંદોનો પહેરેગીર ઉમરાવ ઇવાન શારકોફ” તરીકે સહી કરતાં જોયો. બેશક આવા મોટા ઉમરાવની અચાનક આમદ છાપાદારે બહાર કરવામાં આવી હતી, જે અરસામાં લોકો જેઓ મોરેનીયામાં જાગેલા બળવાના ગપાટા, મનથી વીસારી ચુકાં હતાં, તેઓ સઘળાં એમજ સમજવા લાગ્યાં કે આ કોઈ નવા પાયતખતનો ઉમરાવ યા તો કે પડી ભાગેલાં બુનાં પાયતખતનો કોઈ તાલેવંત અમીર હોયો. જોઈએ કે જે કદાચને પકડાઈ જવાની ધાસ્તીને લીધે આ રેકસ હોટેલનો આસરો લેવા આવ્યો હોય; પણ કમનસીબે કોઈગી તેને વીશે ખરી અટકલ ખાંધી શક્યાં નહિ.

ઉમરાવ શારકોફની લાંડનમાની પધરામણીની બીજીજ સવારે લોર્ડ હીડન જે નાઈટસબ્રીજમાં આવેલી બેચેલર ચમરીમાંના એક કુશાદે માળા પર રહેતો હતો તેને તેના નોકરે આવી અચાનક બખર આપી કે મસીએ વીલેનોવ નામનો એક ગ્રહસ્થ તેના હાથમાં એક ભલામણ ઇચ્છતો હતો, જે પત્ર ઉમરાવ ઇવાન શારકોફની ભલામણ કરનાર લાંડનમાં પધારેલા મોરેનીયાના આગલા વજીર તરફથી લખાએલું હતું. થોડીક ઘડી બાદ લોર્ડ હીડને તેને અંદર મુલાકાતે બોલાવાનો હુકમ કીધો.

તે એક ખબુરીના ઝાડ જેવો ઉંચો, માજરા દોળાવાળો હસીન જવાન હતો. તેની મુછોના છેડા જરમન કચસરની ઉદરીયા મુછના છેડાને મળતા આવતા હતા. ટુંકમાં તેની બોલવાની રીતભાત, વલણ, અદા, વગેરે એક ઉમરાવી કાસદને શોભા આપનારી હતી. તુરતજ લોર્ડ હીડને તે કાગજપર લાગેલી લાલ મોહર તોડી દસ્તાવેજ ઉતાવળે વાંચવા માંડ્યું, જે નીચે મુજબ લખાએલું હતું :—

“બહાલા હીડન,

મારા હાથમાં એક નવું સાહસ કર્મનો નકશો તઇયાર છે. જરૂર આજે ખપોરના રેકસમાં મને મળી જશે. હું ઉમરાવ શારકોફની હાજરીમાં છું. વધુ આપરે મળીશું ત્યારે વાત તરફી માફ.

દુવાગો દેવોનહીલ.”

એક પળ તેને આ વીચીત્ર પત્ર પર વીચાર કીધો જે અરસામાં અચાનક તેની નજર તેની સામે ઉભેલા પરોણા પર પડી, જે પોતાનું હસવું હીડનને જોતાંજ છુપાવાની કોશિશ કરતો હતો. હીડને તે પત્ર બે ત્રણ વાર વાંચી જોયો કે જેથી તે ડેવોનહીલની લખવાની મતલબનો સારાંશ ખેંચી શકે પણ તેનો એક બોલખી તે ઉકળાવી શક્યો નહિ. વધુમાં તે દસ્તાવેજ એક રાજ તરફથી આવેલાં મોડરબંધ દસ્તાવેજની અછછી નકલ હતી.

“મને આપણું નામ જાણવાની ટક મળશે સાહેબ.” લોર્ડ હીડને કંઈક વીચારવંત ઢબે પેલા કાસદને સવાલ કીધો.

“જી હા માફ નામ એનટન વીલાનેવ, ઉમરાવ શારાકોફનો ખીદમતગાર હુજુર.” પેલા છોકવંત કાસદે ફ્રેંચ ભાષામાં જવાબ દીધો. લોર્ડ હીડને તેના ગળગળતા અવાજ પરથી કંઈક સાર ખેંચવાની કોશિશ કીધી, પણ અફસોસ કે તેમાં તેને નીશાળતા મળી હતી.

“પણ આ બધી બાબત સાથે મને શું લાગે વલગે!” હીડને મન સાથે ઓરપાડી ઓરગા ફેંકવા માંડ્યા. ડેવોનહીલનો મારકવીસ જે હાલ સ્કાટલેન્ડમાં હતો તેને મોરેનીયાના ઉમરાવ શારાકોફ સાથે શું નીસબત! હીડન આ લખાણની ભુલભુલામરી સમજી શક્યો નહી, ને તેજ કારણે તેને પત્રની ખરી ખાતમી મેળવવાનો મન સાથે કસદ કીધો.

“મસ્તીએ વીલેનાવ” તેને કહ્યું, “ઉમરાવ શારાકોફને મારી નમનતાઈ પુર્વક સલામ કહી જણાવશો કે હું તે નામદારને તેમના હુકમ મુજબ બપોરના રેકસમાં મળીશ.”

“ત્રેગીયાં મસ્તીએ યાઆનેકે બહુજ ઉપકાર થયો સાહેબ. બંદો રજા ચાહેજ.” કહી પેલો છોકરો ત્યાંથી પોખારા ગણી ગયો, જે પછી બપોરના બાણાને ધનશાફ આપી એકાદ બે કલાકના ટુંક વીસામાં બાદ ધારવા મેળે હીડન કાકાની સવારી એકાદ ખુશબખ્તી ભરી બપોરે રેકસમાં આવી પુગી. હોટેલમાં આવી પુગતાંજ તેને ઉમરાવ શારાકોફ પર પોતીકા નામનો કાર્ડ મોકલ્યો, અને હીડન કાકાને તેમના દરજ્જાને લાયક માન મરતબો આપી એક ફાંકડા ફરનીચરથી સીંગારેલા ઓરડામાં બાહોરમતથી બેસાડવામાં આવ્યા, જે અરસામાં ફરીને એક એશકી વહેંત્યાંએ ત્યાં આવી લોર્ડ હીડનને આવકાર દીધો. એશક આ ઝાક ઝમાલની મતલબ શી હતી તે ચપરખંધો હીડન પામી ગયો હતો.

“તેના જવા પછીની બીજીજ પળે તાળાં ચાવી વચ્ચે અઘડો બાંધ્યો જેથી હીડનને લાગું કે ઉમરાવ સાહેબની પધરામણીની સીગનલ થઈ ચુકી હતી.

“કેમ બીરાદર હીડન, તમે મને હજીજ ઓળખ્યો નહિ કે! આ મારા નવા નકલી અવતારમાં હું કેવો લાગું છ દોસ્ત !!”

“ઘણાજ ફાંકડો, પણ તને એ આજે અવતાર બદલવાનું શું સુજ્યું !”

“તેમાંજ ભેદ સમાએલો છે ભઈ મારા. તમે જાણતા તો હશે કે ડેવોનહીલનો

મારકવીશ હાલ સ્કાટલાંડમાં અર્ધયાશી જીંદગી ગુજારે છે અને નંવાઈ જેવું તો એ છે કે વળી દેવોનહીલના મારકવીસને નથી મોરેનીયા સાથે નીસબત કે નથી શારાકોફ સાથે.

“પણ તું શેતરંજનો દાવ રમેજ તેમાં વળી તું મને કાંડ ખડવા માંગેજ દીકરા !”

“બાવા મારા જરા ધીરા પરા ને શાંત થઈ સમજો. તમે જાણોજ ખીરાદર કે પાના પાસા થા મરત સંતામાં આપરે આપરી આખી જીંદગી ગાળી નાખી પણ પૈસા, હાથ પાપી જીવની અનેક ઇચ્છાને પંપાળનારા શયતાનના પરસેવાની બરકત પૈસા, એકઠા કરી શક્યા નહિ. આજે કંઈક ક્રીસમતની કળાટ કુદરતે ખુદ્દી મુકી છે, અને તેથીજ કહું જે આવો નવી બાજી રમીએ સમજ્યા શેઠ મારા, અને પેલો અંધારામાંજ અવત્યા મારતો ગ્રહસ્થ જેને હું કંઈક સારા નામની ગેરહાજરીમાં શારાકોફ તરીકેજ બોલવાનું પસંદ કરું છું તે —”

“અને તે કોણ મુવોજ બા !” હીડનની ધીરજ કંઈક આ જગ્યાએ ખુટી જવાથી તેને મોઢાંની દાબડીમાથી પોતીકી ગળાનને દપક દેતી કે બહાર પાડી ટપક દેતીકે બોલો વેરવીખેર કીધા.

“તે કોઈખી હોય પણ એની નેકનીઅતને બદલે હું તમોને એની હુશયારીની કહો તો બમીનગીરી લખી આપું.”

“પણ તે શું કાંઈ આપરા લાભમાં જીએ છે કે બધાંને દરીયાના ખારાં પાણી એ મોઢું ધોવાડવા માંગે છે ! બાવા જરા ખુલ્લે ખુલ્લું કહેની !”

“જેઓની શેઠ હું તમોને પંડલેથી કહી દઉં છું કે જહાં સુધી આપરે એને વળગી રહીશું નહિ તોહ સુધી એ મધમાં મરતોજેડી કીટો આપણી પરવા કરશે નહિ. એ એક વીચીત્ર ખાસીયતનો આદમી છે ને મેં એની સાથે ઘણીવાર કામખી પાડેલું છે પણ તેનું સરવાયું તમો પાત્ર રજી કરવું હું સુનાસેખ જોતો નથી.”

અને લોડ હીડનને તેના દીલસોજ રશીક પર નજર કરતાં હસતું આવ્યું. બેશક ડેવોનહીલનો નકલી અવતાર વખાણને પાત્ર હતો, અને હીડને જોયું હતું કે કોઈક લેદી પ્રપંચની નજદીકના લવીશમાં જરૂર પડે તો ડેવોનહીલ તેની અછછી નકલ કરી શકે એમ હતું.

આગલો દેવોનહીલનો મારકવીસ કંઈક ઓળ્યા ગપાટ સ્વભાવનો પડી ભાગેલો ઉમરાવ હતો. તે પોતાની એક ખીદમતગાર દાસી સાથે પરણ્યો હતો અને પોતા પાછળ એક બેટાને તેના ખાનદાનની નોક બળવવા કાજ અહીંજ રહેવા દઈ જહાનથી તે સદાનો ઉઠાંગરી કરી ગયો હતો.

બેશક તેનો બેટો તેની અનામત હતી જેને આ જહાનને તે ગીરવી મુકી ગયો હતો, પણ આ નામચીન બેટાએ જનમથીજ કરજનો જોજ સરપર લાધી લીધો હતો. ટુંકમાં બાપની દરેક પચરંગી ખાસીયતો તેની રંગેરંગમાં વહેતી હતી.

અને આ પડી ભાગેલા ખાનદાનતું છેલ્લું ખોરીયું આવી રીતે જનમથીજ ગુનેહ-  
ગારની તીકી તેના કીસમતની તખ્તી પર રેલુસ્ટર કરાવી આવ્યું હતું, અને લોર્ડ  
હીડન જેને અત્યાર આગમચની આ કહેવાતા મુકલેસ ઉમરાવી ખાનદાનના જલ્લદ  
શરાખી જામની લહેજત ચાખી હતી તે અફસોસ કે આ મહારી ઉમરાવ વંશના મહારી ઉમ-  
રાવ ખેટાની મીઠી જખાનીનો ભોગ થઈ પડ્યો હતો. અલબત્તાં ડેવોનહીલ આ બાબદ  
પર બહુજ ગંભીર હતો જેને લોર્ડ હીડનના મનમાં કંઈક અનેક તુરંગો ઉભા  
કીધા હતા, કે એક કરજદાર ઉમરાવ જેના તમામ ઉમરાવી ખંડીયરો કરજના  
સમુદ્ધરમાં ઝોકાં ખાતાં હતાં તેને તેઓ સઘળાને આસાનીથી કીનારે કેમ ટેરવી  
લાવશે !

પણ ભવસાગરથી ચેત ઓ ધનશાન કાલ મોજાઓ તુફાનીરે;

હીલની નાવ દામોદોળ ટોળે આંખો ખોલ સુકાનીરે.

“અને ત્યારે મારે તારા આ કામમાં શું ભાગ લેવો દેવોનહીલ કે જેથી તને  
મળનારી ઉભાઈ જતી દૈવતનો અરધો ભાગ મને મળી શકે !” હીડને પોતીકી  
ચાવી સફાઈથી ફેરવી બેઠો.

“બસ કોઈ ચીજ નહિ. ફક્ત તમે ગોલ્ડસ્ટેનને ઉમરાવ શારાકોફ સાથે  
ઓલખ કરાવજો ને પછીથી હમે હમાઈ ફાડી લઈશું. તમારી પર જરાબી આજ  
નહિ આવશે તેનો જવાબદાર હું છું મારા મુરખી !”

અલબત્તાં આએ બાબદ કંઈક ભય ભરેલી લાગવાથી લોર્ડ હીડનનો ચીલ્લો  
ચઢ્યો. જો તે ગોલ્ડસ્ટેનને કંઈક પ્રપંચોનો ભોગ બનાવે તો લેડી લાઈલને આ  
કરોડપત્ની મારવાડી સાથે શાદીના ગાંડથી બેડી પોતાના ખીસાં ભરવાની ઉમેદ પર  
તેને સદાનું પાણી ફેરવવું પડે જે લગરીક અસંભવીત હતું; ને તેથીજ તેને પોતીકા  
દોસ્ત પાસ તે લોકોએ બેડી કાઢેલા પ્રપંચનો આજો નકશો મેળવવાની ખાએશ  
જણાવી, જેનો ડેવોનહીલે બહુજ ફાંકડી રીતે જવાબ વાળ્યો.

“એમ સમજેની કે આપરે બધા અહીંઆ નવી લોન ઉભી કરી મોરેનીયાના  
નવા રાજને મદદ કરવાના હેતુથી ભોગા મળ્યા છીએ કે જે રાજશ્રી ખીચારા દેવલના  
એક ઉંદર કરતાંબી બહુજ મુકલેસ છે. હવે બાબદ આમ છે કે આપરે માંછો  
માછે લોનના ભાવતાલમાં ઉડલપાથલ કરવી અને જ્યાં સુધી આપરામાના દરેકને  
મોટી લાંચ નહિ મળે ત્યાંસુધી આપરે ચીવતાઈથી મોટી ખીડનેજ વળગી રહેવું,  
જેથી મારી ખાતરી છે કે ગોલ્ડસ્ટેન તો એક રમકડાંની માફક રમી જશે.”

“પણ લાંચ કેટલાં સુધી આપવી !” હીડને ઉપલી બાબદ પર પોતાનું ઓખી-  
અમ ઓચરવા વીનાજ લાંચનો આંકડો જણાવવાની ખાએસ દેખાડી.

“પેટ ભરીને જ્યાં સુધી પોટલાં બાંધે નહિ ત્યાંસુધી બસ બાળ આપવીજ  
નહિ. પછી લલે બાય બાન ગર પુરાઈએબી જેલ; પૈસા હાથ ન છોડીએ, કરીએ  
લોહીનું તેલ.”

જેવ બા તમારી પુરતાણ પર હું ભુલાવો ખાઈશ નહિ. હું તમોને એકજ

સરતે મદદ આપવા ખુશી છું ને તે એકે લાંચનો આંકડો પાંચ હજારની અંદરજ ગબડવો જોઈયે.”

“ઝોલરાઈટ, હીડન શેઠને ખુશી કરો. ચાલો બેની રીકઝીકમાં દબલ પાંચ હજારજ રાખોની કે પીડા પટી, એ તો સોળે તગડે ઉડતાલીસ, ને કર ખીસો તારો પાલીસ—”

એક ઘડી સુધી હીડને વીચાર કીધો ને પછી તે પાકટ બુદ્ધિએ પોતીકી બુદ્ધી અંતે તે ધર્મી ગુનેહગાર દેવોનહીલને વેચી. જો કે કોઈખી રવેશે દશહજાર પાઉંડની ખોટ ગોલ્ડસ્ટેન જ્યુનો ટાંકોખી ધીલો નહિ કરશે અને ખીજી રીતે વળી તેની જુલીયટ યાને લેડી લાઈલને લગનથી પરજોતર બનાવવાની બાબદ આથી બમણી રીતે મજબુત બનશે, જો કે ગોલ્ડસ્ટેનની તીજેરીમાં પધસા સંબંધી તો ભરતી ઓટ થશેજ.”

“અને આ બાજુમાં કેટલા સામેલ છે.”

“હું તમો, શારાકોફને વીલાનેવ. પણ વીલાનેવનો સવાલ પડતો મુકો, કેમજે તે શારાકોફનો શાર્ગેંદ છે.” અને હીડને એ પરથી મત બાંધ્યું કે ત્રણડે ભાગ્યા હોવાથી એક સારી રકમ નફામાં હાથ આવી શકશે.

“પણ હું એમ પુછું કે બનાવતી લોન, ને સીલ એ બધું કોણ તૈયાર કરશે.”

“અરે શેઠ મારા તેની પર તો આપરી જાંઘળી છે ને તે માટે આ ઉમરાવ શારાકોફનો નાનકડો શાર્ગેંદ વીલાનેવ તઈયાર છે. બેશક આપરે બધા તેનીજ કળા કૌશલ્ય પર ફતેહનો ઝુંડો ઉડારી શકીશું. એનો નકલી અવતારજ ભલા ધનેતરની પાઘડી ઉતારવા પુરતો છે.” અને ખીજજ પળે તેને એક નોટ અપાટામાં પોતીકા ખીસામાંથી ખેંચી કાઢી જે દશ પાઉંડની બનાવતી નોટને ચીપીચીપીને તપાસવા બાદ હીડનની મગજ શક્તિ ગુમ થએલી દેખાઈ.

“ખજેજ આ નોટ કોઈ અફલાતુનનીખી કસોટી કરી શકે!”

“અરે એ તો એજ બેટાની થંચળ બુદ્ધિ આજે ધરતીને ખોડી સોનું એકડું કરી શકે છે.”

અને હવેજ હીડનને બખર પડી કે દેવોનહીલ પાસે આવી રીતે ત્યારે આ એક છુપી ચાવી હસ્તી ધરાવતી હતી કે જે તેની જાંઘળીની નાવને સુખ સાગરમાં સહેલ કરાવી શકે—

“પણ મને પેલા મોરેનીયા તરફથી આવેલા માહન નામદારની મુલાકાત લેવાનું ક્યારે માન મળશે!”

“આજેજ ખીરાદર પણ તમારે મારી સાથે એક સરત કરવી પડશે, ને તે એ કે આજે યા કોઈખી દીવસે તમારે શારાકોફની આગળી પાછળી ઈધાણી નીશાનીની ખાતમી આપવાને મને ફરજ પાડવી નહિ.”

અને આગળા વખતમાંથી સોસાયટીમાં એવા કેટલાક મોટે ખાંચરેના ઉમરાવો હસ્તી ધરાવતા હતા જેવોખી પોતાની ઇધાની નીશાનીની ખાતમી છુપીજ રાખતા હતા; એવું ધારીને તેને દેવોનહીલને તેમ કરવાનું વચન આપ્યું અને ખીજીજ પળે દરવાજાની ચાંપે ત્રણ ટકોરાનો ટીણો અવાજ કાઢ્યો, જે દરવાજાના ઉઘડવા સાથેજ પૃથ્વીની સપાટી પર અનેક કાવાદાવાનો એવો ફાંકડો નમુનો હાજર થયો જેને ઉમરાવ ઇવાન શારાકોફ સ્ત્રીવાય ખીજાં નામે ઓળખવાની હીડનને કમનસીબે ટક મળી નહિ.

## પ્રકરણ ૯ મું.

સપટ ખાઈ બોલે સદા,  
ચીકણી ચોપરી વાત;  
બચાવ ખુદા તું એવાથી,  
ચુકે નહિ કરવા ધાત.

લોર્ડ હીડનની અરજથી આજે સાંજે લેડી મેરી ખલાથીવાઈટ, બુલીયટ, ગોલ્ડસ્ટેન ને હીડનની ચક્રકોળ ચોકડી રેકસમાં રાતનું સપર લેવા લેગી મળી હતી. જે વખતે તેઓની નજર એકાએક ઉમરાવ શારાકોફને તેના મદદનીશ બેડીયાપર પડી, જેઓ બન્ને મોહ સ્વાડીયાના મંદીર વાટે થઈ તેઓ માટે ખાસ રીઝર્વડ રાખેલા જમવાના એરડામાં જતા હતા.

શારાકોફની દેખઈતી રીતે આગલી ગોડવણ મુજબ મેનીજ માવજત ખુબ થતી હતી, અને જ્યારે તે લોર્ડ હીડનને તેની પાર્ટીવાળી ટેબલ આગળથી પસાર થઈ ગયો ત્યારે બે ગ્રહસ્થોએ અરસપરસની સલામ અદલાબદલી કીધી.

તુરતજ ગોલ્ડસ્ટેન કાકાની આંખોમાં ઉતસાહનો ગુલાબી રંગ દીપી નીકળ્યો.

“એ આએ કોણ છે!” શારાકોફ ને તેના મદદનીશના પસાર થઈ જવા બાદ ગોલ્ડસ્ટેને હીડનને સલામ કીધો.

“ઉમરાવ ઇવાન શારાકોફ, મોરેનીયાના નવા રાજાનો ખાસ એલચી, અને મોરેનીયાના જુઠાની સલામતીનો પહોરેગીર.” હીડને પુર ગંભીરતાથી જવાબ દીધો.

“પણ મોરેનીયા તો ખીચાડ ખલાશ થઈ ગયું” લેડી લાઈલ જેનું ધ્યાન ઉમરાવ શારાકોફના બેડીયા મદદનીશપર હુદથી બહાર ખેંચાયેલું હતું તેણીએ કંઈક આતુરતા વચ્ચે સલામ કીધો.

“નહિ મહેરમાન બાનુ, એ વાત ખોટી છે.” હીડને પાટયાં ગોઠવ્યાં.

“જો કે રઈયતે પોતીકામાના એકનેજ તખ્તપર આવકાર દીધોછ, છતાંખી



તેઓ એટલાં તો મુર્ખ નથી કે મોરેનીયાની ગાદી પારકે હાથ જતી જોવાને ખુશી હોય-સમજ્યાને આમ બાબદ છે!”

“પણ તમને એ ઉમરાવ સાથ કેમ એલખ પડી લોડ હીડન!” લેડી મેરી બ્લાથીવાઇટે ભમરડો વાટીયો.

“અરે તેમાં શું મોટી બાબદ છે!” હીડને હસ્તાં હસ્તાં વાતની કોર મરડી.

“બનાવ એમ બન્યો કે ગર્મ કાલે સવારે મારી પાસે એક ફાંકડા દ્રેશમાં સજ્જતો જવાન એક ઓળખાણુ પત્ર લઈ હાજર થયો, જે પત્ર ઉમરાવ ઈવાન શારાકોફની વખાણુ કરનારું મોરેનીયાના લંડનમાં હાલમાં પધારેલા આગલા વજીર તરફથી લખાએલું હતું, કે જે આગલા વજીર સાંહેબ મારા એક ખાસ ફેંડ હતા. કાગજ વાંચતાંજ મેં તેનું આમંત્રણ સ્વીકારી મુલાકાત લીધી, જ્યાં મને મારા દરબજાને લાયક આવકાર આપવામાં આવ્યો. એમ જણાય છે અને બાબદ સહેજ ખાનગીજ લાગે છે કે ઉમરાવ શારાકોફ નવા રાજાને મદદ કરવાને ખાતરજ એક ખાનગી લોન ઉભી કરવાના હેતુથી અહીં પધાર્યા છે, અને મને જણાવવામાં આવ્યું છે તે પરથી હું એમ અનુમાન કરી શકું છું કે એવો ઘણુંજ સરસ બ્યાજ લોનપર આપવાનો ઈરાદો રાખે છે. એ લોકોની મતલબ એ લોકોજ બાજે છે પણ એઓ લોકોમાં એકદમ વાતને બહારત આપવા માંગતા નથી કે જેથી અમેરીકનો વચ્ચે પડીને મોટે ભાગે લોન એક હાથ કરી શકે—”

ગોલ્ડસ્ટેનની છાતીના પાટીયાં ધીલાં થયેલાં જણાતાં હતાં, અને જો કે તેને આ વાત પર ધ્યાન આપ્યું હોય એવું કોળા મુદ્દગળ ઘાટ્યું નહિ છતાંબી તેના વીચારોની મગજના શીનેમા પર રજુ થતી શીલમે ખુલ્લે ખુલ્લું રજુ કીધું હતું કે મારવાડી ગોલ્ડસ્ટેન આ સાહસમાં જીવલાવવાને મનમાં અનેક તુરંગો બાંધી રહ્યો હતો, કે જેથી તેણી ઉમરાવ ગોલ્ડસ્ટેન તરીકે નજદીકના લવીશમાં જગ આશકાર થાય, ને મોરેનીયાના બાદશીહનો એક વફાદાર દોસ્ત તરીકેનું ચતી કીમતી માન ખાટી બાય.

આ વખતે હીડને વાત ફેરવવાની પેરવી કીધી, સળગ તેની ખાતરી થઈ હતી કે તેની ખારા પાણીમાં લીજવેલી સોટીનો ફટકો અછછું પરીણામ લાવતો હતો, અને તેથી વારતાના રોહને તેને બીજીજ બાબદની નદીમાંથી ઘર કરવાને જગ્યા કરી આપી કે જેનું પરીણામબી તેને માટે ફતેહનું તાજ જીતી લાવ્યું. પારટી ખાણીપીણી કરી છુટી પડી, અને મધરાતના પરાણુઓના પગલાં ત્યારે આવી રીતના સુખી સંવાદના સેવટમાંજ પોતાના ઘર તરફ પાછાં લંબાયાં, અને જો કે હીડને ગોલ્ડસ્ટેનપર પોતીકી અખાન શકિતનું લોહચુંબક અજમાવી જોયું હતું છતાંબી તેને એવી તો વકી કોઈ કાળેબી નહિ રાખી હતી કે બીજીજ સવારે તે ખુઠ્ઠો બ્યાજ ખાઉ તેને ત્યાં કુદી પડશે.

“કેમ મુરંબી ગોલ્ડસ્ટેન બાવા કંઈ આજે સહવારના પહોરમાં ગરીબને ત્યાં

તશરીફ લીધી? શેઠની તળીયત તો ઠીક છે ને!” હીડને દરેશીંગ રૂમમાં ગોલ્ડસ્ટેનને ખાણની રાતની ખીજ સવારે પોતીડી પાસેની ખુરશી પર જગ્યા આપતાં આવકાર દીધો, કે જે વખતે તે કાફીના કપથી પોતાનું મોઢું મટમટાવતો હતો.

“કેમ કંઈ કાફી ચાહે લેશો! સાહેબને કહું જે તંબાકુ સીગારના શોખીન હોવ તો પાસેજ સીગારનો બોક્સ આપણી ખીદમતમાં હાજર છે. ફરમાવો મુરંખી ભાઈની શી અરજ છે. બંડો બબ્બ લાવવા તૈયાર છે.”

“બસ તમો મને ઉમરાવ શારાકોફ સાથે ઓળખાણ કરાવો. હું મોરેનીયાના નવા રાજાને દીલેબનથી મદદ આપવા તઈયાર છું” બુઢા બુબબ ગોલ્ડસ્ટેનને પુર આતુરતા વચ્ચે હીડનને અરજ કીધી, જેના સવાલપર હીડને જરાક ગંભીર રહેવાના ઢોંગ કીધા.

“મારા મુરંખી મેહુરબાન, હું તમોને ઉમરાવ શારાકોફ સાથે ઓળખ કરાવવા દીલેબનથી ખુશી છું પણ તમો કેટલા સુધીની રકમ ધીરવા માંગોછ તેનો કંઈ આગળથી વીચાર કરવો જોઈયે કેની!”

“તેની કીકર તમારે કરવાની નથી. ગમે તેટલીખી મોટી રકમ હોશે તો તેખી હું આપવાને તઈયાર છું. ગોલ્ડસ્ટેનની પહેડી કરોડોની ઉઠળપાઠળ કરવા માટે જગ બાણીતી છે,”

“આલો ત્યારે આપણને ઉમરાવ શારાકોફની મુલાકાત લેવી સબવાર છે. સાહેબને કહું જે જરા કદમો ઉઘામો તો બહુજ ધીમેથી ઉગામજો હકે મુરંખી.”

બેશક આ મુર્ખો મારવાડી આજે દોડધામ કરી બેઠો હતો સળબ તેને પ્રીન્સનો ખેતાબ જોઈતો હતો; પણ તેને થોડી ખબર હતી કે આ ખેતાબ તો એક સ્વપનુંજ હતું જે બે ઘડી પંપાળી તેની ટાળકી પર સદાને માટે ટકોરા મારનાર હતું.

“મારી મોટોરકાર બહાર ઉભી છે હીડન, આપરે ટડાકામાં પુગી જઈશું.”

“પણ મને દરેશ કરવાનીખી તક મલશે કે નહિ મુરંખી!”

અરે હા બાવા દ્રેશ કરોની, પણ એમ કે સહેજ ઉતાવળ થવી જોઈએ. રેકસમાં ઘણાક અમેરીકન પરાણુઓ ટુટી પડયાંછ, અને તેઓ આપણી હરીફાઈમાં ઉતરે એ જોવા હું ખુશી નથી.

લોર્ડ હીડનને ગોલ્ડસ્ટેનની આવી વાત પરથી બેશક બહુજ અબ્બયખી ઉપજી, સળબજે ગોલ્ડસ્ટેન જેવો થંડા મગઝનો આદમી આવી બાબદમાં આમ મગઝથી બેમગઝ બન્યો હતો, પણ અફસોસ

બુઢાપો છે એ તીર સમાન, જે અક્કલ બય સમસાન;

કોતરી ખાય કાલજુખી કોઈતી, લોભને થોભ નહિ બાન.

એક કલાક બાદ તો તેઓ ધારેલે મુકામે આવી પુગ્યાં જ્યાં તેઓનો કાર્ડ

જતાંને સમેતજ તેઓ બન્નેને દેવોનહીલના મારકવીસે આવકાર લીધો, કે જે મારકવીસ સાહેબે હાલ તુરત તો મોરેનીયાના એલચીના ખીદમતગાર લીએન્ટઝાય તરીકેજ ગોલ્ડસ્ટેનને પોતીકી ઓલખ આપવામાં દાહપણ માની લીધું હતું.

તેઓને એક બાદશાહી ચોરકામાં આવકાર દેવામાં આવ્યો જ્યાંની ખુણામાની ફાંકડી હાથાવાળી ખુરશીપર એક જવાનીયો પોતીકા ડોળાની ચક્રમકથી ઉઝરડું પાડી રહ્યો હતો. તેનો ઉદ્દેશ લીએન્ટઝાયના દરેશને બરાબર મળતો આવતો હતો અને તેને આપણે આગળ વીલેનેવ તરીકે ઓલખી ચુક્યાં હતાં. તેના બાલો એક નાનકડા નીશાળ્યાના બાલો કરતાં ભુદીજ તરેહના હતા અને એવુંજ અનુમાન કરવામાં આવ્યું હતું કે તે કદાચને નાટક તખ્તાનો ભોમીયો હોય. લોર્ડ હીડને વીચાર્યું કે લોકો હંમેશાં પરદેશી પરોણાના આવાં પાગલપણાંપર નાખતીની નજરથી જોતાં હતાં ખાસખસુસ કરીને જ્યારે તે કોઈક પારકા દેશમાંથી આવેલો હોય.

હીડને વીચાર્યું કે બેશક તે છોકરાનો દેખાવ કોઈનુંખી મન હરી લે તેવો હતો. અને તે એટલો બધો તો મન હરી લેનારો હતો કે તેનો ખ્યાલ કરવાનુંખી હીડનની પાકટ વચની બહાર હતું. તે સમજી શક્યો નહિ કે આ ઉમરાવ શારાકોફનું તેને પોતાની મરજી મુજબ દોડાવાનું શું કારણ મલ્યું હોશે કે જેથી આ ભુવાનની જીંદગી તેની દયાપર ઝોંકા ખાઈ શકે !

દેવોનહીલના મારકવીસે પહેલે હીડનને ગોલ્ડસ્ટેન આગળ આવી ઉમરાવ શારાકોફનો પેગામ બહુજ નમનતાઈ સાથે તેઓને આપનાં કહ્યું, જે ઉમરાવ શારાકોફ મસીએ વીલાનેવ સાથે કંઈક અગત્યના કામમાં રોકાયેલો હતો પણ તે નામદાર જરૂરજ તેમને પોતાની મુલાકાતથી ઉપકારી કરશે.

બેશક હીડન આ પ્રપંચનો પાયો નખાયો તે વેળાએ હાજર હતો એટલે તેનાજ દાળખાંખડાઓની આવણબવણ વખતેના આંખના મચકારા વગેરે બહુ સફાઈથી અદલાબદલી કરવાની તેને તબેહ પડી હતી જે કમનસીએ ખેતાબની ખુમારીમાં પાગલ બનેલો મુર્ખ જ્યુ ગોલ્ડસ્ટેન બીલકુલ બેઈ શક્યો નહી. તે તો ઉતાવળે ઉમરાવ શારાકોફની મુલાકાત લેવા તલખી રહ્યો હતો અને તેથીજ હીડન ને ડેવોનહીલ વચ્ચે ચાલેલા આંખ્યોના વાયરલેસ ઇશારા તે ખીછાણી શક્યો નહિ.

“ મસીએ લીએન્ટઝાય, તમે જે તમારો લાગવગ પેલા ઉમરાવની પર ચલાવશો તો હું કોઈખી દીવસે તમારો ઉપકાર ભુલીશ નહિ.”

જે કે મસીએ લીએન્ટ ઝાય આ બાબદનો ખાં હતો છતાંખી તેને બહારનું ડોળ ઘાલતાં ગોલ્ડસ્ટેનને મોરેનીયાના શહેનશાહ સાથ સંદેશો ચલાવવાની વાત નામદાર શારાકોફ આગળ છેડવાની મના દીધી.

એવામાં નામદાર શારાકોફની ત્યાં પધરામણી થઈ ને વાત પર વાદળ ઘેરાયું. આ મેલાપની બે રાત બાદ એક દીવસે સાંજે લેડી લાઈલને ગોલ્ડસ્ટેન બન્ને રેકસમાં લાઈટ રીફ્રેશમેંટ લેતાં હતાં. ગોલ્ડસ્ટેનની રેકસમાં વારે ઘડીએ પધારવાની મતલબ નામદાર શારાકોફ સાથે ઘાડી ફાસ્તી રાખવાની હતી અને તેજ કારણથી

તેઓના આવ્યાને થોડોક વખત વીટો નહિ એટલામાં એક જુવાન છોકરાએ આવી ગોલ્ડસ્ટેનને નમનતાઈ પુર્વક અર્જ કરી કે શારાકોફ ઉમરાવ તેને મળવા માંગતો હતો.

“લેડી લાઈલ માફ કરજો, ઉમરાવ શારાકોફનું ઈજન સ્વીકાર્યા વીના છુટકો નથી. હું હમણા આવીશ.”

“ખુશીથી સીધારો. આ નાનકડો જવાન તેટલાં મારો વખત ગાળવામાં મને મદદ કરશે.” લેડી લાઈલ જેણી આ જુવાન છોકરાને જોતાંજ તેની પર બહુજ ખેંચાઈ હતી, તેણીએ ગોલ્ડસ્ટેનને જવાબ દીધો. જે બાદ ગોલ્ડસ્ટેન કાકા ઉમરાવને મળવા ઘસઠાઈ ગયા. જેના જવા બાદ લેડી લાઈલે બહુજ સહયતા અને અતી વહાલથી તે જુવાનીયાને થોડાક સવાલો પુછ્યા.

“તારું નામ શું બેટા, મને તારી સાથે દોસ્તી રાખવા બહુજ ગમેછ, ને તેથીજ આપરે બન્નેએ એકબીજાને ઓળખતાં શીખવું જોઈએ.”

“હું માઈ નામ કાર્લ મારાં મહેરબાન બાનું.”

બેશક તે છોકરો તેણીને પોતીકું નામ જણાવા બહુજ શરમીંદો હતો, પણ લેડી લાઈલનું દીલ તેને છતી લીધું હતું. તેની સુરત તેણીના ગુમ થએલા બેટાને બરોબર મળતી આવતી હતી, અને તેજ રીવરવે હોલના ગુમ થએલા વારસની યાદ લેડી લાઈલના દીમાગની પર હાલમાં બસતી ગુબરતી હતી.

“તારી શું ઉમર હશે મારા બેટા!”

“હું આસરે બારેક વરસ હશે.”

“આસરે બાર! શું તું બાણતો નથી બેટા!”

આ વખતે છોકરાએ પોતીકું ડાકું ધુણાવ્યું જેને લેડી લાઈલને સહેજ વહેમાવી.

“તારો ક્યાં જનમ થયો હતો!”

“મને મુદદલ ખબર નથી.”

અને તેના આવા જવાબથી લેડી લાઈલનું છગર હેતથી વીંધાઈ ગયું, અને બીજીજ પળે તેણીએ ધાર્યું જે તેના બાબમાંબી એક ભયાનક ભેદનું બાણું ચુકાએલું હતું.

“ગરીબ બીચારો.” તેણીએ મનસે વમાસતાં કહ્યું, અને તેણીની આવી દયાજનક હાલત જોતાં તે છોકરાનેબી તેણીને માટે બહુજ દયા ઉપજી, અને આ વખતે એક બીજાના છગરમાં હેત વહાલનું એક એવું ડચકું ભરાઈ આવ્યું કે જેને આ ઘાસે કપાસના બનેલા પાંપળા કાગળ પર વીસતારવાની કશી જરૂર નથી. લેડી લાઈલે તેને પોતીકી છાતી સાથે ચાંપી બકી લીધી, જે વખતે તેણીના છગરમાં એક માતાનો વાહલ અતી જોશમાં વહેવા લાગે, જેના ઉછળતા મોજાઓની છાંટી

તેણીની ચશ્મોના કુવારાઓએ તેની પર વરસાવી. યા ખુદા, દુનિયા બે ઘડીનો ખરેજ મેળો છે, જેની મેદની જોતાંજ હર કોઈ તેનું લાલ મોહી પડે તો તેમાં શક નથી. એક અંજાણે નીરાધાર, માઆપ વીનાનો છોકરો ને તેની પર એક અમીરજાદીનો વહાલ, બેશક એ નહિ કલપી શકાય એવી આગદ છે, પણ વહાલ, કુદરતની ખ્યારી બક્ષેશ:—

શું રંક કહો શું રાય બન્ને વહાલમાં છે મસ્ત,  
વહાલ નામ બનાવે છે મતલબ પરસ્ત.

ન દીનભર કરાર કે ન નીદમાં સખર.  
ખોડેછ વહાલ રંક રાયની એક બંધ કબર.

“કાલં બેટા શું તારી કમનસીબ માતા હૈયાત છે!”

અને માતા નામ સમજતાંજ તેની આંખોમાં આંસુઓની નદી વહેવા લાગી

“મહેરબાન બાનુ, મારી માતા હતીજ નહિ.”

અને તેની આ પથ્થરને પીગળાવનારી હાલત જોઈ લેડો લાઇસને બેશક ઘણીજ દોલગીરી ઉપજી. બે આ જગ્યાએ એનેવેએ બુદ્ધીચટની મુલાકાત લીધી હતે તો તેજ એનેવેએ તેણીના છગરમાં હેતને વહાલની અનેક ચીંગારીઓ પગ-રતી જોઈ હતે; જે વખતે તેની ખાત્રી થઈ શકતે કે જે બાનુને હમેશાં કઠોર મનની ને દયાહીણ ને ધારતો હતો તેના દીલના ઉંડાણમાંથી ઓરતને છાજતો હેતનો બળનો એકઠો થયેલો હતો.

“કાલં બેટા બે તને કોઇથી વખતે તારી મુશકેલીમાં માતાની ગરજ પડે તો ખચ્ચીતજ મન સાથે કસદ કરી રાખજે કે કોઇથી આ દુનિયામાં તારી માતાની જગ્યા રાખવાને સરખાયલું છે, જે તને બનથીખી જ્યાદા આહે છે ને તારી છાંદ-ગીનો ચેરાગ રોશન રાખવાને સદા તતપર રહેશે.”

“તમારો કદીથી ઉપકાર નહિ વીશરશ મારા મહેરબાન મા સમાન બાનુ”, અને બીજીજ પળે તે ત્યાંથી દહેશતને મારે પોતાના કદમો ઉઘામી ગયો, સળખ તો લેડી લાઇલે ત્યાં એવી બે શીકલોની હાજરી જોઈ હતી જેણે દોજખના દેવા-નેથી ધુબળ્યા હોય-

“લેડી લાઇલ, આશા છે જે આ ઉમરાવ સારાકોઈ સાથે તમારી ઓળખાણ કરાવાને મને રબ આપશે, આવો ઉમરાવ હું ઓળખ કરાવું—આ હમારા મહેર-બાન લેડી લાઇલ જેમના વિષે મેં હમણાજ તમારી આગળ વાત છોડી હતી” બેશક આ એક અબઘબઝૂંપકારની ઓળખ કરાવવાની રૂઢી ગોદરસ્ટેનમાં દીપી રહેલી લેડી લાઇલે જોઈ હતી, અને બીજીજ પળે તેણીને ફરજ્યાત ઉમરાવ સારાકોઈ સાથે વાતચીત કરવી પડી હતી, જેના સળખે પેલું નીરાધાર બાળક બીલકુલ મન-માથી વીસરાઈ ગયું હતું.

“મેદમ, આ નાનકડા જવાન્યાપર ભરોશો ના મુકતાં. આશા રાખું છું કે

એને તમારા હુકમાં કાંઈ નુકશાન નહિ કીધું હોય. ” સારાકોઈ લેડી લાઈલ સાથે વાત છેડવા માંડી.

“જરાબી નહિ. ઉલટી એ નાનકડા જવાનીઆની વાતચીતમાં મને ઓર રમુજ મળી.” લેડી લાઈલે પોતીકા ધીક્કારને તેની તરફ જગ્યા આપતાં જવાબ દીધો.

અને હોટલના પહેલા મજલાપર આ બીચારે નાધળીયો તેના કીસમતને રડતો હાથ બેડી બેઠો.

“ખુદા મને કંઈ એવી ઘડી બતાવે ને હું તેણીને બધું ખરેખર કહી દેઉં.” તેના જીગરમાં આ વાતનો ખુરશીદ તલુ થયો. અને એજ ધખારામાં તે નીંદ્રા દેવીને વશ થયો, જે અરસામાં તેના હીમાગે લેડી લાઈલની ફાંકડી તશવીર તેની નજર સામે રમુ કીધી હતી, જેને તે ખરાં દીલથી વધવાની લઈ હરખ સાથે એમજ પુજતો હતો કે “ઓ તશવીરે વફા, ખુદા મારે કાજ તને સલામત રાખે.”

## પ્રકરણ ૧૦ મું.

નહિ મળે શું કહો જગતમાં, આડી થોડા ગામ !  
કુલ દુનિઆની દાલત માંગો, મળે નહિ માનું નામ.  
મળે નહિ માનું નામ જગતમાં ધુંટો જગ બાબર,  
કુરબાન છે તુંજપે ખ્યારી મા એવી મોજ હબર.

બેશક સર વાલટર લાઈલ તેની અશમની રાશની, તેની જીંદગીનો એકલદોકલ રાશન ચેરાગ તેની વહાલી બેટી ખુબસુરત એલીયાને જાન કરતાંજી જ્યાદા વહાલથી આહતો હતો, અને તેણીના સુખ માટે પોતીકી જીંદગીની અનેક રંગેરંગના તારોનેજી તોડવા પડે તો તે પણ તેણીના ખ્યારા નામ કાજ બજાવવા તૈયાર હતો. તેણીને દરેક રીતે એક સંસાર દર્પણ શોભાવનારી સહનસીલ સુંદરી બનાવવા તે પોતાનું બનતું કરતો હતો અને તેજ કાજ તેને તેણીની મરજીને આધીન થઈ તે બાબતું તાલીમ આપવા એક કાબેલ ગવરનેશ શોધી કાઢવાની ખાહેશ દેખાડી હતી—પણ અચર આ સુનેરી બાલોથી સંજારાયલું અતી ખુબસુરત નીંદોશ બાળ દુનિઆની અનેક રીતી નીતીઓની ગલીધુંચીઓથી વાકેફ હોય તો પ્રીય વાંચક આપણે એજ સવાલ પુછીશું કે તેણી તેજ દુનિઆના એક એવા ઉંડા ઢળાણવાલા રસ્તાથી વાકેફ હતી કે જે વખત આવતાં બાપને હીકરોથી છુટી પાડી શકે, માને હીકરાથી નજર ક્યદ રાખી શકે, જે દુનિઆની ગંધીલી જેરી હવાથી ભરેલી ફાટકને આપણે “મોહબત” નામની ચાર અક્ષરી તખતી પરથી ઓળખતા શીખ્યા છીએ !

અને ભવીશમાં, વાંચક ડીયર તેણી સારી રવેશે માનતી હતી કે કોઈબી

ખુદાનોલાલ તેણીની નજર સમક્ષ હાજર રહેશે, જે તેણીના જીવનના કાનુસમાં મંદ પડી ગયેલો સુરત ચેરફાં એજ મોહનતની હવાથી સજીવન કરશે અને એજ વિચારે તેણીને ઘડીભરની ગુચવણમાં નાંખી હતી.

તેણીના બાપે થોડાંક અઠવાડીયાં બાદ તેણીને માટે અખખારમાં એક ગવરનેસ માટેની જાહેર ખબર આપી હતી, પણ લોલોભાલો દુનિઆના નાઝને નખરાંથી બીન કેળવાયલો ખુબેર્ગ બાપ, જે તેને ભવીશના દયામાં ડુબડી મારી હતો તે આ જાહેર ખબર આપવાની તે કદીખી જીવર ચલાવતે નહિ. પણ આપણુ સર્વ ધીસ-મતનાં રમકડાં છીએ અને આવતી કાલે શું બનનાર છે તે માહુન કવી હોમરના કહેવા મુજબ પાક ખુદાતાલાના ખોળામાં ખેલ કરે છે.

પણ હાલ તુરત તો ગવરનેસ નાની એલીઆનો કબજે લે તેટલાં ધાળની બીજી બાજુપર નજર નાખેલી વાજખી કહેવાશે.

તેટલાં ઉમરાવ શારાકોફ અને તેના દાળ પાંખડાંઓની ગોલ્ડસ્ટેન જ્યુને હબરો પાઉંડથી નાહણુ નવડાવવાની બાજુ હવે અંપુર્ણતાની ટેંચે પુગી હતી.

અને એજ મુર્ખ જ્યુએ પોતાને મોરેનીયાના માહુન શહેનશાહ સાથે ઓળખ કરાવી આપવાના બદલામાં મોટી રકમની લાંચ શારાકોફ, લીએન્ટઝોયને વીલ્હેનેવને આપવા કબુલી હતી, અને તેને લગતો કોલકરાર ઉમરાવ શારાકોફની હબુરમાં સહી સાખ કરવાનો તેને કોલ આપ્યો હતો, જે અરસામાં બુદો લોર્ડ હીડન દાહપણુ વાપરી અળગોને અળગોજ ફરતો હતો, જે કે તે વારે ઘડીએ ગોલ્ડસ્ટેનનું ઉપલી બાબદપર ધ્યાન ખેંચ્યા કરતો હતો, જેના જવાબોબી તેના મગજમાંથી તે સહેલાઈથી ઉકલાવી શકતો હતો. અલબત્તાં તેનું બધુ ધ્યાન હાલ તુરત તો આ મોરેનીયાની લોનપર લાગુ હતું જે અરસામાં તેને લેડી લાઈલનો ખ્યાલ તો અલડાઈએજ સાંટ્યો હતો; સખબ તેને એમજ લાગ્યું હતું કે તેણીને જીવતાં તેની જીંદગીપર એક મોટો જખમખી પડે યા તો કે તેણી કાંઈક એવી યુક્તિ શોધે કે જેથી બુદા ગોલ્ડસ્ટેનને નાચારીએ તેણીથી અળગજ રહેવાની ફરજ પડે.

જે રાતે લેડી લાઈલે શારાકોફના પેલા અંચળ ખીદમતગાર સાથ ખુશ ચુકતેગો ચલાવી હતી, તેજ કમનસીબ રાતે બન્નેના બાગમાં મોટી ચલવળ જગાડી હતી. ન તો તે નાનકડો ખીદમતગાર તે માબઈ તશવીરે વફાને મનથી વીસારી શક્યો હતો, કે ન લેડી લાઈલ આ નીર્દાશ નાની સુરતને જીવરની બહાર ફેંકી શકી હતી. તેણી તેને મળવાની બારે ઇતેબર બની હતી અને તેજ સખબથી તેણીએ વારે ઘડીએ લેડી મેરી ખ્લાથીવાઈટનેબી રેકસમાં બે ત્રણવાર ચાહપર બોલાવી હતી, પણ કમનસીબે તેની કશીખી હસ્તી જણાઈ હતી નહી.

એકાદ સહવારે તેણીએ પોતીકા કાગળોના તેબલપર પડેલાં ઢગલામાં એક નાનકડું અબચળ પ્રકારનું કાગજ ભેયું, જે નાના નાબુક હાથેથી લખાયેલું હતું, જેથી તેણીને એમ ખ્યાલ ગયો કે કદાચને નાના કાર્લ તરફથી તે લખાયેલું હશે, કે જે

કાર્લને મુશકેલીના વખતમાં તેણીએ મદદ મેળવવાની સલાહ આપી હતી. તુરંતજ આતુર જીવે તેણીએ તે કાગજ ઉખેડ્યું, અને ઉંડી અબ્બયખી વચ્ચે વાંચી બેસીને નીચે મુજબ હતું.

“મેહરબાન ખાનું,

તમારી સલાહ મુજબ મેં તમારો વારે ઘડીએ વીચાર કીધો, અને હું આશા રાખું છું કે તમોએખી મારે માટે અનેક વીચારો મગજમાળે ખાંધ્યા હશે, સખબકે હું તમોને નહિ સમજ પડતાં હોતથી ચાહું છું. વધુમાં જે ગ્રહસ્થ સાથે આપણી પહેલી મુલાકાત વેળાએ તમો રેકસમાં કાફી લેતાં હતાં તે ગ્રહસ્થ પર જે તમોને ચાહ હોય તો તેના લલાંમાટે તેને ચેતવણી આપજો કે, મોરેનીયાના રાજના કામમાં દોઢીયાં ધીરે નહિ.

“દુવાગો કાર્લ”

જે કે તેણીએ ખુદાં દીલની એક અગત્યની દલીલ મંજુર કીધી હતી છતાંખી તેણી તે કાગજની મતલબ સમજી શકી હતી નહિ તેણીને ગોડડસ્ટેને મોરેનીયાના રાજને મદદ કરવાની લોનની ખીનાથી વાકેફ કીધી હતી પણ તેણી જાતે સમજી શકી નહિ કે કાર્લને આવી લેઢી બાબદ સાથે શું નીસખત હતી! વધુમાં વળી એક ચીજ તેણીને અબ્બયખીમાં ગરકાવ કરી નાખતી હતી ને તે એકે નાના નીરદોશ કાર્લે તેણીને ગોડડસ્ટેનને મુશકેલીમાંથી બચાવવાની સવખતની ચેતવણી આપી હતી.

જે કે તેણીને આ નાનકડાં કાગજે ઘુંચવાડામાં નાંખી હતી છતાંખી કાર્લના હુકમ મુજબ ગોડડસ્ટેનને સવખતની ચેતવણી આપવા તેણીએ મન સાથે મક્કમ કસદ કીધી, સખબ તેણી એટલું તો સારી રવેશે બેઠી શકી હતી કે તે કાગજ જુલાવે બાઈ ગયેલાં ભુરાં ભવાંવાલાને પુલની સુલમાંથી બચાવવાને અરજ કરતું હતું. અને તેજ અરજને માન આપી તેણી દરેશ કરી ત્યાંથી પોતીકા કદમો ગોડડસ્ટેનના આલીશાન મકાન લાણી ઉગામી ગઈ.

ગોડડસ્ટેન માહરાજના હાઈડપાર્ક નજદીક આવેલાં આલીશાન મકાન પર આવી લાગતાંજ તેણીએ પોતીકા નામનો કાર્ડ અંદર મોકલ્યો, જેની પર પેનશીલથી ઈશારો કરવામાં આવ્યો હતો કે તેણી બહુજ જરૂરના કામસર ત્યાં પધારી હતા. ગોડડસ્ટેન કાર્ડ જોતાંજ પામી ગયો કે લેડી લાઈલ એકતો સડથી જાણીતી જુગારણ હતી, તેથી કદાચને જુગારમાં હારી ગઈ હશે ને તેની પાસે પૈસાની મદદ લેવા આવી હશે અને તેથીજ મન સાથે મક્કમ કસદ કરી તેણીની આગલી હાલતની યાદ દાસ્ત તેણીના દીમાગમાં ફરીને સજીવન કરવાના ખ્યાલ સાથે તે ત્યાં પધાર્યો, પણ તેણીને પોતીકા ફાંડામાં લેવાનો ગોડડસ્ટેનનો ખ્યાલ તેણીને જોતાંજ તેના દીમાગમાંથી ઉડી ગયો. સખબ તેણીની વાત પર્ધસાની મદદની ખાએસ દેખાડવા બદલ મોરેનીયાના રાજને મદદ કરવાની લોન પર ફાંટો લઈ બેઠી હતી. તેણીને એકાદ ડરોમગ રૂમની કુશાદે ખુરશી પર જગ્યા આપી, તેણીની પાસેજ ગોડડસ્ટેને ડાલતે જીવે જગ્યા લીધી.



“મી૦ ગોલ્ડસ્ટેન હું તમોને વખતસરની ચેતવણી આપવા આવી.” જુલીયતે ઉતાવળે જીવે પોતાના લોખા દીલનો ઉભરો બહાર કાઢતાં કહ્યું, “કે હજુ જો તમોએ લોખમાં હાથ નાખવાને કોલ નહીં આપ્યો હોય તો પાક ખુદાના નામપર અરજ કરું છું કે તે કામથી તમો બાજ આવજો.”

“તેનો સખબ મેહરબાન બાનુ:” કાંઈક ધીરજ ખોઈ દેતાં ગોલ્ડસ્ટેને સવાલ કીધો.

“સખબ હું ધારું છું કે તે એક ડહાપણબરું પગલું નહીં કહેવાશે. મી૦ ગોલ્ડસ્ટેન તમો મારા આગલા વખતમાં મારીપર માયા મેહરબાનીનો વરસાદ વરસાવી ચુકેલા છો તેનાજ બદલામાં હું તમોને તમારી નજર આગળ પડેલો અંધારો પડદો ખસેડવાને ચેતાવવા આવી છું.” પણ તેણીની આવી ઉતાવળી ને પાયા વગરની દલીલોનો રડીઓ કેમ આપવો તે લાંબેરાયલો ગોલ્ડસ્ટેન બીલકુલ સમજી શક્યો નહિ. તેને વિચારવંત બનેલો જોઈ ફરીને જુલીયતે પોતાનું બોલવું બરી રાખ્યું.

“મી૦ ગોલ્ડસ્ટેન, મને મારા એક અંગતતા દોસ્ત તરફથી કાગજ મળ્યું છે જેમાં તમો આવા કામથી હાથ ઉડાવવાની ચેતવણી આપવાની મને અર્જ કરવામાં આવી છે. પણ મારી ખાત્રી છે કે તમારા ને મારા કરતા આ કામમાં તે બહુજ ઉડાણુ સમજે છે. તેના પર મને પુર લાગેલો છે ને તેથીજ તેના શબ્દોને માન આપી હું તમો પાસ અર્જ કરવા આવી છું.”

આ વખતે ગોલ્ડસ્ટેનના બવાં સહેજ ચહડવા લાગ્યાં પણ તોખી તેને ધીમેથી જવાબ દેતાં કહ્યું.

“તમો જાણો છો મેહરબાન બાનુ કે આએ એક ઘણીજ ગંભીર બાબદ છે. હું મને તમારા દોસ્ત સાથે મુકાબલો કરવાનું આપ મેહરબાન બાનુ માન નહિ આપશો?”

“નહિ તે બીલકુલ નહિ બનવા બગ છે.”

“ત્યારે તો લેડી લાઇલ મકુજે મોરેનીઆના રાબને મદદ કરવાની હીલચાલ લાંગી પાડવાનું મારા બાબમાં બીલકુલ અશકત છે.”

“અને જો એમજ હોય તો પછી મારે વધું કાંઈબી કહેવું નથી.” જીદી કુતરાની જીદથી આજેજ થતાં તેણીએ કહ્યું.

“અરે નહિરે મારા મેહરબાન બાનુ હજુ ઘણુંબી મારે કહેવાનું રહ્યું છે. મકુજે હજુ કાંઈ સુધી આએ તમારા અદના સેવકને આપણી મોહબતને મંદીરે ડચકાં ખાતો રાખશો! બેશક સમુરીનીબી હદ હોય છે, અને હું ધારું છું કે હવે તમોબી જરા એ બાબદપર સહેજ વધુ વીચારવંત ને ગંભીર બનશો.”

અલબત્ત વાત સહેજ બહેકી હતી. તેણી જો કે આ બુદા બુખબના કરજમાં કચડાઈ ગઈ હતી ને રોજ એજ નીચ, માંગણીનો તીર કરજના બદલામાં તેણીની

પર હીડનને બીજાઓ તરફથી ચાલુ થા કર્યા કરતો હતો, છતાંબી તેણીએ સમુરી પકડી હીડનને છેવટનો જવાબ વાળવાને કોલ આવ્યો હતો, પણ બાબદ આટલી હદ સુધી જતી જોઈ નાચારીએ તેણીએ મનમાં એવો તુરંગ બાંધ્યો કે તેની અરજીનો આજને આજ રદીયો આપવો; એટલામાં હીડન સાહેબની હાજરી જાહેર કરવામાં આવી ને વહી વાતમાં ખતરો પડ્યો.

“અલગતાં હું ધારૂં છ કે મારી હાજરીએ તમે જાનેની વાતમાં બલક તો પુગાડી નહિ હશે. બેશક હું કોઈબી દીવસે કોઈનાબી માર્ગમાં થુવરનો કાંટો તરીકે આડો પડવા ઇચ્છતો નથી. હું આજે મી. ગોડડરેન તમોને ખાણ પર ઇજન કરવા આયોજ પણ જોઈને બહુજ ખુશી છું કે લેડી લાઈલ સાથે હોવાથી આપણી કમપનીને એર ખુશહાલી હાંસલ થશે”

“નહિજ માફ કરશો. હું તો આજે લંચ પર રોકાએલી છું” અને બીજીજ પળે તેણીએ ત્યાંથી ચાલવા માંડયું. તેણીની મોટામાં મોટી ખુશહાલી એ હતી કે હીડને તેણીના છટકી જવાનો માર્ગ મોકળો કીધો હતો.

જેવી તેણી પોતીકા કદમો ઉઘામી ગઈ કે તુરતજ હીડન કાકા તેણીની ખુરશીપર દપ દેતા કે ગોડવાઈ ગયા અને સીગારેટમા મસ્ત બનતાં વાતનાં સુરસુરયાં ઉડારવા લાગા.

“કેમ તમારું કામ કેમ ચાલેછ ગોડડરેન શેઠ. કેમ લેડી લાઈલ કંઈ હજી નક્કી ડગલ પર આવી કે બગલું હાથથી ઉઠી ગયું !”

“નહિરે બા કંઈ નહિરે! દરીયો દામાદોળ છે. એ મધુરી મેનાને મારા જેવો કાકા કહેવો નાપસંદ છે.”

“અને છતાંબી તમે તેણીનેજ વળગી રહેવા માંગોછ નહિ વારૂં ?”

“હીડન તમે જાણોછ કે હું હાલમાં ઉમરાવ શારાકોઈને લોન ઉઘડાવવાના કામમાં દીલોબ્બતથી મદદ આપી ચુકોછ. તમારું એ બાબદ પર શું મત છે !”

“શું તમોને કાંઈ તેઓની જામીનગીરી પર શક છે? બચ્ચીતજ મોરેનીયા જેવો ફલદરૂપ દેશજ તેની અચુક સામેતી છે. હવે ઉમરાવ શારાકોઈ માટે તો હું જેટલું કહું તેટલું થોડું છે. તે મારી પાસે મોરેનીયાના આગળા વજર તરફથી ભલામણ પત્ર લઈ આવ્યો હતો અને તેનેથી બીજી સદ્ધર જામીનગીરી મારા મત મુજબ બીજી હોઈજ શકે નહિ.”

“અરે હારે, તે તો હુંબી જાણુંછરે પણ એ તો સહેજ તારૂં એપીઅમ એ બાબદ પર માંગતો હતો, સળબ કે માઈ એ બાબદ પર કોઈએ અચાનક ધ્યાન ખેચ્યું હતું. તમે સમજ્યાં કેની !”

હીડન કાકાએ ડોકયું ધુણાવ્યું પણ તેના મગજમાં લેડી લાઈલ વીશે મજબુત શક ઉભો થયો. પણ તેણીએ એ વાજની માહીતી ક્યાંથી મેળવી હોય! અને તુરતજ તેને પેલા નાનકડા છોકરાનો ખ્યાલ આવ્યો કે જેની કળા કૌશલ્યનું કાવતરું તે

ગોલ્ડસ્ટેનની ખાના ખરાબી પર રોશનીની થડી ચાદર હતી.

પણ જ્યાં સુધી તેને માલમ હતું ત્યાં સુધી તો તે એવું અનુમાન કરી શકતો હતો કે લેડી લાઈલને તે નાનકડા જવાન્યા સાથે કશીમી ઓળખ હતી નહિ. કોઈમી રવેશે તેની મોટી ખુશહાલી એ હતી કે લેડી લાઈલ પોતીકી બાજુમાં ફતેહમંદ નીવડી ન હતી.

જે કે લંચ પરખી હીડને એજ બાબદ પર વારે ઘડીએ ઈશારો કીધો હતો છતાંખી તે પોતાના મનને સંતોષ આપવા માંગતો હતો કે પેલા નાનકડા જવાનીયાએ તેણીની હજુરમાં આ નવા દાવ પેચની જડ ઘાલી હતી કે નહિ!

ખાણા પછીના એક કલાક બાદ હીડને શારકોફની મુસાકાત લીધી હતી, જેમાં તેને આ જવાનીયા બાબેનો પોતીકો મજબુત શક બહાર કીધો હતો.

“લોર્ડ હીડન તમારી ધારતી પાયા વીનાની છે. છતાંખી આ બાબદમાં ઉંડાણ તપાસ ચલાવવામાં આવશે, સળંગકે જો એમજ હોય તો આપણા હકમાં તે નુકશાન કરતા કહેવાઈ શકાય.”

અને હીડનના જવા બાદ બીજીજ ઘડીએ તેને કાર્લને પોતાની હજુરમાં બોલાવ્યો, અને જે બતાવ આ બન્ને શેઠ વાણોતરના બાબમાં બન્યો હતો તે કમનસીબ બીચારો નાનો કાર્લ તેની આખી જીંદગી દરમ્યાન તેને એક સઉથી કવખતની ઘડી તરીકે તેની નજરના ગોખલામાં છુપાવી રાખ્યો.

કલાકેક પછી તે પોતાના બીજાના પર લેટવા ગયો, અને પ્રીય અઝીઝ તે કહેવાતી સુખી સેજ જેપર નીરદોશતાએ પોતીકા આંમુઓની ચાદર બીજાવી હતી તે પર થુથવાનું આ નાનુ નીરદોશ બાળ લેડી લાઈલને માટે શ્રાપ દઈ મનસે કહેવા લાગું કે ખુદાએ તેણીનો પડછાયો આ નાનકડા બાલની કુમળી અશમોપર પાડ્યોજ નહિ હોતે તો બેહતર.

### પ્રકરણ ૧૧ મું.

ન જોવા ખુશી કોઈ ગરીબનો ચેરાગ,  
ગરીબી સળગાવે છે નીઅતપર આગ.

મોહબત તો ડોળાખી તાણી શકે,  
પણ ગરીબને અફસોસ કોણ બાણી શકે!

મીંઠ ગોલ્ડસ્ટેનને આ એક છુપો માર હતો જે વીધે જરાખી અરે રાખી શકાય નહિ. ન્યુસપેરવાળાઓએ પોતીકા વધારાનાં સુરસુરયાં છોરી મુકયાં હતાં જેઓ પણ આ મવલાઓની સુનેરી ટોલકીએ બળેલેલાં ધરતી ધુળવનારાં કાવતરાંનું સરવાયું રચુ કરતાં હતાં. એકલો ગોલ્ડસ્ટેનજ પેલા પકકા મદારી ઉમરાવનો લોગ થઈ પડ્યો નહિ હતો, પણ તેની સાથે હોટલના મેનેજરોની ગંગા નાહી ગયા!

ઘણાંક જવહેરીઓ, જેઓએ આ નકલી ઉમરાવ પર હીરા મોતીનો ખજનો ખાલી કીધો હતો તેઓખી આ કાવતરાંમાં લપેટાઈ ગયા હતા. જમાનાની ગીરદેશમાં ઘસાઈ ગએલાં ‘લાલા લાખતો કહેજે સવા લાખ’ કરનારા સતોળીયાઓખી તેની આ બનાવતી લોનની સ્કીમમાં બીલકુલ વેતરણ ગયા હતા. ટુંકમાં માન ધન્યત, સુરવ્વત દોસ્તી, મોહાબત સઉ પર ફીકરનું ગુરૂક પક્ષી આજે પાંખો ફફડાવી રહ્યું હતું. ખીચારા જવહેરીઓ જેઓએ મોરેનીયાના નામદાર રાજના ખાસ જવહેરીઓ તરીકેનું અનુપમ માન મેળવ્યું હતું તેઓખી અફસોસ કે આ બીલોરી બીલુઓની જાગમાં બધું ગુમાવી બેઠા હતા.

ઘણાંક દીવસ પછી અચાનક માલમ પડ્યું કે તે સુનેરી ટોલકી એકાદ દીવસે ગુપચુપ રેકસ હોટેલમાંથી પોખારા ગણી ગઈ હતી અને હોટેલવાલાઓને ખાનીપીનીના બદલામાં પતરાંની ખાલી પેટીઓની નવાજેશ કરી ગઈ હતી.

મી. ગોલ્ડસ્ટેનને આ કાંઈ જેવો તેવો ફટકો નહિ હતો. બેશક તે ગુસ્સાની આગમાં બળી જળી જતો હતો, પણ જ્યારે હીકનની આમદ બહેર કરવામાં આવી ત્યારે તો ઔરબી ધીક્કારને ગુસ્સાને પોતાના દીમાગમાં ભરી તેની ઝટકણી કાઢવા તે તઈયાર થયો.

“કેમ મી. ગોલ્ડસ્ટેન આ ન્યુસપેરવાલાઓ શું છાપી મુવાઈ! હું ધાઈંછ કે આ બાબદમાં કાંઈક ગંભીર ઘોટાળો થયલો હોવો જોઈએ.” હીડને ગોલ્ડસ્ટેનનું મોહ કુમળાયલું ભંતાં ખાલેસ દીલનો ઉભરો ખાલી કીધો જે સમજતાંજ ગોલ્ડસ્ટેનની આંખો લાલ પીલી વાદળીઓ હેરફેર કરવા લાગી.

“બસ તમો તમારું અહીંથી કાળું કરો. તમો મને શું નહિ ફસાવ્યો ! તમેજ મને આ મવાલીઓની યોજનામાં જોડાવાને શું આગ્રહ નહિ કીધો !

ઓ કંગાળ કમનશીબ. બસ દુર થા, ખુદાને વાસ્તે દુર થા. તુને મલવા હું બીલકુલ ખુશી નથી.”

“મી. ગોલ્ડસ્ટેન જે બન્યું છે તે બધું તમારા હુકમથી બન્યું છે. યાદ કરો તમો એક સવારે મારે ઘરે પધાર્યા, અને મને તમોને રેકસ હોટલમાં લઈ જઈ ઉમરાવ શારાકોફ સાથે ઓળખ કરાવવાનું દગ્ગાણુ કીધું. સખખ તમોએ તેજ ઘડીએ મોરેનીયાના રાજ સાથે વાતચીતના વહેવારમાં જલદીથી ઉતરવાની ખાએશ દેખાડી. મેં તો તમોને ચેતાવવાની ફરજ જોઈ પણ તમોજ જ્યારે કુવો પુરવા નીકળ્યા, ત્યારે હું નાચાર થયો; કમનસીબે જે બનાવ બન્યો તેમાં એક નીરદોશનો કુસુર કાઢવામાં હાંસેલ શું સાહેબ.”

“પણ તમોએ શું મને એમ નહિ જણાવ્યું જે તમોને મોરેનીયાના આગલા વજીર તરફથી શારાકોફની લલામણ કરતારૂં કાગજ મળ્યું હતું !”

“અને બેશક જેમ તમોને ખોટા દસ્તાવેજો બતાવી સહી કરાવી લેવામાં આવી તેજ મીશાળ મનેખી ખોટું લલામણ પત્ર બતાવી મારી સાથે દગો રમવામાં આવ્યો. તમોને પહેલે એમાં કાંઈખી શક હતો ?”

“બીલકુલ નહિ—બીલકુલ નહિ.”

“અને તેજ મીશાળ મને અને બીજાં કેટલાંક કમનસીબ આ ચંડાળોના કાવતરાંનો લોગ થઈ પડેલાં પરાણાઓનેથી તેઓની હીલચાલ ખાખે જરાબી શક નહિ ગયો હતો. મને લાગેછ કે આ ટોલકી દુનિયામાં પોતીકી ચાલાકી માટે મશહુર થએલી હોવી જોઈએ.”

“હાય પૈસા ! વાય પૈસા !” બેશક આ રૂપાંના ઉછાળા ગોલ્ડસ્ટેનના જીગરમાં ગુસ્સાની ભટ્ટી સળગાવતા હતા. પૈસા કાઢતો તે હબ્બરોના લોહીથી પોતીકી તરસ ઝીનવતો હતો, અને આજ એજ પૈસા તેનુંજ લોહી પીતું હતું—અફસોસ તેનો જખમ બહુજ કારી હતો જે રૂબરૂવાને અનેક રાહતના મત્તમોથી બેશક અસર નહિ કરી શકે તેમ હતું. તેની લવીશની જીદગી હવે પીક્કારનું ધામ થઈ પડશે એ ડરામણો જ્યાલ તેના હીમાગને કોતરી ખાતો હતો, અને એજ જ્યાલમાં સકમગકમ બનેલો બુઢો બુબખ બેશક પોતાના ભૂલ ભરેલાં કામ માટે પશેમાન થઈ લોક હાંચી માંથી છટકવાને કંઈક ચુકતીઓ શોધી રહ્યો હતો.

“ઓહ હવે મારેથી શેરબબ્બરમાં કેમ પગ મુકાશે ! મને મારા ધંધામાં મોટો ફટકો પડશે, લોકો મારી હાંસી કરશે, અને મને ગધેડાંનો ખેતાખ આપશે. બેશક હું કોઈનેથી મને આવું અપમાન કરવા દેવું નહિ. હું આવો હુશ્યાર પાકટ સાકટ આદમી ને આજે મારી શી હાલત ! ચારખ હાલ ખુલ જાવે !!”

આવી રીતે બુઢો મન સાથ જખરી જીકર કરી રહ્યો હતો જે જોઈ લોર્ડ હીડનને બહુજ રમુજ ઉપજતી હતી, અને તે બેડી ખમણીના ગટકા હીડને જોઈ લીધું કે બુઢા ગોલ્ડસ્ટેનની હાલત ખાટાં શેખફલનેથી કોતરી ખાતાર ખાધરાનીશાળીયાને મળતી આવતી હતી.

“અરે શેઠ મારા હીંમત પકડો,” હીડને જરાક બુઢાને ઝખાનની ગરમાગરમ રાખરીનો સ્વાદ અખાડતાં કહ્યું. “તમારા જેવા ધંધામાં ધુંડી ફરેલા કસાએલા કારીગરને નાહીંમત બનવું બીલકુલ છાજે નહિ. તમે તમારે ધંધે વળગો એટલે લોકોથી આપોઆપ તમારાપર વીંટેલું બધું બુઢી જશે. તમે થોડા એકલાજ ઠગાયા છે જે તેની તમોને ધાસ્તી હોય.”

“ખરેજ બધા ઠગાયા નથી ને તેમાં લેડી લાઈલ તો બીલકુલ ઠગાઈજ નથી. તેણીએ મને કહ્યું હતું જે તેણીના એક અટલગના દોસ્તે તેણીને એવાં કામથી હાથ ધોવા ચેતવ્યું હતું, અને ભટ્ટી લેડી લાઈલે મારાથી કાનમાં રેડેલી કલ્લાઈ દુર કરવાની કોશેશ કરીધી હતી, પણ હું કેવો મુર્ખો જે તેણીનાં કહેવાં પર મેં ઈતખાર રાખ્યો નહિ.”

“ઠીક ત્યારે વધુ ગભરાવામાં સાર નથી. હું કહેવું તેમ અમલમાં મુકો ને લેડી લાઈલ સાથ લગન કરો.”

“પણ તેણી કાંહ પરણવા ખુશી છે. પાપરે કોઈ કાલે કહે તો આજેજ જખને ખુરશી પર ગોઠવઈ જઈએ.”

“તેમ જનતુ” મુશકેલ છે. તેણીને ફરજ પાડીશું ને જો તેણી તે છતાંબી પોતાની હુજ્જતનેજ વળગી રહેશે તો પછી કંઈક બીજાં પાટયાં ગોઠવીશું. ઓરત જાત માત્ર હીયકારી છે, ને તેઓને હાથમાં લેવું એ પાનને ચુનો લગાડવા સમાન છે. બુલીયટ એક ખુબસુરત હુરી છે ને તેથી એમ નથી ઠંડતું કે તે અબળા જાતીના અચુક કાયદાથી વીરૂધ્ધ જઈ શકનાર છે.”

અને આ જગ્યાએ ખુદા ગોડડસ્ટેનને શુર છુટેલું જણાયું. તેની હીલગીરી તડાકા સમેત ઉડી ગઈ ને હવે તે હીડનના બોલવા પર ભરૂંસો મુકવા લાગો.

“બેશક ઘણીઈમંજ લાયક સલાહ. બસ હવેથી હું હીડન તમારીજ સલાહ મુજબ કામ લેવશ. અને મારા લગનના શાક્ષી તરીકેબી હું તમોનેજ ઈજન કરશ.”

અલબત્તાં લોર્ડ હીડનને મળેલાં આ માનથી આ બટકા ઠીંગુજની છાતી બે ગજ ખીલી નીકળી, અને ત્યારબાદ મળતાવડાં ડોકાં કરતાં બન્નેએ પીકાદીલીના રસ્તા આગળથી ચાલુ મુકયું. હજુતો તેઓ બોન્ડ સ્ટ્રીટમાં એનટર થઈને સેનટર કરે તેટલાં તો વંગી કોર્મ બુનું ડાગ પાંખડું કુટી નીકળ્યું.

“હલો બીરાદર હીડન! ઘણોજ નસીબવંત સંજોગ કે અચાનક મેલાપ થયો.”

“હલો દેવોનહીલ ! તમો અહીં કાંહથી !! બેશક સરજતની સાંકળબી કેવી રીતે લંગાઈલી છે જે એકમેકને જોવાને તલપી રહેલાં જીગરો ન ધારેલાં સમેળી પોતાની ધારેલી મુરાદો મેળવે છે. હું તો તમોને હમચા સ્કોટલાંડમાં ધારતો હતો.”

“ખચ્ચીતજ બહાલા દોસ્ત, ગઈ કાલેજ હું સ્કોટલાંડથી અહીં પધાર્યો. કેમ તમારી સવારી કહાં સીધારે છે !

“જરા મોઢાં ગમી કરવા—જ્યાં સાદુ સુતરૂં લાંચ મળશે ત્યાં પથારી માંડશું.

“પણ દેવોનહીલ તમો મારા ફેંડને ઓળખોછ કે? એવણુ મીંઝ ગોડડસ્ટેન ! ને એવણુ હમારા ફેંડ દેવોનહીલના મારકવીસ—”

હીડને બનેને એક બીજા સાથે ઓળખ કરાવતાં બુલી મોઢાંની દાબડીમાથી બહાર કાઢી. પણ પ્રીય વાંચક તું ચોકેછ કેમ ! શું મારકવીસ એફ દેવોનહીલ કોઈ સુનેરી ટોળીનો સાથી હતો. યા પેલા પચરંગી પંચીઓ જેઓ ગોડડસ્ટેનને ગંગા નહવાડી ગયા હતા તેમાનો એક નકલી દેવોનહીલ હતો ! ગોડડસ્ટેનને પહોંચે તો સહેજ દેવોનહીલ નામ સમજતાંજ ધસકો પડયો પણ હીડનપર તેને પુરતો ભરોસો હતો જેથી તેને પોતીકી દેહશતને હાલને કાજતો અલગાઈએ સાંટવામાં દહાપણુ માની લીધું, ને તેથીજ તેને મારકવીસ એફ દેવોનહીલ ને પોતીકી તરફથીબી જમવાનું ઈજન કીધું.

“દેવોનહીલ સાહેબ, ચાલો હમારી સાથે લાંચ ઉપર પધારો !”

“જી હા. મોટી ખુશીથી આવીશું. જરા મારા ગાડીવાલાને ગાડી માટેની ગોઠવણુ કરવા કહી આવું, પછી આપણે સાથેજ જઈએ !”

અને બે ત્રણ ઘડી બાદ ત્રણની ત્રીમ ત્રણક ત્રગડીએ રેકસ લાણી કદમો

ઉઘામ્યાં, જે અરસામાં દેવોતલીલને પેલાં લેટી કાવત્રાંથી ગોલ્ડસ્ટેને વાકેંકે કીધો.

“પણ ઘણુંજ અજાણ્ય જેવું કે પેલા મવાલીઓ તમારા બધાજ પૈસા હોઇયાં કરી ગયા મીં ગોલ્ડસ્ટેન” મારકવીસે કંઈક ઉલટ ભેર સવાલ દીધો.

“એમ જણાયછ કે તે રકમ તેઓમાના ત્રણ વચ્ચે વહેંચી નાખવામાં આવી હતી. નહિ ગોલ્ડસ્ટેન!” હીડને ટાંકો પુરવા માંડ્યો. “ખુદ દસ્તાવેજે એમજ કહી આપે છે કે દરેક જણે છુટા છુટા જઈ પોતીકા નામનો લેાનનો ટુકડો બેંકમાંથી વટાવી નોટ અને સુનાની મોહરોથી ખીસા ભર્યા હતા, જે નોટો, તેઓએ તુરતજ ઈંગલાંડની બેંકમાંથી વટાવી હતી અને બેંકને પોતીકા નામ તથા સરનામું દાખલ રેકસ હોટલનો કાર્ડ પહેરાવી દીધો હતો જ્યાં ખબર કાઢતાં કમનસીબે બેંકને સત્તાવાર રીપોર્ટ મળ્યો હતો કે તેઓ રેકસમાં પરાણા છે ને તેજ રીપોર્ટને આધારે બેંકે તેઓને પૈસા આપ્યા હતા. બેશક આ ટોળકીને આવી અપળતા દેખાડવાને માટે ખરેજ ધન્યવાદ ઘટે છે!”

“અને હજુ કાંઈ તેઓનો પત્તો હાથ લાગેો નથી.!” મારકવીસે હીડને ફરીને ઉતાવળે સવાલ પુછ્યા.

“ખીલકુલ નહિ. મેં એમ તો ઈંગલાંડના સાથી જાણીતા ડીટેક્ટીવોને તેઓની પુઠે લગાડ્યા છે અને હું ધારૂંછ કે તેનું પરીણામ બેશક સારૂંજ આવશે” ગોલ્ડસ્ટેને પોતીકો વીચાર જણાવ્યો.

“ઘણુંજ વાજખી પગલું ભર્યું. બેશક મીં ગોલ્ડસ્ટેનને આવી ગંભીર ખોટ છતાંબી હમેશ મુજબના હસમુખા સ્વભાવમાં જોતા મને ઘણીજ ખુશાલી ઉપજે છે. જો તમારી જગ્યાએ મીં ગોલ્ડસ્ટેન કોઇ બોલે હોય તો લોકમાં હસી થવાની બીકને મારે અકીણની ગોટી ખાઇને તુરતનો પોહોંતોજ થઈ જાય—”

“અને તેથીજ મેં કંઈ નહી બન્યું હોય તેમ દેખાડવાને હમેશનો મારો હસ્તો ચેહરો જેવોને તેવો જાળવી રાખ્યો છે.”

“અને તેથીજ તમોને હું મુખારકબાદી આપું છું ભલા મીં ગોલ્ડસ્ટેન, જો પેલા ગદમાશોનો પતો મળે તો તેની પહેલે મને ખબર આપજો ! સાહેબજી”

“ખુશી સાથ મારા મુરખો. આવજો લાઇ !”

અને અતરેજ આ વાતને અહીં રહવા દઈ લેડી લાઇલ પર નજર લંબાવ્યે. શેહરમાં લેડી લાઇલને ગોલ્ડસ્ટેનના ભેગાં નામો પર અનેક અટકળો થઈ રહી હતી. અને આવી રીતના ખોટાં શુલ્કબાનો તેણીની પાછળ જોડાતાં સમજી લેડી લાઇલને બહુજ શુસ્સો ઉપજ્યો હતો. બેશક તેણીએ હવે માની લીધું હતું કે મીં ગોલ્ડસ્ટેન સાથે ફરવા કરવામાં તેણીની ઈજતને મોટું નુકશાન થયું હતું.

“બેશક એ એક અધારામાં હસી ધરાવતી, નાપાક ચીજ સાથ લડત ચલાવવા જેવું છે” એમ તેણી કેઇ કોઈવાર મનમાં વિચારી લેતી હતી.

તેણી લોર્ડ હીડનની જાજરમાં જકડાઈ હતી, જેમાંથી છટકવું કમનશીએ મહાલ હતું. હરેક તેણીની સહીએ પણ તેણીને ન છાજતાં ટાણાંની નવાજેશ મળતાં ભેટતાં કરતી હતી. ખુદ એશમોરની ડચેસેથી તેણીને કેટલાક ન ધાર્યા શબ્દોથી વારે ઘડીએ લજવાવી હતી. સોસાયટીમાં તેણીનું પોઝીશન બહુજ કઢંચું થઈ પડ્યું હતું અને તેજ સળબને સર તેણી શું માર્ગ અખત્યાર કરવો તેનું અનુમાન કરી શકી નહિ. દુન્યા, પ્રપંચી દુન્યાએ તેણીને સદાની બદતમીઝાની દયા પર નીરાધાર એકઢી છોડી દીધી હતી. તેણીના ભરથારના સગાવહાલાંઓએથી તેણીને વીસારી મુકી હતી. ખુદ જે આદમીને તેણીએ પોતીકા જીગરમાં ખાસ જગા આપી હતી તેથી અફસોસ કે તેણીની સામે પીક ફેરવી બેઠો હતો, અને હવે આવી હાલતમાં જવું ક્યાં તેનો ખ્યાલ તેણીના દીમાગમાં દોડાદોડી કરવા લાગ્યો.

તેણીએ પેટ ઝેનેવેને બાપાન જવાની આગમચ છેલ્લો રેકસમાં ભેંચો હતો અને અફસોસ કે તે થંડી છુટા પડતી વેળાની મુલાકાત બાદ તેણીએ કદીથી તે વીશે સમજ્યું હતું નહિ. તેણીની પાસ પેટનો ફોટો હતો જે તેણીએ બીજાઓની નજરથી છુપો બાળવી રાખ્યો હતો. અને હવે મુખ અલણ ખુદા ખુબખ ગોલ્ડસ્ટોનની ઘણીઆણી થવા સ્ત્રીવાય તેણીને માટે ઇનિસાફની અદાલત બંધ હતી, અને આવા ખ્યાલમાં જ્યારે તેણી લીન બની હતી એટલામાં તેણીએ પોતીકા ઓરડાના ટેલીફોનની ઘંટી સમજી જેમાં તેણીની સહી પોલીએ તેણીની સાથ ડીનર લેવાની બીલકુલ નાખુશી દેખાડી એશમોરની દચેસ સાથ રોકાએલી હોવાનું બહાણું કાઢ્યું હતું, જે જવાબે બેશક તેણીનું જીગર વીંધી નાંખ્યું હતું. કુદરતજ હવે તેણીની સામે વલણ અખત્યાર કરી બેઠી હતી. તેણીના ક્રીસમતે સીંહા લેખાસ સબ્યો હતો પણ વાંચનાર આ ભોલી નીરદોશ અબજાની જાંઘળી કેવા બારીક સંજોગો વચ્ચેથી પસાર થાયેછ તે તો છેવટ તલક તારે રડતી ચશમો સહીત નીહાળવાનું છે, એટલે અહીં તારી ધીરજને વધુ તકલીફ આપવાનું હું વાજબી બેતો નથી.

ગમગીનીમાં ગરકાવ બની તેણી એક સોફા પર રડતી ચશમો સહીત બેઠાશ પડી હતી, એવામાં નોકરે લોર્ડ હીડનની પધરામણી બાહર કીધી, અને તેણી એટલી તો વીચારમાં મુની સાવધ બની ગઈ હતી, કે જ્યારે હીડન આવીને તેણીની લગોલગ ઉભો રહ્યો ત્યારે તેણીને ખબર પડી કે હીડનની ત્યાં પધરામણી થઈ હતી.

“બાનું સાહેબ, હું આપણા જવાબ માટે ફરીને આપણી ખીદમતમાં હાજર છું. મને માનવાને કારણ છે બાનુ કે અત્યાર તલકમાં તમારા મગજમાં થસી બેઠેલા તકલીફી ખ્યાલો હવામાં એરોપ્લેન મીશાલ ઉડી ગયા હશે. તમોએ તમારી સોસાયટીમાં થઈ પડેલી હાલતી કઢંગી હાલતનો તો અચ્છી રીતે ખ્યાલ કીધો હોશે, અને તે તમારા છેવટના ઠડાવણી તમો ચાહો તો હળુખી સુધારી શકો યા સદાને માટે કચડી શકો. બોલો મારા, મેહરબાન બાનુ હું મીં ગોલ્ડસ્ટોનને



છેવટનો જવાબ શું આપું, કે જે લલો ગોડડસ્ટેન તમારી મીઠી મોહુબત માટે તલબાં મારી રહ્યો છે, અને તમારા જવાબ માટે હજુની આશાનું એક ઝાંખુ કીરણ પોતીકા જીગરમાં પજરાવી રહ્યો છે.”

આ વખતે લેડી લાઇલનો ગુસ્સો પાર વીનાનો હતો. તેણી ઉપલા સખ્દો સમજતાં સમેતજ ખુશી પરથી છેડાએલી નાગણુ સમ ઉડી બેહદ તીરસકાર સહીત પેલા બટકા બજરબટટુને જોવા લાગી કે જે બટકો અત્યાર આગમ્યનો પોતીકી નીચ મતલબને આશાનીથી પાર પાડવા ખાતર તદખીરના ફાતુસમાં તેણીના તકદીરનો ચેરાગ સળગાવતો હતો.

“લોર્ડ હીડન” તેણીએ ખુલાશો આપતાં કહ્યું. “તમો મારી સોસાયટીમાં થઈ પડેલી હાલની કઠંગી હાલત માટે ઇશારો કરોછ પણ તમને સારી રવેશે રોશન હોશે કે લેડી લાઇલ તેને માટે કોણને ઉપકારી છે. તમોને અચ્છી રવેશે રોશન હોશે કે મારી પર આવા ગુલબાનો બેડી કાઢવા માટે હું કોણને ઉપકારી છું. અને જો કે માફ સુખ વેચીને તમો તમારી નીચ મતલબ ખરીદવા પૈસાની બઝારે, ધુંડતા રહો છો છતાંની યાદ રાખજો કે તેમાં તમોને વધુ ગેરલાભો છે. જાઓ ખુશી સાથે મીં ગોડડસ્ટેનને કહો કે હું તેણીની પરજીતર બનવા બરા જીગરથી ખુશી છું. તે લોકમાંથીજ આગળ વધી લોકની કદર હવે પીછાણે છે, અને તેજ સળગસર તમારા જેવા એક લાઉનું જીગર લઈને ફરનારા લોર્ડ ફરતાં હું તેને લખજો દરજજે વધુ પસંદ કરૂંછ,”

મેશક આ શખ્દો હીડનને તીર મીશાલ જીગરમાં જખમ કરી રહ્યા હતા, છતાંની તેને એક મોટો સધારો હતો કે તેણી તેના તરફના ધીક્કારને બાબુએ મુકીનેળી આજે ગોડડસ્ટેનને પોતીકો ભરથાર બનાવા ખુશી હતી, કે જે ખુશ વધાઈ આપનારો ઠાઠાવ હીડનના બાળમાં બેહદ ખુશહાલી ઉપબવનાર હતો સળગકે તેની તમામ અસકયામતો ઉપરાંત મોરબરી મેનોર ને હીડન કાસલ આજે કરજને બારથી છુટકારાનો દમ ખેંચનારાં હતાં,

“જુલીયટ” બેહદ ખુશહાલી સાથે હીડને તેણીને મુબારકબાદી આપતા કહ્યું, “હું મીં ગોડડસ્ટેનને આ ખબર આપતાં બરાં જીગરથી ખુશી થઈશ. બાનું, આશા છે જે મારી સાચી મુબારકબાદી તમો ખુશ્લાં દીલે કબુલ રાખશો.”

અને ઉપલા શખ્દો બાદ તે તેણીને નમન કરી ત્યાંથી કદમ ઉઘામી ગયો, પણ પ્રીય વાંચક લેડી લાઇલના આવા હમેશ મુજબના ઉતાવળ્યા જવાબે તેણીની હાલત કેટલી બધી કશ્કેડી કરી નાખી હતી તેનો તું ખ્યાલ તો કર! મેશક તેણીનો જવાબ બેહદ ઉતાવળ્યો હતો, ગોડડસ્ટેન ઉપર લલીશના સુખ દુખની પાળ સાંધવાનો ખ્યાલ તેણીએ આગલ કદીની કીધો નહિ હતાં, અને આ ટકે તેણી પોતાની ઉતાવળને હજુ તેણીનું મોત જલદીથી લાવતી જોવાને બહુ ખુશી હતી. પણ અફસોસ કે કીસમત તેણીનું દયાહીણ બન્યું/હતું. મોતનો પેગામ તેણીને માટે આવી તરૂણ વયમાં ખુદાને બાર લખાયો ન હતો. અને આવા બેહદ ગમગીનીના

તપકતા તીપાં હેઠળ તેણીએ ફરીને પેટરીક ઝેનેવેને પોતીકી નજર પાસ જગ્યા આપી. તેણી ધારતી હતી કે પેટ આ ખબર સમજી જરૂરજ દીલગીર થશે, અને વધુમાં તેણી એમની માનતી હતી કે આ ઠડાવથી કદાચને તે લેડી લાઈલ તરફ આવી રીતે સખત બનવામાં પોતીકી ભુલ જશે. પણ એવામાં તેલીફોનની ઘંટીએ તેણીના ખ્યાલો ને ફરીને ખલલ પુગાડી.

“કોણ ડીયર બુલીયટ!”

“બોલો ગોલ્ડસ્ટેન, હા હુંજ બુલીયટ છું. હીડને તમોને ખબર આપી! હું ખુશી છું. આપરે ચાહ પર એકઠાં થઈશું, ગુડબાય ડીયર!”

બેશક તેણીને ગોલ્ડસ્ટેનને ઉપલો જવાબ તેલીફોન વાટે આપતાં ગલાં પર છરી ફરી હતી. પણ ફર્જનું કરજ તેણીને અંતની ઘડીએખી અદા કરવાનું હતું જે અદા કરવાની વારી ધારવા કરતાં બહુજ જલદી આવી હતી. પાએક કલાક તેણીને ભાએગે વીચાર કરવાને ફાજલ પડ્યો હતો એટલામાં તો પેલા મારવાડી મનહુશની સકળ ફરીને તેણીની ખીદમતમાં હાજર થઈ.

“ઓ આજે તું કેવી મીઠી મધુરી દીસેછ મારાં દીલના અરમાન!” પણ આ શબ્દો સમજતાંજ તેણીનું આખું શરીર ધ્રુજ રહ્યું હતું. શું તેણીએ પઈસા કાજ ફરીને પોતીકું દીલ વેચ્યું હતું? શું મોરીસ હારકોર્ટની આગાહી ફરીને તેણીના બાબમાં ખરી પડનાર હતી; શું કુદરતનો આ ગેખી અવાજ હતો?

પ્રીય અઝીઝ તે તારે જોવાનું રહ્યું છે. હાલતો ગોલ્ડસ્ટેનને લેડી લાઈલને ચાહની તેખલ પર ખીમે કદમે લઈ જતો જોઈ કુદરતના ગેખી કાર્યની કરામત પર અંતોષ કર.

“મેં તારે માટે ફાંકડી વીટી મંગાવીછ ઓ ખુબસુરતીની તસવીર! બેશક તે ઘણીજ સુંદર ને ચુનંદા હીરાઓથી મધી લીધેલી આવશે ડીયર.”

પણ આ વખતે તેણીના જીગરમાં અચાનક આંકડું આવ્યું જેને ગોલ્ડસ્ટેનનો ગભરાટ વધારી મુક્યો!

“શું છે મારા બાન;”

“નહિ કંઈજ નહિ. જરા ચાહની કીટલી વધારે ગરમ હોવાથી હેનડલ તપી ગએલું લાગેચ.”

“પણ મારો રૂમાલ લેની ઠારલીજ.”

“નહિ થેંટ્યુ મારી પાસ મારો લેસથી ભરેલો રૂમાલ છે.”

“અને ડીયર તારે તુને પેલી શોભીતી વીટી ગમશે કે?”

“ઓહ મી. ગોલ્ડસ્ટેન!” તે ખુદા ખુબખની એકની એક વાત ફરીફરીને કરવાની બચ્ચાં સહીત આદત પર ટીકા કરતાં કહ્યું.

“બા ડીયર તું મને ગોલ્ડસ્ટેન કરીને શું બોલાવેછ ! તું મને જોઈએ તો મારા પહેલાં લાડકા નામથી બોલાવ !”

“અને વળી તમારું લાડકું નામ શું છે ?”

“ઓહ મારું પહેલું લાડકું નામ ! એમરાહમ ડારલીંગ !!!

### પ્રકરણ ૧૨ મું.

મતલબ કુલ જગતની માસી,  
શ્યાની પણ ભીતરની કાલી;  
બોલવે મતલબ, ચાલવે મતલબ,  
મતલબ વીન દુનિયા નહિ ખાલી.

ઘણાંક જાણીતાં રોજાં પત્રોએ તેમજ કેટલાંક સચીત્ર માસીકોએ લેડી લાઈલની સુંદર પોથાકોમાં લેવાએલી સુશોભીત બુદ્ધી બુદ્ધી તસવીરો છાપી તેણીને લાંડનની સોસાયટીમાં આગલી દરોજમાં બીરાજનારી ખુબસુરતીની ખુરશેદ, કંબુસ કરોડપતી એમરાહમ ગોલ્ડસ્ટેનની પરણેતર તરીકે ઓળખાવી હતી.

ઉપલાં સચીત્ર માસીકોમાના બુલીયટની ફાંકડી તશવીર ધરાવતાં એકાદ માસીકને લેડી મેરી ખ્લાથી વાઘટે તેણીના એક બુના પુરાણા દોસ્ત પેટ ગ્રેનેવે પર તપાલ મારફતે મોકલી આપ્યું હતું કે જે પેટ ગ્રેનેવે હાલમાં જાપાન ભણી દરીયો દોહવતો હતો.

“વહાલા પેટ” તેણીએ પોતીકા કાગળની શરૂઆત અછગી ક્રીસબીથી કરતાં ખાટું બોલ્યું, “આ કાગળ સાથે બુદ્ધાં કબરમાં એક સચીત્ર માસીક તમારી બાણ માટે બીડ્યું છે જેમાંના ચીત્રો બેશક તમોને ઘડી બે ઘડી રમુજ આપશે વહાલા પેટ એક ખુશહાલી ભરી ખગર આ સાથે બીડું છું કે બુદ્ધીયતે અતેખી બુદ્ધા ગોલ્ડસ્ટેનનો હાથ કબુલ રાખ્યો છે. બીચારી નીરદોશ અખગાની જાંઘગી આ આગમ્ય સોસાયટીમાં તો તલવારની ધારપરજ ધનસાફ પામી હતી, પણ મારી એક પુરાણી સહી હોવાથી મેં તેણીની સંગ છેવટ તલક છોડી નહિ. બુદ્ધી બેશમોરેખી તેણીને તાણાં તપલાંથી વીંધી નાખી હતી છતાંમી મેં તો મારી ફરજ અદા કીધી. મેં સહેજ તેણીને આ લગનનું સાટું નક્કી થાય ત્યાં સુધી દુરની દુરજ રાખવામાં દાહપણ માન્યું હતું પણ હાલમાં હમો બન્ને ફરીને ઘણાજ સારાં ટર્મ પર છીએ. એ તો બુદ્ધા તાઆલાએ ઘી પુર્યું કે તેણીએ ગોલ્ડસ્ટેનની માંગણી કબુલ રાખી નહિ તો તેણીની હાલત શું થઈ હોતે તે આ કાગળમાં વર્ણવું તમારે કાજ મહાલ સમજાઈ.”

મેશક તે કાગજનો ઉપલો ભાગ પેટઝેનેવેએ ફરીફરીને વાંચ્યો હતો ને બીજી જગે નીસોસ થની તેને તે માસીકને સદાતું પોતાની નજરથી ઓવાર નીવાર કરી જુલિયટ તરફથી મળેલી તેણીની ફાંકડી તથાવીરને તેજ ઘડીએ કટકા ખુકલા કરી રસ્તાને હવાલે ફીધી હતી.

અને એવી વલણ અખતયાર ફીધા બાદ તેને એમ મજ્જમતાથી માની લીધું હતું કે જુલિયટ સદાની તેના મનમાંથી વીસરાઈ ગઈ હતી. તેને લેશ ભારખી આવેા ખ્યાલ નહિ ગયો હતો કે લેડી મેરી બ્લાધીવાઈટની આ કાગજ લખવામાં ખાસ મતલબ સમાઈ હતી; સખખ તેને થોડી ખબર હતી કે બ્લાધીવાઈટ જુલિયટને સારી રવેસે પીછાનતી હતી, જેને અફસોસ કે પેટઝેનેવે સામ્યાં વડાલથી વખાણતો હતો. તેને લેડી બ્લાધીવાઈટ પર પુરતો વીસવાસ હતો, ને તેથીજ તેણી જુલિયટની અદેખી બને એવું સમજવાને સાફ ના પાડતો હતો.

ઝેનેવેએ પોતીકા જીગરમાં જુલિયટ નામ મધી લીધું હતું; સખખ તેણીની પર તે હદ બહાર ફીદા બન્યો હતો. તે તેણીને એવા ખ્યારથી આહુતો હતો કે જે ખ્યાર દુનિયાની તમામ ઔરતોને વાસતે મના હતો; અને જ્યારે તેને પોતીકી બેહદ દીલગીરી વચ્ચે બેથું કે જેને માટે તે પોતીકા દીલના સમુદર આસપાસ ખ્યાર બાંધી બેઠો હતો તેજ આજ તેને બેવફાનીવડી હતી, ત્યારેજ તેણે દુનિયાની જુકી માયા મોહબતને છેવટની સલામ કરવાનો કસદ કરી પોતીકી જીંદગીને કુવારાપણામાંજ ગાળવાના વીચાર પર આખર પસંદગી ઉતારી.

જે બીબા આદમીઓની લેડી સાઈલની ઉપક્રી મનોહર તંશવીર પર લુભાયા હતાં, અને તેઓખી તેમાં કંઈક ઉતસાહ ને ઉમંગ દેખાડતા હોય એવું જણાતું હતું.

બુલોના સઉથી અગત્યના રસ્તા પર આવેલાં એક સુંદર કાફી હાઉસમાં બુઢાપાના બોજ હેઠલ કચડાયેલો એક દાકતર અઝેજી પરાણુઓ તરફથી ઢગલો કરી મુકવામાં આવેલાં લંડનના જાણીતા રોજીંદા ને માસીક પત્રોને ઉપર નીચે કરવામાં ઘુંટાએલો દીસ્તો હતો. મેશક તેની આંખોમાં તેજ ફીકંકું પડી ગયેલું દીસ્તું હતું, અને તેના નાકની ટેકડી પર આસમાની બહુ રંગનો દેખાવદાર ચશ્મો પીરાજમાન હતો.

આ શરીફોના શરીફ દાકતર સાહેબ પોતાની હમેશ મુજબની ડાળધાલુ વલાણુને આધારેજ માસીકોના પાનાઓને હવા ખવાડતા હતા, પણ અચાનક તેમની નજર હવામાં ઉડતાં એકાદ માસીકના ચોક્કસ પાના પર આવેલી લેડી લાઇલની તથાવીર પર પડી. તુસ્તજ લીલા કાચના ચશ્માની નીચે ઢંકાએલી કુદરતી બે બીલોરી ચક્રમઢોમાં ખીક્કારનો આતશ રોશન થયો, એકે તેની દરામણી સુરત તેનો તનખાંભારખી ખ્યાલ આપતી હતી નહિ.

ન્યુસપેપરના એક છેડાથી બીબા ઈંડા સુધી ચીપી ચીપીને પાના ઉથલાવી તેમાની દરેક બાબદોનો ઉંડાણ અભ્યાસ આ દુનિયાની દયા પર ડાળતા દાકતર

સાહેબે કરવા માંડયો. બેશક આ વખતે એવી એકબી ખુબે ખટોલે પડેલી બહેર ખખર નહિ રહી ગઇ હતી કે જેનું નસીબ આ કઠણ હૈયાના કષ્ટીયારને હાથ ખુલ્યું નહિ હોય! અને આવી રીતની શોષ યોગના પ્રતાપેજ તેને બહુ લીધું હતું કે રીવરવે હોલના સરવાલટર લાઇલે પોતીકી દીકરીને માટે એક ગવરનેસ મેળવવાની ખાએશ તે ચોક્કસ અખખાર મારફતે પ્રગટ કીધી હતી.

“હું આએ ન્યુસપેપર મારી સાથે લઈ જવા માગું છું” અને ખીજીજ પળે તેને હોટેલના આદમીના હાથમાં પાન પાવલો સેરવી દીધા.

“જરૂર લઈ જાવો મુરંબી. સાહેબ મહેરબાન સાહેબ.” ગરીબડા વેટરે પોતાને મળેલી પાન પાવલી ખીસામાં સેરવતાં દાકતર સાહેબને સલામી ભરી, જે પછી આ આકેલ ફાળેલ દાકતર સાહેબે ત્યાંથી રૂખસદ લીધો, અને ત્યાંથી કેટલીક ગલીય ગંધાતી ગળી ધુંચીઓમાં પોતીકા કદમે લાંબાવ્યા, જ્યાંથી થઈને તે એક પુરાણા ઘર પાસે આવી લાગે, જે ઘર તે દરીયાના મુખડા પર આવેલી ભાંગી ટુટી પુરાણા જમાનાની ઇમારત હતી. ઘર પર આવી લાગતાંજ તેને એક ઘાટ આડાર વગરની લાંબાચી કુચી કાઢી દરવાબને લગાડી, અને તુરતજ એક અંધારા ઓરડામાં દાખલ થયો, જ્યાં પળવાર થોભી તેને તેની પડોશમાં આવેલા એક ખીજા ઓરડા ભણી કદમે ઉઘામ્યાં, કે જે ઓરડામાં બે મોટી પીલી મીનખતીઓ જફાની રાતને રોશન કરતી હતી.

“કેટ ખુશી થા. હું તારે સાઈ કંઈક ખુશ ખખર લાવે છું.” એક અંધાર વચની બાનુને ઓરડામાં દાખલ થતાંજ દાકતર સાહેબે હસ્તે મોઢે કંઈક ઇશારો કીધો, જે બાનુ આ વખતે તેની પધરામણી વેળાએ શુંકણ સીવણના કામમાં મશગુલ દીસ્તી હતી.

તેણી ખચ્ચીતજ એક અબયથ દેખાવની ઓરત હતી. જ્યારે તેણીએ પહેલીવાર પોતીકાં ભવાંઓની ભારી કમાન ઉચે નીચે કીધી ત્યારે જ એક સાદી સમજનું ઇનશાન ત્યાં હાજર હતે તો તે જોઈ શકતે કે તે ખીજી માંજરી આંખ્યો તેણીના બતી સ્વભાવની છુપી આવી હતી. જેટલી તે આંખ્યો મોટી હતી તેટલીજ તે ખુબસુરત હતી, અને પોતીકી ખુબસુરતીથી ખીજા આંખ્યોને આંજ નાખવાંખી પુરતી હતી.

તેણીએ પહેલે તો દાકતર સાહેબની વધાઇને કાન પર ધરી નહિ, અને તેણીએ તે બાબે વકી રાખી હોય એવો દેખાવખી કીધો નહિ.

“કેમ લેલો વાછરડો કેમ છે?” પોતીકો લીલો ચશમે ને દાઢી ચેર્યાને અભડાઇએ વખાતા નાખતાં આ અનાવતી દાકતરી બોખાંએ સવાલ કીધો.

“હાલતો કંઈક ખુશીમાં છે” તે દયાહીણુ ઓરતે જવાબ આપતાં પોતાની નજરને એક ખીછાણા ભણી લાંબાવી તેનું ધ્યાન ખેંચ્યું, કે જે કંગાળ ખીછાણા પર અફસોસ કે એક કરોડપતી બેઝનેટનો જન પ્રાણ કંગાલીયતની સેજ પર

ગમગીનીના દયકાં ખાતો હતો. જો કે કલોડ પોતીકીપર આવી પડેલી નધારેલી મુશકેલીમાં બીલકુલ ગળાઈ ગયેલો દીસ્તો હતો. છતાંબી હાલતો નીંદ્રા દેવી તેને પોતીકી ગોડમાં આરામ આપતી હતી.

“ સમાચાર તો સારા છે ” જે આદમી જેને આપણે દેવીડ મોરતીમર સીવાથે બીબા નામે હાલતો બાણુતા નથી તેને કાંધક દીલાસો ધરતાં જવામ દીધો. “ એ તો ઠીક છે, પણ હાલમાં મને તારી સાથે બીજુંજ કામ છે કેટ. જો આચે બહોર ખખર વાંચ, અને હું થું કહેવા માંગુંછ તેનો અછછો ખ્યાલ આ બહોર ખખર આપશે. ”

“ તમે મને આચે જગ્યા માટે કોશિશ કરવા ફરમાવોછ નહિ ! ” ન્યુસપેપરમાંથી ડોકયું બહાર કાઢતાં તેણીએ તેને સવાલ કીધો.

“ ખરચીતજ ” મોરતીમરે પોતીકો મકકમ ઠરાવ બહોર કીધો, “ આચે દુકતો હવે આચે ગાંમડાંમાંથી થોડા દીવસમાં બીજે ઠેકાણે જશે, અને તેટલાં હું મારા ધ્યાનમાં એક બુઢી બાઈ છે તેની સાથે એની સંભાળ માટે વધુ ગોઠવણુ કરી રાખશ, એટલામાં મારી ખાએશ છે કે તારે તુરતજ રીવરવે હોલમાં એક અરજી લખી નાખવી. તારે અરજીમાં બહોર કરયું કે હાલમાં હું નાનકડા છોકરાની ગવરનેસ તરીકે નોકરીમાં છું, પણ તેનો માયાળુ પીતા તેને હાલમાં દુરની કોઠક સ્કુલમાં મોકલવાનો ઇરાદો રાખતો હોવાથી મને નાચારીએ તે જગ્યા છોડવી પડે છે. હું તને એક ફાંકડી સરટીપ્રીકેટ લખી આપુંછ, જેમાં બહોર કરીશ કે એક મા વગરના નીરદોશ બાળકની ખીદમતમાં મેં તુને ઘણાંક વરસો સુધી ગવરનેસ તરીકે રાખી હતી. જેમ કરતાં હું તારી વખાણનાંજ ગીતો ગાઈશ. હું હમણાંજ આ ફાંકડી સરટીપ્રીકેટ ચીતરી કાઢું છું કે જેથી તે આજેજ રાતની ગાડીમાં જઈ શકે, ને સહવારની પેહેલી મેલ લઈ જતી ક્રીસતી તેની સરજતની સલામતીને સુકામે પુગાડી શકે ? ”

“ અને એમ સમજો કે મને તે જગ્યા મળે તો પછી તમે મારી પાસે કેવી વલાણુ અખત્યાર કરાવા માંગોછ ! ”

“ કોઈ ચીજ નહિ ! ફક્ત તપાસ, બન કરતાંબી જ્યોદ્ધા વહાલી તપાસ તારે મેહોલની અંદર રાખવી. ત્યાં બનતાં દરેક બનાવોની મને છુપી ખાતમી આપવી, અને પછી વધુમાં કેવા પગલાં લેવાં તે વીશે હું તુને વખતો વખત દોરવતો રહીશ— કેમ એથી સહેલી સરત થું હોઈ શકે. ”

“ બેશક ! ”

“ અને હવે મારે હાલમાં થોડાં અડવાડીયાં પાછું લંડનમાં જવું પડશે. બસ હું તો આચે પોરીયાની ગોઠવણુમાં છેઉ, તે નક્કી થાય કે આજે પાવરો ઉચકુ ! પણ હું આશા રાખુંછ કે તેમ થાય તે અગાઉ તો તું રીવરવે હોલમાંની ગવરનેસ તરીકે નવી બુનદીથી થઈ મઈ હોશે. ”

અને બીજીજ પળે પોતીકા આજેડાંના રાઈટીંગ કેસમાંથી ખડચો કલમ ને

કાગજ કાઢી કેટ માટે એક સુંદર સરટીપીકેટ ચીતરવા આ કરતુડી કામનો કરસેવજ થુંટાઇ ગયો.

“બસ આટલું પુરતું થશે કેટ” સરટીપીકેટને ફરી ફરીને વાંચી જોતાં તેને કેટને કહ્યું, “તું તારે આજે સરનામું આપજે, જે કે નામ જરાક ભપકા ભર્યું જ છે. જે કોઈએ “વાઢવીવાઢ વાલા” જેવું નામ સમજ્યું જ નહિ હોય તો તેને માટેતો અલગતાં વીચાર કરવા જોગજ નામ છે. તારે એમ જણાવવું કે એકાદ અથવાડીયામાં તું ઇંગલાંડમાં પાછી ફરનાર છે, અને તેથી કરીને જે બની શકશે તો તું રીવરવે હોલમાં ડોકીયું કરી જશે. એવામાં જે પેલા દુકતાની ગોઠવણ સરંજામ ઉતરશે તો ઇનશાઅલ્લાહ. આપરે સાથેજ સફર કરીશું! પણ તે હવે આપરે અલગતાં જોઈશું. ચાલો સાહેબજી.”

અને વળતી ઘડીએ તેને ત્યાંથી ચોરડાના ખુણામાં પડેલી એકાદ રોશન મીણબતી હાથમાં લઈ પોતાના કમરો ઉઘામવા માંડયા, જેના ચક્રાર પગલાંનો અવાજ તેના જવાની બીજી ઘડીએ લાકડાંની સુંદર પગથીઓએ કેટના કાન પર પાડ્યો હતો.

તેના જવા બાદ કેટે એક પળ તે બંધ થએલા દરવાજાપર નજર દેંકી. તેણીની નજરના ભેદી ઇશારા આ વખતે કંઈક એવી ખુદ્દી સાહદતો આપતા હતા કે જેને સમજવાને કોઈબી ખુદાનો લાલ આસાન સમજી શકે.

કેટ લ્યુકાસ ત્યારે દેવીડ મોરટીમરની જીંદગીમાં એકજ ચમકતો સીતારો હતો જે તેની જીંદગીને છેવટ તલક રોશની આપવાને મન સાથે કસદ કરી શકે. તેણીએ તેને માટે દીલમાં છુપી મોહબત બાંધી હતી પણ તેપર ચુપકીદીનું હાલ તો તાલું પડ્યું હતું. તેને તેણીને લંડનના રસ્તાઓમાં ભીંખ માંગતી હાલતમાં જોઈ હતી, છતાંબી તેની ખાતરી થઈ હતી કે તેણી શીખેલી કેળવાયલી અને સાદી સમજની ચોરડાના નામને શોભાવનારી અબળા હતી. તેણીની આગળી પાછળી તવારીખ બાંધે તેને બીલકુલ ઉમેદ રાખી હતી નહિ. તે એટલું તો જોઈ શક્યો હતો કે તેણીમાં કંઈક ફર્જ અદા કરવાની શક્તી હતી, ને તેજ સબંધે વખત આવતાં તેણીને ઉપયોગમાં લેવાનો તેને મન સાથે વીચાર બાંધ્યો હતો, અને તેથીજ છેલ્લા ચાર મહીનામાં તેણીએ ખુલ્લામાં એક નાનકડું ઘેર તેની આવણ બવણની ગોઠવણ માટે પોતીકી તપાસમાં રાખ્યું હતું, જ્યાં લંડનની તેની છેલ્લી નામસાગ પછી દેવીડ મોરટીમરે કલોડને રાખ્યો હતો, કે જે નીરદોશ કલોડ મગઝની તાપની સખત બલેમ બીમારીથી પટકાઈ પડ્યો હતો અને ઘણાંક કંગાળ દીવસો મોતને દરવાજે ડચકાં આતાં તેને ત્યાં કાઢ્યા હતા. કેટ લ્યુકાસે પોતીકા માલીકના હુકમથી તેને અછછી માવજત મેનીજ કરી હુશ્યાર કર્યો હતો, અને તે પોતીકી સંભાળ હેઠળ રાખ્યો હતો, અને હવે વખત આવી પુગ્યો હતો કે જે વખતે તેણીએ તે અંડળ કરસેવજના અહેશાનનો બદલો ઘણીજ અછછી રવેશે ભળવાને બીડું ઝડપ્યું હતું. ખરૂં પુછો તો દેવીડ મોરટીમરે તેણીને એક નવીજ જીંદગી

સુક્રતામાં બક્ષી હતી, જે જીંદગી બીજી જીંદગીના એનજીનને પોતીકી સ્ટીમથી જોર આપી શકતી હતી—

અને તેના હુકમને તાબે થઈ તેજ સતે તેણીએ દેવીડના ફરમાવા મુજબ સર વાલટર લાઈલ પર નોકરી માટેની અરજી કીધી હતી, જે અરજી પોતીકા હાથેજ લખી કલોડને થોડીક ઘડી પડતો મેટ્રી તેણીએ બંતે જઈ તપાસના થાંભલાના કીસમતને સ્વાધીન કીધી હતી,

જ્યારે તેણી બહાર જવા નીકળી ત્યારે તેણીએ લેડી લાઈલને ફોફો ધરાવતા ન્યુસપેપરના એક ટુકડાને કલોડના બીજાણા પર સ્વડતો રહેવા દીધો હતો. દરવાજો બંધ કરવાના અવાજે આ વખતે કલોડની મીઠી શાંતીમાં બલલ પુગાડી હતી, કે જે વખતે ઉઘની તેને પુરતી જરૂર હતી. પણ સંજોગે તેની ઉઘને સ્વપનામાં ઉડારી દીધી હતી, અને તેથીજ તેને મન સાથે જીકર કરી બીજાના પર હાથ બેડી બેસવું પડ્યું હતું. તેને એમ લાગું કે કદાચને પોલીસના કોઈ આદમીએ દરવાજો બંધ કીધો હશે ને તેજ વીચારમાં તે તુરતજ તેઓ પાસ રડી પડી આજેજી કરવાની અર્જી પર હતો, પણ એટલામાં તેની નજર બુલીયટ લાઈલની સળી પર પડી જેને તે તુરતજ ઓળખી શક્યો.”

“સુંદર સડનસીલ સુંદરી !” પોતાની નાહરૂસ્ત તબીયતને મનાવી લેતાં તે બોલ્યો, “મનોહર મીઠડી માતા, ઓહ પણ તમે કેટલાં ઘાટકો છેઓ !” મેં તમોને ચેતવણી આપી હતી છતાંબી તમોએ ભરમ ફેડી દીધો, અને મારાં મહેરબાન માતા સમાન બાનુ, તમે જાણોછ કે મને કેટલો માર પડ્યોછ ! મેં ખરાં જીગરથી તમારે માટે લાગણી ધરાવી. હું તમોને ચાહુંછ. તમે કેવાં માયાળુ હતાં પણ ઓહ, નહિ નહિ હું જીવુંછ. તમે બીલકુલ ઘાટકો છેઓ.”

અને બીજીજ પળે નાસીપાસ બની તેને તે સળીના ટુકડા કરી ત્યાંથી ફેંકી દીધી, અને પાછો બેફામ બની બીજાણા પર પડ્યો. થોડા વીલંબ બાદ દેવીડ મોરટીમર અચાનક અફાળજીકનો અવાજ સમજી ઓરડામાં દાખલ થયો, જ્યાં તેને લેડી લાઈલની સળીના ટુકડા વેરવીખેર હાલતમાં જોયા ને બીજીજ ઘડીએ તે શીકકું હસવા પડ્યો.

“કમનશીબ બેટા,” ગુસ્સાના અવેશમાં તે બોલ્યો, અને “એજ રવેશે તું તેણીનું જીગર ચીરી શકશે કે જે પાપી જીગરે મારી જીંદગીને કુહાડીથી વીંધી નાંખી છે.”

પણ એવામાં દરવાજો ફરીને ઉઘડ્યો, ને તુરતજ તેને પોતીકી સામે કેટ લ્યુકાસને ડાળા ધુરકતી ઉભેલી જોઈ, જેથી તે પામી ગયો કે તેણીએ કદાચને તેના મનને વીચાર વાંચી લીધો હશે.

તેણીએ ગુપચુપ તે વીરવીખેર પ્રેલ્લા સળીના ટુકડાઓને એકઠા કરી એક એક આખો ટુકડો ગોઠવવા માંડ્યો, કે જે અરસામાં તેની સાથે સીધો જવાળ



કરવાનું તેણી અચ્છી રીતે ઉઠાવી શકી હતી.

“લેડી લાઈલ!” ફાટેલા સળીના ટુકડાને સાથે મેળવી બેતાં સળીની નીચે છુપાએલું નામ તેણીની નજરપર પડ્યું, ને તેજ ઘડીએ તેણીએ ડેવીડનો ચેહેરો ખારીકાઈથી તપાસવા માંડ્યો. !”

“હા લેડી લાઈલ, અને આપણો કાવ શું છે!”

“કીનાની ઠંડી આગ” સખ્ત ઠંડાવ કરનારો જવાબ મળ્યો!

તેણીના લગનની એક રાત આગમ્ય એજ લેડી લાઈલ પોતાના દરેશીંગ રૂમની એક ફાંકડી ખુરશીપર કીસમતને બને હાથપર ટેકવતી વિચારના વમગમાં વીંટલાયલી બેઠેલી હતી. પોતીકી જીંદગીમાં કેાઈગી દીવસ તેણી આટલી હદખહાર ગમગીન હતી નહિ. આટલી હદખહાર સુધીની લવીશ માટેની નાસીપાસીનો તેણીએ કેાઈગી દીવસ ખ્યાલ કીધો નહિ.

તેણીની દરેશીંગ ટેબલપર એબરાહમ ગોડડસ્ટેન તરફથી મળેલી સુંદર હીરાની વીટી પરચરપર એળો પાડતી હતી. પણ તેણીએ તે વીટીને હાથથી વેગળી કીધી હતી, સળખ તેણીની ખુબસુરતીપર તે એક નાગનું ઝેર સમાન હતી. એકવાર એવો હતો કે જે વખતે તેણી હીરામાટે પોતીકો જન પણ શીદા કરતી હતી, જ્યારે આ વખત એવો હતો કે જે વખતે તેણીએ પોતીકો એજ શીદાગીરીને દુન્યામાં હસ્તી ધરાવતી અનેક ચીજો કરતાં પણ પાંપળી, કંગાળ, ને બદીના રાહ તરફ ઘસડી જનારી પાપી ચીજ માટેની પ્રીતી તરીકે યોગજાવી હતી. બેશક હીરાની વીટી આ વખતે એક નાસીપાસીનું સાટું હતું, દોજખનો કલામ હતો, શયતાનનું લખાયું લખત હતું.

દુબથી તેણીનું જીગર કંપારી ખાતું હતું, અને પોતીકી ગમગીનીના ઉંડાણમાંથી તેણી પાક કીરતાર પાસ એજ અરજ ગુજરતી હતી કે “ઓ સર્વોપરી સરજનહાર મને મોત બક્ષ, સળખ મારી જીંદગી દુનિયાના ઉંડાણ પડમાં વસ્તી ગલીચમાં ગલીચ ચીજ કરતાંથી બદતર છે.” પણ તેણીની અરજ ખુદાને ખાર નામંજુર થઈ હતી. છતાંથી તેજ પાછલા વિચારે તેણીના મગજપર અચાનક ગલળો કીધો, ને બીજીજ પળે તેણીએ પેટરીક ઝનેવેની સળીને લખવાની ટેબલના એક ખુણામાંથી બહાર કાઢી જીગર સાથ ચાંપી પોતીકી મોહબતના જ્ઞેશને થડો પાડ્યો.

અંહિ બસ તેજ ઘડી કે જે ઘડીએ તેણીને તેની ટેલીફોન પર બહુજ ગરજ હતી, તેજ વખતેજ તેનો પોતીકો હતો દિદાર દેખાડ્યો હતો, ચા તો કે પોતીકા હલકનો પડધા તેણીના કાનના પડધમ પર પાડ્યો હતો! ઓહ, પણ ત્યારે આટલી વીપતીને દુખની વાદળીઓ ઘેરાતેજ શાની! પણ અફસોસ છે કે તે તેણીને ખરા આકારમાં સમજવાને ગફલતીની નીંદમાં સુઈ રહ્યો હતો. તેણીની બીલકુલ ખાત્રી હતી કે તે તેણીને ચાહતો હતો છતાંથી તે દિવસે તે લગાર ઘાતકી બન્યો હતો.

ફરીને તેણીને એવો ખ્યાલ ગયો કે તેણીએ તેની જીલ સુધારવી, તેની પાસે ઘટતો ઇનસાફ માંગવો, પોતીકો સાચી મિહોબતને ઇનસાફને કાજ ફરીને રજુ

કરવી, અને ફરીને તેણીની તરફ માયાળુ રીતે વર્તવાને અરજ કરવી, અને એ વિચારના સાથેજ તેણીએ કાગજ ચીતરવા માંડ્યું.

“વહાલા પેટ” અને એજ આગળા દોસ્તીની વફાદારીને વહાલ સાબેત કરતાં મીઠકાં મધ લકઝોથી તેણીએ પોતીકા કાગજની કીનારી ગુંઠતાં લખ્યું, પણ એવામાં તેણીને એમ લાગ્યું કે કદાચને તેને આ શબ્દો વાંધા ભર્યા લાગશે, ને ગુસ્સાના ઓઠાં હેઠળ તે તેણીની અરજી ના મંજૂર કરશે. ને તેજ સબખથી તેણીએ તે કાગજને રદ કરી ફરીને નવાં મથાળા સાથે પોતીકું ખાતું બોલ્યું.

“વહાલા મીઠ ગ્રેનેવે,” પણ આ મથાળુંખી કાંઈક તેણીની લાગણીનો ભુદો અર્થ કરવાને પેટને દોરવી લઈ જાય એમ જણાવાથી, તેણીએ હાલને કાજ તો મથાળાને શેષમાંજ રાખી સાદા વાક્યથી પોતીકા કાગજની શરૂઆત કરવામાં ડહાપણુ માન્યું.

“આગળ આપણે બન્ને ઘણાંજ ફાસ્ટ ફ્રેડો હતાં,” તેણીએ શરૂઆત કીધી “અને મારે માટે જેટલી લાગણી તમે તે વખતે ખાતેનમાં ધરાવા લાગા તે કરતાં બમણી રીતે તમોએ માન ઈજ્જત આપી, કે જે શોભા આપનારી વતણીકે આજે મને તમો તરફ ફરી ફરીને કાગજ લખવાને અને તમારું મન સમજાઈ તરફ દોરવવાને લલચાવી છે. એક એકલો અટુલો નીરાધાર જીવ, દુન્યામાં એક સામ્યા દોસ્તની ગોડ સીવાયે બીજી બહેતર જગ્યા કંઈ આરામ સાડ શોધી શકે ! એક વખત મેં તમારી મદદ માટે ખરી આરજી રાખી, પણ તમોએ મારી એ આરજી પર ધ્યાન પોહોંચાડવાને મુનાસેબ ધાર્યું નહિ, સબખ તમો અતી ઘણાં કામના દબાણમાં દબાએલા હતા ને તેથી કદાચને તમોને તેવી વલાણુ ધારણ કરવા પડી હોય એ બનવા ભંગ છે. જો તેજ વખતે તમોએ એક કંગાળ જીવનો કાહણી કીસ્સો કાને ધર્યો હતે તો, એક સીતમના બોજ હેઠળ કચડાઈ જતા જીવને દોજખના ગારમાં ગબડી જતો અટકાવી શકતે ! મોહબતની રોશની દેખાડી શકતે” — “આવતી કાલે હું એક એવા આદમીને મારી જીંદગીની વરમાળ પહેરાવનાર છું, કે જેને હું મારા ખરાં જીવરથી ધીકકાડું છું. પણ નાચાર, કીસમતનો હાથ મારી પર સખત છે. તેને મારી પર મહેરબાની દેખાડી નથી, અને તે દેખાડવાખી રાજી નથી. જ્યારે હું નાની નાઢાન છોકરી હતી, ત્યારે મેં એક જીલ ભરેલી પસંદગી પર મારી આહના દેખાડી હતી. મેં ધાર્યું જે આ દુનિયામાં પૈસો જીંદગીનું જીવતું બહેસ્ત છે, જ્યારે ગરીબી એક પાપ શ્રાપ છે, અને તે વખતે મારી જીલ સુધારનાર કોઈખી સખત ત્યાં હસતી ધરાવતો હતો નહિ. મારી જીંદગી હંમેશની હવે નાશીપાસીનું ધમધાર ધામ થઈ બેઠીછ, અને ઉતાવળે, દુન્યાની રાહ રસમથી અંબજી રહી આવી ચોતની પસંદગી ઉતારવાના બદલામાં કીસમતે મને માફી બક્ષવા મના કીધીછ, અને તેનાજ પ્રતાપે હું દુનિયામાં એકમાર્ગી જીંદગી ગુબડું છું. મેં એક વખત એવુંખી વીચાર્યું, કે મારો અખૂંડ વીશવાસ હું તમોમાં સોંપુ, પણ તમોએ મને મારી મુશકેલીમાં તરછોડી મુકી. કેટલીકવાર મેં એમ વીચાર્યું જે પાક

કીરતારખી ઇનશાનની બસલતનો આદમી હશે. કદાચને કીરતાર મને માફ કરી મારી પર મહેરબાન બનશે.”

“મને બખર છે કે લોકોએ મારી બાબતમાં તમારા અનેકવાર કાનો ભાલે-રીયા હતા, પણ તમારે તેઓનું માનવું નહિ હતું. તમારે મારી પાસ આવી ખુલ્લા દીલથી ખરા ખોટાની કસોટી કરવી હતી. હું તો તમોને મારા સઉથી ચુંદા દોસ્ત તરીકે વડપણ આપતી હતી, પણ તમોને મને ભુલી જવાનું કારણ શું ?”

“જે તમો મને ભવીશમાં મળીખી શકો, તોખી મારી ચરજ છે કે મને મુવેલીજ લેખમે. સખબ તમારો સધુર અવાજ, તમારી ચપળ ચશમો મને ફરીને તે દરામણા દરમ્યાનની યાદ આપશે; કારણ કે હું એકવાર ગણીજ મુખ બની હતી. અને તેજ મુખાઈના પરીણમે પાક ખુદાની બેહદ નાસીપાસીની અધારી વાડમાં હાલમાં હું ડાળા ખાઉ છું. જે વખતે કોઇએખી મારો આવીને હાથ પકડ્યો નહિ યા હસ્તચારી આપી કહ્યું નહિ જે બહેન આએ રસ્તો સીધો છે.”

“બસ છેવટની સલામ ત્યારે-આજથી તમોને મારી વચ્ચેનો આએ છેલ્લોજ મુકાબલો ને છેવટનીજ સલામ સમજો.”

જ્યારે તેણી છેવટના શબ્દો લખતી હતી, ત્યારે તેણીની ખુબસુરત ચશમો આંસુઓના મોતીનું નજરાણું આ પ્રેમી રૂકાને અર્પણ કરી તેમાં લખાએલા કેટલાક અગત્યના શબ્દો છેડી નાખતી હતી. તોખી તેણીએ વખાણવા બેગ ધીરજ છેવટ તલક અખત્યાર કીધી હતી, ને ત્યારબાદ પોતીકા જીગરનો ઉભરો એક સોફાપર પડી રડતાં રડતાં ખાલી કીધો હતો.

થોડીક ઘડી બાદ તેણીએ હાંમત પકડી તે કાગજને ખીડ્યો, જેમાં તેણીએ પેટરનેવેએ તેણીની પર મોકલેલો પોતીકો નમુનેદાર ફેટોખી સફાઈથી થેસવી દીધો, અને ત્યારબાદ તેણીએ તે પેકેટને મોહર લગાડી ચોકોહામાના એક હોટેલનું સરનામું તે પર લખ્યું, જ્યાં પેટરનેવે ઉતર્યો હતો. જે પછી તેણીએ તે પેકેટને પોતીકી ફરેશીંગ ટેબલ પર રહેવા દીધું કે સવારના પહોરમાં ચોરડામાં દાખલ થતાંજ પહેલે મેડ તેને પોસ્ટના થાંભલાને સ્વાધીન કરે, ને તેણીની મીઠી નીંદ્રામાં ખલલ નહિ થાય. જે પછી કમનસીબ બીચારી લોલી અબજાએ મોહજોખતારની થંડી ચાંદનીમાં પોતીકા બીછાનાનો કબજો લીધો, ને સારી રાત બીચારદેવી સાથે મસલહત કરવામાંજ કાઢી.

ખીજી સવારે જ્યારે તેણીએ પોતીકું ભપકા ભરેલું બીછાનું છોડ્યું, ને દરેક કરવા પોતીકા રૂમમાં ગઈ, ત્યારે તેજલ પર આવી પડેલાં અનેક તેણીને નામના પારસલોમાં તેણીએ એક લખાએ નાનકડો લીલી રીખીતથી વીંટલાયલો ખાકસ જોયો. જે ઉબેડતાં જખાનીસ કારીગીરીનો એક ઉમદા ચીત્રકામથી ભરેલો પખો તેણીની નજરે પડ્યો, જ્યારે દાખડાની ઉપર “પેટરીક એનેવેની સઉથી ચુંદા દુવાઓ સાથે”

તો એક લેખ હતો. પણ આ પારસલે તેણીને વધુ ગમગીન બનાવી હતી તેનો સમજ થયું ! પ્રીય વાંચક તે સહેલ છે. તેણીએ તેણીની તેના તરફની લાગણીના બદલામાં આવી નણવી પ્રેરણાથી કંઈક વધુ કીમતી ને નહિ અંકાર શકે એવી અનમોલ ચીજની વકી રાખી હતી.

જેવો તેણીએ તે પાંખો પોતીકા હાથમાં ધર્યો, કે તેને ઉઘાડતાંજ તેણીએ ફાંકડી પાંખો સાથનું એક રંગીન પતંગીયું તે પર ખીરાજેલું જોયું, જેની મતલબ તેણી જેવી ચક્રોર અબજાને સમજવાને જરૂર નહિ હતી.

બેશક તેને તેણીને આ વખતે એક બેદરકાર રમતીયાળ પતંગીયા સીવાય બીજી કોઈબી ઉપમા આપવાનું દરૂસ્ત જોયું નહિ, કે જે પતંગીયું પોતાની રમતીયાળ ટેવને લીધે રમી રમી અંતે મોહીની માથાની આગમાં બળી લસમ થનાર હતું, અને તેનો પુરાવો તો તેણીની મોહબતી પાંખોનો કરમાએલો અવતાર હતો.

શું તેને આ લેટ મોકલી તેણીની પર કાંઈ એહશાન કીધું હતું ! તેણી અલખતાં આનો ભાવાર્થ સમજાવી શકી નહિ. પણ એટલું તો ખરું કે આ લેટ જોઈ તેણી હવે છછેડાએલા નાગની મીશાલ છેડાઈ હતી. તેણીએ તેના પર કાગજ રવાના કરી દીધું હતું, અને ફરીને તેમાં ઉતાવળ કરવાથી તેણીનો પચ્ચાતાપ વીશેષ હતો. હવેજ તેણીએ જોયું કે હજુ તેણીએ પ્રેટ ઝેનવેને કાગજ નહિ લખ્યો હોતે તો બહેતર થતે. પણ આ વખતે કાગજ રસ્તાની અધવચ્ચે મંજલ કરતો હતો.

“લે મેરી આ પાંખોને એવે છઠ્ઠે ખુણે સાંટ કે ફરીને તે મારી દુખી નજરોને કંટાળો આપે નહિ,” તેણીએ પોતીકી દાસીને હોકમ કીધો અને ત્યાર બાદ તેજલ પર પડેલું બીજું પેકેટ હાથ ધર્યું, જે એક નાનો મખમલી શુશોભીત ઝવેરીને ત્યાંનો બાકસ હતો, પણ તે પર ઇલાહી નીશાની કરીખી હતી નહિ. બાકસની અંદરના જાંબુલા સેતીનના ભરાવદાર તકીયાપર એક સુંદર મોટી હીરા ને બીજા નસીબવંત લાલોથી મધેલી એક જણસ ખીરાજમાન હતી, જેને સુન્નામાં ફાંકડી રીતે મધી લેવામાં આવી હતી. તે એક એવી સુંદર વીટી હતી કે જે હરકોઈ જોનારનું જીગર જીતી લે, એમ સ્પષ્ટ જણાતું હતું, પણ આ સુંદર જર ઝવેરાતથી મધી લીધેલી વીટી જોતાંજ બુલીયતના ગભરાટનો પાર નહિ હતો, સમજ તે વીટી પર ત્રણ કીસમતોના ત્રણ ભરાવડાર સરો ખીરાજમાન હતાં, અને તેણીએ આગળ મોરીસ હારકોર્ટના આગળાં પર તે જોઈ હતી.

મેરી ગભરાટમાં ફીકડે પડી ગયેલે ચહેરે મદદ માટે આમ તેમ દોડતી જણાઈ, સમજ તેણીની થેઠાણી ફીક્કી ફચ બની એક ખુરશી પર બેહોસ પડી હતી.

રેકસમાંની તેની બારીક હાલત પછીના અનેક ચર્ચા સુઠણા બાદ બુદ્ધિ ગોલ્ડસ્ટેનની ઇજ્જત આબરૂમાં ફરીને હમેશ મુજબ વધારો થવા માંડ્યો હતો. તે હવે છેવટના એજ અલીખાય પર આબ્યો હતો કે તેના લગનની કીયા રેકસમાંજ કરવામાં આવે, અને પોતે પોતીકી નવી ધણીયાણી સાથે હનીમુન ગુબારવા તે પેરીસ

ઉપડી બાથ તે આયમચ એક દુબદબા લયે મોટો મેળાવડો પોતાના લગનની મુશહાલીમાં રેકસમાંજ એકઠો કરી શકે.

લેડી લાઇલ યાને મીસીસ એબરાહમ ગોલ્ડસ્ટેનને ઠંડેરાળી ફરીને આપણી નજરને મોહક ખમાડે એમ હતો. જે જે સગાંવાહલાં ને દોસ્ત આસનાવોએ તેણીના પહેલા ધણીના મરણ પછી તેણીને સોસાયટીમાં અપમાન વટીક કીધું હતું તેઓ સઘળાં ફરીને કીમતી લેટ સોગાડ સહીત તેણીની ખીદમતમાં હાજર હતાં. મીસીસ બીઝાંટ, લેડી મેરી પ્લાથા વાઈટ, એશમોરની ઉમરાવબદી વગેરે મોટે ખાંચરેની મોટી ખાઈઓને તેઓના ફાંકડા અણકા ટણકામાં ભેરી એ પ્રીય અઝીઝ સઉના નસીબમાં સરબચલું નહિ હતું. ભેકે તેઓની આગળી તેણી તરફની વખોડી કાઢવા ભેગ વર્તણુંક માટે ભુલીગટે તેઓને સહેજખી થપકો નહિ દીધો હતો, છતાંખી તેઓએ પોતીકી ભુલ પુરેપુરી ભેધ હતી એમ તેઓના અહેરા ગવાહી આપતા હતા.

અને જ્યારે લોડ હીડન સાથે પોતીકા લપકા ભર્યા પોશાકમાં સજ થએલી નવજવાન લયલા ભુલીયટે કદમે ઉધામવા માંડ્યા, ત્યારે વાત પરથી વાત છેડતાં લેડી મેરીએ કંઈક ભવાં ચઢાવી હીડનને સવાલો કરવા મોંડ્યા—

“હીડન તમે પેલા મોરાનીયન લોકો વીશે હું ધારૂં છે કે કંઈક જાણો છ ખરાં! હું તો જ્યાં સુધી જાણું છ ત્યાં સુધી એમ કહી શકું કે આ કાવતરું ઉભું કરવામાં પેલા છેકરવત દામીશનેા પહેલો હાથ છે.”

“ખીલકુલ નહિ, તદ્દન ગલત વાત છે,” ભુલીયટે તકરારમાં પોતે જીપલાગ્યું.

“જોટું ખરું તો સાહેબ જાણે, પણ છાપાવાલાઓએ જે છાપી માર્યું છે તેમાં હું તો કાંઈખી ગેરવાજખી જોતો નથી,” હીડને જવાબ દીધો અને વાત વધનમાં પડી, અને ભુલીયટે પોતીકી એકદ ગમગીની વચ્ચે પહેલીજવાર હમણાં જાણ્યું હતું કે જે છેકરાને તેણી પોતીકાં ખાળકના અતી મીઠાં વહાલથી ચાહતી હતી તે એક મવાલીનું ફરજદ હતું, છતાંખી તેને તેણીને સવખતની ચેતવણી આપી હતી, ને તેથીજ તેણી તેને વીશે જરાખી ખુરૂં મનમાં લાવી શકતી હતી નહિ.

એક જગાએ આવી તકરારનો ફડચો થતો હતો એટલામાં ગોલ્ડસ્ટેન સાહેબે પોતીકા દોસ્તદારને પોતીકે માટે વીહસકી સોડાને વેટરને હુકમ કીધો, જ્યારે ભુલીયટે તે લેવા ના પાડી. અને પરોણાઓને રીઝવવામાંજ ઘુટાઈ ગઈ.

દશ મીનીટ બાદ હોલમાં ઘોંવાટ ને શોર બકોર થઈ રહ્યો. ભુલીયટની નજર ફરીને પોતીકા નવા ધણીની પર પડી, જે દુખને મારે પોતીકો દમ સાંસ તે કીરતારને હવાલે કરવાની તઈયારી કરતો હતો, અને થોડીક ઘડીમાં તો આ હનીમુન ચુનસ્વાની હોશ હરખમાં ઘેલો બનેલો ગોલ્ડસ્ટેન અફસોસ કે પશ્ચરતું પુતલું થઈ જમીન પર પડ્યો.

યા ખુદા, આ લેડી કીસમતનેા શું સમતદાર હશે!

જીંદગીની એ ઘડીની ખુશીમાં અજાણનો આવો અચાનક ચાળકો ગળાંની આસપાસ વીટળાશે એવી સ્વપ્નનેળી કોઈએ વકી નહિ રાખી હતી, અને જે કંઠાળીયતમાં જીંદગી ગુબારવાને ભારે આનાકાની સાથે લેડી લાઈલે બીડું ઝડપ્યું હતું, તેમાંથી તેણીને હાલને કાજ તો કુદરતેજ સુકતી આપી હતી-ગોલ્ડસ્ટેન ખુદા તારા અશો રવાનને હાલને કાજ તો શાંતી બક્ષે !!!

### પ્રકરણ ૧૩ મું.

ખુદા તું નજર પાડ તલેસમાતી ખેલ,  
સીવા નહિ રહ્યું બાકી આંસુની રેલ.

પેટરીક ગ્રેનેવેનું ચોકાહામાનું હોટેલ બેશક અંગ્રેજ ને જાપાનીઝ લેગી હુન્નરમંદીનો મનન કરવા બેગ આપનો હતો, રાહતને મોજશોખ, બન્નેએ એકબીજાને ત્યાં ટોટે વળગ્યાં હતાં, પણ પેટને હોટેલની જીંદગી પસંદ હતી નહિ. તેને મનસે સર્વ ચીઝ હવે ધુળ સમાન હતી. તેને આવતા એક મેલ સુધી ત્યાં થોભવાનો વીચાર કીધો હતો. જે બાદ તે હજુ વધુ ઉંડાણમાં તે સફર કરવાની જાણસા રાખતો હતો, કે જેની કુદરતી સીનરી જોવામાં તેનું મન વેરાય, ને દુન્યાદારીની ખોટી મોજશોખ માયા તેની પર ગલબો નહિ કરી શકે.

કેનેગાવાની ટુંક સફરથી પાંછાં ફરતાં તેણે તેની ખેલકાલી વચ્ચે જોયું હતું કે મેલ ધારવા કરતાં વહેલો આવી પહોંચ્યો હતો અને તેના કાગજો હોટેલમાં તેને માટે ડાકીયાં તાણતાં પટેલાં હતાં.

કેટલાંક કાગજો મારફતે દેસ્ત આસનાવેાની ખેમકુશળ મેળવવા બાદ અચાનક તેની નજર એક પેકેટ પર પડી જે પરનું સરનામું એક જાણીતા હાથથી લખાયેલું હતું. બીજાં કાગજોને તો તેને પોતીકી પોકીટમાંજ હાલ તુરતતો જગ્યા આપી, પણ આ અગત્યનું પેકેટ તે પોતીકા હાથમાં લઈ ત્યાંથી પોતીકા રૂમ તરફ કદમો લાંબાવી ગયો. ધુજતા હાથો સાથે ચોરડામાં આવી લાગતાં તેને કાગજની મોહર તોડી અને તપાસ કીધી તો તેમાં એક જાણીતા હાથથી લખાયેલું કાગજને લેડી લાઈલ પર મોકલેલી તેની પોતીકી સખી હતી.

જેવો તે આ કાગજ વાંચતો ગયો કે જે કાગજ લેડી લાઈલે પેટ પર પોતીકા એબસહમ સાથના લગનની એક સત આગમચ લખ્યું હતું, તેવોજ તેનો જીવ ધાસ્તીના અંગારમાં ધગધગવા લાગો. તેની હવે ખાતરી થઈ કે જે ચોરતે તેને જાન કરતાંબી જ્યાદા ગણી હતી તેનીજ સામે તેને પોતીકી નાદાની દેખાડી મદદના દરવાજા બંધ કીધા હતા. અને હવે જુલ સુધારવાને બહુજ અસુરં થયું હતું. બેશક તેને કાગજની બન્ને લીટીઓ વચ્ચે પ્રગટી નોકળતો ખાલેસ

દીલનો તેના માટેનો અણુદ ખ્યાર નીહાળ્યો હતો, અને સારે ગમગીની વચ્ચે તેને તે પર ડચકાં ખાધાં હતાં. “ચોહ ખુદા, શુકર તારા કે હજુ તેણીને મારે વચ્ચે આખેરી સલામ મંજુર નથી. હજુની તેણીને ઝેનેવે માટે ખ્યાર છે, ચાહ છે.” અને આ વીચારથી તેનું મન સુતુ સાવજ બની ગયું.

“મારી મીઠી માહબુબ, ચોહ ખુદા મને તુને બચાવવાની ટક આપે. ખુદા કરેને હું તુજને બચાવી શકું.” તેને મનસે વમાસ્થું, અને તેજ ઘડીએ તેને ધારી લીધું કે અગર જો તેણીને પોતીકી જેહદ નામરજી છતાં પોતાને અણુગમતા ધણી સાથે શાદીના ગાંડખી એક કરવામાં આવે, તો આપઘાત થા તેથીજી જાલેમ દર્દ જેમાં તેણી જીવલાવવા ધારે તે તેણીને માટે માફ હતું.

જે ત્રણ ઘડીના બજાયા બાદ તેને તે કાગજને અતે પોતીકા ખીસામાં સદાનું રાહત લેવા દર્દ ખીજા કાગજે પર વાજખી ધ્યાન પુગાડવાની અગત્યતા જોઈ. બેશક આ ખીજું કાગજ લેડી મેરી બ્લાથીવાઈટ તરફતું હતું, અને તેમાં તેને કુદરતી રીતે ઉતસાહ દેખાડી હતી, સખખ કે ઝેનેવે મેરી તરફથી જુલીયટની કંઈક વધુ ખખર હાથ કરવાના તુરજો મન સાથે ખાંધી બેઠો હતો.

“મારા વહાલા પેટ” તેને વાંચવાતું શરૂ કીધું, “કદાચને તું શરૂઆતમાં ખ્યાલ નહિ કરી શકશે કે આ કાગજમાં મેરી શું લખવા માંગે છે! સઉથી પહેલી ચોક્કાંવનારી ખખર તુને આપતાં વહાલા પેટ મને દીલગીરી ઉપજે છે કે મી. ગોલ્ડસ્ટેન અજલનાં હુકમને તાબે થયો છે. કેટલાકોતું એવું ધારવું છે કે તેને ઝેર આપવામાં આવ્યું છે, અને તેમ ધારવાના ઘણાંક કારણો છે.

“જુલીયટ, હીડન, સારા ખીઝાંટ ને હું મળી ચારની ચોક્કડી કંઈક મેળાવડો રચવાની બાબદમાં તોલતખા કરતાં હતાં, એવામાં કંઈક નહિ વીસતારી શકાય એવા કારણને લીધે મીસીસ ગોલ્ડસ્ટેન જેણીને આપણે હવે એજ લપકા ભર્યા નામથી ઓળખશું, તેણી હમારી સાથે છોડી જઈ પોતીકા ધણીની પાસે જઈઉલી. તેણીએ હમારી રજાખી નહિ લીધી, પણ ઉતાવળે કંઈક કામતું બહાણું કાઢી પોતીકા ચોરડા તરફ કદમો ઉઘામી ગઈ. બેશક હું કાંઈ આ કાગજ લખતી વખતે તેણીની હીલચાલ પર કશાખી ખાનગી કે જાહેર ટીકા કરતી નથી, પણ હું તો જે ખીના બનીછ તે એમની એમ તમો સમક્ષ રજુ કરવાની મારી ફર્જ સમજુંછ. હું ને સાહરા માંહોમાંહે ટીકા કરવા લાગા, જ્યારે મી. ગોલ્ડસ્ટેન એક જરમન જયુંની સાથે ખાનગી મસલહતમા ઘુટાઈ ગયો, જે વખતે જુલીયટ તેઓની બાજુમાં એક શબ્દ એમચર્ચા વગર ત્યાં પુતળાંની માફક સ્થંભ ઉભી રહી હતી.”

“તેજ ઘડીએ એક ગુચ્છાહાર બાલોવાલો અધોર વચનો વેટર ત્યાં આવી ચઢ્યો, જેને જો વીશકી સોડા લાવવાને મી. ગોલ્ડસ્ટેને હુકમ કર્યો, અને ત્યારબાદ જુલીયટના કાન પર પડી તે કાંઈક બોલ્યો, જે વીધે હું ખરોખર માફ મત આપી શકું નહિ. કોઈખી રવેસે તે વેટર જુલીયટ માટે કાંઈખી લાગ્યો નહિ, જ્યારે ગોલ્ડસ્ટેનને રેમડ સાફ તે વીશકી સોડાની બ્લાસો એક ત્રેમાં મુકી લાગ્યો. અને

પાંચ મીનીટના અરસામાં તો પરણ્યાઓની ભારે અચરતી વચ્ચે ગોલ્ડસ્ટેનને મુખેલો બહિર કરવામાં આવ્યો. બેશક મામલો આવી રીતે ત્યારે ઝોકા ખાતો હતો, અને માઈ જે મત પુછો તો હુ તો કહીશ કે મને કાંઈ આ બાબતમાં સાડા લાગતું નથી.”

“તેજ ઘડીએ કેટલાંક લોકો આગળી પાછળી કાઢવા બેઠાં, કે બુલીયટના આગળા ઘણી સર રોબર્ટને આવીજ રીતે કોઈએ બનથી બેબાન કીધો હતો અને તેને તેવી હાલતમાં જોવાને તેણીજ પહેલી નસીબવંત નીવડી હતી.”

“મને લાગેછ તેમ આગળ તેણીનો એક શીક્ષક દીલદાર હતો, જેને તેણીએ પરણવા સાડા ના પાડી હતી સબબ કે તે ગરીબ હતો. કેમ ખડું કેની! જે કે લોકોમાં જગજાણીતી બીના છે કે ગોલ્ડસ્ટેનનેથી તેણી અસંજીવથી ધીક્કારતી હતી, અને ફકટ તેના પૈસા કાઝજ તેણીએ તેને પરણવાને ખુશી દેખાડી હતી જે પાપી પઈસા તેણી હાલમાં વગર શકે તેની હકદાર ધણીયાણી તરીકે જીતી જવા નસીબવંત નીવડી છે.”

“લોકો તરેહવાર અટકળો કરી રહ્યાં છે કે કદાચને તેજ શીક્ષક દીલદાર ફરીને પોતીકી મોહળત સામેત કરશે, અને તેણીને પઈસાવાળી જોઈ કદાચને પરણવાની માંગણીબી કરશે, જોકે પોલીસ આ બાબતમાં વચ્ચે પડી બારીક બુસતેજેચલાવવાનું માથે લેતી નથી, છતાંબી લોકો આ ભયંકર બાબતને બુલીયટ ગોલ્ડસ્ટેનને તેણીના શીક્ષક દીલદાર વચ્ચેની કંઈક આગલી ગોઠવણનું પરીણામ માને છે. અલગતાં હું માઈ મત તો આપી શકતીજ નથી પણ આએ કંઈક બચ્ચાં સહી લાગે છે નહિ વાડું!”

“એશમોર કહે છે કે પોલીસ તેણીની શક પરથી ઝડતી લેનાર છે, પણ તેમ બનવું માહલ છે. પણ કોઈબી રવેસે મારો ભાઈ મને બુલીયટની સાથે સંબંધ રાખેલો જોવા બીલકુલ આહતો નથી, અને એશમોરબી હવે તેણીને સદાની મનથી વીસારી મુકશે. હીડન સીવાય દરેક જણા તેણીથી બીહતાં ફરે છે, અને હીડન વટીક એમ ગવાહી આપે છે કે તેણીની હાલત બહુજ બારીક થઈ પડશે.”

“જેક ખુશી તંદરોસ્તીમાં છે, ને તુને ઘણી ઘણી સલામ કહેવાડીછ.”

લાં દુવાગીર તારી સદાની,  
પોલી પ્લાથી વાઈટ.”

તેને પોલીનુ ઉપહું કાગજ ચીપી ચીપીને વાંચ્યું, પણ તેનો સાર તે સમજી શક્યો નહિ. તેના મનમાં એ વીશે અનેક તુરંગો ઉભા થયા કે કાંચ નહિ લેડી મેરી પ્લાથી વાઈટ બુલીયટને નાહકની બદનામ કરતી હોય? અને એજ વીચારનો તીર હવે તેના દીલમાં છીદા પાડવા લાગો. તેને તુરતજ બુલીયટના છેલ્લાં કાગજનો ખ્યાલ કીધો ને પછી બીજીજ પળે મનપર મજબુત કાળુ રાખી તેને છેવટનો અલીપ્રાય બહિર કીધો કે તેને ફરીને ઈશ્વાંડ જવું, ને જે ઓરતે તેને માટે જીગરમાં



આસ બાંધી છે તેણીને બચાવવી. ગર તે કફન વીના ફરતી હોય તો પોતેથી તેની હાલતમાં અરધો હીરસો લેવો, ગર તે મોતની સજ્જને લાયક હોય તો તેના અરધો બોજથી પોતાને સર ખેંચી લેવો, પણ અફસોસ પ્રીય વાંચક ચોરસ, કોરસ, ને સોરસ એ ત્રણની ત્રગદી સામે કીધું બળવાન હૃદયાર છે જે મોમ સમ પીગળી પાણી નહિ થાય ! પોલીના લલા ધનેતરતુંબી મન ફેરવી નાખનારા કાગળે અંતે તેનેથી બળમાં લપેટયો હતો. હવે તેના જીવનપર અદેખાઇનો વરસાદ વરસી તેને બળ કરતાંબી વધુ વહાલથી સંભાળતી ખુબસુરત બળાનો પ્રેમ ઘોઇ નાખતો હતો. અંતે તે ખુબસુરત મકકાર મેરીનો શીકાર થયો હતો, જેને તેનું મગજ ફેરવ્યું હતું. તે હવે જીવીયતને અવીશવાસી, ધીકકારની હૃદયીબી બહાર અને વધુમાં તો એકેએક જીવમગાર ખુની તરીકે ગણવા લાગો.

જ્યારે બીજા હાથપર જીવીયત જેણીએ તેનાપર કાગજ મોકલ્યું હતું, તેણી તે વખતે એમ વીચારતી હતી કે તેણીનું કાગજ તેનાપર ફરીને મોહબતનું કીરણ સજીવન કરે, અને તે ફરીને તેણીને પોતીકી ગોડમાં છુપાવા હાજર થાય, અને સંકટોની અનેક વાદળીઓ વચ્ચેથી પોતીકી ખાતરી કરી શકે કે તેણી તેની મોહબતને લાયક હતી.

ગોલ્ડસ્ટેનના મરણ વખતે ભરવામાં આવેલી જુરીએબી ખુનથી નીપજેલાં મરણનો અભીપ્રાય દરશાવ્યો હતો, અને દાકતરી સલાહે પુરવાર કીધું હતું કે તેને ઝેર આપવામાં આવ્યું હતું, કે જે ઝેર આપવાનો કલંક તે અધોર વયના વેટરને કપાળે ચોંટ્યો હતો.

પોલીસના મત મુજબ ખુની એવો આદમી હોવો જોઇએ જે હોટેલના કારોબારથી બીલકુલ બાણીતો હોય, અને તેથી કુદરતી રીતે પેલી આગલી મવલાઓની ટોળકીએ મચાવેલા ટરખાટની યાદ સઉને હાઈડે ચઢી આવતી હતી. ખુનનું કારણ હજુ સુધી નક્કી કરી શકાયું નહિ. પણ પોલીસે ખુનીનો પત્તો કોઈબી રવેશે મેળવવાને બીડું ઝડપ્યું હતું. જીવીયતે પણ પોતીકા ધણીના ખુનીનો પત્તો મેળવવા જરૂને જોરનો સાથે ભોગ આપ્યો હતો, સખખ તેણીને બીલકુલ ખાતરી હતી કે સર રોબર્ટ લાઈલને એમરાહમ ગોલ્ડસ્ટેનનો ખુની ને પોતીકાં અતી વાહલા બચ્ચાનો ઉઠાવગીર તે કોઈજ નહિ પણ મોરીસ હારકોટજ હોવો જોઇએ. તેણી અલબત્તાં તેને બેહદ ધીકકારથી જોઇ રહી હતી, સખખ તેણીની દામનને કચડનાર તેજ કરસેવેજ હતો, અને જ્યારે તેણીને મોહબતને સુખ બન્ને ક્રીસમતે મના કીધાં હતાં ત્યારે કીનાની ખ્યાલીથી ખ્યાસ ખુબવા સીવાય દુનિયામાં તેણીને માટે બીજું અર્મત કંઈજ હતું નહિ.

ગોલ્ડસ્ટેનના મરણ બાદ તેણીની તેના તરફની અતી કડવી લાગણી છતાં બી તેણીએ શોક ધારણ કીધો હતો, અને તેજ સખખ તેણીએ લેડી મેરી બ્લાથી વાઈટ, મીસીસ બીઝાંટને બીજી તેણીની જીવેબનની સહીઓને તેણીની સામે છુપી બાજી રચતાં જોઇ હતી નહિ.

તેણીની વારંવારની મુલાકાતને માન સાથે ઠબુલ રાખનાર હવે હીડન સીવાય બીજું કોઈથી હતું નહિ. જેને તેણી હીડન કરતાંબી વધુ ધીક્કારથી જોતી હતી, તે એક એવો ખવીસ હતો, જે એકવાર તેણીના મોહખતી કીલ્લાનો પહેરેગીર હતો, શયતાનની સીલા સકળ હતી જેને લેડી લાઈલના આગળાં લગનને કહુવા ને ફીટકારથી વધાવી લીધાં હતાં, બેહુયા ધનશાન હતો જેને તેણીની મુસીબતો પર પોતીકા જલ્લેમ હાથ મુક્યો હતો, દુઃકમાં તેણીનું સર્વ સુખ કચડી નાખવાને તે ભીતરનો કાળો નાગ અનેક સીલીંગથી જમીન મુધીની અફડાજીક કરી રહ્યો હતો.

પણ કુદરતને એક ભોલી નીરદોશ અબળા પર રૂઢવાને શી કારણ મળ્યું હોશે! શું મોતને કસબે તેણીનો ધણી આરબુ આહતો હતો તેનું કારણ તેણી પોતે હતી! ફકટ એટલું તો કહેવાઈ શકાય કે તેણીએ તેને જીવતાં જીવત ધીક્કાર્યો હતો, પણ મુવા બાદબી આ જીવતી છતાં મુવેલી તેની પરજોતરે તેને ધીક્કાર્યો હતો કે! કરમ ચીતારનાર કરણીને જાણે, જુદાઈનો ડંખળી જુદાઈજ જાણે! ભલાઈ ભલાંની ભલોજ જાણે; ખુદા ખુદાની ખુદાઈજ જાણે.

## પ્રકરણ ૧૪ મું.

રમેછ નવો રંગ, જુઓ જુનો ભાઈ.

કરો ખાતરી જાણી, છે ભાઈ કે કસાઈ.

આજે કાંઈક મેડમ વેલેનટીનના ઘર આગળ આખું પેરીસ ખાલી થઈ ગયેલું જણાતું હતું, અને એકઠાં થયેલાં મેજરાંમાં એક કરોડપતી ઉમરાવ પ્રીન્સ એડરીએન આરટોવ ને તેની દીકરી મીલાની આમઠના પુકારે થઈ રહ્યા હતા. મેડમ વેલેનટીનને પ્રીન્સ આરટોવ સાથે કેમ ઝોળખ પડી હતી તે વીધે આપણે કશુંબી જોલીશું નહિ, પણ જ્યારે તેણી આખાં પેરીસને ઝોળખવાનો દાવો કરતી હતી તો પછી પ્રીન્સ આરટોવ વીશે સવાલ કેવો!

આ મેડમ બેશક પ્રીન્સ આરટોવને તેની દીકરી મીલાની જાળજા વખાણ આસપાસનાઓ પાસે કરતી હતી, જે સમજી આરટોવને ખુશહાલી ઉપજતી હતી. જેથી બનાવ એમ બન્યો કે નાની મીલાને સઉ કોઈ તનોમનથી આહવા લાગ્યું. કેટલાકે તેણીને પોતીકા પાના પાસાની રમતનો ખુરદો એકઠો કરવા દેતાં હતાં. કેટલાકે તેણીને નામેજ સોરતી સરતમાં હોમાવતાં હતાં, સગબ તેણીને તેઓની નજરમાં બહુજ નસીબવંત લેખવામાં આવી હતી.

બાજી બહુજ રસપર ચઢી હતી જ્યારે પ્રીન્સ આરટોવની પાનામાં જીત થઈ હતી. જો કે તે જીત ને હારને સાધારણ જાળજ લેખતો હતો છતાંબી લોકોમાં

એવી માન્યતા હતી કે પૈસાવાળાનું નસીબખી પૈસાવાળું જ હોય, ને તેમાં અરટોવ જીતેખી તો તેઓને મનસે નવાઈજેવું હતું નહિ.

એક રાતે ક્રીસમતે ઝારતોવને ફટકો મારવાનો કસદ કીધેલો હોવાથી તે બાજીમાં સખત હાર પામવા લાગો. લખ્ખો ફૂપીઆની પુછ તેને પાનાના સાધારણ દાવમાં બરબાદ કીધી, અને પછી નાસીપાસ થઈ ત્યાંથી પોતીકી દીકરી મીલાને લઈ ગુસ્સાના આવેશમાં ચાલવા માંડ્યું. તે નીરદોશ બાળકે તેના પીતાની નજરમાં ગુસ્સાનો ધુવો પ્રગટી નીકળેલો જોયો અને જો કે તેની કાંડી પર કેટલીક નહિ વીસતારી શકાય એમ કાળ નીશાનીઓ મોઝુદ હતી છતાંખી તે બાળકે સહેજખી આ પથ્થરના તનના ખવીસ આગળ ફરીઆદની ઝગાં હીલવવાનું વાજખી વીચાર્યું નહિ, અને ત્યારબાદ બન્ને બાપ બેટી એક ગાડીમાં વેલેનટીનના ઘર આગળથી હંકારી ગયાં. બેશક આ વખતે બાપના કઠોર ખવાસથી ધુંધવાતું આ નાના નીરદોશ બાળકને દયામણી હાલતમાં ગાડીમાં એક ખુણે બેઠેલું બેઈ કોણના જીગરમાં તેને માટે વહાલ નહિ આવશે!

તેઓ ત્યાંથી એક હોટેલ તરફ હંકારી ગયાં. હોટેલ ભણી આવી લાગતાં બાપ દીકરી ગાડીમાંથી ઉતર્યાં ને એક વધુ પણ બોલ બોલ્યા વગર લીફ્ટ ભણી કદમો ઉઘામી ગયાં, જે લીફ્ટે આ બાપ બેટીની કદખીત બેટીને બીબા માળના એક ફાંકડા ચોરડા ભણી જવાની સગવડ કરી આપી, જે ચોરડાનો દરવાજો ખોલી બન્ને ત્યાં હાલને કાજ તો ગોઠવાયાં અને પછીથી દરવાજાને અંદરથી બંધ કીધો, અને ત્યારબાદ તે નીરદોશ બાળકપર ફરીને ડોળા કકડાવતાં તે કસાઈએ પોતીકી ઝબાનની બેઈ છુરી ચલાવા માંડી.

“બેટા તને આ એક પાઠ બહુજ અરજો શીખવાનો મળ્યો છે.” તે બેહુયા ધનશાન જેને આપણે દેવીડ મોરડીમરના નામે જોળખી ચુક્યાં છીએ તેને કહ્યું, “એક વખતે તેં મોરેનીયન સાહસમાં મને ફટકો મારવાને બીડું ઝડપ્યું પણ શુકર કુદરતના કે તને એવી સખત સજા થઈછ જે ફરીથી તું આવું પગલું ભરશે નહિ.” અને બીજીઝ ઘડીએ તે બટી બુબવી ચોરડાને બંધ કરી ત્યાંથી પોતાના કદમો ઉઘામી ગયો ને પેલાં નીરદોશ બચ્ચાંને અંધારામાં પોતીકાં ક્રીસમતને રડતું છોડી ગયો, તે બાળકે વારે ઘડીએ સરજતની સાંકળ તોડવાને ચુકિતઓ રચી હતી, કે જે સરજતે તેને આવા કરપીણ કાવત્રાંબાજના હાથ પર સીકડયો હતો, અને વધુમાં તો એ કે એ બાળકે મોરડીમરની સામેની પારડીને ચોક્કસ કાંડની ઇશારત કરી તેને લખ્ખોની હારમાં સદાનો દુબારયો હતો.

પણ કલોડ હાલમાં આ અંધારા ચોરડામાં ડચકાં ખાતો હતો. આંસુઓ તેના જખખી જીગરને લવીશની રાહત આપતાં હતાં પણ અફસોસ કે તેઓનો બંડારખી હવે સુકાવા લાગો હતો. અચાનક તેને એવો ખ્યાલ ગયો કે એક ઘાટકીના પંજામાંથી બચવાને શું કાંઈ ટોર નહિ શોધી શકાય! કે જે ટોર ઘાટકીના છાયા હેઠળ ચોરી ફાંસી લુચ્ચાઈમાં જીવંતી ગુર્જરી પાછળથી તેનો બદ અંજામ મેળવવા

બદલ નીતીમાન ને નેક જીંદગીનું શીક્ષણ શીખાડી. સખરની ટુકડો રોટલી પર ચચન મુખ આપી શકે!!

પણ એક પાપીના પંજમાંથી છટકવું તેના બાબમાં બેશક માહલ હતું. મોરટીમરે તેને છેવટની ચેતવણી આપી હતી કે અગર જો તે ભરીશમાં આવું પગલું કદાચને ભરશે તો તેની શોધખોળ કરી ફરીને તેને પાંજરે પુરવામાં આવશે, ને એવી સખત સજા તેની પર અજમાવામાં આવશે કે જેથી તે જીંદગીના છેડા તલક પોતીકા તકદીરને રહતો બેશકે! બેશક આખે એક સખત ધમકી હતી. કથોર તનનો આબુક હતો, જે તેની જીંદગીને જીવતાં જીવત રીખાવી શકે, સીતમની અગ્નીમાં બાળી શકે, ધીકકાર ને કીનાની કોલહુમાં પીસી શકે. પણ ત્યારે ઉપાય શું?—બેશક તે જીંદગી કરતાં મોત માટે બહુજ પસંદગી દેખાડતો હતો. અજલના ફરેશતાની તે મદદ શોધતો હતો, અને હવે તેને છેવટને માટે એજ કસદ કીધો હતો કે કોઈની રવેશે એક સીતમગરને હાથથી રીહાઈ મેળવવી.

લંડનને છેલ્લી સલામ કીધા બાદ ફ્લોડે, તે ખુબસુરત ચોરત જેની પર તેનો પ્રેમ હતો તેનો મનોહર મુખડો એક ન્યુસપેપર વાટે જોવા સીવાય બીજું કશું બી યાદ રાખ્યું હતું નહિ, પણ તેને તે બાબદને એક ઠાળી સ્વપ્નનો તરીકે ગણી હતી, અને બીજી સવારે જ્યારે તે પોતીકા બીજાના પરથી બીહાર થયો ત્યારે તેને એક બહેરી ફ્રેંચ બાઇને પોતીકી પાસ બેઠેલી જોઈ, જેણીએ તેને જણાવ્યું હતું કે મસીએ બહાર સીધાર્યા હતા ને થોડીકવારમાં પાછા ફરનાર હતા.

આ મવાલી માસતર સાહેબની ગેરહાજરીમાં આ નાનકડા જવાનની તબીયતમાં ધારવા કરતાં વધુ મુધારો થએલો દીસ્તો હતો. તેની આગળી જુવાનીનું જોર તેની રંગેરંગમાં ફરીને પ્રગટી નીકળ્યું હતું. તંદરોસ્તીની ગુલાબી જાગીએ તેના શરીરને સીંચાયું હતું, કે જે વખતે તેને આ હસદખોર હરામીના છટકામાંથી છટકવાના મનમાં તુરંજો બાંધ્યા હતા, પણ એટલામાં ફરીને મોરટીમરની સવારી આવી પુગી ને થોડો વખત ખ્યાલને પડતો મેળવવામાં આવ્યો. એક પખવાડયું બાદ, તેને કલોડની સાથે પેરીસમાં ધામો નાખ્યો, ને મેડમ વેલેનટીન સાથે છુપી મસલહત કરી પ્રીન્સ ઝારટોવ તરીકે પેરીસમાં ઓગળાવા લાગો, અને આવી રીતે રાતને દીસ આ નીરદોશ કમનસીબ ટુકતા પર મજબુત બપતો રાખવામાં આવ્યો.

આ નીરદોશ બાબકને ખુદાની હસ્તીનો ખ્યાલ નહિ આપવામાં મોરટીમરે પોતીકું બહેસ્ત જોયું હશે. તે ખુદાના પાક નામને કમનસીબી સીવાય ઓગળી શકતો હતો નહિ, છતાંબી તેના જીગરમાં એક છુપી શકિતનું તેજ પ્રગટી નીકળ્યું હતું જે તેને અશોઈની રોશની દેખાડતું હતું. ટુંકમાં હાલને કાજ તો તે ગરીબ બીચારો બેટો અજલ સીવાય કોઈનીબી દોસ્તીનો ખાએશમંદ નહિ હતો, છતાંબી એમ કોણ કહી શકે કે આ નીરદોશ ખુદાના નામથી અંજાણ લોલો લાગો ખુદાની ખાસે પોતીકી છુપી શકિત માટે દાદ નહિ ચાહી શકે! ગર ખુદા તેને બહેર મદદ નહિ આપી શકે તો તેનું કીસમત ખુલ્લું કરી શકે, જે કીસમત ખુલ્લેલી ટોંચે

પુગી તેના જીગરમાં એક લાગણી નહિ દાખલ કરી શકે, તો પોતીકો આવાજ તો જરૂર કાઢી શકે કે જે અવાજ પર તેની જીંઠગીનો પુલ હાલમાં ઝેળા ખાતો હતો.

અને આ વખતે તેને એમ લાગ્યું કે કોઈ બે દયાવંત હસ્તો તેને તેઓની ગોડમાં છુપાવી લીધો. પણ મધુર અવાજ તેને કાને પાડતા હતા:—

“તારી મુશીબતમાં અગર જે તુને માતાની જરૂર પડે તો મને યાદ કરજે.”

“મા, વહાલી મા!” તે મન સાથે તુરતજ બેવળવાર વમાસવા લાગો. અને પછી દીલગીરીના ડચકાં સાથે તે શાંત બન્યો. બેશક નીંદ્રા તેને કદાચ રાહત આપી શકે એમ હતું. ખીજ સવારે તેને ફરીને મુશીબતની સેજ છોડી હતી, અને મોરટીમરે તેને અંગૂળ માટે કસરત કરવાને હુકમ કીધો હતો. જો કે બહારથી તે દયાવંત જીગર તેને માટે પહેરી ફરતો હતો પણ મખમલી નરમાશ નીચેથી લોખંડતું છટકું હતું, અને તેથીજ કલોડની ધાસ્તી દીનપ્રતીદીન વધતી જતી હતી.

એકાદ દીવસે મોરટીમરે મેડમ વેલનટીનને ખાણું આપ્યું હતું, જે વખતે તે કલોડની ખીમારીને લીધે તેને ત્યાંજ રહેવા દઈ ગયો હતો, અને આ ટક કલોડને તેના પંખમાથી છટકવાની ઠીક હાથ આવી હતી.

લેડી લાઈલને મોરેનીયન સાહસથી વાકેફ કરવા પછીથી તેને કલીખી એકલો રાખવામાં આવતો હતો નહિ. અને આ વખતેથી મોરટીમરે તેની ખીમારી ને નમજાઈનો ખ્યાલ કરીનેજ તેને એકલો ઘરમાં રહેવા લીધો હતો. મોરટીમરના જવા બાદ થોડો વખત તો તે ખીજાનામાં શાંત પડી રહ્યો, પણ એવામાં તેના ચહેરા પર એક એવું તેજ રોશન થયું જેને ખાતરી કરી આપી કે સીતમનો પંજે હવે વધુવાર તેના પર ગલબો કરનાર નહિ હતો. તુરતજ તેને પોતીકો મખમલી પ્રીન્સ ઝારટોવની દીકરી તરીકેનો જલો દીલ પરથી દુર કીધો, ને પોતીકો અસલી દરેશ ત્રંકમાથી કાઢી તે નીશાળ્યાના અવતારમાં સજ થઈ ત્યાંથી પોબારા ગણી ગયો. આ વખતે તેની પર કીસમત કુરખાન હતું, અને તેને સીતમને બંદીખાનેથી બેડી તોડવામાંથી એજ એકવારના કમનસીબ કીસમતે ચારી આપી હતી. ગર જો તે પ્રીન્સેસ ઝારટોવના દરેશમાં હોટેલમાંથી બહાર જવાનો ઇરાદો રાખતે તો કદાચને તેને પકડાઈ આવવાના ઘણા સંભવો હતા, પણ નીશાળ્યા તરીકે તેને હોટેલમાં કોઈએ જોયો નહિ હતો ને બધાં તેને પ્રીન્સની દીકરી તરીકે માનતાં હતાં, એટલે છાકરાના વેશમાં તેને હોટેલનો કોઈ વેટર સમજી લઈ ત્યાંના લોકોએ તેની પર ઝાંખીને જોવાની પરવા વટીક કીધી નહિ.

તેને મેડમ વેલેનટીનના ઘરની સામેની બાલ્કોનીએ પોતીકો કદમો ઉઘામ્યા, છતાંખી તેની નજર તેની પાસેથી પસાર થતી દરેક ગાડીપર ચકરાવો લેવામાં ઠાપ નહિ ખાતી હતી.

જેવો તે એક લંબાણુ ઝાડોની ઘટાથી રળીયામણો રસ્તો પસાર કરી “પ્લેસ ડીલા કોનકોર્ડ” નામના રસ્તા પર પોતીકી સબકતી નાળ મુકતો હતો, એટલામાં તેને ખાલી ઘણારો ગયો કે જે થોડાની ફાંકડી ગાડીમાં

દેવીડ મોરટીમર મેડમ વેલેનટીન સાથે આવતો હતો. તે ત્યાંથી નાનકડી બળી ઘુચીમાં છુપાઈ જવાની તદ્દબીર રચતો હતો એવામાં એક બે ઘોડાના ગાડીનો તેને ધક્કો લાગ્યો, ને ધક્કા સમેતજ તે અફ્રુગાઈને પથ્થરપર લોકના ટોળાં વચ્ચે પડ્યો. બેશક તેનું મગજ સખત થબકાયું હતું અને તેના દીલપરથી ચાક ફરી ગએલું હોવાથી તેની હાલત ત્યાં નહિ વીસતારી શકાય તેવી હતી. તુરતજ ગાડીમાં બેઠેલાં મુરંબી મહેરબાનોએ તેને ઉંચકી લીધો ને તેની સારવાર કરવા મંડી ગયાં.

કહોડને આવી રીતે પ્રીકો ને શાંત પડેલો બેઠ ગાડીમાં બેઠેલા તે મુરંબી મહેરબાન બાપની સુનેરી બાલવાળી ખુબસુરત બેટીએ આંખોમાં આંસુ સહીત પોતીકા પીતાને કહોડને માટે દાકટરની મદદ મંગાવવાની અરજ કીધી.

“પપા, બેઓની અ બીચારો મરી ગએલો દીસેછ.” અને ત્યારબાદ લોકોના ટોળાં તરફ ફરીને તેણીએ કાકલુદી ભરી અરજ કરતાં કહયું, “કોઈ દાકતરને બોલાવી લાવવાની તરતી લેશો, એક નારદોશ જીવને બચાવાનું પુન લેશો!”

“દીકરી એલા તું ગભરા ના, આપરે એ છોકરાને આપરે ઘરેજ લઈ જઈશું.”

તેણીના પીતાએ તેણીને શાંત કરતાં કહયું, “બેટસ કહેછ જે ધારતી જેવું કશું નથી, આપરે ઘરે જઈને દાકતરને બોલાવી એની સારવાર કરાવીશું ને પછીથી એના માબાપની કેડબખર કાઢી તેને સ્વાધીન કરીશું. બેટસ જરા એને સંભાળીને આપરી ગાડીમાં મુકતો!” અને બેટસ કોચમેને પોતીકા શેઠનું ફરમાન માંથે ચઢાવવામાં પોતીકી ફરજ બેઠી. તુરતજ એલાએ તે નીરદોશ કમનસીબ બેટાનું જખમી થએલું સર પોતીકા બોળામાં મુકયું ને તેની પાસેજ પોતીકી બેઠક લીધી, અને જ્યારે તેણી ગાડીમાં બેઠી બેઠી તેને બેવા લાગી ત્યારે તેણીની ચશ્મોમાંથી હેતના અનેક મોતીઓ ખરી પડતાં હતાં.

“પપા, તમે શું ધારોછ એ બીચારાને કેવું દુખ થતું હોશે!” ગાડીને હોટેલ તરફ વાંક લેતાં બેઠ એલાએ બાપને સવાલ કીધો.

“દીકરી મારી શાંત થા. એ બીચારો બેહોશ હાલતમાં પડ્યો છે એટલે એને એની હાલતનું કયાંથી ભાન હોય!”

“પણ પપા આપરે કેમ કહી શક્યે કે એ જીવે છે!”

“દીકરા આપરા બેટસપર મને ભરોસો છે. એ ખાતરી આપેછ કે છોકરો જીવતોજ છે, એ કે એને ઇબ્બ બહુજ ગંભીર પ્રકારની થઈછ.”

બુઢાનો બેટસપર બેહુદ વીશવાસ હતો ને તેથી તે હમેશાં આવી બાબતમાં તેનુંજ મત લેતો હતો, સગબ કે તે આ વખતે કોચ બાકસપર ગોઠવાયો હતો, અને વળી તેથી એક ફેંચ કોચમેનનો બેડીદાર તરીકે ગોઠવાયો હતો.

“સીસ લયુકાસ એ છોકરાની સારી મેનીજ માવજત કરશે પપા. તેણી

નસીંગમાં બહુજ કેળવાયેલી છે ને મારા મત મુજબ તો ખેટસ કરતાં એ કામમાં તેણી સરસાઈ સહેલાઈથી લોગવી શકે.” એના બોલી.

“હુંબી એમ ધારૂંછ” હોટેલમાં પહોંચવાની ઉતસાહમાં કમન્યો જવાબ દેતાં સર વાલટર લાઈલ બોલ્યો.

જો કે ગાડી હુંકારી જવા આગમ્ય કોચમેન ખેટસે દોક્ટરને બોલાવા ગએલા આસામીને સર વાલટરના મકાનનો પત્તો આપ્યો હતો અને તેનાજ પરીણામે, તેઓના ઘરે પહોંચવા સમેતજ દોક્ટરની તેઓને મદદ મળી હતી. દોક્ટર સાહેબ છોકરાને થએલી ઈજાનું લંબાણથી ખ્યાન કીધું હતું, અને તેના સગાં વાહલાંને શોધી કાઢી તે બાળકને તેઓને સોંપી દેવા ફરમાવ્યું હતું. વધુમાં તેને કેસને બહુજ ધાસ્તીકર્યો બોળાવ્યો હતો ને તુરતજ કેઈ ચાલાક નર્સની સારવાર હેઠળ તેને સોંપવા ફરમાવ્યું હતું.

મીસ કેટ લ્યુકાસ જેણીને એલાની બીદમતમાં એક ગવરનેસ તરીકે રાખવામાં આવી હતી તેણી આ વખતે કંઈ કામ સાડુ બહાર ગએલી હતી. પણ તેણીના આવી લાગતાંજ તેણીને સર વાલટરને એલાએ આ અકસમાતથી વાકેફ કીધી હતી.

“જો આપણે એકાદ બે દીવસમાં આ બચ્ચાંના સગાં વાહલાં યા દોસ્ત આસનાવોનો પત્તો નહિ મેળવી શક્યે તો મીસ લ્યુકાસ, આશા છે કે તમો આ નીરાધાર બાળકની સારવારનું કામ માથે લેશો” ખુદા સર વાલટરે મીસ લ્યુકાસ ને નરમાશથી અરજ કરતાં કહ્યું, “હું ખચ્ચ કરવા બીહુતો નથી ને તમારેબી તેની ક્યાસ રાખવી નહિ, ખુદા કરે ને આ બાળક આગળ મીસાલજ સાબું થઈ ફરે હરે એ જોવાને આપણે બધા ખરાં મનથી ખુશી, આપરો ખુદાબી ખુશી.”

“હું માડું બનતું કરીશ મારા મુરબી” લ્યુકાસે સર વાલટરની અર્જનો બહુજ શાંત મને જવાબ આપતાં કહ્યું, “કદાચને એ છોકરાને મેં પહેલેથીજ જોયો હતો તો મારા કામમાં બહુજ સવળતા થતે, સખામ કે હું દોક્ટરને જાતે મળી એનો આખો કેસ લંબાણથી રબ્તુ-કરી શકતે, જો કે સહરાગાત વગર હું એમ તો કહી શકું સાહેબ કે વરી મારા જેવી વીશવાસુ નર્સ તમોને થોડીજ મળશે.”

તેણીએ ચપટું મુક્યું, જે લોલો બીચારો સર વાલટર કમનસીએ સમજી શક્યો નહિ. તે તેણીની ગળાં દરાજીપર અબ્બઈ ગયો હતો, અને બન્ને બાપ દીકરીને તેણીનીપર અપુર્વ વીશવાસ હોવાને લીધે તેઓ બન્ને તુરતજ તેણીને તે છોકરાના ઓરડામાં તેણીના કહેવા મુજબ લઈ ગયાં.

ખુદ કેટ લ્યુકાસના ચહેરાપરથી તો ભલો ધનેતરથી નહિ પારખી શકે કે તેણી તે છોકરાને બોળાવવાનું માન ધરાવતી હતી, યા તો તે રેશમી ટકીયાપર આરામ લેતા નીરદોશ ચહેરા સાથે સમાગમમાં આવી હતી. જો કે તેણીએ

આવું ડોળ ઘાલ્યું હતું છતાંમી તે પીલી ચમકદાર આંખોએ તો તેણીને સહેજમાં પીછાણી લીધી હતી પણ અકસોસ કે તેની ગળાં આ ટકે ઉપડી શકી હતી નહિ.

દાકતર સાહેબે મીસ વ્યુકાસને સઉથી સરસ નર્સ તરીકે ઓળખાવી તેણીને સાતમે આસમાને ચઢાવી હતી. પણ આ કહેવાની ફરેસ્તાઈ ખસલતની સુદૃઢ મજ્જારને પીછાણવાને ગ્રીય વાંચક હવેથી તને પુરી તક હાથ આવનાર હોવાથી હું તેણી પર લંબાણથી બોલવા આહતો નથી. તેણીના દીઠમાં દયા જેવી વસ્તુ હસ્તી ધરાવતી હતી નહિ, તેણીને એટલો સધ્યારો હતો કે કોઈની રવેસે લાઈલ કુટુંબે આ છોકરાને બચાવી લીધો હશે ને તેથીજ તેણી દેવીડ મોરટીમર જેમ દોરવે તેમ દોરવવા ખુશી હતી, અને પોતીકે સાડૂ નર્સની નોકરી શોધી કાઢનાર તેણીના ભલા બચાવનારની ખીદમત બજાવી એહશાનનો બદલો વાળવા તેણી તલપી રહી હતી.

“દાકતર સાહેબ મારે ડરેશ બદલવો જોઈએ કે જેથી આ બચ્ચાંની સારવાર કરવાનું મને બની આવે ! હું લાંબો વખત લઈશ નહિ.”

અને દરેશ કરવાને બહાણે તેણી પોતીકા ઓરડામાં ગઈ, ને તુરતજ પ્રીન્સ ઝારટોવના નામ હેઠલ દેવીડ મોરટીમર પર એક લંબાણ કાગજ ચીતરી કાઢ્યું જેમાં તેણીએ અકસમાતની બાબતને જેમ બને તેમ ટુંકમાં દરશાવી પોતાને સોંપવામાં આવેલું કલોડની સારવારનું કામ વીશે ઇશારો દીધો હતો, અને ત્યાર બાદ તુરતજ હોટેલના નોકરને બોલાવી તેણીએ તેને તે કાગજ પ્રીન્સ ઝારટોવને હાથે હાથ પુગાડવાનો હુકમ કરી તેનો ખીસો રૂપાંબાઈથી મગન કરવા જેવી રીતે ભર્યો હતો.

ફ્રેંચ ખીદમતગારે કમનચીએ આ કાગજને કાંઈક મોહબતી રૂકકો સમજી તેને બરાબર પહોંચાડવાના સોગંદ લીધા હતા, અને આવી રીતે ભવીશમાં તેણીના એક સાચા સલાહકાર તરીકે તેણીએ આ લોલા ફ્રેંચ ખીદમતગારને પોતીકી બાબતમાં જીતી લીધો હતો.

તુરતજ દરેસ કરી તેણી કલોડના ખીછાના પાસે જઈ મોરટીમરના જવાબ માટે આતુર બની બેઠી પણ જવાબ ત્યાંથી આવતાં સહેજ વખત લાગેો હતો, કેમ તો મોરટીમર સાહેબ ઘણું ખર્ચ બપોર ને સાંજ મેડમ વેલેનટીન સાથેજ ગુબરતા હતા.

અંતે તેણીને તરસાવનારો પાખી રૂકકો ડોળા તણાવીનેગી તેણીની ખીદમતમાં હાજર થયો, જે તેણીએ બેહદ આતુરતા વચ્ચે પોતીકા મુરખી તરફથી કાંઈક નવું સમજવાની તલબ સાથે ઉખેડ્યો જે નીચે મુજબ હતો.

“વહાલી કેટ,

મને એમ લાગેછ કે તું ઘણીજ સગતી ધડીમાં નર્સ તરીકે રહેવા પામીછ, તે છોકરો તેની છેલ્લી સખત સખ બાદ મારા આસરામાંથી નાસી ગયોછ એમ



દીસે છે. કોઈની રવેશે બે આગદ ઘણીજ ગંભીર થાય તો એને ત્યાંજ રખાવવાની સંભાળ લેજે. આથી મારી મતલબ સરથે ને વધુમાં મને લાઈલ કુટુંબ સાથે દોસ્તી પડશે, મને હાલમાં એની કશીખી જરૂર નથી. કોઈની રવેશે બાજુ હાથથી નહિ જાય તે પર દરયાદત કરજે, હજુ તો લાવીશ ખેડી આવતું છે. એ કદાચને તુને નહિખી ઓળખી શકે સખબ કે જ્યારે મેં એને ખુલોમાં તારી દેખરેખ હેઠલ સોંપ્યો હતો ત્યારે એ સહેજ સીક હતો. ખાતું કેમ ચાલેછ તેની વારંવાર મને ખબર આપતી રહેજે, ને આ કાગજનો સદાને માટે નાશ કરજે.

દી. એમ.”

તુરતજ તેણીએ તે કાગજને મગઝના ઉંડાણમાં ઉતારી મોરટીમરના હુકમ મુજબ તેને સગડીમાં બાળી નાખ્યો. દેવીડ મોરટીમર પેરીસમાં શું દોહડું દોહવતો હતો તેથી તેણી બીલકુલ બીન માહિતગાર હતી, સખબ તે પોતીકી હીલચાલનો ઈશારો વટીક કોઈને નજર પડવા દેતો હતો નહિ.

મેડમ વેલેનટીન સાથની તેની દોસ્તી બાબે તેને કેટને જરાખી ખબર આપી હતી નહિ. સખબ તે જાણતો હતો કે કેટ તેને ચાહતી હતી ને તેથીજ તે પોતીકી મતલબ મેળવવા અદેખાઈની નવી ચેહ સળગાવા નાખુશ હતો.

કલોડની ન ધારેલી નાસલાગે બાબદને ઓરખી ગંભીર બનાવી હતી, છતાં લાઈલ કુટુંબ સાથે તે સમાગમમા આવ્યો એ તેને માટે થોડીક મગરૂરી લેવા જેવો બનાવ નહિ હતો, પણ આ વખતે પોતીકો કાતીલ કીનો લાઈલ કુટુંબ પર લેવાને દેવીડ મોરટીમરખી કાંઈ કમી પાટયાં ગોઠવતો ન હતો.

નાસીપાસી જેવી ચીજ પોતીકી જીંદગાનીમાંખી તેને જોઈ ન હતી. દરેક કામમાં ફતેહ તેની પડખે રહેતી હતી અને એક પણ વટીકખી તેને એવો ખ્યાલ નહિ ગયો હતો કે કોઈ કોઈ વાર ફાંકડામાં ફાંકડી કળાખી સત્યાનાસીનો સોદો છે.

### પ્રકરણ ૧૫ મું.

બચાવ હરદમ તું દુશમનથી, કડું સીકત હું તારીરે.

બળા મુજની તું તાળી દે, રહેબર લે દાદ મારીરે.

કલોડની જતન મીસ લ્યુકાસ અને દાકતર સાહેબ તરફથી આવેલી નર્સ ના લેગાં બળથી બહુજ સંભાળથી લેવામાં આવતી હતી, અને એજ સારવારના શુભ પરીણામ તરીકે ટુંક મુદતમાં આ નાનકડો જવાન્યો ધાસ્તીની ખાહી ઓળખી ગયો હતો, અને હવે તેને ફરીને તંદરોસ્ત બનાવાના આપતા ઉપાયો શરૂ થઈ ચુક્યા હતા.

જે કે સર વાલટર લાઈલે તેના માખાપને સગાવાહલાંની પરપુચ્છ કરવામાં ધરતી વટીક ધુળવી હતી પણ જ્યારે તેને પોતીકી બેહુદ નાસીપાસી વચ્ચે જોયું કે આ નીરાધાર બાળકનું કોઈની વંશવારસ. ત્યાં હસ્તી ધરાવતું હતું નહિ ત્યારે તેને વધુ આતમી મેળવવાનાં વલખાં મારવાનું મોકુફ રાખ્યું.

પણ હજી તો એક સવાલનો તે ફરચો લાવે તેટલાં તો બીજું હફતેખાન તેની સામે દાદ લેવા આવી ઉભું હતું, ને તે કમનસીબે આ નાધળીયાની સાજ થવા પછીની હાલત હતી. જેમ જેમ તેના દીલમાં તાકાટ આવવા લાગી તેમ તેમ તે પોતીકી મગજ શક્તિમાં મંદ બનતો ગયો, તે બાબદ જેવી કેટે જાણી તેવીજ તુરત તેને દેવીક મોરતીમરને તે વીધે લખી જણાવ્યું, જેને જવાબમાં તેણીને દીલાસો દીધો હતો કે જે માંડું બનતું હતું તે તેનો ફતેહમંદીનો પાયો ઓરખી મજબુત કરતું હતું. મામલો બહુજ ચીંતાતુર બનતો ગયો, સખબ તેનું વાજબી મેવટ કેમ લાવતું તે લાઈલ કુટુંબનું કોઈની વંશવારસ સુચવી શક્યું નહિ.

એટલું તો ખરૂં કે ખુદો સર લાઈલ બહુજ દયાળુ દીલનો આદમી હતો, અને તેથી વધુ તેનું લખતે જીગર એલા ગરીબોની એક સાચી ખેરખાહ હતી. તેણીએ મન સાથે મક્કમ કસદ કીધો હતો કે તે જવાન્યાને પોતીકી નજરથી દુર કરવા દેવો નહિ, ને તે બાબે તેણીએ પોતીકા પીતાનું ધ્યાન ખેંચવાનો ખ્યાલ દોડવો હતો.

તેણી હંમેશાં તે જવાન્યાના બીજાણા પાસે બેસતી હતી, અને તેનો વખત સોહવાવા કંઈક રમુજ એલાર પેલાર ચલાવતી હતી. તેણીએ તે જવાન્યામાં પોતીકો એક અચ્છો સાથી શોધી કાઢ્યો હતો, અને કુદરતના આ બંને ભુલકાંઓ એક બીજા સાથે જનમથીજ દોસ્ત હોય તેમ હેતપ્રીતથી હેઠાતાં લેઠાતાં હતાં.

“અને શું તમારા માતા પીતા કોઈજ નથી,” તેણીએ કંઈક વાત પરથી વાત કાઢતાં એકાદ દીવસે કલોડને ઉપલો સવાલ કીધો, પણ નાસીપાસીને ધુંચવાડાની વાદળી તેના મગજ પરથી પસાર થતી જોઈ, તેણીએ તે બાબદ સદાને માટે પકડતી મેળવવામાં બંનેનું સુખ માની લીધું.

એક દીવસે કલોડે પોતે તેણીની આગળ વાત છેડી.

“મને જણાવવાની મહેરબાની કરશો કે હું અહીં કેમ આવવા પામ્યો?” તેને તેણીને માયાળુ ઢપે પુછ્યું જેના જવાબમાં એલાએ લંગાંબુથી આ અકસમાત બાબેનું ખ્યાન તેની પાસે કીધું.

“ઘણુંજ અજબબ જેવું, મને તો જાણે તમે કંઈક નવી વાતનું મંડાણ કરતાં હોવ એમ લાગેછ. અકસમાત શું ને આગાહી શું! મને તેનો સહેજબી ખ્યાલ નથી.”

“નીરદોશ કમનસીબ,” કહાચને તમો નહિ બાણતા હોય. પપાનું કહેવું છે જે તમો સદા હવે અહીંજ હમારી સાથે રહેજો. મને હંમેશાં એક સાથીની જરૂર

હતી, પણ તમારી જ્યારથી દોસ્તી પડીછ ત્યારથી હું ખુદના શુકર કરૂંછ જે મને મારો સાથી મળ્યોછ, તમારે હવે મારા ભાઈ તરીકેજ લોકોમાં તમોને ઓળખાવું પડશે.”

કલોડ પોતીકો દીલગીરીમાંથી પોતીકું હસવું છુપાવી શક્યો નહિ, છતાંબી તેને શાંત રહેવામાંજ દાહપણ માન્યું.

“ભઈ પણ તમારું નામ શું!”

“મારું નામ મનેજ ખબર નથી.”

“ચાલો ત્યારે હું તમારે માટે એક ફાંકડું નામ શોધી કાઢું. એક વખત મારી પાસે એક બહુજ સુદર બાળે હતો, અને તેનેબી હું શ્રીલીપને નામે બોલાવતી હતી, હું આ નકલી બેબીને બીજી બમ્બી ડાહીઓમાં પહેલી જગ્યા આપતી હતી, સમજ તે માટે મારો ચાહ બેહદ હતો, અને તેથીજ હું તમોનેબી હવેથી શ્રીલીપના લાડકાં નામથીજ ભવીશમાં બોલાવીશ. તમોને પસંદ પડશે કે!”

“ઓહ ઘણુંજ! પણ મને તો બા મારૂંજ નામ જાણવાની તલબ છે છતાં બીજે તમોને એ નામ પસંદ.....”

પણ તે અહીંજ અચકચો સમજ તેનું જીગર તેણીની તરફ હદ બહાર દોરવાઈ ગયું હતું. તેને તેણીના સુનેરી બાલો પર એક ઉડતી નજર નાખી, જેમાં તેને જોઈ લીધું હતું કે કોઈબી એલાના સખુનને પડતો નાખવા તેનું જીગર રાજી હતું નહિ.

“ચાલો ત્યારે હવે તમોને શ્રીલીપ તરીકેજ હુંબી ઓળખશ. કેમ શ્રીલીપ તમોને મારે કાજ શ્રીલીપ બનવા ગમશે કેની!”

અને તુરતજ તેણીના સખુનને તેની તરફથી બહાળી મળતાં લાઇલ કુટુંબમાં તેને શ્રીલીપ તરીકેજ થોડી બેસાડવામાં આવ્યો. જે પછી લાઇલ તોલકીએ થોડાંક અઠવાડયાં પેરીસમાં કાઢ્યાં ને ત્યાંથી તેઓ રોમ ઉડાંગરી કરી ગયાં, જ્યાંથી પાછા રીવરવે હોલમાં તેઓની આમદ વસંત રૂતુમાં થઈ હતી.

અલગતાં આ ફેરફાર સાથે નાના કલોડ જેને ભવીશમાં હવે શ્રીલીપના નામથીજ ઓલખશું તેની તળીયતમાં બહુજ મનન કરવા જોગ ફેરફારો થયા નવી સોસાયટીમાં નવી ઓળખ વધવા સાથે દીનપ્રતીદીન તે મોટાઓના સમાગમમાં આવવા લાગો. બેશક એલાની સંગત તેને માટે બહુજ ઉત્તમ તંદરોસ્તીનું ધામ હતું, તે હવે શ્રીલીપ એનસ્લે તરીકે લાઇલ કુટુંબમાં અંતરણ નહિ હતો. બન્ને એલીને શ્રીલીપ એક બીજાની સોસાયટીમાં બહુજ ઉતસાહ લેવા લાગ્યાં ને એક બીજાનું ખરું સુખ હમેશાં સાથેજ રહેવામાં સમજવા લાગ્યાં.

આ વખતે કેટલ્યુકાસની વલાણ તરફ નજર ફેંકતાં આપણે જોઈશું કે તેણી બીલકુલ આ બાબદ પર ગંભીર હતી ને દેવીડના વધુ હુકમ માટે તેણી ખોટી હતી, પણ તેના તરફથી તેણીએ કશુંબી સમજ્યું હતું નહિ. જો કે તેણીએ ફ્રેંચ ન્યુસ પેપરોમાં વાંચ્યું હતું કે પ્રીન્સ આર્ટોવે એક બહુજ વીશવાસુ જરમનના

કુડ્યાં ઉઠાર્યા હતાં પણ તેની વધુ હીલચાલનો કકકોખી તેણીને કાને પડ્યો નહિ હતો.

તેણી એલાને તેણીના નવા ભાઈ શ્રીલીપને રોજ જુદી જુદી ભાશાનું જ્ઞાન આપતી હતી, અને જો કે શ્રીલીપ આગલા બનાવ વીશે હાલમાં ખીલકુલ બેખબર બન્યો હતો, છતાંજી તેને કેંચને ઇટાલીયન ભાશાના થોડા ઘણાં પાકો મોંઢે હતા. ખીજી બાબતોનો તેને અભ્યાસ કીધો હતો, પણ વખતના વહેવા સાથે તે મગજમાંથી ભુસાઈ ગયું હતું.

આ વખતે સર વાલટર લાઇલની એક બાબતે ખાતરી થઈ હતી કે છોકરો ખીલકુલ ખાનદાની છે, જો કે કોઈ કોઈ વખતે તે નહિ સમજ પડે એવા ટાલુકા દુચકાના ચોરંગા ફેંકતો હતો, છતાંજી તેને જોઈ લીધું હતું કે છોકરાની એવી એકબી વલાણ થપકાને પાત્ર નહિ હતી.

એક ચીજ તેના બાબમાં બહુજ ધ્યાન ખેંચનારી સર વાલટરે જોઈ હતી ને તે એ કે જ્યારે લોકો ઘણા ગુસ્સાખાજ હોય ત્યારે શ્રીલીપ કંઈક ન ધારેલા ગભરાટમાં ગભરાએલો દીસે. અને તેની આવી અભયમ પ્રકારની રીતી બાબે જો ત્રણવાર તેને કેટ દ્યુકાસનુંજી ધ્યાન ખેંચ્યું હતું.

“તમે ધારોછ કે આપણે ત્યાં આવવા આગમ્ય તેની પર બહુજ સીતમ વરસાવવામાં આવ્યો હતો યા બસતી ગુબરવામાં આવી હતી. કેટ !”

“નહિ સાહેબ હું તો એક ઘડીજી તેવું માની શકું નહિ”

“પણ મેં એની કાંડી પર કંઈક બહુજ ગંભીર પ્રકારના જખમો એની માંદગીમાં જોયા. પહેલે મને એમ લાગું કે કદાચતે તે અકસમાતનું પરીણામ હશે. પણ પછીથી મેં જોઈ લીધું કે આ કોઈ કરપીણ ઇનશાનનો કરપીણ સજનું પરીણામ છે. જો તેવું મને માલમ પડશે, ને મારી ખાતરી થશે તો હું કદીજી એને એના સગાંવહાલાંએના હાથમાં જવા દઈશ નહિ” બેશક સર વાલટરે સહેજ જવાબમાં સખ્તાઈ વાપરી હતી પણ કેટે તે મનપર લેવાની જરાખી દરકાર કીધી નહિ.

“સાહેબ વખત આવતાં સગાવાહલાંઓ, તમોને તેનો કબજો તેઓને સોંપવાને ફરજ પાડશે.”

“કોઈ ચીઈઈજ નહિ—હું પુરવાર કરીશ કે તેવા દયાહીણ આદમીઓ ભચ્યાંની સંભાળ લેવાને લાયક નથી. માફ પોતીકું મતખી એજ છે કે હું એ છોકરાથી છુટો પડવા નારાજ છું. મનેખી એ ભચ્યાંની મોહીની લાગીછ, ને વધુમાં મારી દીકરીખી એને નહિ ધારેલા વાહલથી ચાહેછ. મને લાંબા વખતથી એક દીકરાની હોંશ હતી તમે જાણોછ કેટ !”

“અચ્ચીતજ” તેણીએ ટુંકમાં પતાવ્યું; ને વાતપર પરદો પડ્યો.

વખતના વહેવા સાથે તેની તખીયતમાં અભયમ પ્રકારનો સુધારો થયો. તેની ગુમ થએલી યાદદાસ્ત શક્તિ ફરીને તેના દીમાંગમાં બગડત થએલી જણાઈ, અને આવાં

સુખની રેલછેલ છતાં શ્રીલીપના મનમાં એ ખતરો રહી ગયો કે મોઢે વહેલે ફરીને તેના કીસમત પર તડાપ પડશે. કોઈની સચુવાહલું નીકળી આવી આ માયાળુ મુરખીઓની સોડમાથી તેને નારાજ કરી લઈ જશે, અને તેથીજ તે વારે ઘડીએ એવાને તેઓથી છુટો નહિ કરવા કાકલુદી ભરી અરજ કરતો હતો.

“જરાબી ખીહ ના શ્રીલીપ વાહલા, -જો કોઈની તુને લેવા આવશે તો હમો કહીશું કે એની હમોથી છુટાં પડવાની જરાબી ખુશી નથી. આ દેશમાં રથિતતું ચલણ છે; અને દરેકની પોતીકી મરજીને અમલમાં મુકવા દેવામાં કાયદો વચ્ચે પડી શકતો નથી. આપરા પપા દુનિયામાં મશહુર છે, ને એઓ સામે કોઈનુંબી ચાલી શકવાનું નથી.

અને આવા ધીરજ આપનારા શબ્દો સાથેજ શ્રીલીપે મગજમાંથી દુર થવાના ખ્યાલને રૂખસદ આપી. બેશક ઘરમાં એકજ આદમી તેને આવી રીતે અમન અમનમાં ઘુંટાએલો એવાને નારાજ હતું ને તે તે દુનિયાની અનેક ખુબસુરત મક્કારોમાની એક કેટ લ્યુકાસ હતી. તેના જીગરમાં તેણીને એતાંજ કંઈક ખતરો રહી ગયો હતો, ને તેની આગળી તવારીખ બાબેનો ખ્યાલ આ પાપીણીનો પાપી મુખડો તેના દીમાગમાં સજીવન કરતો હતો, છતાંબી તે સંપુર્ણતાની ટોચે મુકાઈ શક્યો નહિ હતો, સજબ તેને એયું હતું કે એલા ને તેણીને ખીતા તેને બહુજ માન આપતાં હતાં ને તેથીજ તેને તેણીની પર શક લાવવાના ઇરાદાને સદાનો મનમાથી સગાગાવી મુક્યો હતો. તે કેટને માન આપતો હતો છતાંબી તેણીથી દુર રહેવાને તે બહુજ સંભાળ લેતો હતો. એક દીવસે કેટે તેની ગુમ થએલી ચાદાસ્ત ફરીને સજીવન થઈ છે કે નહિ તેની કસોટી કરવા તેને એલાના સુદર પોશાકમાં સજ કરી એવાને અખતરો અજમાવ્યો, અને એલાને એમ સમજાવી લીધી કે તેણીએ જે ઘડી શ્રીલીપને એક પ્રીન્સેસ તરીકે બોલાવેલો.

“આપણે થોડો વખત શ્રીલીપ લઈને પ્રીન્સેસ મીલા તરીકે બોલાવણીશું” અને આ વખતે તેણીએ પોતીકા ડોળા શ્રીલીપની હીલચાલપર ટાંકેલાજ રાખ્યા.

“ઘણુંજ સુંદર નામ” એલાએ ખુશહાલી બહેર કરતાં કહયું.

“શું! પ્રીન્સેસ મીલા.” શ્રીલીપે શ્રીક્ષા પડી ગએલા હોઠો વચ્ચે કહયું—  
“જે પ્રીન્સેસ.”—

અને વધુ બોલવા વગર તેને તે ફેાકને પોતાના આંગમાંજ ચીરી ફાડીને ટુકડા કરી નાખ્યો.

“નહિ મને ખીલકુલ પસંદ નથી. હું નારાજ છું” શ્રીલીપે ગુસ્સે થતાં કહયું.

“પણ એમાં ખોટું શું છે શ્રીલીપ!” એલાએ સવાલ કીધો.

“નહિ એલા, મને મુદ્દલજ ગમતું નથી. એહ હું ધારતો હતો કે હું બધું જીવી ગયો.” તે તુરતજ ત્યાંથી ઉપલા શબ્દો ઓચરી પોતીકા ઓરડામાં લીણાએલી આંખો સહીત આવી ગયો, જે વખતે તેને એઈ લીધું કે કુદરતે તેની ગુમ થએલી

શક્તિ ફરી સજીવન કરી તેના પર મોટું એહશાન કીધું હતું. આખો દીવસ તેને ફરીને દીલગીરી ને ચુપકીદીમાં પસાર કીધો, ને એકાની દરેક કોશિષો છતાં તે પોતાને ફરીને શકમંદ બનાવી શક્યો નહિ.

એક વખતે તેને ગુસ્સાના અવેશમાં તેણીને જોરથી એક આંચકો માર્યો પણ બીજી પળે તેણીની માફી માંગી તેને પોતીકી બુલ સુધારી.

અને તેજ રાતે બીછાના પર પડતાં કુદરતની જનાબમાં રડતી અશભો સાથે તેને એજ દુવા ગુબારી કે !

“ઓ કુલ દુનિયાની સરજતના સુકાની પાક સરજનહાર, ફરીને મારી આગવી હાલત મારી પર મોકલતો ના. ઓ કદીને મને તેનો ખ્યાલ દેવાડતો ના, -કદીને મને કંગાળ બનાવતો ના.”

### પ્રકરણ ૧૬ મુ.

એથી શું સંસારમાં બીનું સોધું સુખ.

સુક્રો સેજ ધીરજની ને ચમતી નીમક ભુખ.

એ પર જે નીરાંત કરે, જગમાં કાઢે નામ.

ધનભુખી જગત ફરે, મળે નહિ માંગ્યું ગામ.

ઉનાળો ને શીયાળો એ બન્ને ભાઈઓએ બુલીયટ ગોઠડસ્ટેનની પુરી કસોટી કીધી હતી. તેણીની આગળી સહી મીટીઓએ તેણીની પર સદાનો પુરોજ સુક્યો હતો, ને જે એકળ દોકળ નવાં દોખાંઓ રદી ગયાં હતાં તેઓબી તેણીની રેશમી કોથળીના ખણખણાટ પરજ ખંચાએલાં હતાં.

બેશક ગોઠડસ્ટેનના અચાનક મોતે લોર્ડ હીડનની હાલત બહુજ કઢંગી બનાવી દીધી હતી. તેને જે બદલો ગોઠડસ્ટેનને બુલીયટ સાથે શાહીના ગાંઠથી એક ફરી મેળવવાની ખાહેશ રાખી હતી, તે પર હવે ઝાડ ઉગી ગયાં હતાં, અને હવે ચોરને પોતલે ધુળની ધુળ તેમ ધુળને માટી સીવાય તેના સાડું કાંઈબી ફાજલ હતું નહિ. પણ આ બધાંમાં બુલીયટને ક્ષયદો થયો હતો, જે કે તેણીના ધણીના ખુનમાં તેણીનો હાથબી ખરદાએલો હોવાની લોકો તરફથી છડે ચોક બહેરાત આપવામાં આવી હતી. લંડનની સોસાયટીમાં તેણીની હાલત કઢંગી થઈ પડી હતી, અને હવે બહારગામમાંજ ફરી હરી અયશઆરામમાં જીંદગી ગુબારવા સીવાય લંડનમાં તેણીના તકદીરનો ખુરશીદ સદાને માટે વાહગામાંજ રેશની દેતો હતો. એનેવે સાહેબેબી તેણીનો ખ્યાલ સદાને માટે પડતો મેલ્યો હતો અને તેણીની આટલી વારે ધડીએની તેણીને મળવાની અરજીઓ છતાં તેને જ્યારે એક શબ્દ વટીકે લખવાનું મુનાસેબ નહિ ધાર્યું ત્યારેજ તેણીએ એમ માની લીધું કે તેબી

તેણીના હુશમનોની પક્ષમાં જોડાયો હતો.

તેણીની ગેરહાજરીમાં તરેહવાર ગુલબાનો તેણીને માટે ઉડી રહ્યાં હતાં, પણ સ્થાની જુલ્લીયટ સહનસીલતા દેખાડી તે સઘળાનો કચોળી જવાબ વાળવાની કોશિશ કીધી હતી નહિ. આ વખતે તેણીને એક સખ્ત સલાહકારની વીશેષ જરૂર હતી પણ અફસોસ કે કુટાં કીલમતને સખળ સલાહની મટકીની તેણીને કાજ તો પુટેલીજ હતી.

લોર્ડ હીડનેખી તેણીને આ મુશકેલીમાંથી છટકવાને કંઈક ઉપાયો સુચવ્યા હતા પણ તેણીએ ધીક્કાર સાથે તેના ઉપાયોને જડમુળથી ઉખેડી નાખ્યા હતા ઘણાંકે આ જુલ્લીયટ જેવી રેશમી કુળને નીચવવાની વેતરણ કરી રહ્યાં હતાં, પણ તેઓનાં બાળમાં પુટયાં બદલ ઝુંટયાંનોજ સરખાવ લેખાયો હતો.

શીયાળો વીટવા કેડે જુલ્લીયટ લંડનની બહાર સફર કરવાની તૈયારીઓ કીધી હતી. શીયાળા પછીની મોસમ તેણીએ સેંટ પીટરસ્બર્ગમાં રશીયન ઉમરાવજી સાથે મોજ શોખમાં કાઢી હતી, કે જે ઉમરાવજીને ઓલખવાનું માન તેણીને લંડનમાં પહેલવહેલીવાર મળ્યું હતું. તેઓએ ત્યાંજ વળતી મોસમ વેનીઝમાં ગુબરવાનો ઠંડાવ કીધો હતો.

એક દીવસ જ્યારે ઉમરાવજી ઓલગાને જુલ્લીયટ બન્ને ઘાંડ કનાલ આગળથી પસાર થતા, હતા તે વેળાએ તેઓની નજર અચાનક એક સામીબાબુએથી પુર ઝડપે જતી બગીચર પડી, જેમાં લેડી મેરી જ્વાથીવાઈટ ને તેણીનો લાઇ, મીસીસ બીઝાંટ ને પેટરીક ઝેનેવે ગોઠવાયાં હતાં તેઓ આ બન્ને એકબીજા બગડી આગળથી હંકારી જતાં હતાં, અને સામા સામી નજર એક થવાથી અંરસ પરસ સાહેબ સલામતી અદલાબદલી થઇ હતી.

ઉમરાવજી ઓલગાને આ બતાવથી બહુજ અચરતી ઉપજી. સખળ તેણીએ તેઓ સઘળાને લંડનમાં જુલ્લીયટ સાથે છુટથી હેળાતાં લેળાતાં જોયાં હતાં, પણ ઢાંકણ હેઠળથી ઢાંકણ ઢાંકાએકું હોશે એવો કંઈક તેણીને શક ઉપજ્યો, અને તેથીજ તેણીએ તેઓના ઘરનો પત્તો મેળવી તેઓને પોતાકે ત્યાં બોલાવી, જુલ્લીયટ તરફ ધીક્કારની લાગણી દરશાવવાનો સખળ પુછવાનું બીડું ઝડપ્યું.

તેણીના લગન આગમ્ય ઉમરાવજી ઓલગા એક સાધારણ નાચનારી તરીકે બાણીતી હતી, જેણી વીશે તરેહવાર ઓરંગા ઉડી રહ્યા હતા પણ તેણીના માન મરતબામાં વધારો થવા સાથેજ તેણીની કીંમત સોસાયટીએ કીધી હતી, અને તેણી જેવી બીજી સોસાયટીમાં સીધી લડત ચલાવનારી કોઈબી અણગા સોસાયટીના લીસ્ટપર બીરાજવા પામી ન હતી, અને તેથીજ તેણીએ મન સાથ ગાંઠ વાળ્યો કે જે જુલ્લીયટને તરછોડવાનું તેણીની આગલી સહીઓને કારણ મદ્યું હોય તો તેનો ખુલાસો મેળવી તેણીએખી તેણીને પોતાથી વેગળીજ રાખવી, અને આવી રીતે કમનસીબ જુલ્લીયટને ફરીને એક સહી સાથના સહીપણાનું સાટું લોડવાની ફરજ પડી.

બેશક આ તેણીના હુખમાં એક હુંગર ઉભો થયો હતો અને જ્યારે તેઓ હોટેલમાં આવી પુગા ત્યારે તેણીએ પોતીકા ઓરડાનું બારણું બંધ કરી પોતીકી હાલતપર અચ્છી રવેશે વીલાપ કીધો. બેશક તેણીની પરના બહોંતાણો બહુજ જોશવર હતાં અને તેઓની જડ હાલને કાજ તો દુર કરવી મુશ્કેલ કામ હતું. તેણી ઉમરાવબદ્દી ઓલગાને ફરીને સમજાવી લેવાની કોયેશ કરતી હતી, અને તેણીની ખાતરી હતી કે પેટ ઝેનેવે જેવી સખત તેણી જુલ્લીયટ તરફ બનશે નહિ.

ગમે તે હોય પણ તેણીનું જીગર પેટ ઝેનેવેની કોઈબી રવેશે મુલાકાત લેવાને તલબી રહ્યું હતું. અચ્ચીતજ તેણીનું એવું માનવું હતું કે જો તેણી તેને નમનતાઈભરી અરજ કરી ફક્ત એકજવાર તેણીની મુલાકાતે જોલાવે તો એક પથ્થર યા પોલાદના દીલનો દેવળી તેણીની આજેજીથી પીગળી શકે એમ હતું. તેણી બાણતી હતી કે લોર્ડ જ્લેન્ડવેને તેની બપાઈ તરફથી વારસામાં ગ્રાંડ કનાલના સુદર કીનારે જુફળ ખાતો જુનો મહેલ મળ્યો હતો, અને તેથી તેણીએ અનુમાન કીધું કે ઝેનેવે ત્યાંજ હવા ખાવા ઉતર્યો હશે, એમ જ નહિ હોય તો ઝેનેવેને નામનું કાગજ ત્યાં લઈ જવાની કોઈ આનાકાની નહિ કરી શકે.

ખુદાપર સચુરી રાખી તેણીએ ફરીને શાંત મને તેણીના એક આગલા ફેંડ પર કલમ ચલાવી કે જે ફેંડ તેણીના જીગરમાં પહેલી હરોળમાં જગ્યા લીધી હતી, અને જેનીપર તેણી લવીશના મુખનો પાયો રચી બેઠી હતી.

“તમે મારી પાસેથી આજે સવારે કનાલને રસ્તે મારી તરફ બહુજ બેદર-કાર બની હંકારી ગયા, પણ તેનું કારણ શું! બેશક આ વીચાર ને તમારી આવી વખોડી કાઢવા જોગ વર્તાણુકે માફ જીગર વીંધી નાખ્યું. તમેને મેં મારા સુખ હુખમાં મને આસાનીથી તેરવી લાવનાર દીલસોઝ દોસ્ત તરીકે હમેશાં માન આપ્યું છે, અને તેમ કરવાની તમારી બેશક હાલમાં વારી આવી છે. મને તમારી બહુજ જરૂર છે, જરૂર બહુજ અગત્યની છે, અને આ અગત્યની જરૂરના બળમાં વીંટળાયલી એક નાચાર અબજાને સારી સલાહ આપનાર તમે સીવાય બીજે કોઈબી સંગી યા સાથી મને મળતો નથી.”

“તમારી હું એક જીંદગી તલકની સાથી છું એમ શું તમે ભૂલી બાંધો છો!

“જો તમે નહિ ભુલ્યા હોવો તો હજુબી તમારી લાગણી સાબેત કરવા રોતના ડીનર બાદ મને મુલાકાત આપજો. જે જે જુઠી ખીનાઓ તમેએ કાને લીધી છો તે સદાને માટે દુર કરજો; ખુદા કાજ ફરીને તમારી સાચી સહીનો ખ્યાલ કરજો અને પછી તમારા જીગરના ઉંડાણમાં લખી લેજો કે જે પાપીઓએ તમારી નજરમાં મને પાપી ચીતારીછ તેટલી હું પાપી નથી.”

“જો હજુબી તમે મારા ફેંડજ રહ્યા હશે તો એક નીરદોશ અબજાને માનવાને કારણ છે જે જરૂર તમે તેણીની પડખે ઉભા રહેશો.

જુલ્લીયટ.”



તેણીએ પોતીકી સહી કરતાં કાંઈક વીલંબ લગાડ્યો, જો પેટરીક એનેવેએ તેણીને માટે મોહબતી આતશ દીલમાં બગડત નહિ કીધો હોય તો તેને કદાચ એમ માનવાને કારણ મળે કે તેણીનો તેનાપર અવીશવાસ હોવાને લીધે તેણીએ પોતીકું ખ્રીસ્તી નામ લખ્યું હશે, અથવા તો કદાચને ઘાડી દોસ્તીને લીધે તેણીએ બુલીયટ ગોલ વાપડવાની ફરજ વીચારી હોય કે જે જોવાને કદાપી તેનું મન રંજીત થતું હોય, અને આવા તકલીફી વીચારોએ ફરીને તેણીના હીમાગને ઘાસ ચારો લુંટવા માંડ્યો, પણ એટલામાં તેણીને એક ખ્યાલ આવ્યો, તેણીએ સાફ સાફ વીચારી લીધું હતું કે તેણીનું નામ તેણીના ધણીના ખુત સાથે ખડવામાં આવ્યું હતું, અને તેજ કારણથીજ દુનિયામાં ફેળાતાં આવાં ખોટાણાંને અટકાવાને સર તેણીએ પોતીકાં નામનો પાસે ગોલ્ડસ્ટેન ગોલ લખવાની આયદે વાજબી ફરજ વીચારી. જો કે તે નામને તેણી ધીકકારથી જોઈ રહી હતી પણ કોઈથી રવેશે તે એક વારતો કીસમતના ચહેરા પર રતાશની બાળી હતી, ખુરાઈની સામે પોલાદનું બખતર હતું, નીરદોશ પર એક બુઢી અલાપ હતી જે પર લોળો એનેવે કમનસીએ ભોળવાઈ ગયો હતો.

તેણીએ અંતે કાગળને એક કાસદ પાસે મોકલી આપ્યું ને તેના જવાબની રાહ જોતી બેઠી. તેણી આ વખતે કીસમતને હકાવાને તકર જીલતી હતી, છતાંબી તેણીએ થોડું એમ વીચાર્યું હતું કે તેણી સદાને માટે કચકાઈ જનાર હતી ?

જેવું તેણીના કાસદે તેણીનું કાગળ એકાદ નોકરને સ્વાધીન કીધું કે તે નોકરે મેહલ તરફ કદમો ઉઘામ્યા, જ્યાં લોડ પ્લેન્ડવે પોતીકી બહેન સાથે રહેતો હતો. લેડી મેરી દાદરપરથી ધીમે કદમે ઉતરી આવી પોતીકા કાગળ આવ્યો હશે એમ સમજી નોકર પાસે ગઈ.

“શું છે! કોણનું કાગળ છે !” તેણીએ જરાબી દરકાર વગર નોકરને સવાલ કીધો, પણ જેવું તેણીએ જોયું કે ડેનીએલીથી આવેલા એનેવે સાહેબને માટે તે પત્ર આવ્યું હતું તેવોજ તેણીનો ચહેરો ફીકકો મારી ગયો. તુરતજ તેણીએ માની લીધું કે તે કાગળ જીલીઅયટ તરફથી આવ્યો હશે અને પોતેજ એનેવેને હાથે હાથ આપવાનું કહી તેણી તે એનવેલોપ લઈ ફરીને દાદર પર ચઢી ગઈ ને પેટરીક એનેવેને તેનો લાઈ જે ચોરડામાં બેઠા હતા ત્યાં જવાને બહારે તેણીએ પોતીકા કદમો પોતીકા બેડરૂમ યાને સુવાના ચોરડા લણી લખાવ્યા, અને તુરતજ ઘડી વળી પોતીકી દાસીને ગરમ પાણી લાવવા કહ્યું જે હેનરીએટ નામની દાસીએ લાવી આપતાં તેણીને રૂબસદ આપી. મેરીએ પોતીકા ચોરડાનું ખાણું બંધ કીધું, અને પુર સફાઈથી તે એનવેલોપ ઉખેડી તેણીએ બુલીયટનું કાગળ અંદરથી કાઢી લીધું, ને પછા કાંત કચકચાવી પ્રીકકું હસ્તાં મન સાથે વમાસવા લાગી.

“ઘણુંજ સરસ” તેણીએ પોતીકા નાઠાન ઉભરો ખાલી કીધો, “પણ કમનસીએ પેટરીક એનેવેને આ કાગળ કોઈબી રવેસે મળનાર નથી એટલે મીસીસ ગોલ્ડસ્ટેન, મને ફીકર છે કે તમારી આખી જીંદગી નાસીપાસીમાંજ પસાર થશે”

અને આવી રીતે કાગજ વાંચ્યા બાદ તેણીએ એક મીનખતી સળગાવી તેને સદાને માટે આખરાણ કીધું, અને પોતીકા અદેખાઇની ચેડુમાં બળી જળી જતા જીવને આવી રીતે આ દોષજની સળજ પરીએ શાંત પાડ્યો.

જ્યારે તેણી આ કરપીણ કામથી હાથ ધોઈ પરવાડી ગઈ ત્યારે તેણીએ હોલ તરફ ચાલું મુક્યું જ્યાં બેઠેલા પોતીકા ભાઈને તેના દોસ્ત તરફના રમુજ આવભાવની અદલા બદલી બાદ તેણીએ એક તેજલ પાસ જગ્યા લીધી, અને ઉમરાવબદી ઓળંગાને વળતે દીવસે તેઓ બધાંની સાથે જમવાનું આમંત્રણ કીધું, જેમ કરતાં તેણીએ જીવીયટને વીસારીજ મુકી હતી, અને પોલી પ્લાથીવાઈટ બાજુતી હતી કે તેમ કરવામાં ઓલગા કોઈખી દીવસે અપમાન તો લેખશેજ નહિ. કાગજને વાળતાં અને એનવેલોપમાં તેની જગ્યા કરતાં તેણીએ પોતીકા ભાઈને તેનો સાર કહી સમજાવ્યો.

“હું આવતી કાલે નાની રશીયન ઉમરાવબદીને આપરી સાથે ખાણું લેવાનું આમંત્રણ કરૂંજ જેક” તેણીએ કહ્યું.

“ઠીક!” લોર્ડ પ્લેન્ડવેએ જવાબ આપ્યો પણ એવામાં પેટરીક ઝેનેવેએ ખુરશી પરથી ઉઠી પોતીકા બન્ને હાથેને બન્ને ખીસામાં સાંટી અગાશી તરફ હાલવા માડ્યું, કે જે અગાશીની બારી પરથી કનાલનો સુંદર વ્યુ નજરે પડતો હતો. તેને તે અગાશીની બારીમાંથી વીનીશીયન જીંદગીનો નાદર નકશે કનાલના મુનેરી પાણી પર પથરાયેલો જોયો. પણ કીસમકીસમતા રંગોની રંગત માટે તેને જે મોડીનો હતી તે અફસોસ કે ખુરશીદના કીરણોથી ઢંકાયેલી હતી. આ વખતે તેની આંખોએ એક ગુપ્ત સ્વપનાનો સ્વીકાર કીધો હતો કે જે સ્વપનાએ શખ્દો કરતાં તેની લાગણી વધુ પર અસર કીધી હતી. જીવીયટ, ખુબસુરતીના કીસમતનો સીંગાર આ વખતે તેના દીમાત્રને તવલાવતી હતી. તે અલખતાં તેણીની પાસેથી પસાર થતી વખતે સહેજ કથોર તનનો બન્યો હતો, જેને તેણીના જીગરમાં અનેક દુખોની કીસતીના પદછાયા પાડ્યા હતા. શું તે ઘણોજ સખ્ત વર્ત્યો હતો! જો તેમજ હોય તો બીજી વાર તેણીને મળતાં સમેતજ તે પોતીકી જીવ મુધારી મારીનો તલબગાર હતો.

“કેમ શું વીચારના વટોળીયામાં વીંટળાયા છો પેટ” પોલી પ્લાથીવાઈટે અચાનક તેને આવી હાલતમાં વીચારવંત ઉલેલો જોઈ સવાલ કીધો.

“અહીં જો પોલી. તું શું ધારતી નથી કે આપણે જીવીયટ તરફ સહેજ સખ્ત રીતે વર્ત્યો છીએ. તું જાણેછ કે એક વખતે આપરે તેણીના જીવેબનના ફેડા હતાં” પેટે પોલી આગળ પોતીકી લાગણી જાહેર કીધી, જે સમજતાંજ તેણીનો ગુસ્સો પ્રદર્શીત થયો.

“પેટ” તેણીએ સહેજ થડે સ્વભાવે તેને મનાવી લેતાં કહ્યું, “હું ને જેક જે તેણી વીષે ધારીએ છીએ તે ખચ્ચીતજ તમારાં મતને મળતું થવુંજ જોઈએ, અને તમો તેણી વીષે શું ધારો છો.”

“હમો બધાં એમ સમજીયેછ કે જીવીયટને એમરાહમ ગોડડસ્ટેનનાં ખુન સાથે લોકો ધારેછ તે કરતાં બેવડી નીસળત છે.”

“અને પેલા શીક્ષક ફીલદારનું શું !”

“તેને માટે હજી દેખાવ કરવાને સહવાર પડી નથી.”

બેશક પેટનાં કાનમાં આવી રીતે અદેખાઈનું સીસું પુરવામાં તેણી કેટલે અંશે ફેતેહમંદ નીવડી હતી તે વીચારવું શું મુશ્કેલ છે !”

બેશક આ વખતે જીવીયટની હાલત બરાબરીને ટોચે જઈ પુગી હતી. ન તો તેણીને ડીનરો લેવા ગમતું હતું કે ન તો કોઈ સાથે સડીપણું રાખવામાં તેણીનું સુખ સમાજેલું હતું. તેણીની સાથવાલીબી તેણીનાં વારે ઘડીએના મોહલાવતા ટીકાનો લાવાર્થ સમજતી હતી છતાંબી તેણી તેને કાન પર ધરવાની બીલકુલ પરવા રાખતી હતી નહિ.

ઉમરાવબાઈ એલગાએ આ વખતે લેડી મેરી બ્લાથીવાઈટનું જમવાનું આમંત્રણ સ્વીકાર્યું હતું અને તે વાતથી તેણીએ જીવીયટને વાકેફ કીધી હતી. જેણીએ બહારથી તેના અંગીકાર કીધો હતો પણ અંદરખાનેથી તેણીનો ન છુપાવી શકાય એવો ગભરાટ તેણીને બીલકુલ બેચેન ને બેસબર બનાવી રહ્યો હતો, છતાંબી તેણી એમ માંગતી હતી કે જે ખુદાતાઆલા તેણીની આ છેલ્લી વખતની અરજ કબુળી તેણીને પેટ ઝેનેવેની મુલાકાતનું માન બક્ષે તો પછી સારી દુન્યાબી ગર તેણીની પર લ્યાનત વરસાવે તોબી તેણી તેનો ધીમે ધીમે રડીયો આપવાને ટાકત ધરાવી શકતી હતી. પણ જે કીસમતના ફરવા સાથે તેમી ગર તેણીની સામેની પક્ષમાં બેઠાય તો પછી તેણીની આ છેવટની આશાનું ફીરજીબી સદાને માટે પોતીકો પ્રકાશ છીનવી લે એ બનવા ભેગ છે.

બસ ક્યારે તે તેણીને મળશે એ ખ્યાલમાં તેણી તે દીવસે બીલકુલ ફીવાની બની હતી. સબરની ભેત આ વખતે અધીરાઈનું તેલ ખુટી પડવાથી ખુબઈ ગઈ હતી.

ખાણું પુરું થતાં આ વખતે ઉમરાવબાઈ એલગાએ થોડાંક કાગળો લખવાના હોવાથી જીવીયટ પાસથી વીખુટાં પડવાની રજા માંગી લીધી અને હોલની એકાદ નાની આગાશી પર પોતીકા એક ફેંડને મળવાની ઢપે ત્યાં ગોઠવાઈ કે જ્યાં તેણીએ પોતીકી કોપ્રી મોકળવાને હુકમ કીધો હતો.

જીવીયટ પણ આ વખતે કનાલની બાજુની પોતીકા એરડાની બારી પર બેસી આવતી જતી દરેક ગાડીમાં બેઠેલા પરિણાઓ પર બહુજ બારીક નજર રાખતી હતી. તેણીની ઉતસાહ આ વખતે ફીજુને વળગતું દુખતું માનસની ઉમેદને મળતી આવતી હતી. રાતે તેણીના દીમાગમાં નવું ભેમ દાખલ કીધું હતું. કદાચને આ ખુરાબખતી ભરી રાત તેણીની જીંદગીમાં કાંઈક નવા ફેરફારો કરી શકે એવી તેણીની માન્યતા હતી, અને જે ફરીને કીસમતની લેખા પર રોશની ફેંકી શકે તો આગલા વરસોમાં બેવા ધારેલું તેણીનું તમામ સુખ ફરીને તેણી

મેળવી શકે એવી ઉમેદની વીજળી તેની રંગેરંગને ઉશકેરી રહી હતી.

હોટેલમાંના આ વખતે કેટલાં પરેણાઓ તેણીની સાથે વાતચીત કરવા અને સહીપણું માંડવા તેણીની પાસ આવતાં હતાં; પણ તેણીએ તેઓનું ખાલતું કાને ધર્યું ન હતું જો કે તેઓને કોઈની રવેશે અપમાન ન થાય તેની તેણીએ ખસુસ સંભાળ રાખી હતી. બસ મોહબત દુનિયાના સુખમાં સડો પાડતી મોહબતે તેણીને આ વખતે નવા રંગમાં રચ્ચ કીધી હતી, પણ પરીણામ તેનું બહુજ છેટે મળનાર હતું. તેણીએ ચીઠ્ઠી લઈ જનાર કાસદનેળી ચીઠ્ઠી પુગાડી કે નહિ તે વીશે સવાલો કીધા હતા, પણ પેટરીક ગ્રેનવે લોર્ડ બ્લેન્ડવે ને તેની બહેન સાથેજ રહેતો હતો એ તેણી કમનસીબે જાણવા ન પામી હતી.

આ વખતે ફરીને લોકોની આમદ દનાલ પર થઈ હતી, અને આ મેદની જોવા કંઈક પરેણાઓના ટોળેટોળાં ઉતરી પડ્યાં હતાં, પણ મોટી અફસોસની વાત હતી કે પેટ ગ્રેનવેની ત્યાં પધરામણી જણાઈ નહિ. તેણીએ પોતીકી બેઠક દીલગીરી વચ્ચે જોઈ લીધું કે તે ફરીને તેણીની તરફ ઘાટકી બન્યો હતો. પણ તેણીને લેડી મેરી ને ગીસીસ બીઝાંટ બાબે મજબુત શક હતો સગબતેણી ધારતી હતી કે અગર પેટ જો તેઓની સંગતમાં સામેલ હોય તો તેઓએ તેણીની સામે તેને કોઈપણ ગુલબાનોથી ઉશકેર્યો હોય, અને લોલો ભાલો કાચ્યા કાનોનો ગ્રેનવે તેઓની મીઠી વાત પર લક્ષ આપે એ સંભવીત હતું, સગબ તેને જુલ્લીયટની કસોટી કરવાની બીલકુલ ટકજ હાથ ન આવી હતી.

બેશક આ વખતે તેણીની નજરમાંથી નવધાર આંસુઓનો વરસાદ પડતો હતો. પણ અચાનક એવામાં તેણીને કાને એક ગાડીનો અવાજ પડ્યો જેમાંથી તેણીનું અતી માનીતું ગીત “કેથલીન મેવોરનીન”ના પદધા બહાર આવતા હતા. આઈનીઝ ફાનસોની વચમાંથી તેણીએ વાંકું વળી જોવાની કોયેશ કીધી તો તેણીને માલમ પડ્યું કે લેડી મેરી સાથે પેટ ગ્રેનવે ગાડીમાં ખીરાજમાન હતો. લેડી મેરીએ જુલ્લીયટને અચ્છી રવેશે નીહાળી હતી, છતાંબી તેણીએ બહુજ હુશયારી વાપડી પેટની નજર તેણીની પર પડવા દેવાને ટક નહિ આપી હતી. બેશક આ જુલ્લીયટની જીંદગીને અદેખાઈની ચેહમા સગબાવાનો સામાન હતો, જે જોતાં તેણી બહુજ રંજીત બની ગઈ હતી. આ વખતે તેણીને એક પથ્થરના પુટલામાં ફેરતી નાખી હોય એવી તેણી સાવધ દીસતી હતી. અને એક ગ્રાડ કેમ વીજલીના ચમકારાથી જમીનદોસ્ત થાય તેમ તેણીની જીંદગીબી રૂપ લેશે કે કેમ એ વીશે તેણી અચોક્કસ હતી.

દુખે આ વખતે તેણીના કંગાડીયતમાં વધારો કીધો હતો. પેટ ગ્રેનવે હવે તેણીના જીગરમાંથી સદાને માટે દુર થયો હતો. હવેજ તેણીએ સુખ ને દુખ કેવી રીતે મેળવી શકાય તેનો ખ્યાલ કીધો. તેણીને એવો વીચાર ગયો જે તેણી પોતીકા પછંસાના જોતી નવા ફેન્ડો મેળવી શકશે. અને કદાચને એવો દીવસળી આવશે કે જે વખતે તેણીને તરછોડી ગયેલાં દોસ્તોબી તેણીની સંગતના તરસ્યાં થઈ ફરોને તેણીની પર માખ મીચાલ તુટી પડશે. બેશક આવા એકથી અનેક વાપર વખાતા

પટેલા વીચારોમાં નીરાંત કરી બુઝીયટે ઉમરાવબદ્દી ઓલગાની ચકોર નજરનેખી આ વાર ઉડાવી પોતીકા બીછાનામાં અંધારી રાતનો અંધારો તબકકો ખ્યાલી સુખમાં પસાર કીધો, કે જે સાથે તેણી દીવસના બનેલા અનેક બનાવોના નોંધ મનથી વીસારી શકી

આ વખતે પરોઢીયાંનું પદ્મમ વાગી ચુકું હતું. સહવાર સગનવંતી સહવારે તેણીના ઓરડાની બારીવાટે દોકીયું કરી તેણીની નજર પર અજવાળાની આછી આદરનો ઓળો પાડ્યો હતો. આજેજ ઉમરાવબદ્દી ઓળગા પોતીકી સહીનું આમંત્રણ સ્વીકારનાર હતી. અને હજુ તો બુઝીયટ પોતીકા બેરેક્ટ્રાસ્ટમાંથી પરવારે એટલાં તો તેણીએ પોતીકી સાથવાળીને સુંદર પોશાકમાં સજ થએલી તેણીની પાસે આવી ઉભેલી બેઠી!

“ચાલ સાહેબજી ડીઅર બુઝીયટ! હું બઉછ. તારે કાંઈ લેડી મેરીને કહેવાડવાનું છે!” ઓલગાએ બુઝીયટની રબ્બ માંગતાં માયાળુ ઢપે સવાલ કીધો.

“નહિ કંઈ નહિ થેંકયું” બુઝીયટે ટુંકમાં પટાવ્યું.

“કાંય એમ કાંય! તમે તો આગળ જીવેબનના દોસ્ત હતાં અને હાલમાં સહેજ અનખનાવ થયાંથી તમે આવી વલણ ધારણુ કરે! એ મારા મત મુજબ તો ઠીક નહિ” લોલી ઓળગાએ લોલાઈ દેખાડી.

આ વખતે બુઝીયટે વીચાર્યું હતું જે તેણી પોતીકું જીગર ઓલગા આગળ ખુલ્લું કરે પણ તેણીને ઓલગા વીશે સહેજ શક હતો, અને પોતીકી બાબદ આવી રીતે પારકે મોઢે પરાયાની બળુમાં આવે એ બેવા તેણી બીલકુલ નારાજ હતી. અને તેથીજ તેણીએ ઓલગાને સહેજ પોતીકા ટેક બળવતાં ટુંકમાં પટાવી દેવામાં સાર સમજ્યો.

“હા ઓલગા, લેડી મેરી ને હું બન્ને મરાએલાં છીએ. પણ મારી ખાતરી છે કે તું હમો બન્ને વચ્ચેની બીનાથી બીનવાકેફગાર હોવાથી સમજી શકવાની નથી.”

અને આવો જવાબ ઓલગાને બેશક ચુપ કરી નાખવાને પુરતો હતો. તેણીની ઝબાનને બુઝીયટે એક ઇશારાથીજ તાણું દીધું હતું અને તેથીજ સહેજ મનમાં ઓછું લાવી તેણીએ વધુ માથું મારવાને વાજબી વિચાર્યું ન હતું.

“ચાલો મને કાંઈ તમારી ખાનગી બાબદમાં વચ્ચે પડવાની જરૂર નથી. સાહેબજી”

અને ત્યારબાદ તેણી ત્યાંથી લોડ બલેન્ડવેના મહેલ તરફ કદમો ઉઘામી ગઈ. લોડ બલેન્ડવેના મહેલ પર જવાને માટે લેડી મેરી બ્લાથીવાઈટે તેણીને સાફ બળી મોકલી હતી અને પુરાણા મહેલની આ નવી પરોણી તેમાંજ ગોઠવાઈ ત્યાં હંકારી ગઈ હતી.

બુઝીયટને આ વખતે તેણીના ખરા અક્ષરમાં સ્પષ્ટ કરવાને કમનસીબે તેણીની

મોહબતનો મોહખોખતાર વાદળમાં છુપાયો હતો, કેટલીક પરદા પાછળ દોરી તણતો અદેખાઈના શેઠમાં તણાઈ ગયેલી તીપણ તાંપણ તીરોરીઓને મનસે તો મોટી ખુશહાલી હતી. જીંદગીની બરડી ઓટનો મોજ ગર તેણીને કસોટીને દરીયે અક્ષાળ જીકળી કરે તો તેમાં તેઓની મોટી મોજ સમાઈ હતી. હઝારો છેલ્લગટાઉઓ તેણીને માટે મોહ બાવતાં તીરતકોરાં ફેંકતાં હતાં પણ, તેવાં શુલખાનોને તેણી પગની પાટલી હેડળ ધનસાફ આપતી હતી.

એવામાં વરી કેટલાંક પરોણાઓએ તેણીનું ધ્યાન અચાનક એક બગી તરફ ખેંચ્યું, જેમાં સર વાલટર લાઇલ તેણીના ધીક્કરમાં ધગધગતી દુનિયાનો દીવાન પોતીકા કુટુંબીઓ સાથે ત્યાં આવી લાગ્યો હતો. તેની સાથે તેની નાની બેટી હતી અને એક જવાન છેકરો તેના ખાનદાનને જેમ આપતો હતો. પણ આ જવાનને બેતાંજ તેણી ચોકી હતી સખબ તેને તેણીએ કેઠે બેયો હોય એવી તેણીની માન્યતા હતી, એવામાં તેણીને રેકસ હોટેલનો ખ્યાલ ગયો કે જ્યાં એકાદ સુખી સાંજ તેણીએ એક શોભીતા ચહેરાના નાનકડા જવાન સાથે પસાર કીધી હતી કે જે વીશે તેણીએ પાછળથી સમજ્યું હતું કે તે એક બદમાશોનો મદદગાર હતો. બે કે તેનો ચહેરો સહેજ બદલાયલો દીસ્તો હતો પણ તેણીની ખાતરી હતી કે તે તેજ મધુરી મુરતી હતી જેને તેણીનું દીલ જીતી લીધું હતું.

સર વાલટર લાઇલ તેણીની પાસેથી પસાર થતો હતો એવામાં તેની નજર તેણી પર પડી, અને એક અજેજ કુટુંબના ખાનદાની નગીરા તરીકે તુરતજ તેને પોતીકી તોપી માથેથી ઉંચકી તેણીની ખીદમતમાં ડાકું નમાવ્યું. બુલીયટે ધાર્યું કે કદાચ તે તેણીને બેઠને દીલગીરગી થયો હોય પણ તે આ ઘડીએ આપણને વીચારવું માહલ છે.

ખાનદાનનાં જીલકાં કંઈક ખુશ શુદ્ધતેગોમાં પડેલાં જણાતાં હતાં. તેઓ ફાંકડી બુવાનીની કુલત' ફળતી ફેશન પર વાદવીવાદ કરતાં હતાં. એવામાં તે નાનકડા જવાનની નજર બુલીયટ પર પડી ને તેજ ઘડીએ તે ચુપ બની ગયો, તેના હોઠો ફીક્કા પડવા સાથે મોતના સંકંજમાં સપડાયેલા શીકાર સમ તેની નજરો કરમાવા લાગી.

એવામાં તેના હોઠો સહેજ ઉપડવા લાગ્યા ને તેને ધીમે અવાજે પોતીકી જીગરની આહ બહાર કાઢી.

“ઓહ તમે ઘણાજ ઘાતકી કરપીણ છેઓ. તમેએ તેને બધું કહી દીધું જેને મને સખત સજા કીધી. ઓહ તમે કરપીણ-ઘણાજ ઘાતકી.”

અને વધુ બોલવા આગમચ તે તેણીના કદમે પાસ બેહોશ થઈ પડ્યો.

સર વાલટર આ ગલ્લરાટનો સખબ સમજી શંકયો નહિ. અને તેની મદદ તુરતજ દોડ્યો. પણ તેટલાં બુલીયટે તેને ઉપાડી લઈ તેનું આશાવંત શીશ પોતીકા ખોળામાં લીધું. અને ખીજીજ પળે પોતીકા જીગરમાંથી તે નાનકડા બાળક માટે

સજીવન થએલો એકવારનો શક તેણી આસુઓના વરસાદથી યજ્ઞ કરવા લાગી.

“હું ધારૂં છ કે એની તળીયટ બરાબર નથી” તેણીએ સર વાલટર લાઈલને કહ્યું.

“હા બરાબર છે.” અને પછી મીસ લ્યુકાસ તરફ ફરતાં તેને કહ્યું “મીસ કેટ જરા બેવની, એની તળીયટ કેમ અચાનક બગડી ગઈ.”

અને આ દયાહીણ દીલની ફિક્થર દેખાવની કાલી નાગણે બુલીયટના હાથમાંથી તે છોકરાને પોતીકા તાગામાં લીધો. જેને બુલીયટને ફરીને દીલગીર કરવાનું કારણ આપ્યું. જે વખતે તેણીએ તે ગુસ્સાથી લાલચોલ બનેલી પીળી ભુરી આંખો તેણીની તરફ ધીકારથી ચમકતી બેઠી. અને તેજ ધડીએ તેણીને એવી બચારત થઈ કે તે પાપી હતી; તેણીની જીંદગીને ઉઠારવાને તોપખાનું રચતી હતી અને તેજ વખતે તેણીએ બેઈ લીધું કે તેણીની આમદ કોઈગી રવેશે ખુશ વધામણી લેખી શકાય તેમ ન હતી.

કંઈક એવો વીચાર તેણીના હીમાગમાં બગડત થયો કે તેણી બુલીયટ વીધે દરેક ચીજ બાણતી હતી, તેણીની જીંદગીના દરેક ચઢ ઉતર તખકાઓની ખાતમી તેણીને હાથ હતી. તેણીની સરજતની સાંકળને તોડવા કાજ અનેક પ્રયત્નો તેણીએજ રચ્યા હતાં અને તેજ ફક્ત તેજ કારણે પીળી ભુરી આંખો પહેલ વહેલીજવાર દુશમનીનો દરીયાવ ખુલ્લો મુકતી હતી.

આ અલગતાં બુલીયટની કેટ સાથની પહેલવહેલીજ મુલાકાત હતી. મુલાકાત જે પાછળાં વખતમાં કડવાં ફળો ચખાડનાર હતી, અને તેઓની વચ્ચે એકજ એક જગર આડું પડ્યું હતું જે બુલીયટને વાઘના પંજમાંથી સદાની રીડાઈ અપાવી શકે ને તે તે નાનકડો જવાન હતો.

અલગતાં હમેશાં ક્રીસમત દોખાડતી પતરી જેવું સખત હોય છે. અને જે ક્રીસમતે બુલીયટની જીંદગી પર એકએકઠાને સખત જખમો પાડ્યા હતા, તે બેશક એવી પતરી પર લખાએલું હતું જેને પીગલાની પાણી કરનાર આ ધરતો પર કોઈગી ખુદાનો લાલ હસ્તી ધરાવતો હતો નહિ.

### પ્રકરણ ૧૭ મું.

જશ મેળવતાં જગમાં જીંદગી કરમાય,  
તકદીર બે ખુલ્લું બને તો ધુનું સોનું થાય.

“કેમ દીકરા ફીલીપ! હવે તુને કેમ લાગેછા!” સર વોલટરે માથાણું ઢપે તેની ખેરઆફીયત પુછી, જેના જવાબમાં આ નાનકડો શેલીતા જવાને પોતીકી

આખોના અમકારાના ઇશારે કીધા જે વખતે તેને પોતીકા ખીછાનાની ખાલુમાં તેનો ધર્મ ખીતા સર વાલટરને કેટ લ્યુકાસને જોયાં. કીલીપે આ વખતે શરૂઆતની હેશત સાથે પોતીકી આખો ઉઘાડી, સર વાલટર તરફ જોયું અને પછી ગભરાટમાં બકબકારો કરવા લાગો.

“હા મને હવે બધું યાદ આવેછ, મને ખબર છે !” અને ત્યાર પછી પોતીકા બન્ને હાથોએ તેને પોતીકો ચહેરા ધાકવાની કોશેશ કીધી, કે જે ચહેરા પર હાલમાં આખાદીની રોશની પ્રદરશીત હતી.

“જે કીલીપ દીકરા તું નાહકનો ના ગભરા, તારો ગભરાટ ફરીને તારી માંદગી વધારશે ખેટા” સર વાલટરે પોતીકો વાહલ સામેત કરતાં કહ્યું.

“તમો મીસ લ્યુકાસને થોડી ઘડી બહાર જવાને ફરમાવશે સર વાલટર ! હું તમારી આગળ કંઈક ખાનગીમાં ખુલાશો કરવા માંગુંછ.”

“દીકરા પછી તારી તખીયત સુધરે ને તું ખુલાશો કરજે !”

“નહિ હું હમણાજ તમોને કાંઈ કહેવાને આતુર છું.”

અને ખીજીજ પળે મીસ લ્યુકાસે ત્યાંથી હેયું લીધું : અને કીલીપે તેણીનાં પગલાં ચોરડાની બહાર જતાં જોયાં.

“હવે મહેરબાની કરીને ચોરડાનું બારણું બંધ કરો મુરખી મારા” તેને સર વાલટરને દરવાજો બંધ કરવાની અરજ કીધી, જે પર અમત્ત કરવામાં આવ્યો. આ વખતે અલગતાં કીલીપ બહુજ ઉશકેરાએલો દીસ્તો હતો. નાનકડા જવાનની આવી કહંગી વલાણથી અબયબ બની તેને કીલીપ પાસે જગ્યા લીધી ને ત્યારબાદ તેને મનાવવાની કોશેશ કીધી.

“દીકરા મારા” તેણે કહ્યું. “તુને જે ચીઝ નાખુશ કરે તે ચીઝને હું મારી નજર સમક્ષ રખુ થએલી જોવા ખુશી નથી. મહીનાઓ થયાં મને તારી મોહીની લાગી છે, અને તું હમારામાં પલોટાઈ ગયોછ; અને તારી ઉમદા ખુબીઓનો ખ્યાલ કરીનેજ તારે માટે હું કાઈખી જોખમ ખેડવા તૈયાર છું.”

“પણ તમોને મારી ખરી હાલતનો ખ્યાલ નથી.” કીલીપે કહ્યું. “તમોએ મને ખરા અવતારમાં પીછાન્યો નથી. સગબ હું તમોને કેટલોક વખત થયો ઠગતો આવ્યોછ”

“અને મને ઠગ્યોખી હોય તો તું ખરાં દીલથી તો તેમાં ખુશી નથીજ, એ મારી ખાતરી છે. તું એમ કરેજ નહિ ખેટા !”

“પણ હાલમાં તો હું તેમજ કહુંછ ! અને મારી હાલતની આગળી પાછળી તવારીખનું ખ્યાન હું ધારૂં કે મારે તપસીલવાર તમારી પાસ કરવુંજ જોઈશે. એ મારી ફર્જ છે.”

“પણ નારાજથી ફર્જ અદા થઈ શકતી નથી.”



“ખુદાને ખાર ફજ અદા કરવાને હરેક રસ્તા સાફ છે.”

“નારાજ થઈ ખુશી કરવું એ શું ઈનસાફ છે !”

“ઈનસાફ હો યા ન હો પણ હું તમોને મારી જીંદગીના ખુદા ગણું છું ને તેથીજ તમો પાસ માફ દીલ ખુલ્લું કરવાને હું કશુંખી ખોટું સમજતો નથી.”

અને આ વખતે શ્રીલીપની નજરમાં આસુનો ડીઘો ભરાઈ આવ્યો. જે આદમીએ તેના પર મહેરબાની બતાવી હોય તેની પાસે પોતાને એક પાપી બદમાશ તરીકે કેમ ચોલખાવે તે શ્રીલીપ, નીરદોશ શ્રીલીપ સમજી શક્યો નહિ. બેશક તે એક જુગારી હતો જેને માટે અંધારું કેદખાનું સીવાય કોઈખી જગા ફાજલ ન હતી એમ તે માનતો હતો. છતાંખી નાહીંમત બની દીલને ચોરખી રંજીદા કરવા કરતાં તેને દુનિયાની અનેક ખફગીઓમાં જેંચી લઈ સર વાલટરને ખુલાશો આપવાનો મનશે ચીવતાઈથી કસદ કીધો, અને પછીથી તેને આ દીલમાં ડગમગ્યા કરતો તેની શરૂઆતની જીંદગીનો આયનો તેને સર વાલટર સામે ધર્યો.

“મારાં માખાપ આ જહાનમાં કોઈ હતાંજ નહિ. અને ગર હોયખી તો તેઓ મારી તરફ નાકઢર બની મને તરછોડીખી ગયાં હોય. મારી આગળી યાદદાસ્ત એક ચશમચોર ઘાટકી દીખાવના ખીસની સુરત મારા દેમાગમાં ફરીને સજીવન કરેછ જેને મને વારે ઘડીએ ખીન વાંકે સખત સજા કીધી છે, જીખમરાથી મને રીખાવ્યો છે, પોતીકી મરજી મુજબ મારી પાસે મજુરી કરાવી છે. દગદેશરીમાં મને દાખી નાખ્યો છે, અને જેમ એક લોખંડને તાપ દેખાડી તમો તેને માગવા મુજબ વાંક આપી શકો તેમ તેને મારી જીંદગીને હાથના હથોડાનો તાપ દેખાડી મારી ખાનદાની અસરનું ખુન કીધું છે. જ્યારે હમો ઈંગલાંડમાં હતા ત્યારે હમો એક પડત પડેલી જીની પુરાણી સ્પીટક ફીલ્ડ પર આવેલી નાની જીંપડીમાં શાયે રહેતા હતા જ્યાં મને હરેક તરાઈની બદમાશીના પાઠો શીખવવામાં આવ્યાં હતાં.”

આ સઘળું ખુદો સર વાલટર શાંત મને પુર હુશયારી સાથે સમજતો હતો. તે ખહુજ ગંભીર હતો, સખખ આ ખાખદજ તેને ગંભીર બનાવી શકે એવી હતી શ્રીલીપ પર પાડવામાં આવેલો સીતમ બેશક તેના દયાવંત જીગરને લલચાવી શકે તેમ હતું, છતાંખી એક ચીઝ તેના દીમાગમાં ખડખડયા કરતી હતી કે નાનપણથીજ બદમાશીમાં ઉછેરવામાં આવેલો વાછરડો છેવટેખી બદમાશ ખસલતનો ખ્યાલ સદાનો દુર કરશે કે! બેશક એ એક વીચારવંત સવાલ હતો ને તે, પર અચાનક મત આપવું એ પાકટ સાકટ આદમી માટે સહેલ કામ નહિ હતું.

શ્રીલીપે આ વખતે સર વાલટરના મગઝમાંથી વીચારોની પસાર થતી હારમાખાનો કંઈક ભાસ મેળવ્યો હતો, અને તે એમ ધારતો હતો કે તેની આ કથા કદાચને નાની એલા ને તેણીના ખાપને સદાના તેની દોસ્તીના ઉખરેથી દુર કરશે.

ત્યારપછી તેને પોતીકી આગળી ટુકી કંગાળ જીંદગીનો દુખદાયક એહેવાલ તેને દીલોબ્બનથી આસરો આપનાર તેના હાલના મુરંગી મહેરબાન બાપની આગળ સીલસીલાખંધ રજુ કીધો, કે જે કંગાળ જીંદગી બદીને કીનારે ડાળા ખાઈ ચુકી હતી, અને સર વાલટરે પોતીકી નવજવાન બેટી ને આ ફીલીપ વચ્ચે જ્યારે તફાવટ તપાસ્યો ત્યારે તેના જીગરમાં અનેક કાંટાની વાડો ઉભી થઈ. બેશક દયા ને મહેરબાનીએ તેની લાગણીનો કળજો લીધો ને જ્યારે તે છોકરાએ કહ્યું કે તેને લવીશ માટ અનેક અફલાતુન આશાઓ ખાંધી હતી. અને દુનિયાના ઉઘાડા પડેલા દરવાજાની આસપાસની ભાગળમાં ઉભરાતી અનેક પ્રકારની ગંધીલી બદીઓનો તેને ભાસ નહિ હતો તેજ વખતે સર વાલટરની હાલત કેવી ચીંતા ઉપજાવનારી થઈ હશે તેની પીછાણુ કરવાની પ્રીય અઝીઝ તારા ને મારામાં તાકાત નથી.

થોડીક ઘડી બાદ વાત પર પરદો પડ્યો અને બન્નેએ ચુપકીટીને કીટલે દમ લેવા માંડ્યો. બેશક સર વાલટર આ વખતે એક મુશકેલીના દરીયામાં ઝોંકા ખાતો હતો જેમાંથી બહાર નીકળવું તેની હાલની સ્થિતી બેતાં બહુજ કઠણ હતું. બે તે છોકરાને ઘરમાંથી બરતરફ કરવામાં આવે તો ફરીને તે પાપી જીંદગીમાં તરફડાયાં મારે; ગર તેને એલાની સોબતમાંજ રાખવામાં આવે તો કોઈપણ દીવસ તેણી તેની સંગતના ફળ આખ્યા વીના રહે નહિ. અને ત્યારે માર્ગ આવા સંભોગ વચ્ચે શું ધારણુ કર્યો તે બુઢો વાલટર બેધ શક્યો નહિ. પણ એવામાં તે નાનકડા નાઘડીયાંની બાતેનની તે પવીત્રતાઈમાં તેને મુકેલો પોતીકો અપુર્વ વીશવાસ તેની નજરમાં તરી આવેલો દેખાયો, સમજતે હવે બેધ શક્યો કે બદીના ગમે એવા ફેલાવામાંથી તે જવાનના જીવે સચ્ચાઈની હવાને વળગવાને મળજીત કોશેશો કીધી હતી, કે જે વખતે તે બહુતો નહિ હતો કે દુનિયામાં સત્યતા, કુદરતની પુટલી સત્યતાની રોશની રોશન હતી.

તુરતજ તેને પોતીકું જીગર મોકળું કરતાં ફીલીપને એક નાજુક સવાલ કીધો. “અને જે બાતુને તેં સવારે અગાશી પર બેધ તેની સાથે તારી આગળી જીંદગીને શું નીસબત છે બેટા ફીલીપ.”

અને તે છોકરાએ જીલીયટને આપેલી સવખતની ચેતવણી ને તેના બદલામાં મેળવેલો તેના ઘાટકી માસતર તરફનો સરખાવ લંગાણથી વર્ણવ્યો, જેને સર વાલટરના મન પર ફાંકડી અસર કીધેલી જણાઈ, અને તેને બેધ લીધું કે બદાએ તેના બહારના બદનને અપવીત્ર કીધું હતું જ્યારે તે બાતેનમાં તેની અશોધનો ખુરશીદ હમેશનો જેવો ને તેવોજ રોશન હતો.

વધુમાં તેને એમ લાગ્યું જે તે જવાને પોતાને ખીબાં ત્રીબાં નામના ઓઠાં હેઠલ ઓલખાવી તેને કોઈ પણ રવેશે લલચાવાની કોશિષ કીધી હતી નહિ અને પોતીકા પાલનહાર તરફની છેવટ તલકની વફાદારીના તેના આ સાથે કંધક અનેક સંગીન પુરાવાઓ રજુ કીધા હતા કે જે પછી વધુ ખાતરી કરવાતું સર વાલટરને

માટે જરૂર જોયું રહ્યું હતું નહિ.

“ફીલીપ દીકરા” ધીમે પણ મક્કમતાથી તેને પોતીકી પાક્કી બુદ્ધીનો પાક પીરસવા માંડ્યો. “ફીલીપ તુને સારી રવેશે રેશન છે કે તે લાંબો વખત હમારી વચ્ચે હસીપુશીમાં પસાર કીધો, અને જે મેં કંઈ તારે સાડ સમજ્યું છે તે મારી સમક્ષ બહેર કરેલી કેટલીક અગતની બાબતો પરથી અછછી રીતે સાબિત થયું છે. જો મેં પહેલેથી આ બાબત કાન પર લીધી હતે તો કદાચને તુને મારે ત્યાં આસરો આપવાને માટે દીલ દગમગ્યા કરતે, પણ ચાલો હવે જે બન્યું તે સારાનેજ કાજે ને તેથી હું હવે ધોળેલાં દુધ પર વીઝાપ કરવા બીજકુલ નારાજ છું. તારી આમદ વખતે હમોએ તુંને નવું નામ આપ્યું, કે જે નામનીજ સાથે હમારી ખાતરી છે કે તે નવેસરથી તારી પવીત્ર જીંદગીનો પાયો તારે હાથથી ચની લીધો હશે, ને બુદ્ધ તેજ મુજબ તુને ભવીશમાં દોરવે એ જોવાને હમો ઈતેજર છીએ. કીરતાર કરેને તારી આગળી સજીવન થએલી યાદદાસ્ત ફરીને હમેશગીની શાંતીમાં આરામ કરે ને કોઈખી રવેશે તારી આગળી જીંદગીના પદ્મ પ્રીત હોડો પર પડે નહિ, કે જેમાં તારું ને મારું ભડું છે ને મારો બેટીનુંખી ભડું છે. હું મારી બેટીથી હમેશાં આ વાતને છુપાવાનીજ કોશિષ કરશ. જો તારી આગળી જીંદગીનો સ્વપનો તારી પર ગલબો કરવાની પેરવી કરતે તો તે હમો હમારી નજરથી તે અનુભવી શકતે, પણ નહિ મને તારી પર અખંડ વીશવાસ છે મારા બેટા અને તેજ વીશવાસ સદા કાલ તારે માટે તેવોને તેવોજ અખંડ રહેશે.”

અને ઉપલા શબ્દોના બંધ થવા સમેતજ તેને ફીલીપને પોતીકી ગોડમાં લીધો ને તેની તરફનું હેત સાબિત કરવા તેને બકી લીધી જે વખતે ફીલીપની નજર નાફાજમાં આંસુઓની રેશની પ્રકાશી નીકળી.

ન્યારે સર વાલટર ફીલીપનો ઓરડો છોડી ગયો ત્યારે તેને પોતીકી દીકરીની તલાશમાં પોતીકા હોલ તરફ હાલવા માંડ્યું. અને પોતીકી બેઠક બુશહાલી વચ્ચે તેણીને બુલીયટ ગોલ્ડસ્ટેન સાથ વાતચીત કરતાં દીડી. તુરતજ તેને પોતીકા કદમો તેઓ તરફ લાંબાબ્યાં અને બુલીયટ તરફ માનતું એક ડાકું કરી એલાને જણાવ્યું જે ફીલીપ તેણીને મળવાને માટે તેના ઓરડામાં આતુર હતો.

“કેમ તે જવાન કેમ છે” બુલીયટે અચાનક સવાલ કીધો.

“જી હા થેંક્યું હાલતો ખુશીમાં છે,” બુદ્ધએ ઠંડે કલેજે કાસડ કાઢી અને ત્યાર બાદ તેણીને સલામ કરી તે એલાને લઈ ત્યાંથી ચાલતો થયો.

બેશક જેવું બુલીયટે સર વોલટરની નજરમાં તેણીને માટે ધીક્કાર પ્રદરશીત થયેલો જોયો તેવીજ તેણી ગુસ્સાને મારે પોતીકા ઓરડામાં લટાર મારવા લાગી. બેશક તેણીખી તેણીને વીસારનાંર તરફ સદા ધીક્કાર ને પ્રીટકાર સાથેજ જોઈ રહી હતી.

તેણી ફકટ સર વોલટરની બેટી ને ફીલીપ કાબજ હોટેલમાં થોબી હતી અને એ તેણીએ તેઓને પોતીકું દીલ આપ્યું નહિ હતે તો અત્યાર આગમચની તેણી

હોલમાં જઈ આ કળ્યાના કાલબુદ્ધને વીચારી મુકતે.

પણ શું કોઈની એવી અહવારનો સુરજ તેણીના ક્રીસમતમાં તળું થશે કે જેની રોશની પ્રકાશીત થતાંજ તેણી પોતીકા ક્રીનો તેણીની જાંઘની દુખી કરનારા દુશ્મનો પર લઈ શકે! બેશક આ એક વરી નવી વીચારની વાદળી તેના દીમાગમાં સડસડતી જણાતી હતી.

તુરતજ તેણીએ વીચારમાંથી ફરેગ થતાં આજુ બાજુ નજર લંબાવી તેા તેવામાં તેણીની નજર અચબુચ પેલીજ પીલી ભુરી આંખો પર પડી જેને જોતાંજ કમકમી તેણીએ પોતીકું મોહ ફેરવ્યું. સખખ તેણીએ જોઈ લીધું કે આ કોઈ ચોરતે તેણીના દીકના વીચારો વાંચી લીધા હતા.

એવામાં તેણીએ બગીમાં ઓલગાને આવતાં જોઈ. અને તુરતજ બુલીયટ પોતીકા સહીને હંમેશ મુજબ હેતથી બકી કરવા ગઈ, પણ તેણીએ મામલો બીગડેલો જોયો. અને તેણીની ખાતરી થઈ કે જે બનાવની તેણીએ આગાહી કીધી હતી તેજ બનાવ મોડે વહેલે તેણીના બાળમાંથી બનવા પામ્યો હતો. બન્ને બહેનપણીઓએ સાથે દાદરપરથી પોતીકા ચોરડા લાણી હાલવા માંડ્યું કે જે વખતે બુલીયટ તડનેફડ ત્યાંજ કરી નાખવાને હડબાહર આતુર દેખાતી હતી.

જેવાં તેઓ હોલ આગળથી પસાર થયાં કે ઉમરાવજદી ઓલગાએ પોતાને નામે આવેલાં કાગળોની ઢગલીનો કબજો પોતીકા હાથમાં લીધો અને જેવી તેણી ચોરડામાં બુલીયટ સાથે દાખલ થઈ કે તેણીએ પોતીકા કાગળો વાંચવાની તેણીની પાસે રજા માગી જે ખુલ્લાં દીલથી બક્ષવામાં આવી.

“ઓહ કેવું કંઈ” એકાદ કાગળને ફરીને ઉકળાવતાં તેણીએ મનનો બખાળો કાઢ્યો, “મારા ખાવીંદે બેશક ફલોરેન્સમાં જઈને બધી ગોડવણ જતેજ કરવી પડશે. હાલમાં તો હમો ઘણાજ ખુશી તંદોરસ્તીમાં છીએ.”

“એટલે તું એમ કેહવા માંગેછ કે તારેખી તારા ઘણીની સાથે બુસરીમાં જોડાવું પડશે?” બુલીયટે સહેજ અબચબ થતાં સવાલ કીધો કે જે વખતે તેણીની નજર સહી પરજ ટીંગાએલી હતી.

“હારેહા. ને તેમાં કાંઈખી કમનસીખી જેવું નથી. મુખેઈ ધનશાન! હું એને સાઈ શું કહું!” ઓલગાએ પોતીકા ઉલરો કાગળ પર ખાલી કીધો ?

તે રાતે કેટ લ્યુકાસે પોતીકા ડાએરીમાં ઘણીજ અગતની નોટ કીધી હતી કે જે દીવસની જુક નોધ સર દેવીડ મોરટીમરને તેણીને ફોરવવાને જોગવાઈ કરી આપી શકે. તે નીચે મુજબ હતી:—

“વેનીસ—આજે તે નાનકડા જવાન ને બુલીયટ ગોડડસ્તેનની સવારે અચાનક મુલાકાત થઈ અને તે અચાનક મુલાકાતે તેની આગળી યાદદસ્તને દીલમાં બગડત કીધી. તેણીની હમારી સાથેજ હોટેલમાં રહેછ, અને બુલીયટની હાજરી સર વાલટરને ખીલકુલ નાપસંદ છે” કલોડે ખુદા સર વાલટર સાથે લગભગ એક ફલાક ચોરડામાં

એકાંતમાં પસાર કીધો અને મારી પુરી ખાતરી છે કે તે દરમ્યાન તેને પોતીકી આગળી પાછળી બીનાથી ભુદાને વાકેફ કીધો હતો. પણ જ્યારે હું જોઉં છું કે તેઓની દોસ્તીમાં કાંઈથી ફરક પડ્યો નથી ત્યારે મને વીચાર આવે છે કે એ છોકરો પોતાની આગલી બાબદનો જ્યાંલ આપવાને એટલો બધો તો મુર્ખો નહિ બની શકે. મેં બારણામાંથી ભરાઈને સમજવાની કેશેશ કીધી પણ છોકરો સહેજ અભરાક દીસ્તો હતો, અને દરવાજા પર વારે ઘડીએ ચોંપ રાખતો હતો. મેં એટલું તો જોઈ લીધું કે મીત્રીસ ગોલ્ડસ્ટેનને લાઈલ કુટુંબ માટે હવે સહેજ ભારખી લાગણી નથી. ભુદાખી તેણીને દુરજ રાખવામાં સુખ માને છે, અને મામલો આવીજ રીતે ગળડતો દીસે છે, આજે મેં તેણીના મનના વીચારો વાંચી લીધા જે પરથી જણાય છે કે જો એલા ને ફીલીપની હસ્તી નાખુદ થઈ શકે તો તેણી ફરીને લાઈલ અશકયામતની એકલી વારસ તરીકે ગામમાં ડાંકો વગાડી શકે. તેણી ઘણીજ અદેખી પોતીકું વેર વાળી શકે એવાં જીગરની અબજા છે ને તે હું એક ચોપડી સમાન તેણીનું જીગર વાંચીને કહી શકું છું. મારી ખાતરી છે કે જેની પર તેણીનો દાંત હોય તે સહેજમાં તેણીના છટકામાંથી સટકવો મુશકેલ છે.”

કેટ લ્યુકાસે ત્યાર બાદ પોતીકી ડાચેરી બધ કીધી, અને પછી તેંનાની પાપ પોઠી લઈ તેણીએ સુવાના ચોરડા ભણી હાલવા માંડ્યું જ્યાં તેણીએ એક સ્વપનો જોયો કે જેમાં તેણીએ દેવીડ મોરતીમરને તેણીને લગનના ગાંઠથી એક કરતો જોયો. અને આવી રીતે પોતીકી મીઠી નીદ્રામાં તેણી ફીકકું હચી જે હસવામાં તેણીની જાંઠગીનો સઘળો સાર પ્યારને પાળણે હીંટાળા ખાતો હતો.

## પ્રકરણ ૧૮ મુ.

માયાના અંધકારમાં ના તું ફાંફાં માર.

મુશકેલી આશાનનો કરનાર તો કીરતાર.

બેશક સુનેરી બાળના ઝુમખાવાલી આ મલતાવડી વનીતા આજે તેણીનીજ ખુબસુરતીની સરોબરી કરનાર એક જવાન સાથ કંઈક ગામ ગપાટામાં ઘુટાઈ હતી. તેણીની નજરમાં તેને માટે વખાણ હતી. બળકે વખાણથી વધુ ચાહ હતો, જે ચાહને બાતેનના પડમાં તેણીએ સહાનો છુપાવામાંજ મજાહ માની હતી.

“અને થોડો વખત ત્યારે તમે હમોને વીસારી જશો નહિ પ્રીલીપ !”

કંઈક ચુકિતથી હસ્તાં તે નાની બાળા બોલી

“ઘણે ભાગે, બળકે હું ધારી શકું તેથીજ વધુ પ્રમાણમાં કહું તો ચાલે”

“પણ જો મારી ગેરહાજરી તમોને કોઈખી રવેશે નારાજ થવાનું કારણ

આપતી હોય તો પછી તમોને હમારી સાથે પધારવાને વાંધો શું છે! તમો જાણો છો તો ખરા કે તમારી કંપનીમાં હમો બહુજ મોજ લઈએ છ.”

“રાઈટ ડીઅર, પણ તું જાણે છે તો ખરી કે જ્યારે હું મારા કામકાજ માટે તમારી તરફથી પગાર નથી મેળવી શકતો તો પછી હાકિમ સાહેબના રુઝડ તરીકે નોકરી બબલવામાં મને હાંસેલ શું!”

“પણ તેની તમોને કીકર કસ્વાનું કામ નથી. તમે તમારે સીમસનને ધરનો ખટલો તપાસવા હુકમ કરી દેલોની એટલે જાનજ પડી”

“ખુદા કાજ ડીઅર તું મને આઈતે પગારે પાળીયા જેવું પેટ બનાવી બીના કામકાજે મસ્ત થઈ ફરનારાઓની પંકતીએ નહિ મુકે તો સાઈ. કોઈબી રવેશે હું મારી હાજરીની તમો વચ્ચે ખાસ જરૂર તો જોતો નથીજ. મારા વગર તુને એવી એવી કમપનીઓ મળશે કે તું હસ્તાં હસ્તાં મારી ચાદબી વીસારી નાખશે”

“હું સારી રવેશે સમજું છું કે તમો હેરી બીઝાંટ માટે મને કહી સમજાવો છો. બેશક તેનેથી સહેજ ગમ્મત તો હમોને પડશેજ.”

“અને તેથી તમો શું કહેવા માંગો છ મારી પરીચહેરની બાનું!”

“શું તે ખરેખર ગમતી નથી ફીલીપ!”

“ખચ્ચીતજ ઘણું ગમતી. દરેક આદમી પોતપોતીકી બાબદમાં હમેશાં ગમતી હોવોજ જોઈએ, જે હું કહું છ તેજ તુંબી કહેતી હોય તો પછી આપણે બન્ને એકજ ચીઝ કહીએ છીએ એમ ધારવું જોઈ નથી.”

“નહિ ફીલીપ તમારું બોલવું ઘણુંજ કઠંજુ છે. તમો જાણો છો તો ખરા કે હેરી એના બાનદાનની નોક છે. જ્યારે સઉ કોઈ દર રાતે તેમલના એઠાંમાં દાડના પીપો પેટમાં ખાલી કરે છે; અને શીકાર ને અહીં તહીંની તફરમબાજી સીયા કોઈબી બાબદપર વાત કરતાં નથી ત્યારે હેરી તે જગ્યાએ તેની અસીલતાનો આધનો છે.”

“પણ હું કાંડ ના પાડું છ. બીઝાંટ પોતીકા બાંપની હસવા સરીખી આબેહુબ નકલ છે એટલું છે કે બેટી બાપ જરા ફેશન બાનુના મંદીરમાં ડોકીયાં કરતો રહે છે. અને કોઈબી દીવસે નાક મુકાયા વગર સરોસ ઇજતો નથી.”

“હુંબી તે સારી રવેશે સમજું છ પણ મારા મત મુજબ તો હું ધાડું છે કે તેને પીવાનું ચાહુ રાખવુંજ જોઈએ સબમ તેનો લેલ તમો મુતલગ સમજી શક્યા નથી. તે શરીરે તો પોતીકા બાપદાદાની અચ્છી ગવાહી છે પછી તારે બીજા તીજાંબી તેની નકલ થવીજ જોઈએ કે નહિ!”

“ખરેખરજ તેઓની એને છુપી મદદ હોવી જોઈએ બાવાબનન!”

“ફીલીપ આવી ટકોર કરવી તમોને છાજતું નથી. એક જવાન અબજાને આવી રીતે ન છાજતા ટીકાથી રીબાવવી એ તમોને બીલકુલ શોભા

ભરેલું નથી. હું હવે વધુ વાર થોભવામાં થોભા જોતી નથી. ને મારા ગીયા પછી ખચીતજ તમે પશ્ચાતાપ કરશો, ને ત્યારેજ તમે જોશો કે તમેએ મને કેટલી હદે સતાવી છે.”

તેણી આ વખતે સહેજ ગુસ્સામાં ઘુંચવાઈ ગયેલી દીસતી હતી. છતાંજી તેણીએ ધીરજ રાખી ફીલીપના બોલવાને હસવામાં કાઢી નાખ્યું ને ત્યાર પછી આગળીજ અપુર્વ પ્રીતીથી રૂમાલની નીશાની કરી તેણી ત્યાંથી ઘર તરફ મેઢાન વાટે નીકળી ગઈ. પ્રીય અઝીઝ, તેઓ આ વખતે ઘરથી થોડે દુર આવેલી ગાડીની ફાટક આગળ વાતમાં વીટલાયલાં હતાં અને તેણીના જવા કેડે ફીલીપ તેણીની મીઠી મોહનતમાં મસ્ત બની તેણીને નીજાળતો ત્યાંજ થોભ્યો હતો. બેશક તેને શું ખબર કે તેણીની ઉપલો નાદાન તકરાર નજદીકના લગ્નશમાં ખમુસ કરીને તેના બાળમાં બોલેબોલ ખરી પડનાર હતી. પણ શું તેણી તેને સદાને માટે તરછોડી જશે યાં તેનીજ સદાને માટે થઈ રહેશે! અઝીઝ રફીક એ તો તારે અનુભવવાનું છે!

જ્યારે મામલો આવી રીતે ડોળા ખાતો હતો ત્યારે સર વાલટર લાઈલને એક હસીન જવાનની આમદ બહાર કરવામા આવી કે જે હસીન જવાન તે કોઈજ નહિ પણ ફીલીપ ને એલાની તકરારનો તીડલ હેનરી બીઝાંટ હતો. સર વાલટરે તેને તેના મોજલાને છાજતું માન આપી આવકાર લીધો, કારણ કે પુરાણા દોસ્તના નાનકડા નખીરાની આમદે તેના જીગરમાં કંઈક ગજાળ પ્રકારની ખુશહાલીનો પુવારો બગડત કીધો હતો.

થોડીક મુસાફરી બાબેની સાધારણ પરપુચ્છ બાદ હેરી બીઝાંટે રીવરવે હોલમાં ખરી ફજેરમાં પાવરો ઉંચકવાનો પોતાનો હેતુ ખુદા સર વાલટર આગળ બહાર કીધો.

“સર વાલટર સાહેબ” તેને કંઈક ઘુંચવાટ સાથે નરમાશથી કહ્યું. “તમે બાણો છો તો ખરા કે વરસો થયાં મારા જીગરમાં એક નાકેશ આશાનું ફીકકું કીરણ પજરી રહ્યું છે, જે આશાને આજે તમે તરફથી માન સાથે વધારી લેવામાં આવશે એવી ઉમેદમાંજ હું અહીં આવ્યો છું. મારી ખાતરી છે કે તમારા જેવા પાકટ સાકટ આદમીને માફ કહેવું મગજમાં ઉતારવું પડે એમ નથી.”

બેશક ખુદાનો ચહેરો આ જગ્યાએ ફીકકો મારતો જણાયો. તેને આ વખતે કાલચંદરની વાદળી ઘેરાતી જોષ ને તે ખરાબ ઘડી કહીતી તેને તકરારના રોહમાં નહિ ઘસડી બંધ તેની પુરતી સંભાળ લેવાનાં પગલાં મનમાં ભરવા માંડ્યાં, પણ વખત આવી પુગ્યો હતો હતો કે જેની સામે તેની ચુપકોદીનો કીરલો ટકી શકે એ મુશકેલ કાર્ય હતું—

“હેરી દીકરા, હું આશા રાખું છું કે મેં તારા સવાલની વકી રાખી હુબી એમ જો હું કહું તો ખચીતજ તું મને માફ કરશે. તું ને ગભરાવાનું કશું કારણ નથી, તું ને એલા સાથે શાદીના ગાંઠથી એક કરવાની તારો ઉમેદને હું કોઈબી રવેશે ખેંચી લેવા છુટ્છતો નથી, પણ મારે આ જગ્યાએ સાફ સાફ કહી દેવું

બેઠાએ કે તારી જગ્યાએ અગર જો એક ફરેસ્તોળી આકાસ પરથી ઉતરી આવીને આવી માંગણી કરે તો હું ખુદ્લા દીલથી તેને વખોડી કાઢું. તું જાણેછ ખેટા કે એલા મારી દુનિયા છે! દુનિયા દર્પણનું મુગટ છે જેને મારી નજરથી દુર કરવા હું હરગીઝ નારાજ છું.”

બુઢાના અવાજમાં આ વખતે સહેજ કથોરતા દીપી નીકળી હતી પણ હેરીને તેની પરવાહ નહિ હતી. તેને હીંમત રાખી સર વાલટરની નાઠ પોતીકે હાથ સફાઈથી ધરી રાખવાની કોશિષ કરી.

“તમે જરાખી પ્રીકર કરશો નહિ મારા મુરંખી, હું તેણીને ઘણું દુર લઈ જનાર નથી સાહેબ કે જેથી તમે તેણીના વીલાપમાં ઝુરીને જીંદગી ખતમ કરો!”

સર વાલટર બેશક આ શખ્દોથી સહેજ ચોંક્યો હતો. તેના શખ્દોએ બુઢાને ખાતરીની ઓઢણી ઓઢાડી હતી.

“હેરી ખાવા તું સમજતો નથી. મારી ખાતરી છે કે ઉતાવળમાં તું નાહકનો કાપ ખાઈ જાયછ. એ નજદીક ને દુરનો ચવાલ નથી. એમ સમજની કે હું તો હવે બાળુએ રહ્યો પણ તેં કોઈખી દીવસે એલાને એ બાખદનો ઈશારો કીધોછ કે!”

“ખીલકુલ નહિ અને તમારી પરવાનગી વગર તેમ કરવાને હું મુદદલ માંગતોખી નથી. મારા મુરંખી મેં મારાં માતાજી આગળ એ વાત છેડી હતી ને તેણીખી એલાને માટે પોતીકો સતોષ જાહેર કરા ચુકી છે ને મને ખાસ તમે સાહેબ આગળ વાત છેડવાનીજ તેણીએ અરજ કીધી છે.”

“જા દીકરા તારી મરજીજ એમ છે તો મારે તે પર ચર્ચા ચુંઠણા કરવાં નથી. જો તું તેણીને જીતી શકે તો દુનિયાજ તારી છે, તેણી મારી એક પુરા દીકરી છે, અને મારી છેવટ તલકની દીકરીજ રહેશે અને મારી પક્કી ખાતરી છે કે જો તેણી તારી સરજતમાં લખાઈજ હોશે તો તેણી તારો સંસાર શોભાવતી એક નમુનેદાર પરજીતર તરીકે તારૂં ઘર જરૂરજ દીપાવશે” અને આવા માયાકુલ શખ્દો સમજી હેરી કાકાના જીગરમાં બુઢાને માટે લાગણીનું કીરણ દાખલ થયું.

“હું તમારો બેહદ ઉપકારી છું મુરંખી” હેરો બોલી ઉઠ્યો, “અને હું જોઈ શક્યો છું કે તમે મારી સંભાળ તળે એક છુપો ખબનો છુપાવી બેઠા છો. જેને જીંદગીના છેડા તલક છુપાવવાને હું માફ તનોમન અર્પણ કરશ.”

“તમેજો એલા આગળ એ વાત કરવાની મારી ખાસ રજ છે, પણ મહેરબાની કરી ધ્યાન રાખશો કે હું કોઈખી રવેશે તેણીની પર દબાણ કરનાર નથી. તેણીને તેણીનો મનપસંદ ધણી શોધી કાઢવાને પુરતી છુટ છે. માફ દીલ તેણીની પર વીશેષ છે અને તેથી તેણીને કોઈખી રવેશે હું નારાજ થએલી જોવા હરગીઝ માગતો નથી.”

“જેવી સાહેબની મરજી. હું કમળી રીતે એમાં અક્ષીમાન લેતો નથી, હું



ને એલા લાંગો વખતથી એક બીજાને ઓળખેછ ને મારી ખાતરી છે કે હજુ સુધી તેણીએ કોઈનેથી પોતીકું દીલ આપ્યું નથી.”

“તે તો ખરીજ વાત છે સગળ કે તેમ કરવા આગમ્ય તેણી મને પહેલે એ વાતથી વાકેફ કરે.”

“ખરાબર છે. મુરંબી એમજ થવુંજ જોઈએ. પણ એલા જેવી છોકરી તમારેથી કોઈથી દીવસ કોઈખો વાત છુપી રાખશેજ નહિ. અને સાહેબ તમારી રજા મેળવીને હવેજ હું એલા આગળ માફ દીલ ખુલ્લું કરવાની ટક હાથ ધરશ. લોલી લાળી જવાન અબળા તેણી મારી પર અજબ મહેરબાન છે !”

સર વાલટરે આ જગ્યાએ જવાળ આપવાનું મોકુફ રાખ્યું, સગળ ખાતેનમાં તે હેરી બીઝાંટ કરતાં પોતીકી દીકરી માટે બહુજ પ્રીતી ધરાવતો હતો.

બન્નેએ કાંઈક થોડી એલાર પેલાર ચલાવવા બાદ સર વાલટરની ઇચ્છાથી બન્ને એલાની શેઘમાં કદમો ઉધામવા લાગ્યાં, એવામાં તેઓએ એલાને તેમની સામેથી ઝડપથી જતી જોઈ, પણ સર વાલટર હેરીને તેણીની આગળ લઈ જઈ તેણીને અચાનક ચોકાવા ઇચ્છતો હતો નહિ ને તેથીજ તેને નરમાસથી હેરીના કાન પર ઇશારો નાંખ્યો.

“દીકરો હેરી હાલ તુરત એક અઠવાડિયું તો તું તોડીજ પાડજે. પછીની વાત પછી થઈ રહેશે.”

પણ હેરીનો બુદ્ધાના આ શબ્દોથી કંઈક ચીલ્લો ચઢેલો દેખાયો. પણ એવામાં રીબીએરા ને ઇટાલીની સફર વેળાએ મોહુબતી પાઠો સ્ટડી કરવાનો તેને ખ્યાલ આવ્યો ને તે ખ્યાલની સાથેજ તેને ઉમંગ લઈ બુદ્ધાને થડો પાડવામાં ડાહપણ માની લીધું.

“મારા મુરંબી તમો રાજ થાઓ, હું તમારા કહેવા મુજબ અઠવાડિયું ગળડાવી કાઢીશ” અને આવા નમાના સખુનથી બુદ્ધાની પીગળેલો જણાયો.

જે પછી બીજીજ ઘડીએ તેને એલાને પોતીકી પાસ બોલાવી.

“એલા દીકરી એલા, કેમ પેટી પેટારા તારા પેક થઈ ચુક્યા કે હજુ કંઈ બાકી રહ્યુંછ!” એલાએ ડાકું ધુણાવ્યું જે, પછી તેણીએ નજદીક આવી પોતીકા પીતાના સવાલનો જવાબ આપ્યો.

“એક એરત બાતના પેટી પેટારાની ગોઠવણ છેલ્લી ઘડી સુધી અધુરીજ હોય છે. પણ પપા તમો એટલા અધીરા કેમ પડીયાછ કહોની !”

“નહિરે મારી દીકરી હું કાંઈ અધીરો પડ્યો નથી પણ હેરી તુને પોતીકી નવી મોટોરકાર દેખાડવા માંગતો હતો તેને સાફ કહુંછ”

\* ખચીતજ કાર ઘણીજ ફાંકડી છે, એલા હું આપરી સાથે એને માલગાડીમાં લઈ લેવા માંગુછ.”

એવામાં બુદ્ધા સર વાલટરે કામજ લખવાનું બહાણું કાઢી ત્યાંથી પોતાના

કદમો પોતીકા ચેમખર તરફ દોરવ્યાં, અને આવી રીતે આ તરૂણા વયની નાદાન દાળીઓને ત્યારે એકબીજાના વીચારોની અઢલા બઢલી કરવાને અચ્છી તક હાથ આવી. હેરીને તો જેવું બેઠતુંતું તેવુંજ વેદે ફરમાવ્યું એટલે હેરી બાવા ખુશી મધન દીસ્તા હતા. તેને એલાને એકલી બેઠ હવે પોતીકી આવીઓ ઉપરા સાપરી અજમાવવાની કોશિશ કીધી.

“પણ મારા બાવાજી મારી સંભાળના લેનાર કેવા છે !” તેણીએ સફાઈથી તેના છટકામાંથી છટકવાનો પહેલો ઉપાય અજમાવતાં કહ્યું.

“પણ બાવાજી તે કેટલી ચીઝની સંભાળ લેશે ! એમને મારી કેટલીક ખાનગી બાબતોની સંભાળી લેવાની છે !”

“અને તેથી તમો શું એમ કહેવા માંગેછ કે મારે તમારી સાથેજ બધો વખત ગુજરવો પડશે !”

“એશક” અને આ ટુંકા શબ્દોમાં તેને એટલો બધો વીશવાસ મુકયો હતો કે તે હરપળે એમજ સમજ હતો કે એલા તેના ફરમાનને વગર શકે તાબે થશે. થણીજ મોટી નાખુશી સાથે હેરીને સર વાલટરનું બપોરના બાણા માટેનું ઇજન પડતું મેલવું પડ્યું હતું, સબબ તેની માતાએ તેને ઘણોજ ઉતાવળે પાછો ફરવાની તાકીદ કીધી હતી, અને જેવી એલાએ હેરીની ગાડીને ત્યાંથી પસાર થતી બેઠ, તેવોજ તેણીએ છુટકારાનો દમ એચ્યો. તે તો તેણીને પોતાની મરજી મુજબ મન ચાહે તેમ રાખવા માંગતો હતો, પણ નાદાન અનસમજ હેરીએ આગલાં પાછળાંનો આ વખતે વીચાર કીધો ન હતો.

થોર્નટન લગોલગ આવી લાગતાં સમેતજ તેને ફીલીપ રસ્તામાં મળ્યો જે રીવરવે હોલ લાણી પોતીકા ઘોડાને દોરવી લઈ જતો હતો.

“થોલ બીરાદર ફીલ મારે કાંઈ તને કહેવું છે !”

“બોલની શું કહેવા માંગેછ ?”

“અરે બાબાજીન કંઈ જેવી તેવી વાત છે ! ખુદા સર વાલટરે મને એલા સાથે પરણવાની રજા આપી છે.”

એકાદ ઘડી તે વીચારવંત ઉભો રહ્યો ને પછી શાંત મને ફીલીપે જવાબ આપવામાં જરૂર બેઠ.

“અને તેથી શું તું એમ ધારેચ કે એલાએબી તુને બહાળી આપીછ.”

“વેલ તે કેમ હું કહી શકું ! પણ દીકરા તેમાં કંઈ દમ જેવું નહિ. તું બાણતો નથી કે હમો નાનપણથીજ રમતાં રમતાં એક બીજા સાથે ખ્યાર કરતાં હતાં !”

“હું સમજ્યો. કેઠો આએબી ખ્યારનો કેસ અહીં ઉભો થએલો દીમેછ.”

એશક ઇંગલાંડમાં વસંત રૂતુની આમદ શીયાળાની સરહદ પર આબાદીની નીશાનીઓ મુકી બાય છે, પણ રીવીએરામાં વસંતરૂતુની આમદ કંઈક ચોર

પુશનુમાં દીસતી હતી. ક્રીસક્રીસમના કુકોનો બહાર, આખાનનો આસમાની સીંગાર ને આકાશનો પહેરવાસ દમામદાર ગાડોની સુંદર ઘટામાં દીપી નીકલતી ટેકડીઓ નો શોભી રહેતો ચીતાર અને બીજી ઘણી પુશનુમાં સીનસીનેરીઓ વગેરે આ પરીચાઓના પરેસ્તાની ખુલ્લામાં ધ્રુમ મચાવી રહ્યાં હતાં. બીઝાંટ ફેમીલીએ સર વાલટર લાઇલને એલાની સાથે મોન્ટી કારલોથી નાઇસ સુધી મોટોર ની મંજલ કીધી હતી કે જ્યાં તેઓએ એક અથવાડીયું પસાર કરી લેડી મેરી બ્લાથીવાઈટ ને તેણીના લાઈ સાથે ખાણું લીધું હતું અને જે લઈ બહેનની નાનકડી લોચ તે વખતે કીનારે નાંકની જુગલી વાટે ધુમાડો બહાર કાઢતી હતી. એલાએ મીસ વ્યુકાસને પોતીકી સાથે લેવાની બહુજ કેશીશ કીધી હતી, સખખ હેરીનો કટાળો તેણીને માટે ધારવા કરતાંબી વધુને નહિ સહન થઈ શકે તેવો હતો. તેણી જો કે તેની નાનપણની સાથી હતી છતાંબી તેણીએ કેઇબી દીવસે તેને શાદીના ગાંઠથી એક કરવાની ઇચ્છાને જીગરમાં આવકાર દીધો નહિ હતો.

ખાણું માટેની લાયકજગ્યાતરીકે કાફે ફેનાર્ડની આગાશી પર પસંદગી ઉતારવા માં આવી હતી કે જે ફાંકડું રેસ્ટોરાં કીનારા પર આવેલું હતું ને આબોહવા ને ઉત્તમ સીનરીની મોજ માટે પરોણાઓ વચ્ચે જાણીતું હતું. અહીંજ લોર્ડ બ્લેન્ડવે ને તેની બેહુન તથા પેટ એનેવે તેઓને આવકાર આપવાને ખોટી હતાં. જેમાં નવાં આવનારાં પરોણાઓને તેમના સુરંબી મેજખાનોએ આવકાર દીધો, તેજ વખતે પેટ એનેવેની એલા સાથે ઓળખ કરવામાં આવી. તેને આ નાનકડી ખાણાને કંઈક ઉતસાહ સાથે જોઈ અને તેજ વખતે તેના જીગરમાં એક રોશનીનું કીરણ બરપા થયું, જેને તેની આગળી ચાદલસ્ત જાગરૂત કીધી હતી કે જેના જાગરૂત થવા સમેતજ તે જોઈ શક્યો કે તે એક લાઈલ કુટુંબનું કોહીનુર હતું કે જે લાઈલ કુટુંબનાજ એક કોહીનુરને તેને પોતોકા જીગરમાં મોહબતી સીમીટથી મધી લીધું હતું. એલાએબી તેને જોતાં સમેત આ નવા આઈરીશમેનમાં બહુજ ઉમંગ લેવા માંડ્યો, જે ખરેજ ધ્યાન ખેંચવા જોગ બીના હતી. ખાણાની ગોઠવણ બહુજ ટીપટાપ હતી, અને પરોણાઓની બેહુદ પુશહાલી વચ્ચે તે સંપુર્ણ રીતે સરજમ ઉતરી હતી. સઉએ ખાણાને લાયક ઈનસાફ આપ્યો હતો અને એકાદ અપવાદ સીવાય દરેક જણા મોજલાં દીસ્તાં હતાં. પણ આ વખતે લોર્ડ બ્લેન્ડવેની ન છાજતી ટકોરે પરોણાઓના સહેજ દીલ દુખવ્યાં હતાં.

“અરે પણ થોભોની સર લાઈલ, તમોને જોતાંજ મને તમારી ભાણી જુલીયટ ગોલ્ડસ્ટેનનો ખ્યાલ આવેછ, જેણીને મે ગઈ કાલેજ તેબલ પર ખીરાંજેડી જોઈ હતી.”

દરેક પરોણાએ આ ટકોરને જુદી જુદી રીતે મનમાં ઉતારી હતી. દરેક કરતાં વધુ ગંભીર આ ટકોર પર આ વખતે એનેવે હતો, જેને તેણીને માટે બહુજ લાગણી હતી પણ કમનસીબે તે સંજોગના સમાગમમાં તેને જાહેરમાં મુકવા પામ્યો ન હતો. સર વાલટરની ધુંચવણનોબી આ જગ્યાએ પાર ન હતો, જ્યારે મીસીસ

ખીઝંટ તો લોડ પ્લેન્ડવેની મુખર્જી પર પોતીકું હસતું ચોલાવી નહિ શકી હતી. એલાખી કંઈક આગળી પાછગી યાદ દીમાગમાં રોશન કરતી હોય એવું ડાળ ઘાલી બેઠી હતી. જ્યારે હેરી કાકાને મનસે તો તે બોલ્યું નહિ બોલ્યું સરખું હતું. પણ કેટ વ્યુકાસ દરેકને પોતીકી ચકોર આખે તપાસતી રહી હતી, અને દરેક પાસથી કંઈક બાણવાની ખાએશમંદ બની હતી.

“બુલીયટ ગોડસ્ટેન વીશે બધાં ઈશારો કરી રહ્યાંછ પણ કોઈએ એમ કહ્યું છે યા પુરવાર કીધું છે કે તેણીનો શીક્ષક દીલદાર ફરીને તેણીની સોડમાં ખીરાબ્યો છે ! તમે બધાંઓ બાણાછ તો ખરા કે મેં તો મક્કમતાથી એવું માનવાની સાક્ષ ના પાડીછ કે બુલીયટ એક વખત મોરીસ હારકોર્ટના લવમાં હતી !”

“મોરીસ હારકોર્ટ” હેરીએ સહેજ ટીખ્ખો બનતાં કહ્યું. “પેલો બદમાશ બદખખત તો નહિ હોય જેને મને હર વખતે સતાવવાની પેરવી કીધીતી.”

“દીકરા મારા તેજ” હેરીની માએ જવાબ આપ્યો પણ એટલામાં લોડ પ્લેન્ડવેનું ઉભાઇ આવવાથી તે વચમાં પુરાયો.

“તમારે બંધએ તે બોલો સાહરા, પણ જેઓએ એજ માનસને દેવળના ઉંબરે ઉભો રહી નાટકી બુસ્સામાં જે કડુવાનો વરસાદ બુલીયટની ઉપર વરસાવતાં બેથો હતો. તેઓને વધારે ખાતરી આપવાની હું જરૂર બેતો નથી.”

પણ એવામાં ઝેનેવેએ વાતને ફેરવવામાં અચ્છી સીકત વાપરી કે જેથી સહેજ સર વાલટરના જીવનેખી રાહત મળી. જે પછીના ખાણ વખતે વાતમાં ખુધવારના વાંધા જણાયા.

ખાણ પુરું થતાં લેડી મેરીએ હેરી ખીઝંટને તેની નવી ગાડીમાં પરોણાએને ફેરવી લાવવાને અરજ કરી; પણ તેણીની બેહદ દીલગીરી વચ્ચે પેટ ઝેનેવેએ તેઓને બેઠાવાને ચોખ્ખી ના પાડી. એલાએ પણ પોતીકી નાખુશી બતાવી અને બચાવમાં જણાવ્યું જે તેણી મોટોરની સફરથી ખીલકુલ કટાળી ગઈ હતી. કેટ વ્યુકાસે પણ પોતીકી નામરજી બતાવી, એવામાં પેટ ઝેનેવેએ તેઓને સુચના કીધી કે તેઓ ત્રણડેએ એક ફાઈટન લઈ કેસીનો તરફ લટાર મારી આવવી.

“પણ પહેલે હું તો અહીના બગીચાએ શોધી કાઢવા માંગુંછ. લોકો કેહેતાંતાં કે બગીચાઓમાં વેલ એફ શુડ ફેરટયુન યાને કે રૂઝ તકદીરની વાવ છુપાએલી છે. શું એ ખરું હોયો !” એલાએ પેટને સવાલ કીધો.

“અચ્ચીતજ બે તમેએ એ કુવાનુ પાણી પીધું નહિ હોય તો બેશક આજે તમારે તેની લહેજત આખવીજ બેંધએ.” પેટે જવાબ કીધો.

લેડી મેરી તેઓની બાબદ પર બહુજ ચોકાસી રાખતી હતી, પણ જ્યારે તેણીએ બેથું કે છાકરી પેટને બરાબર નહિ હતી ત્યારેજ તેણી તેઓની ચારતામાં કબલ પહોંચાડવાથી બાજ આવી, એવામાં લોડ પ્લેન્ડવેએ ખાણાનું

ખીલ ચુક્યું અને મીસીસ ખીઝંટ અને ઉમરાવ એન્ડવેની ગહેન બન્ને મોટોરની સહેલ માટે પોતીકી ‘વેલ’ સરખી કરતાં હતાં એટલામાં સઉની દીલગીરી વચ્ચે સર વાલટર લાઇલે જુલીયટ ગોલ્ડસ્ટેનને પોતીકી સામે ઉભેલી જોઇ, જેણીની અગાશી પર અંબલુમાં આવી ઉભી હતી.

તેણીને તેઓ વીશે ખીલકુલ ખબર નહિ હતી ને તેઓને અચાનક ત્યાં જોતાં તેણીની ચોંકી હતી, પણ તેણીનો એ શક બહુજ ટુંકો હતો. સર વાલટરે સહેજ પીઠ ફેરવવામાં પોતીકી ઇજ્જત સચવાએલી જોઇ, જ્યારે મીસીસ ખીઝંટ ને લેડી મેરી ખ્લાથીવાઈટે તો તેણીને સદાની એવારનીવાર કરી નાખવામાંજ મોજ માની. પેટ્રીક બ્રેનેવેએ તેણીને જોઇ હતી નહિ સગળ તે એલા સાથે ખુશ શુક્રેગોમાં લીન બન્યો હતો, કે જે જુલીયટ કમનગ્રીએ સારી રવેશે જોઇ શકી હતી. તેણીએ એમ માની લીધું કે પેટ કદાચને તે સુનેરી ખાળવાલાં પંખીના ખ્યારમાં હતો કે જે પખીથી તેણી અચ્છી રવેશે માહીતગાર હતી.

અગાશીના એકાદ ખુણા આગળથી જુલીયટ ધીમે કદમે પસાર થઇ ગઇ પણ તેણીને માટે દીલમાં મોહબત સજીવન કરનાર તેણીના લલેરાયલા દીલખરને તે વીશે જરાખી સંસારો વટીક ગયો નહિ. સઉએ તેણીનો દમામદાર મુખઠો જોયો હતો જે દમામદાર ચહેસાએ મેરીને અદેખાઇની આગમાં અરધી ખાળી દીધી હતી. બેશક તેણીના ઠંઠેરા માટે તેણી સઉ કોઈના મગઝ પર એવીજ વાત થસાવતી હતી કે જુલીયટ તેણીના આ ઠંઠેરા માટે તેણીના કરોડપતી ધણી ગોલ્ડસ્ટેનને આભારી હતી. તેણીની આ વખતે મોટોરની સહેલગાહે જવાનું માંડી વાગતે પણ જ્યારે તેણીએ જોયું કે તેણી પોતેજ મોટોર સહેલગાહની સુચના કરનાર હતી એટલે નાચારીએ તેણીએ અંતેખી પોતીકું ધારેલું ખીડુ ઝડપ્યું કે જે વખતે તેણીના જીગરમાં બેહદ દહેશત પેદા થઇ હતી કે રખેને પેટ બ્રેનેવે જુલીયટને મળે ને જુલીયટની ધારેલી આશા ફળે !

ઘણાંક વરસથી લેડી મેરી પેટ્રીકની મોહબતમાં દીવાની બની હતી જો કે તેણી તેઓ દેખાવ કરતી ન હતી કે લોકોને તે વીશે જરાખી બજાવવા દેતી ન હતી. તેણીને જણાવવાની જરૂર નથી કે પેટ કેવી ક્રીસમને આદમી હતો. તેની સાથે એકાએક મોહબત ખાંધવી એ પથ્થર પર પાણી જેવો સોદો હતો. જો કે તેણી મનમાં તો એમ મલકાતી હતી કે પેટે તે અખળા માટે જીગરમાં આશ રાખીતી તે તેની આશને સદાની નીરાશામાં ફેરવી નખાવવાને તેણી ધણે દરબજ ફેરવેલું નીવડી હતી.

જેવી તે મોટોર સહેલાણીઓને તેની સહેલગાહે ઉપાડી લઇ ગઇ કે તુરતજ પેટે એલાને સુચના કીધી કે તેઓએ હવે રૂડાં તકદીરની વાવની તપાસમાં કદમો ઉગામવા કે જે પાવ તજદીકના કુશાદે બગીચામાં છુપાઇ હતી, જેમાં પેહુ આલીશાન દેસટોરાં ડોકલું કરતું હતું.

કેટ દયુકસે આ વખતે બહાર કીધું જે સખત ગરમીને લીધે તેણી બાંડની

ઘટા હેઠળ વીસામો લેશે ને તેઓના આવવા કેડે તેઓને પાછી જોડાશે જે માંગણી તેઓએ કબુલ રાખી, પણ જેવાં તેઓ તેણીની નજર આગળથી પસાર થઈ ગયાં કે તુરતજ તેણીએ ગરમીનો ખ્યાલ પડતો મેલ્યો ને અગાશીની આશસપાહણી સીડી ચઢી પોતાના કદમો પેલીજ ચોક્કસ જગ્યા તરફ દોરાવ્યાં કે જ્યાં જુલીયટ પોતાના પગલાને દોરવતી હતી.

થોડી ઘડી બાદ તેણીની આશા ફલીજીત થઈ સમગ્રકે મોનેકોની ટેકડીનો સુંદર દીખાવ રજુ કરતી તે આલીશાન અગાશીના એક ખુણામાં તેણીએ જુલીયટને વીચારમાં લીન બનેલી જોઈ, પણ તુરતજ તેણીને લ્યુકાસનો ઓળો પડતાં જુલીયટે તેણીની તરફ ઝાંખી નજર વટીક કરી જેવાની દરકાર કીધી નહિ, જેને મીસ લ્યુકાસને આ સુંદર સહનસીલ સુંદરીનો ગોરો ઘટમારો ચહેરો સ્ટડી કરવાને અચ્છી ટક આપી. તે ચહેરો ખેશક આગળાં વરસોની તેણીની તરૂણ વયની ખુબસુરતીનો મનહરી લેનારો મીઠાસ રજુ કરતો હતો, કે જે ચહેરો વરસોના વીટખણા સાથે સહેજ કરમાયલો હોવા છતાંખી હજુખી તેની અસીલાતમાં પછાત નહિ પડ્યો હતો.

એકાદ બે પળ બાદ તેણીએ કેટલે પોતીકી પાસ ઉભેલી જોઈ, જેણીની આંખો તેણીની સુંદર સુરત પર લુબાયલી ફીસ્તી હતી. તુરતજ જુલીયટને ખ્યાલ ગયો કે તેણી તેજ અજબ ખવાસની બદ અસલતી ઓરત હતી જેણી તેણીની જીંદગીમાં પોતીકી મતલબને કાજ કંઈક ઓર ઉલટ લેતી જણાતી હતી. જો કે એક દાહેકાની વાતપરની વેનીસની તેણીની મુલાકાત પછી જુલીયટે ફરીને તેણીને આજેજ જોઈ હતી.

“તમે મારી સાથે કંઈક વાત કરવા માંગોછ નહિ વાઈ!” જુલીયટે કંઈક કચવાટ સાથ કહયું, “મારી ખાતરી હતી કે હું બીજી વખત તમોને કોઈખી ઠેકાણે મળી શકશજ યા તો કે તમે મને મળી શકશોજ.”

પણ જવાબમાં કેટ લ્યુકાસે ખુરશી લઈ તેણીની પાસે ગોઠવાતાં ડોકયું કીધું. જે પછી તેણી થીમે સાદે કંઈક એવાં શબ્દો ઓચરવા લાગી જેને જુલીયટના મનને ફરીને ધુંચવાવી નાખ્યું. તેણીએ જોઈ લીધું કે આ ચકોર ઓરતે તેણીના સઘળા વીચારો વાંચી લીધા હતા. ખેશક તેણી બદઅસલતનો એક મુવારો હતો જેમાથી એક જોભળી ભરીને પાણી પીનારની નેકનીઅતખી બદલાઈને નવોજ રંગ લે એમાં કાંઈખી અરે રાખી શકાય નહિ.

“તમોને મારી સાથે શું કામ છે!”

“તમોને મદદ કરવા.”

“ઓહ ઈનશાન ઈનશાનને મદદ કરી શકતો હોય તો પછી ખુદાના. તાલાની એબાદત મંજુર કોણ કરે! એ તો બધાં એમજ કહે.”

“જો તમે જરાખી શક વગર મારી પુર વીસવાસ મુકો તો તમને મદદ

કરવાનું મારા હૃદયમાં છે. હું તમોને તમારી આગળી જુવાનીમાં વેરવીએ કરવાનો બદલો કેમ મેળવવો તે દેખાડી આપું. તમોએ તમારા બાકીના દીવસો શહેર શહેર ફરી હરીને પધસાની બરબાદી કરીને ગાળી નાખ્યા, પણ તમારા પોતામાં તેથી શું ફાયદો કરી શક્યાં ! હું તમોને રીવરવે હોલ તો પાછો અપાવી શકું, તમારું ખોવાયેલું સુખ પાછું અપાવી શકું, તમોને સોસાયટીમાં શોભાવી શકું, જે તમો સંપુર્ણ વીશ્વાસ મારી પર મુકવાનો કોલ આપો.”

“પણ તે કેમ બની શકે !” જુલીયટે આ કસકુનમ દદાની અમાંથી અંતઃજતાં અચરતી બતાવી,

“ત્યાર તમો મને એકજ ચીજથી વાકેફ કરો અને ત્યાર પછી મને દુનિયામાં બીજી કોઈથી ચીજની પરવા નથી. કહો જાઉં પેટરીક ગ્રેનેવે એલાને પરજુવા માંગે છે કે નહિ !” જુલીયટે નાગણી હાલતે ઉશકેરાઈ જતાં સવાલ કીધો.

“હા તેની એજ ઇચ્છા છે” કેટ વ્યુકાસે જવાગ કીધો જે સમજતાંજ જુલીયટના જીગરમાં ધીક્કાર પ્રસરી રહેલો દેખાયો. અફસોસ કે તેણીએ પોતાને આ બદમાશ ઓરતને હાથ વેચી નાખી હતી. પેટ ગ્રેનેવેને એલાને પરજુતો જોવા બદલ તેણી પોતીકી જીંદગીનો સદાને માટે અંત આવેલો જોવા આતુર હતી. બેશક કીસમતને બંદુકથી વીંધવાનેથી જો તેણીમાં શકતી હોય તો તે આ વખતે વીંધી શકવા તૈયાર હતી. કુદરત ગર પોલાદી તનનીઓ અને તો તે તેના તનના અનેક તારોને તોડી તેમાંથીથી પોતીકી સરજતનો સીકકો સવળો પાડવા તેણી આ ટકે તૈયાર હતી.

“ઓ ખુદા શું એમ બની શકશે !” તેણીએ મનસે વમારયું.

“જરૂર બની શકશે જો તું મારી પર વીશ્વાસ રાખે તો !”

અને બીજી ઘડીએ કેટ વ્યુકાસે પોતાની ખુરશી છોડી તેણીની પર પોતીકી નજરને ચકરાવો આપી જોયો. બેશક તેણીની અબાનના આબુકનો અવાજ આ વખતે જબરી અસર કરવા પામ્યો હતો. તેણીએ ફરજતું કરજ પ્રીટાડયું હતું ને હવે કંઈક વધુ હાંસલ કરવાની ઉમેદ રાખતી હતી. આ કમનસીબ અબગાએ તે જવાનની જીંદગીને કોલહુમાં પીસી નાખી હતી જે જવાને તેણીને ખુદા યા તેની તમામ ઇચ્છા કરતાં વધુ આલા દરજ્જાથી ચાહી હતી, અને જેને ખાતર કેટ વ્યુકાસ પોતીકી જીંદગીને પાણી બનાવી વહેતી કરવા ખુશી હતી. હા અફસોસ તે મોહબતમાં મસ્ત અનેહુ પુતલું દુનિયાને સળગાવવા, તેની તમામ ખુબીને બાક કરવાથી પાછળ હટતું નથી. ખુદા મોહબતથી બચાવો, એવોજ ખ્યાલ હાલ તો તેણીના દીમાગમાં જડ થાલી બેઠો હતો.

“તમો ઘણુંજ નખાઈ ગયેલાં, નાસીયાસ બનેલાં ને સદાના અમુખી દીસોછ. ત્યારે લેઓ આજે જીંદગીની મબહ કે જે તમારી સીદા ઘડી પર સફેદીનો ચુનો ચોપડી શકે.”

જીલ્લીયટ તેણીને કમનસીબે સમજવા પામી નહિ સમગળ કેટ ટ્યુકાસનો અવાજ આ વખતે ધીમો હતો. બેશક આ વખતે દુરથી ખુશહાલીનો પદ્ધો તેણીને કાને પડ્યો જે સમજવા આતુર બનેલી આ જવાન બાળા જવાને ઉઠી પણ એવામાં તેણીની નજર એક નાનકડી ખાટલી પર પડી જે તેણીની સરજતમાં છીંદ્ર પાડવાને આ ટકે ટેબલ પર દોળા તાણી રહી હતી ને જેના મુગટ પર “કોકેન” નામના ત્રણ અક્ષરો મધી લેવામાં આવ્યા હતા.

અને આ શબ્દો પર નજર નાખતાં પેલો ખુશહાલીનો પદ્ધો સદાને માટે શાંત બન્યો.

“તમે ઘણાંજ નખાઈ ગએલાં નાસીપાસ બનેલાં ને સદાના અચુખી હીસોછ. ત્યારે લેઓ આએ જીંદગીની મજાહ કે જે તમારી સીહા ઘડી પર સુફેદીનો ચુનો ચોપડી શકે” અને વાંચક અઝીઝ આ પાપી પાણી તેણીને હવે કેવા સુખના લલના હેઠલ લાડ લરાવેછ તે તો હવે નજદીકમાંજ બેવાનું છે.

### પ્રકરણ ૧૯ મુ.

એલે રંગ સાંપોખી વાંસલીને સુર.  
પલકમાં ધઈ આજેઝ લલે હોયખી ફર;  
તેવો હાલ છે પ્રસરી રહ્યો વાતમાં.  
મદારી તો એકજ ગોહર સાતમાં.

સર વાલટર લાઇલે અતે મોન્ટી કારલોમાં ખાણું લેવા અને ત્યાંથી ચાંદરનીમાં રાતના નાઇસ તરફની સહેલગાહે ઉતરી પડવાનું ઇનન જીવ પર બેરાવરી કરીનેથી કબુલ રાખ્યું હતું, કે જે ત્રીપ મીસીસ બીઝાંટના મત મુજબ તેઓને શહેરની રચના વીજળીની દમામદાર રેશની વચ્ચે નીહાળવાને બનતી બેગવાઈ કરી શકે. એલાએ તો કેસીનો તરફ જવાની જરાબી ખાએશ દેખાડી ન હતી. તેણી તે ઉનાળાના બગીચામાં ફરી હરીને પોતાના વીચારેની દુનિયાને ખુશમીબઝી બનાવા ચાહતી હતી અને હવુ તો તેણી પોતાના એ ઠંડાવને અમલમાં મુકે તેટલા ફરીને પેલો કવચનો કાંટો હેરી બીઝાંટ તેણીના માર્ગમાં આડો પડ્યો હતો, જેને તેણીને અંધારી ધીચ જાડીમાંથી રેશનીના રસ્તા પર દોરવાને ખુશકલ આગતા સ્વાગતા દેખાડી હતી.

“તમે થાકી ગએલાં લાગોછ” ! બગીચાના એક સુંદર આરાસપાહણના સોફા પર બંનેએ બેઠક લેતાં, હેરીએ નરમાશથી તેણીની લાગણી તપાસવા માંડી.

“સહેજ એમ છે ખરું. દીવસજ હમણાં લાંબો થયોછ એટલે વખત પસાર કરતાં જીવ પર આવેછ.” તેણીએ જવાબ આપ્યો.



“હમો જ્યારે બહારગામ હતાં ત્યારે તમારો વખત આવી રીતે ખુશી ખુરમીમાં પસાર થતો હતો કે એલા !”

“જી હાજી ઘણોજ. હમો તો સદાના સુખમાંજ દીવસ કાઢ્યેછા !”

પણ આવા તેણીના બેઠરકાર જવાબની પરવા કીધા વગર લાંબા વખતથી તેના મગજમાં રમી રહેલો તેણીને શાહીના ગાંઠથી એક કરવાનો વીચાર તેણીની હજુરમાં ઈનશાફ મેળવવા કાજ રજુ કરવાને તેને આ ટક હાથ ધરી “એલા. ખ્યારી એલા આપણાં અહીઆં સાથે થવા આગમ્ય મેં તારા બાવાજીની તને લગનના ગાંઠથી એકત્ર કરવાની મારી મુઝજા પર બહાલી મેળવીછ. તેવણે પોતીકી દીલોબનથી બહાલી આપીછ. જ્યારે આપરે છુટાં હતાં ત્યારેજી મારાં મગજમાં એજ ખ્યાલે જડ ઘાલી હતી કે જો તું મને તને જીતવાને ખુશીથી બહાલી આપે તો મારી જીંદગીના છેડા તલક તને સુખી કરવાને હું બનતું કરું. મેં તને લાંબા વખતથી મોહબતની સાંકળ વટી મારા દીલમાં સીકડી લોધીછ, કે જ્યારે તું તારા કીસ કીસમની ફેશનના ફ્રેકમા તારી તરુણ વયમાં મારી નજરમાં મોહબતી હીંચકા ખાતી હતી. મારું દીલ તે તુંજ છે. છેવટેનો મારો ખ્યારખી બસ તારેજ ખાતર છે. અને એવા મારી મધ કરતાંખી મીઠી માહબુબ મને કહે કે મારે ખાતર તુને મારી આ મરજી કબુલ છે”

રાતની આમદ સાથે પુલો પર ઝાંકળની છારી મધમધી રહી હતી, બેશક જેની મોહીનીએ એલાને એવો તો ચદસ લગાડ્યો હતો કે મધમધતા અંબેલીના સુવાસ હેઠળ તેણીનું દીમાંગ નીશામાં મસ્ત બનેલું હતું. થોડોક વખત તો તેણી તેનો ખીલકુલ જવાબ આપી શકી નહિ જે જોતાં હેરીએ ફરીને પોતીકી અરજને બુદા આકારમાં રજુ કરવાનો ઈરાદો કીધો.

“ડીઅર એમાં વીચારવા જેવું કશું નથી. ખુદા ખાતર બસ હાજ કહી દે. તારા મુરંબીજી પીતાજી તને મારી સાથેજ પરણાવા ખુશી છે, મારી મનમોહન દીલદાર.”

તેણી તેને બચપણથી ઓળખતી હતી અને કાંઈખી રવેશે તેને માટે એલાએ અણગમો દેખાડ્યો નહિ હતો. વધુમાં તેણીનો બાપ તેણીને આ લગનની બાહાલી ખુશીથી આપતો હતો. અને પ્રીય વાંચક ત્યારે એને વધુ લલચાવનારું અમૃતની શું હજી તેણીને જરૂર હતી ! હા હજુ એક અગત્યની ચીજ દુનિયાની અંદર સહથી વધુ જરૂરની બાબદ તેણીની ધુંચવણનો રડયો આપવાને બાકી હતી અને તે જીંદગીને મોહબતને એક કરનારી રેશમની દોરી હતી. અને આ બાબદને તેણીએ હેરી આગળ એવી સફાઈથી રજુ કરવાની મનમાં રચના કીધી કે જેથી તેને કશુંખી ખોટું નહિ લાગે. પણ હેરીએ આ ખ્યાલને તુવાલથી નુકી નાખવાનો વીચાર કીધો.

“એવા એવાખી વીચારો તમે નાદાન છોકરીઓ ચોપડીમાંથી સુઠી કાઢોજ તેમાંજ તમારા સંસારમાં સડો પડેછીનું હું એમાં ખીલકુલ માનતો નથી,

સમય એ અઘળામાં બેસતી વાત નથી. જેને અફલાતુન વાર્તા નવેશો, ને દીલકશ સાક્ષરોને મોહીની લગાડનારા કવેશરો મોહાવત કહેછ તેને આપણે પ્રીતી તરીકે ઓળખ્યોછ અને તું મારી પ્રીતી પતંગીયું છે ખરું કેની !”

“અલબત્તા.”

“અને તારે માટે આવી પ્રીતી ધરાવનાર દુનિયાનાં હું સીવાય બીજું કોઈજ નથી એમ તું ધારેછ કેની !”

“ખચ્ચીતજ”

“ઓહ કેવી ખુશહાલી ત્યારે તો આ સવાલનો સેવટનો ફડચો આવી ગયો હોલ.” હેરીએ મનનો હવાઇ કીટલો રચી રહેતાં ખુશહાલી જાહેર કીધી.

“નહિ નહિ. થોભો હેરી. મને હજુ કુમારીકા તરીકે મારી જીંદગીની થોડી મોજ મળહ આપવા દેઓ. એમ ઉતાવળા બનવામાં ખુદા રાજ નહિ !”

“નહિ ડીઅર તારે તો હવે જરા સંસારી બાતુ તરીકે વધુ ઠીકઠીક થવું જોઈએ. ઓરતની આઈન ફર્જ એજ છે, શું પરણ્યા પછી તું તે મળહ મેળવી શકનાર નથી !”

“નહિ હરગીજ નહિ. તમારે હજુણ એ બાબત પર વધુ ઠાવકા થવું જોઈએ.” હેરીએ હસ્તાં હસ્તાં પોતીકી મોહાવતની મોટર તેણીના ગાલ પર પાડતાં પોતીકો હરખ જાહેર કીધો; પણ આ વખતે તેણીના ખુબમુરત ભવાંઓ ઉંડાણ ધુંચવણમાં ઘેરાએલાં દીસ્તાં હતાં જે કમનસીમે હેરી જોવા પામ્યો નહિ હતો.

“આપરે તું કહેશે ત્યારે લગનનું નક્કી કરશું, પણ હાલ તો તારો પ્યાર મને એકવાર મેળવવાની રજા આપ ડારલીંગ ! મને તરસાવાથી તને હાસેલ થું છે !”

અને પછી બીજીજ ઘડીએ તેઓ બન્ને કુટુંબીઓની શોધમાં ગયાં, જેમનો મેલાપ થતાં હેરીએ સર્વની બેહદ ખુશહાલી વચ્ચે એલાને જીતનાર તરીકે તેને મુબારકબાદી આપવાની અર્જ કીધી. ખુદો તુરતજ પામી ગયો કે હેરીએ આ બાબતને ઉતાવળે પેરાણાઓ વચ્ચે જાહેરાત આપવામાં ઘણીજ ગંભીર ભૂલ કીધી હતી. સર વાલટરને તેની આ વર્તણૂકથી જો કે ખીજવાત ઉપજ્યો હતો પણ તેને પોતીકા વિચારનો પડધો બહાર નહીં પડવા દેવામાં સહેજ બાહોશી વાપડી હતી.

બધાંઓએ હેરીને મુબારકબાદી આપી હતી પણ પેટ ઝેનેવે તેમાં જોડાયો ન હતો, પણ જ્યારે તે તેણીને “ગુડ નાઈટ” કરવા આગળ ગયો ત્યારે બન્નેની નજર અરસપરસ એક થવા પામી, જે ટક હાથ ધરતાં ઝેનેવેએ ધીમે પણ અસરકારક અવાજે તેણીના કાન પર કંઈક ચોક્કસ પદ્ધા નાખ્યા—

“મારી આજે તમો સાથે પહેલવહેલીજ મુલાકાત છે, ને તેથી કદાચને તમો મને બરાબર ઓળખી શકો નહિ એ બનવા જોગ છે, પણ આગળથી હું તો તમોને

સારી રવેશે ઓલખતો હતો, મીસ લાઈલ. જે તમે તમારી ‘લંદની’ સર્વોત્તમ સુખ સંપુર્ણ રીતે જીતી શક્યાં હોવ ને તેમાં તમારાં ફીલને સંતોષ થયો હોય તો હું ખચ્ચીતજ આ ટકે તમોને મુંબારકબાદી આપુંછ. પણ જે કમનસીબે તમે તેમાં નાસીપાસ થયાં હોવ તો ફક્ત મારી ખરાં જીવનની એજ ઉમેદ છે કે જેમ મેં મારી ‘લંદની’ સુખ અવીચારે ગુમાવ્યુંછ તેવી રીતે તમોને તેમ કરવાની ખુદા તાઆલા ફર્જ પાડે નહિ.”

જે પછી તે સર વાલટરને છેવટની સલામ કરવા આગળ વધ્યો પણ તેને તેણીના મગઝ પર ઉપલા શબ્દોથી એવી અસર કીધી હતી કે મોટોરમાં જગા લીધા બાદ બી તેણી ફરીને ઉપલાજ ખ્યાલ પર અધીરી બની હતી, કે જે ખ્યાલ તુને હવે જોવાનું રહ્યું છે પ્રીય અઝીઝ કે તેણીની સુસ્ત બની ગયેલી હુનિયાનો ખુરશીદને કેવો ઝગમગાવી રહેછ.

“સાહેબજી ભઈ ઝેનેવે.” વાલટરે બહુજ તમનતાઈ પુર્વક શબ્દોથી ઝેનવેને નવાજતાં પોતીકો જીવનનો ઉભરો બહાર કાઢ્યો. “લાંબા વખતના ગાળા પછી ફરીને તમોને અહીં જોવાને હું બહુજ ખુશી થયો છું. જ્યારે ઈંગ્લાંડ પાછા ફરો ત્યારે રીવરવે આવીને હમોને મુલાકાતનું માન આપવા જીલ્લા ના-કેમ ગરીબ પર મહેરબાની રાખશે કેની !”

“ઘણીજ ખુશી સાથે. વરી જીવતા હોઈશું તો ચંદ રોજમાં સાથે થઈશુંજ.” અને આવા અરસપરસના માયાળુ વીચારોને જગ્યા આપવા બાદ બન્ને પાર્ટી એક બીજાના હરખ વચ્ચે છુટી પડી.

ફરીને લાઈલ કુટુંબ લાંબી સફર બાદ વીલાયટમાં પધાયું હતું. જ્યારે તેઓ ઈંગ્લાંડભણી જવાના માર્ગમાં હતાં ત્યારેજ એલાને ફીલીપનો ખ્યાલ આવ્યો હતો. જે ફીલીપને તેણી નહિ વીસતારી શકાય તેવા વાડલથી ચાહતી હતી ને સદાનો ભઈનો એલકાબથી તેને ઓલાવવાને મનની એક બેઠક મોજ માની લેતી હતી.

“મારા વહાલા ફીલીપને ફરીને મળવાને મને કેટલી ખુશડાલી ઉપજશે. કેમ પપા—” અને આવી રીતે તેણીએ જ્યારે પોતીકો ટૂંપીતા પાસે ફીલીપને મળવાને હરખ બહેર કીધો હતો ત્યારે આ નીરદોશ અબજાને થોડી ખખર હતી કે તેણીના હેરી બીઝાંટ સાથના સગપણની વાત યા ફીલીપના કાન પર અચ્છી રીતે પાડનાર હતો.

ફીલીપ અલબત્તાં રીવરવે રોશનપર તેવોને લેવા પધાર્યો હતો, અને બીઝાંટ કુટુંબનેબી લંડનમાં પોતીકી સફરને થોભાવવી પડનાર હોવાથી હેરીએ એલાને માટે એક સુંદર વીટી ખરીદી લેવાની ઉમેદ મન સાથ ખાંધી હતી,

રોશન પર ઉતરતાં સમેતજ તેણીના વહાલમાં અર્ધચંદ્રી બનેલી આ એલાએ ફીલીપને વળગી પડતાંજ પોતીકો હરખ ઉભરો બહાર કાઢ્યો.

“ફીલીપ મારા વહાલા ભાઈ, તુને મળતાં હું કેવી ખુશી થઈ છું. યા

બુદ્ધ મારો ભઈ પાછો મળ્યો!”

“શું તને મારે માટે એટલો હરખ છે એલા! ખચ્ચીતજ મનેખી તમારા વગર એક દીવસ એક વરસ જેવું લાગું. રોજ આંગળી પર દીવસ ગણું કે એલા ક્યારે આવશે ક્યારે આવશે અને છેવટે તો એમખી વીચાર આવ્યો કે કદાચને સરજત આપરી બન્નેની પર મહેરબાન બની એક બીજાને છેવટનીખી મળવાની ટક આપશે કે!”

“ઓ હમો પાશં ફરવાને બહુજ ખુશી હતો ને હમણું હમારો હરખ નહિ વર્ણવી શકાય એવો છે.” સર વાલટરેખી પ્રીતીપને સેકહેડ કરતાં પોતીકી લાગણી બહાર કીધી. બેશક તેના દીલની ઉમેદને ફરીને સજીવન થએલી જોતાં જેટલો ફીલીપ ખુશી થયો હતો એટલું કોઈખી ખુશી થયું નહિ હશે. દુનિયા હવે તેને મનસે રાહતની જગ્યા હતી. આ ટકે તે હેરીની અદેખાઈ અદાવત ને તકોબરીને સદાનો દીલમાંથી દુર કરી શક્યો હતો. અને છેવટે બીજાંટ કુટુંબના નખીરાની એલાને હાથ ફરવાની ઉમેદને તે થોકરોથી કચડી નાખવાને મગરૂર બન્યો હતો એવી તેની માન્યતા હતી.

ઘર તરફ આવી લાગતાંજ થોડીક હેત પ્રીતની એકાર પેલાર બાદ બાણા માટેની તેબલ બીછાઈ, જેને સડ ઇતસાફ આપવા ખુશી સાથે ગોડવાઈ ગયાં. જે બાદ એલાને ફીલીપ અગાશી પર લાંબા વખતના હરખને ગ્યાંનની ચોપડીમાંથી વેરવીખેર કરવા પોતાના કદમો ઉગામી ગયાં.

“કેમ તમોને હવે આવે ઘેર તો કંટાળા જેવું લાગતું હોશે એલા!”

“ઓ જરાખી નહિ ફીલીપ. હું તો બા એવું બીલકુલ પસંદ નહિ કરું!”

અને બીજીઝ ઘડીએ તેણીના દીમાગને અંધકારમાં ફેરવતી એક વીચારની વાદળી તેણીના મનમાં પસાર થઈ ગઈ જેને તેણીને સુચવ્યું હતું કે ખચ્ચીતજ એક દીવસ તો તેણીને જરૂર આ ઘરથી કંટાળી બીજા ઘરનો આસરો શોધવોજ પડશે.

પણ એજખત રાજ શરૂ થયું અને ખુરશીદના અસ્ત પામવા સાથે હજીખી એલાને તેણીના ખરા આકારમાં જોવાને ફીલીપ પાસે થોડીક ઘડી ફાજલ હતી. પણ ફરીને તેની લાગણી તેણીને જોતાંજ દીલગીરીનો પહેરવાસ સજતી જણાતી હતી. જે અદેખાઈને અદાવતને તે સદાની સળગાવી બેઠો હતો તે કદાચને ફરીને થોડુંકમાં પોતીકું બેર દેખાડે એવી તેના જીગરમાં શંકા હતી.

“બેશક તમારા વીચારો બીલકુલ તમારા નામને ન છાજતા છે. બીલકુલ તેઓ વીચારના નામનેખી શરમાવા પુરતા છે.”

“ગમે તે હોય પણ ફીલીપ એક દીવસ તો મારે આ ઘરનો સદાને માટે આસરો છોડવોજ પડશે.” અને આ એલાના વાક્યથી ફીલીપનો ગભરાટ વધી જાય તો તેમાં નવાઈ જેવું કશું હતું નહિ. અને શું તેના ગભરાટનો આ વાજખી પાયો

હતો ! તેને ફરી ફરીને મન સાથે એજ સવાલ કીધો હતો.

“હું તમોને બીલકુલ સમજી શક્યો નથી. તમો શું બહારગામ ફરી સીધા રવાના છેઓ કે એલા !” પોતે તેણીના વાક્યોનો ભાવાર્થ સમજવા છતાંબી કશું નહિ બાજતો હોવાનું ડાંગ ધાલતાં ફીકીપે સફાઈથી તેણીને ચાખો આંખી બેઠો પણ જેવો તે ચકોર હતો તેટલી આ ભોળી ભાભીણી ન હતી—

“મારાં હવે થોડા વખતમાં લગન થનાર છે ફીકીપ વહાલા.”

“કોણ સાથ હેરી બીજાંટ સાથે કે !” બેહુદ દીલગીરી સાથે અદેખાઈની આગ શેશન કરતાં તેને એલાને સવાલ કીધો. બેશક તેની મોહબતને આ એક મરણતોલ ફટકો હતો કે જે તેણીની ઝળાનના આંખુકે મધ પીરસ્તાંજ અસરકારક રીતે તેને લગાવ્યો હતો.

“હા હેરી બીજાંટ સાથે ફીકીપ” તેણીએ જવાબ આપ્યો ને તેમાં ફીકીપની સારી દુનિયા ખતમ થઈ ગઈ હતી. જે પછી તેઓમાંના બન્નેએ થોડોક વખત ચુપકીદી અખત્યાર કીધી હતી, જે અરસામાં એલાને ચુપ કરી નાખવાને એક એવી લાગણીનું કીરણ તેણીના દીલમાં ગરવા થયું હતું કે કમનસીબે તેણી તેનું તોલ કરવાને અશક્ત હતી. અચાનક એવામાં ફીકીપે તેણીના ખભાં પર હેતથી પોતીકા બન્ને હાથોને ટેકવ્યા અને તેની આંખો તેણીના મીઠા રૂખસાર પર ફરી ફરીને ચમકવા લાગી જે આંખોના ઇશારો એવું કહી આપતા હતા કે તેણીએ ભોળાપણમાં એક એવી પસંદગી દેખાડી હતી જે તેણીના ધારવા મુજબ તેણીના ભવીશના સુખનો પાયો મજબૂત કરી શકે !”

“શું તું તેને ખરા દીલથી આહોં એલા !”

“હા મને એ ખરેખર ગમેછ !” અને આવા અવીચારો જવાબ પર ફીકીપે એવી આશા આંખી કે તેણી તેણીને જીતી જનાર માટે ફકટ લાયકીના શબ્દો વાપડવામાંજ ખરી શોભા બેતી હતી.

“ત્યારે મારે વધુ કંઈજ કહેવું નથી. ખુદાને ખાર મારી એવીજ દુવા છે કે તું ઘણીજ ઘણીજ સુખી સુખ્યારી રહે” એક પગની ચુપકીદી બાદ ફીકીપે તેણીને જવાબ આપ્યો, જે પછી તે ત્યાંથી ચુપચુપ ચાલી ગયો, જેના જવા સાથેજ એલાએ બેયું કે તેણીની જીંદગીની નાજુક ને અતી વહાલી ચીજમી જતી રહી હતી.

ત્રણ દીવસ પસાર થવા કેડે બીજાંટ કુટુંબની ઘરે પધાયું. જે ફીકીપને માટે એલાને બીબા સાથે વચનથી બંધાતી બેવાને ખરેજ મોઠો બનાવ લેખી શકાય તો બેશક તેનેથીબી બુઝું તો તેણીને બીજાની સંગતમાં ફરતી બેવાને તે લેખી શકે, કે જે બીબે કોઈબી રવેશે તેણીનો દીલબર તરીકે દુનિયા ઉઠાવાને પછાત પડ્યો નહિ હતો. બેશક આ ફીકીપ માટે તે ખમી શકે તે કરતાં વધુ દુખનો પાહાડ હતો.

એવામાં તે એક એવા ઠડાવ પર આવ્યો જે તેને બસ સદાને માટે એવો દુર દેશાવર ચાલી જવું કે જેથી એલાને ફરીને તે બેવા પામે નહિ, જેથી ફરીને

તે પોતીકી મોહનતને હમેશાં દીલમાં ને દીલમાંજ પજરતી રાખી. વખતના વહેવા સાથે કરમાવી શકે. રીવરવેને સદાનો પડતો મુકવાનો વીચારજ શ્રીકીપ માટે બહુ દુઃખદાયક હતો, પણ તેથી વધુ દુઃખદાયકખી ત્યાં રહેવામાં તે માનતો હતો, કે જેમ કરીને તે લગનમાં હાજરી આપવાને ખરાં મનથી નાખુશ હતો.

તે માનતો હતો કે સર વાલટર પોતીકી તેની તરફની આટલી લાલ્લખ બાદ તેને આવી રીતે નચુનો બની લગન જેવે ટાંકણે ત્યાંથી આવી જતો જોઈને બહુજ રંજીત થશે, અને જો તે પોતીકું કારણ રબુ કરે તો એકા માટે મોહનતને તેના જીવનમાં જગ્યા આપવાને સર વાલટરની નજરમાં શું તે તકસીરવાર કોઈખી રવેશે ઓછા લેખી શકાય! તે કે જે જનમતાં સમેતજ હુઆઈ ને બદમાશીનું ઓબર મોહમાં લઈ ફરતો હતો, તેને દુનિયામાં આવી ખુબસુરત, નીરદોશ લોખા મનની અબખા માટે ખ્યાર જેવી સીઝ દાખલ કરવાને કશોખી હક નહિ હતો. તેણી તેની તરફ બહુજ મહેરબાન હતી, ને તેથી શ્રીકીપને તેણીની મહેરબાનીનો અનઘટતો લાહવો લેવાને ખીઝકુલ સત્તા નહિ હતી.

અને તેજ આધારે લાઈલ કુટુંબની પધરામણી પછીના ખીજ અકવાડીયામાં આપણે શ્રીકીપને સર વાલટરને લાઈબ્રેરીમાં એકાંતમાં ઓક્સ તકરાના રોડમાં ઘસડાએલા આપણી નજરની સામે ઉભેલા જોઈશું.

“એશક મારી દુખી જીંદગીને સુખના અનેક સાંધણો મેળવી આપવા માટે મારા મુરંખી તમારો હું જેટલો આભાર માનું તેટલો થોડો છે, ને તે માટે હું મારી આંખે કમીની જીંદગીખી તમોને અર્પણ કરું તો તેમાં કશીખી ન્યુનતા નથી. અને આટલી બધી હૃદયુધીની માયા મહેરબાની વચ્ચે તમો પાસ ફરીને એક વધુ મહેરબાનીની આરઘ્ય રાખુંછ ને તે એ કે તમારે મને અહીંથી સદાને માટે આલી જવાને ખુદલાં દીલથી રબ બક્ષવી, સખખ માડું કારણ તમો સારી રવેશે સમજી શકયા હશે.”

“પણ કાંય આલી જવાનો શું સખખ! હું સમજી શકતો નથી—હમારી જેરહાજરીમાં તે હમારી અસકયામતની અછછી દેખરેખ રાખી હતી ને તે એક ખુશહાલી ભરેલી ખીના જો કે લેખી શકાય—તુંને કામમાં ઘુટાએલું રહેવાને પસંદ છે ને પછી હું સમજી શકતો નથી કે અહીં રહેવામાં તને શું તુકશાન છે!”

“મારા મુરંખી અહીં પૈસાનો કંઈખી સવાલ નથી. તમો બાણતા હોશો કે જો તમો મને ફર્જ નહિ પાડતે તો હું દમડીનોખી તલબખાર નહિ હતો. એ તો તમારી મારી તરફની બેહુદ લક્ષાર્ધની વાત છે. હું ખાતરી આપું છું મારા માયાજી મુરંખી કે મારા જવાના સવાલ સાથે પૈસાને કશીખી નીશખત નથી.”

“પણ તુંને ત્યારે અહીંથી આલી જવાનું કારણ શું છે તે તો તું મને બજાવશે શ્રીકીપ! તારી એવી અચાનક ઉમેદને બગડત કરવાનો સખખ શું!”

“એ તો એક આગરનો સવાલ છે મહેરબાન. શું તમોને મારી પર

વીસવાસ નથી!”

“અલગતાં દીકરા. જ્યારથી તું હમારા વચ્ચે જોડાયોછ ત્યારથી તેં માફ દીલ છતી લીધુંછ અને તે માટે મને કોઈખી દીવસે દીલગીર થવાનું કારણ મળ્યું નથી. હજુજી ખી મારો તારામાં અખંડ વીસવાસ છે, જે કે તારૂં જવાનું કારણ હું બીલકુલ સમજી શક્યો નથી.”

“જે તમે જાણો તો મારી ખાતરી છે કે તમોખી એમજ કહો કે હું તેમ કરવામાં વાજબીજ હતો.”

“અને મારી ખાતરી છે કે તાંહ સીવાય તું આવું પગલું ભરે નહિ.”

“મારી આવી રીને કદર કરવા માટે તમારો ઉપકારી છું મુરંખી!”

“પણ મારે એક ચીજ તારી પાસે માંગી લેવી જોઈએ ફીલીપ ને તે એકે તારે અહીથી મહીનો દીવસ તો બીલકુલ જવાશેજ નહિ.

“સાહેબ—મને બીહક છે કે કદાચને હું——”

“ફીલીપ—બસ હું તારી પાસે એટલીજ મંદરખાની માંગી લઉંછ. આવતાં મહીનામાં એવાના લગનની ગરબડ સરખડમાં આપરે બહુજ ઘુંટાએલા રહીશું ને તે વખતે તો મને તારી સલાહ ને મદદની બહુજ જરૂર છે.”

પણ ગરીબ બીચારો ખુદો તેના દીલમાં સજીવન થએલાં બખતરાંને પીડાણી શક્યો ન હતો.

“જે તેટલાં તું જવાનો ધરિદો રાખે તો લંડન યા તેની આંખુઆંખુના ગામડાંમાં ફરી આવવા સામે મને કશોખી વાધો નથી.”

“મારો વીચાર તો આરજેનટાઈન જવાનો છે.”

“હું ધારૂંછ કે પોરીયા તું ઘણીજ ભુલ કરેછ. ખુદા કરેને હું તુને સમજાવી શકું ફીલીપ. જ્યારે એલા પરણીને સાસરે જશે તારે તારા વગર હું એકલો કેમ રહેવશ.”

“એલા કાંઈ તમારેથી ઘણી દુર જનાર નથી.”

“દાકરા તારે મનસે કંઈજ નથી પણ આપને દીકરીથી છુટાં પડતાં જે વીટખ-જાઓમાંથી પસાર થવું પડેછ તે તો સાચ્યો દાતારજ જાણે.”

જેશક તેની ગમગીની બેહદ હતી. તેના આંખુઓ છુપાં હતાં, તેની મોહખતે શોકના દરીયાવમાં સ્નાન કીધું હતું. ટુંકમાં આ કમનસીબ છંદગી કેટલી હદ સુધી દરેક આશામાં કમનસીબ નીવડી હતી તે તો આ પડતી પર પચાસ જોઈ ચુકેલા નાનકડા નાઘળીયાને ફરાને સુચવવાની જરૂર નથી.

“સાહેબ મને ઉડતાળીસ કલાક વીચાર કરવાને આપો.”

“એમ તો એમ જ દીકરા—તુને તારા ઠડાવ પર આવવાને આટલી મેહતજ ખુશી સાથે આપુંછ, મારી ખાતરી છે કે તેમ કરતાં તું મને વધુવાર આશાવંત

નહિ રાખશે.”

અને અત્રે તેમની તકરાર ખતમ થઈ, જેના ખતમ થવા સમેતજ આણાને વખત ડોળા ધરકવા લાગે, અને હું તો ફીલીપ બે કદમ સર વાલટરને ત્યાંજ રહેવા ફર્મ આગળ વધ્યો હશે એટલામાં મીસ લ્યુકાસે કંઈક બેદરકાર પણે લાઇબ્રેરી નો દરવાજો ખડખડાવ્યો.

સર વાલટરે તેણીને દાખલ થતી જોઈ અનન્યમીની નજર ફેંકી.

“તમે એમ તો કહેવા નથી આયાં મીસ લ્યુકાસ કે તમાણી મને સદાનો એકલો છોડી જવાં માંગો છો!”

“તે તો તમારા પર આધાર રાખેલ સાહેબ. તમે જાણો છો તો ખરાં કે લાંબો વખત થયો હું એલાને કંઈબી ઉપયોગમાં આવી નથી, અને જ્યારે તેણી પરણી જનાર છે ત્યારે તો હવે વધુવાર આ ઘરમાં રહેવાનું મારે માટે ખીલકુલ શોભા લયું નથી, જે ઘરમાં મારી કંઈબી જરૂર નહિ હોય ત્યાં રહેવાનું બહાણુંબી શું શોધી શકાય—”

“મીસ લુકાસ અહીં બેસોને ધીરાં પરી વીચાર કરો, મેં તો લંબાણથી એ બાબત પદ વીચાર કીધેલો છે, જો કે તમારે આવો સવાલ આ ટકે કાઢવો એ તો તમારી લાયકીજ સીદ્ર કરી આપે છે. પણ ફીકર નહિ, હું તો તમોને મારાં ઘરની દેખરેખ રાખવા માટે સદાના કાયમજ મુકરર કરી ચુક્યો છું જેમ કરતાં મીસીસ પ્રીજ હવે આસાએસ લેશે. અને એમની બુજેર્ગ વયે ધ્યાનમાં લઈ હું એમને વરસાણ અમુક રકમ આપીશ. હવે એલાના જવા પછી ઘરની કોઈબી યજમાન તો જોઈએ ને તે હું તમોને નેમીને ઘણું ખુશી છું, આશા છે જે તમે મારી ઉદાર આફર કબુલ રાખશો મીસ લ્યુકાસ.”

“તમોએ મને એક એવું કારણ બતાવ્યું છે સાહેબ જે મારેથી ના પડાય એમ છેજ નહિ.”

“થેંક્યુ-થેંક્યુ તમારી લાયકીજ છે. જોઈને બહુજ ખુશી છું કે તમે બુદ્ધ સર વાલટરને નારાજ કરવા જરાબી ખુશી નથી મીસ લ્યુકાસ.”

“પણ તમે એલાથી છુટા પડશો તોબી તમારી સાથ તમારો ફીલીપ તો સદાનો તમારી પડખે છે તો, એટલે પછી તમોને એકલા રહેવાનો ખ્યાલજ કેવો હોય સાહેબ!”

“ફીલીપનુ આરજેનટાઇન જવાનું ઘચુપચુ મન છે.”

“ઘણુંજ અનન્યમ જેવું સાહેબ—”

“ઘણુંજ અને વળી વધુ ફીલગીર થવા જોગું તો એ છે કે હવે તે અહીં એક મહીનો વટીકબી આએ ઘેરમાં રહ્યા નારાજ છે. કોઈબી રવેસે મારો તેનામાં વીસવાસ છે ને તે વાજબીજ માર્ગ અખત્યાર કરશે પછી ગમે તે હોય એમ હું મક્કમતાથી માનું છું.”



જે પછી કેટ વ્યુકાસ પોતીકા પહેલા માલપર આવેલા ઓરડામાં હસ્તી હસ્તી કદમો ઉઘામી ગઈ. જ્યાં જતાંજ તેણીએ ઓરડાનો દરવાજો બંધ કીધો ને પોતીકા ગાઉનમાં છુપાવેલો એકાદ કાગજ એવી કાઢી તેણીએ બે ત્રણ વાર વાંચવા માંડ્યો. તે પર લંડનનો છાપ હતો અને ડી એમ. ની નીશાનીઓ ખુદલા અક્ષરમાં જણાતી હતી. કાગજનો વચલો લાગ નીચે મુજબ હતો.

“કદાચને આ નાના નાધળીયાને લાઈલ કુટુંબની વચ્ચેજ મોજ મળત હરતો રહેવા દેવાની મારી મતલબે તમારી ધીરજ પર તરાપ મારવાની કેશેશ કીધી હશે. હું કોઈનેથી ભોટ બની તેના કારણે આપું એ બનવા બેગ નથી. પણ થોડીક સુચનાઓ તમોને ભરીશમાં અગત્યના પગલાં ભરવાને કદાચ સુચવશે એવી મારી મક્કમ માન્યતા છે”

“પહેલે તો તમારા કાગળ પરથી મેં બેઝ લીધું કે સર વાલટરને તેની પર ઘણોજ વીસવાસ છે, ને તેખી એકબારગી સાફજ છે. મેં આગળથીજ આગમચેતી કીધી હતી કે સર વાલટર એને રીવરવેની અસકયામતનો મેનેજર બનાવશે, કેમજે તે છોકરાને આવસુ ને સુસ્તી રાખવાને બીલકુલ ખુશી નહી હતો જો કે તેને દુનિયામાં એનસ્તેના ખરા દરજ્જાની સહેજભારખી ખબર નથી.”

“તમે વધુમાં એમ જણાવો છો કે તે જવાને સર વાલટરને પોતીકી આગલી પાછલી જીંદગીના અહેવાલથી વાકેફ કીધો હતો, અને તે ઉલટું આપરી બાજીને વધુ સંગીન બનાવા પામશે એવી મારી ખાતરી છે. તેને રીવરવે બહુજ ધીક્કાર ને નામોશી સાથે સદાને માટે છોરવો પડશે ને તે કેમ બનશે તે તમોને હું એકાદ બે દિવસમાં જણાવીશ”

“સર વાલટર લાઈલની આગળી મહેરબાની હવે તેના તરફના ધીક્કારમાં ફેરવાશે, જો તમે લખોચ તેમજ હોય ને મેં આગળ ધાર્યુંખી હતું કે એલા તેના ખ્યારમાં હતી, એવો મામલોખી હસ્તી ધરાવતો હોય તો તે ઓરખી આપરા ફાયદામાં છે. હું લાઈલ કુટુંબને દુનિયામાંથી સદાને માટે ફના કરવા માંગું છું ને તે મારી કીનાની બાજીતું પહેલું પગથીયું છે.”

“ખુદા વાલટરને તેની દીકરી માટેની મારી છેવટની સુચના હું હવે પછીથી બહેર કરશ. એક ઝીઝ એક વખતે ધ્યાનમાં ઉતારવી હું વાજખી લેખું છું. હું ધાર્જ કે માર્જ કહ્યું તમે સમજી શકયાં હશે.”

“તમારી આવી ખંટ ને ઉલટ માટે હું વખાણ સીવાય બીજું કાંઈખી ઓચરી શકતો નથી. ભવીશમાં તેની પુરતી કદર કરવામાં આવશે, ફક્ત હું મારી બાજીને સંપુર્ણતાની ટોચે પુગેલી જોવાની ઉમેદમાં ખોટી છું”

કેટ વ્યુકાસે જે પછી કાગજ બંધ કીધું અને તેને પોતીકાં બાજીમાં સફાઈથી છુપાવી તેને આવી મારી.

કદાચને સંતોષની ફીક્કી બળી તેણીના ચહેરા પરથી સદાને માટે સુમજ

થતે જો તેણીએ દેવીડ મોરટીમર જેવા બદમાશના ભવીશના બદલાના પ્લાનો મગજમાં ઉતાર્યા હોતે, પણ જોવાનું હવે રહ્યું છે કે કીરતાર આ બદમાશને કેટલે દરજ્જે મદદ કરેછ.

## પ્રકરણ ૨૦ મુ.

ઉમંગ કહેજે દોડું હું જીતવાને આજ,  
કરમ કહેજે જો મુજનો નવરંગી નાજ.  
વખત વા ને વહાણને હોતો નથી લોભ,  
કીસમત શું થોભશે જો કહેશે કે થોભ !

સર વાલટરની બેહદ નાસીપાસી વચ્ચે ફીલીપે આખરે પોતીકો થડાવ બહાર કીધો કે ઘણું ઘણું તો એક પખવાડીયું તે રીવરવે હોલમાં તોડી પાડી શકશે.

“એલા દીકરા” બુઢા બેરોનેટે પોતીકી બેટીને ફીલીપના થડાવથી વાકેફ કરતાં કહ્યું, “શું તું ફીલીપને સમજાવી નહિ શકે ! તુને ખબર છે કે એ શા સબબ સર અહીંથી ચાલી જવા ખુશી છે !”

“નહિ પપાજી, મારી આગળ એને એ બાબે ઇશારો વીરક કીધો નથી. પણ હું એને સમજાવવાને ને એના મગજમાથી આવો ભુલ ભેરેલો વીચાર ઉઠારી મુકાવાને મારું બનતું કરશ. હું તો એમજ સમજતી હતી કે એ આપરા વચ્ચે સદાનો મુખીજ છે. મને લાગેછ તેમ આપરા અહીં આવ્યા પછીથીજ એને આવો ખોટો ખ્યાલ દાખલ કીધોછ.”

ત્યાર પછી તેણીએ ફીલીપને લાઇબ્રેરીમાં જોયો જે ત્યાં કાંઇક અગત્યના કામની ચોપડી જોળવા આવ્યો હતો. તેણીએ સફાઈથી દાખલ થઈ પાછળે હાથે એરડાનું બાસું બંધ કીધું જે વાંચણમાં વીંટળાયેલો ફીલીપ કમનસીબે જોવા પામ્યો નહિ.

“શું તમો આરજેન્ટાઈન વીષે કંઈ પુરચણ એકઠું કરોછ કે ફીલીપ !”

એને તેણીનો સાદ સમજતાંજ તેની નજર સીદ્દી તેણીની પર ગઈ.

“નહિ હું. અશક્યામતની બાબદને લગતો કાયદો વાંચુંછ.”

“ફીલીપ, તારો જીવ જીન બધો દુશ્મનનો રીવરવેમાં છે, તારી ઉલટ, ઉમંગ, બધી અહીંજ સચવાયેલી છે, અને ત્યારે તને ખુરાં ચોઘડીયાંમાં રીવરવે છોડીને ચાલી જવાનો એ ખુરાં ખ્યાલ શું આવ્યો ભઈ !”

“હું તે પોતે સમજી શકતો નથી ખ્યારો એલા, અને તે સમજવાની હું હાલજ માથાકુટ કરવાનુંબી દરૂત ધારતો નથી.”

“હું હવે હું સમજી ગઈ ફીલીપ. તે કંઈક એવી બાબત છે જે વિષે તું મને વાકેફ કરવા નારાજ છે. પણ આપણી વચ્ચે કંઈક લાગ્યા હોત પ્રીતનો દરમ્યાન વીટવા પારથોછ જે અવસામાં તારાં સર્વ સુખ હુણને મારી સર્વ મીઠી મધુર લાગણીને અરસપરસ પીછાણી ચુક્યાંછ, અને મારા હોતવંતા ઉલટમંદ ફીલીપ ત્યારે આ વખતે તુને મારામાં વીસવાસ મુકવાને શું વાંધો છે!”

“ખુદા ખાતર બસ તું મને ના પુછ! હું વધુવાર સાંખી શકનાર નથી”

તેણી આ વખતે દીલગીર ચહેરે વીચારવંત તેની પાસે ઉભી પણ કમનસીબે કંઈખી જવાબ કરી શકી નહિ.

“બસ મારે જવુંજ જોઈએ. ફક્ત એ એક હોરમતનો સવાલ છે.” ફીલીપે ગમગીન ચહેરે મનસે બબડવા માંડયું.

“હું એમ છે કેટું” તેણીએ જરાક આણકાથી કહયું, જેમ કરતાં કોઈ સાધારણ સમજનો માનવી તેણીના ચહેરા પરથી કહી શકે કે તેણી આ વખતે ફીલીપના વીચારોને બહુજ બારીકીથી વાંચી લેતી હતી. ફીલીપે આગળ વાત છેડવાનું માંડી વાળ્યું ને ફરીને ચોપડીમાં પોતીકું ધ્યાન રાક્યું જે જોઈ એલાએ શુપચુપ ત્યાંથી સટકી જવામાંજ શોભા સમજી, છતાંખી તેણીના જીગરમાં એક એવો છાગડો પડ્યો હતો જેની આગ તેણીને તુરતને તુરત શાંતી દે એવો સંભવ ન હતો. તેણીએ દરવાજો ઉઘાડ્યો ને ફરીને બંધ કીધો પણ તેણીની ચકોર અશમ તો ફીલીપમાંજ ધર કરી રહી હતી, થોડીક ઘડી બાદ તેણીએ તેને દીલગીરી વચ્ચે ખુરસી પર ઘડ નાંખતાં જોયો. તુરતજ તેણી ધીમે કદમે તેની પાસ જઈ દયાવંત દીખાવ કરતી ઉભી.

“ફીલીપ! મારા ફીલીપ!!”

“તમે એક આવી ન છાજતી કળા એક નીરદોશ આદમી પર અજમાવાની હોંમતજ કેમ કરી શકોછ! મેં તો ધાયું જે તમે અહીંથી ચાલી ગયાં!”

“વારું તું ખુશી થા ફીલીપ. હું હવે અહીંથી સહાનીજ ચાલી જઈછ” ને ખીજીજ પળે તેણીએ નાસીપાસ થઈ ત્યાંથી રૂખસદ લીધી. જે બાદ તેણી પોતીકા ઓરણમાં ગઈ ને દીલગીરીમાં રહતી અશમોને મનાવતી વીચારવંત ઢપે એકાદ ખુરશી પર બુમવા લાગી. તેણી ફીલીપના જવાનું કારણ સહેજવારમાં મનસે સમજી ગઈ હતી પણ તે ખુદ્દુ કરવાની તેણીની છાતી ચાલતી હતી નહિ. તુરતજ તેણીને પેટરીક ઝેનેવેના તેણીથી છુટાં પડતી વેળાના કહેલા બોલો યાદ આવ્યા જે બેશક તેણીના જીગરમાં મજબુતાઈથી મથી લેવામાં આવ્યા હતા.

“જો તમે તમારી જીંદગીનું સર્વોત્તમ સુખ સંપુર્ણ રીતે જીતી શક્યાં હોય ને તેમાં તમારાં દીલને સતોષ થયો હોય તો હું ખચ્ચીતજ આ ટકે તમેને સુખારક બાદી આપુંછ પણ જે કમનસીબે તમે તેમાં નાસીપાસ થયાં હોય તો ફક્ત મારી ખરાં જીગરની એજ ઉમેદ કે જેમ મેં મારી જીંદગીનું સુખ અવીચારે શુમાન્યુંછ

તેવી રીતે તમોને તેમ કરવાની ખુદાતાઆજ્ઞા ફર્જ પાડે નહિ.”

શું આ સાચી મોહબતનો ખ્યાલ ને સીફ સાચી મોહબતની અદલાઅદલી નો ખ્યાલ કોઈપણ રવેશે એક તકરારનું બીજ હતું !

સર વાલટર લાઇલ તરફનું ફરીને રીવરવેમાં એક અઠવાડિયું ગુબારવાનું પેટ ઝેનેવેને ઇજન થવાથી અને આ ખુદા બેરોનેટ ને તેની એકપુરી બેટી તરફથી ઘણોજ આગ્રહ થવાથી, તેને અંતે ઇંગલાડમાં થોડા દીવસો પસાર કરવાનો કસદ કીધો. તેને આગળ પણ આવીજ રીતનું આ ખુદા બુલેર્ગ ઉમરાંવ તરફથી આમંત્રણ થયું હતું, પણ તેને વારંવાર તે ઘરેની સુલાકાત લેવાનું મોકુફ રાખ્યું હતું કે જે ઘરમાં બુલીયટ હેડવેએ પરણેલી જીંદગીનું પહેલું પગથીયું લયું હતું” પણ હમણા તેના વીચારો બદલાયા હતા. તેની એવીજ માન્યતા હતી કે જે ઓરતમાં તેની જીંદગીની મોહબતનો આતશ પજરી ચુકો હતો. તે હવે બદલાઈ ગઈ હતી. વધુમાં તે એલા લાઇલ વીશે વધુ ખાતમી મેળવવાની આરજી ધરાવતો હતો કે જે નાની નવેલીમાં સ્ત્રીની મોન્ટીકારકો વાળી સુલાકાત પછીથી તે વધુ ને વધુ ઉતસાહ ને ઉમંગ લેતો હતા.

બેશક તે જમવાને વખતેજ રીવરવેમાં આવી પુગ્યો હતો કે જે વખતે તેની ફીલીપ સાથે એલાજ કરાવવાનાં આવી જે ફીલીપની રીતમાતે તેના મગઝ પર બહુજ ઉંડી અસર કીધી હતી. વાતપરથી વાત નીકળતાં તેને સારી રવેશે એલા ને ફીલીપના વીચારો વાંચી લીધા. હતા જે પરથી તેને તર્ક કીધી હતી કે તેઓની અરસપરસની પ્રીતીમાં એક એવું કદવાસનું બી ઉગી નીકળ્યું હતું કે જેનો તેને સદાને માટે ઉખેડી નહિ નાખવામાં આવે તો તે બેઉ જુવાન જીવેને માટે હાની કારક પરીણામ નીખવવી શકે. ફીલીપ એલાની મોહબતનો શીકાર હતો એ બાણીતી વાત હતી. અને એલા પણ તેણીના ખ્યારની પરમતેજ કરતી હતી એ પણ સાધારણ સમજને રૂચતી બીના હતી અને ત્યારે હેરી બીઝાંટ સાથે ફક્ત ત્રણ મહીનાની ટુંકી સુદતમાં તેણી શાહીના ગાંઠથી એક થાય એ બનેજ કેમ ! ઝેનેવે પોતીકી બુલ્કીનો ખબ્બનો અહી ઉપયોગમાં લેવાનો કસદ કીધો. જો તેની તેઓની વચ્ચેની દખલ કોઈબી રવેશે તેમના લવીશની પાળ મજબુત કરતી હોય તો તે દખલને રોકવું તે ઇનશાનીયતથી દુર હતું.

“ચાલો આજે ચાંદરાતખી છે.” તે બોલ્યો, “મીસ લાઇલ મારી સાથે ફરવા આવશો ! તમો જાણો છ કે મે આજ સીવાય આવી ખખ્ખાવર ચાંદરાતનો અંદરમાં કોઈબી દીવશે, આટલો ખુશનુમા બીયો નહિ હોતો.”

“ખચીતજ હું તમારી સાથે બેઠાવશ પેટ” તેણીએ ઝેનેવેને જવાબ આપ્યો સળબકે તેણી તેના દરેક કામમાં બહુજ ખુશી સાથે ઉલટ લેતી હતી. તેણીએ પોતીકા પીતા મારફતે તેને ઇજન કરાવ્યું હતું તેમાંબી તેણીની એક મતલબ હતી. તેણી આજ અગત્યની બાબદ પર ઝેનેવેનું મત લેવાની બાંધેશમંદ હતી. કે જે બાબદ એલા કોઈબી બીજા પાસે ઇનશાફ કાજ રજુ કરવા માંગતી હતી

નહિ. ખાણું ખતમ થતાં કીલીપ ને સર વાલટર ઘેરની અગાશી પર લટાર મારવામાં રોકાયા. જ્યારે આ બુની દુનિયામાં નવો ધસકો પાડનારી નવા દોસ્તોની જોરી બીજી ખાણુ વીચારોને હેરફેર કરવામાં ઘુટાઈ થોડાક વખતની ચુપકીદી બાદ ચતપતીયા ઝેનેવેએ અંતે ફરીને મોઢું ખોલ્યું.

“ત્યારે મીસ લાઈલ, હું એમ પુછું કે તમોને ખરાં સુખનો રાહ અંતે જડયો નહિ વાડ !”

“ખરો રાહ કીયો ! તમો બહોણ ઝેનેવે !”

“ખરો રાહ એજ છે જે મોહબતથી મેળવી શકાયછ.”

“પણ મોહબત તો માત્ર એક તકરારની વાત છે ખડં કેની ! મને તો એમજ સમજવવામાં આવ્યુંછ કે એ તો ફક્ત ચોપડીમાં છુપાએલીજ રજકણું છે.”

“એશક તે ખોટું છે. મોહબત તો મારા મત મુજબ ખુદ કરીમેકારસાજ છે, તે આએ દુનિયાનું જીવતું બહેશત છે.”

એક ઘડી ત્યાર બાદ ચુપકીદી ફેલાઈ જે પછી ફરીને તેણીએ સવાલ કીધો.

“જો તેમજ હોય તો આ ખુદા મેં એક ગંભીર ભુલ કીધીછ.”

“અને જો ભુલ કીધીજ હોય તો સુધારવાને સમો દુર નથી.”

“આ સમજો મારા ભઈ. એક છોકરી એક જવાન સાથ લગનના ડોલથી એવા વીચાર હેઠળ બંધાઈ કે તેણી તેને ચાહતી હતી અને તેણીને એવું સમજવામાં આવ્યું હતું કે મોહબત દુનિયામાં પેદા થઈ હતીજ નહિ અને તેણી સંગીન સુખના તખત્તા પર હતી. ત્યાર પછી તેણીએ જોયું કે તેણી ખરેખર એકને ખરાં જીવરથી ચાહતી હતી પણ તે કોઈ બીજોજ હતો. હવે તેણીએ કેવો માર્ગ અખત્યાર કરવો ઝેનેવે તે કહેશે !”

“જો તેણી ખરેજ હીંમતવાન હોય, તો સચ્ચાઈને માર્ગેજ પોતાનું ખડં સુખ મેળવવાની અદાથી તેની સામે થવું જોઈએ !”

“ઓહ હું તમારી કેટલી ઉપકારી છું ઝેનેવે.” અને પછી બીજી પળે તેણી ત્યાંથી અગીયારા ગણી ગઈ.

નીચાણના બગીચામાં જ્યારે આ સઘળો મામલો અગાશી પર ખનતો હતો તે વેળાએ એક ખુબસુરત બુલબુલ રાતની રાણીને આવકાર દેનારું મધુર ગાનું ગાતું હતું અને આ ગાનું સમજતાંજ પેટ ઝેનેવેનો ચહેરો લગ્નરીક દીલગીર થએલો દેખાયો. જ્યારે તે પોતે બીજાને તેવીજ સલાહ આપતો હતો ત્યારે વરસો સુધી તેને પોતીકું દાહપણૂંકયાં દાટી રાખ્યું હતું અને સચ્ચાઈને માર્ગે સંગીન સુખ મેળવવાની તેને જીકર કેમ નહિ ચલાવી હતી ! !

એલાના બાળમાં તો તેની સલાહ ખચ્ચીતજ નવાં ફળ જોવાની ઉમેદ રાખતી હતી. જે બેહક તેને સ્વપને વટીક વકી નહિ રાખી હતી. બીજી સવારે એલાએ

થોર્નતન હાઉસમાં એક નોટ મોકળી હેરીને તેણીને બપોરના મુલાકાત આપવાનું આમંત્રણ કીધું હતું. તુરતજ તે હરખમા મસ્ત બનેલો હરખલો ત્યાં આવી લાગો હતો અને તેને જણાવવામાં આવ્યું હતું કે એલા બગીચામાં તેને મળવાને આતુર હતી.

તેને તેણીને બગીચાના એક સુંદર ઝાડના વેળા હેઠળ કંઈક ગુંઠવાનું લઈ બેઠેલી બેઠ. તેણી આ વખતે તે તરાંહ ગુંઠતી હતી કે પોતીકા વીચારે ગુંઠતી હતી તે તો માલીફને રોશન. તેણીએ હેરીને પોતાની પાસે ઉમેલો ભેયો નહિ હતો અને તે ટકનો લાલ લઈ હેરીએ ઝીંકની પાછળ છુપાઈ તેણીને એક હેતથી બકી દેવાની ઉમેદ દીલમાં દાખલ કીધી. બેશક એલાએ આ વખતે કંઈક તેની આવી ચાલ પર અણગમો દેખાડ્યો હતો છતાંબી તેણીએ શુભ શરૂઆત જે સફાઈથી ટેકવી રાખવામાં પોતીકી ઇજ્જતની રોશની બેઠ હતી.

“વેલ મારી મીઠી માહબુબ હું મારી સાથે વરી કંઈક એવુંજ બીજું મીઠું મધ લાવ્યો છું જે તને બેશક મોહીની લગાડશે” અને બીજીજ પળે તેને પોતીકા ખીસાંમાંથી એક નાનકડું પેકેટ બહાર કાઢ્યું.

“તમારી મારી પર બહુજ મહેરબાની છે હેરી.” પણ કોઈબી રવેશે આ મીઠા જવાબમાં તેણીએ તે પેકેટને પોતીકા હાથમાં જતું એટકાવાની તજવીજ કીધી, પણ હેરીએ પોતીકી ચતુર કળાથી તેને એલાના ગુંઠવાના દાખડામાં સેરવી દીધું.

“માયા મહેરબાની! એ શું તું ગાંડું થેડું બકેચ કીઅર! હું આખાં ઈંગલાંડમાં સઉથી ખુબસુરત પરણેતર મેળવવાને નસીબવંત નીવડશે એ શું કંઈ ઓછું છે!”

“નહિ હેરી, હું નહિ ધારતી કે તું મેળવે.”

“નહિ કાચ અલબતાં તું મારી સઉથી માનીતી સઉથી મધુર પ્રીયતમ તરીકે દુનિયામાં આલા થશે, મારી પ્રીતભરી દોહદાર, મારા મુખનો સીંગાર, મારી ઇજ્જતની દરખાર!”

અને ઉપલા દરેક શબ્દો બોલતાં તેને તેણીને હેતવું ચુંબન કીધું હતું કે જેમ કરતાં અંતે એક ઘડી એવી આવી ગઈ કે તેણીએ એવો ઠકરાવનારો અવાજ કાઢ્યો કે જે અવાજના નીકળતાં સમેતજ હેરી કાકાના હાડેકાડ ધુજવા લાગ્યાં.

“એ એમ કાંચ હોશે! તુને આજે એ થયુંછ શું એલા—શું હું ક્રીસ કરું તે તુને પસંદ નથી—ઓ ખુદા પણ ધીરે ધીરે તુને તેનો સહવાસ પડશે મારાં જીગર!”

પણ હવે તેણીની ધીરજનો અંત આવ્યો ને તુરતજ તેણીએ મીઠાસથી ચમતો તોડી દેવાને ટક હાથ ધરી.

“જેની હેરી સહવાસની વાત નથી. અહીં તો કાંટાનું કટેસર થએલું છે.”

“એટલે તું શું કહેવા માંગેછ!”

“હેરી, મને લાગેછ કે તુને વચન આપવામાં મેં એક ઘણીજ ગંભીર ભૂલ કીધીછ. મેં તુને વારે ઘડીએ કહ્યું હતું કે હું તને ખીલકુલ આહતી નથી. પણ તે આહવાનો મારો ખ્યાલ મારા દીમાગમાંથી બેર બુલમથી દુર કરવાની મને ફરજ પડી. તે વધુમાં મને જણાયું કે દુનિયામાં મોહબતની હસ્તીજ નથી હેરી, પણ હવે મને જણાયુંછ કે તું તેમાં સજ્જડ થાપ ખાઈ ગયોછ.”

“ખીલકુલ ગલત-અને મને જણવાની રજા આપશે કે તુને એ બધી ખાતરી મેળવી આપવામાં કોણે મદદ કીધી!”

“કોઈએખી નહિ. જે જવાનને હું ખરાં જાગરથી આહુંછ તેને મારી આહના વીશે ખબર વટીક નથી.”

“અને તે કોણ છે વળી!”

“તે હું હમણા નહિ કહી શકું!”

“હું ધારુંછ કે મને તે જણવાને ખીલકુલ હક છે. કોઈખી રવેશે હું તુને તારા કોલથી બાઝ આવવા દેવશ નહિ.”

અને આવા ઠડાવથી સહેજ એલા ચાંકેલી દેખાઈ, પણ તુરતજ તેણીએ પોતીકો અબળા બતીનો ટેક તેની પાસે રજુ કરવાની ટક હાથ ધરી.

“તારેથી થાય તે કરજે હેરી, હું તને કોઈખી દીવસે પરણુનાર નથી. તે મને એવું સમજાવ્યું હતું જે સચ્ચાઈથી વેગળું હતું ને તેમાં માનવાની મને આયદે જરૂર જણાઈ હતી. અને તેજ કારણથી હું તારી સાથે પરણવા કબુલ થઈ, પણ તું કોઈખી રીતે હવે મારો કોલ બર આવેલો જોશે નહિ.”

“અને તે તો હુંખી જોવશ મારાં બાતુ સાહેબ.” અને વધુ એક પણ બોલ બોલવા વગર તે ત્યાંથી વળે માખી ગયો. જેવો તે પોતીકી મોટારમાં બેસવા જતો હતો તેવીજ કેટ લ્યુકાસ તેની વચમાં આડી નડી.

“કેમ કંઈ ઉતાવળમાં નાશભાગ કરોછ. મને જણાય તો ખરું એ આજે એમ ગુસ્સે થએલા કેમ દીસોછ!”

ખીઝાંટે જવાબ રચવાની ઝાઝી જરૂર જોઈ નહિ. અત્રે જણાવવું વાજખી ગણુશે કે કેટ લ્યુકાસ ને હેરી વચ્ચે બહુજ ઘાડી દોસ્તી હતી. જે દોસ્તી કંઈક સીતમનું વાદળ વેર વીખેર કરાવે એ સંભવીત હતું.

“જોવ સમજો મીસ કેટ તમો એલાને સારી રવેશે બોળજોછ અને તેણીનો મારા ધારવા મુજબ તમારી પર અખંડ વીસવાસ છે. તેણીએ મારાં લગનનું સાદું સદાનું ટોડી નાખ્યુંછ સખબ કે, તેણી એવું મારા મન પર થસાવવા માગેછ કે તેણી કોઈ ખીબના ખ્યારમાં છે. મેં જણાવ્યું જે મને તેનું નામ જણવાને દરેક હક છે પણ તેણીએ તે સામે વાંધો ઉઠાવ્યોછ, તમો જણોછ તે કોણ છે!”

“ઘણીજ સારી રીતે”

“કોણુ તે કહેશે ?”

“હું કોઈખી દીવશે કાંઈખી બદલા વગર મારો ભરમ કહેતી નથી”

“અને જો તમોને પુરતો બદલો મળે તો !”

“તો તો પછી મારો જીવગીખી વેચીને તેનો ભરમ હું તમોને આપું. એમ તો ખીજુ દરેક બાબદમાં હું તમોને મદદગાર થઈ પડશ જો તમો—”

“ત્યારે જોવ સમજો. જો તમો મારાં એલા સાથેના લગનનું નકકી કરી આપશો તો હું તેના બદલામાં તમોને ૫૦૦ પાઉંડથી નવાજશ. બોલો કબુલ છે !”

“ઠીક ત્યારે પણ ધીમેથી બોલો. તમારી આ ભેટ સોગાદથી જો જો કે હું તમોને કેમ નવાજુ છું તે !”

“પણ ત્યારે પેલા માણસનું નામ શું કહોની !”

“શ્રીલીપ એનરલે”

### પ્રકરણ ૨૧ મું.

દોરીનો ગર ગાંડખી પછાડતાં છુટે,  
કદી તીર મોહુબતનો જખમ દીલ છુટે.  
ખતમ થાય જીવગી ભલે જોર દુટે,  
કીના તુજની મટ્ટી હરગીજ નહી પુટે,

રીવરલ હોલનો સુરજ હાલને કાજ તો સીકા લીખાસમાં સજ થયો હતો. સર વાલટર લાઈલ ગુસ્સા ને નાસીપાસીની આગમાં બળી જગી રહ્યો હતો જે જોતાં એલાનું જીવ બીલકુલ રંજીત ગન્યુ હતું, સંખળ શ્રીલીપ પર ડગાઇનો આ રોપ મુકાયો હતો.

દરેક ચીજ તેની પર દયા દેખાડવાથી બાઝ આવતી હતી. ફક્ત તેની જાન તેનું નીરદોશપેણું સાબેત કરી શકે એમ હતું. જો સર વાલટર લાઈલને આગળથી ખબર નહિ હતે તો તેને માનવાને એવુંખી કારણ મળ્યું હતું કે શ્રીલીપને હુમ્યાઈ, બદકેલી વગેરેની તાલીમ આગલા વરસોમાં આપવામાં આવી હતી અને હવે તેને સર વાલટરની માયા મહેરબાનીનો બદલો આવી બદમાશીથી વાળી આપ્યો હતો, એ બુઢા વાલટરથી નહિ સહન થઈ શકાય એવી બાબદ હતી.

જો કે દરેક જણનું એવું મત હતું કે શ્રીલીપ આવું ‘પગલું’ ભરે એ અક્કલની વાતથી વેગળું હતું, છતાંખી બીજા હાથ પર તેઓને કબુલ કર્યા વગર આદ્યું નહિ કે તેનું નીરદોશપેણું પુરવાર કરવું એ અશકત કાર્ય હતું. સંખળ ત્યાં વસ્તી એવી એક રજકણ કાજલ પડી નહિ શકાય જે કમનશીબ શ્રીલીપને આ બલેમ બાબમાંથી છુટો કરી શકે.



સર વાલટર લાઈલને એલાની રીવરવેમાં આમદ થયા કેડે શ્રીલીપ બહુજ અ સુખી ને દીલગીર બનવા લાગો હતો. ત્યાર પછી તેને ઈંગ્લાંડને સદાની સલામ કરી જવાની તેની ઈચ્છાને તેઓ પાસે રજુ કીધી હતી. સર વાલટરે તેને મહીનો દીવસ ત્યાં થોભવાને બહુજ નમતાથી અરજ કીધી હતી, પણ આ જવાને ત્યાં થોભવાની પોતાની અશક્યતા જણાવી હતી. જે પછી તેને એકાદ દીવસની રજા સર વાલટર પાસે માંગી હતી કે જેથી તે લંડનમાં જઈ પોતીકી રવાનગીને લગતી સંપુર્ણ ગોઠવણ કરી શકે.

જે દીવસે તે લંડન શહેરમાં પધાર્યો હતો તેજ દીવસુ ૫૦૦ પાઉંડનો એક એક સર વાલટર લાઈલના બેંકરોને ત્યાં એક શ્રીલીપને લગતા આવતાજ કડના એક ખુબસુરત જવાને વટાવ્યો હતો. જેના લીલા ચશમાને જુરા બાળથી કદાચને એવું માની શકાય કે શ્રીલીપે તેવો વેશ ખાસ ધારણ કીધો હતો. વળી શ્રીલીપના એરડાની ઝડતી લેતાં કેટલાંક કાગળોને સર વાલટરની સહી સાથની અગત્યની નકલો મળી આવી હતી. જે થોડીક બાબતો તેનું દોષીતપણું પુરવાર કરતું હતું, પછી તેની આગળી રીતભાત ગમે તેવોળી તેનો બચાવ કરી શકે. આ બધી બાબતો જુમલો બુદ્ધા સર વાલટરે શ્રીલીપ પર આરોપ ઘડી કાઢતાં તેની નજર સામે રજુ કીધો હતો.

“ જો તુને ખરચ ખુટણ માટે પૈસા જોઈતા હતા તો તેં મને કહ્યું શું કામ નહિ ! જો તુને એમ બક્ષેસ યા બદલા તરીકે નહિ જોઈતા હતા તો તું મારી પાસે લોન લઈને તારું કામ ચલાવી શકતે, પણ આવું પગલું તે—”

બેશક શ્રીલીપનો ચહેરો આ વખતે ફીકકો મારેલો દીસ્તો હતો. પણ તેને જ્યે કે તેના કપાળે ચોટેલી કાળી તીલીને સદાને માટે દુર કરવાનો આચેજ વખત હતો ને તેથીજ તેને પોતીકું બચાવનાસું બહુજ બાહોશી સાથે રજુ કીધું.

“ મહેરબાન સાહેબ. તમારા આવા ન છાજતા શબ્દોએ મારા જીગરને જો કે વીંધી નાખ્યું છે છતાંબી હું તેની તુંલા રાખતો નથી. આ શબ્દોથી બીજા વધુ દુખદાયક ને જીંદગી પર ઘા કરનારા શબ્દો હોઈ શકેજ નહિ. હું એમ તો કહેવા માંગતોજ નથી જે તમોએ મારી પર ધારવા કરતાં વધુ વીસવાસ મુંકર્યો, બલકે એક એવા જવાનમાં તમારા વીસવાસને છુપાવ્યો જે વીશે તમોને ખાતરી હતી કે કેઈબી દીવસે તમારું નીમક ખાઈ હરામજ કરશે. જે કેસ હું તમારી પાસે રજુ કરું તે એટલો તો ગંભીર ને ખુરો છે કે જેની સુનાવણી વખતેબી એક સગો બાપ પોતીકા દીકરા પર શક લઈ જઈ શકે. પણ તમારા મોઢેથી સમજ્યા અગાઉ હું ખાતરી સાથે કહું કે મને તે વીશે જરાબી ખબર ન હતી. મારી હાલત આ દુનિયામાં પોતીકો પહેલો શ્વાસ લેવાને તલખી રહેતાં બાળક જેવી છે. અચ્ચીતજ હું લંડનમાં હતો પણ મારે કસમ પર કહેવું જોઈએ જે મેં એકના દરવાજા વટીક નિયા નથી.”

“ શ્રીલીપ જે કેસ તારી સામે ઉભો થયોછ તે તારા બોલમાં કહું તો બેશક

ગંભીર ને ધુરોજ છે, અર્ને હું તો તારા બેલ પરજ વીસવાસ રાખી શકું કે તુને એ બાબદમાં કશોખી સંબંધ યા લાભ નહિ હતો. ખુદ ન કરેને મને તેની યાદ તુને ફરીને આપવી પડે, પણ આ બાબદ ઉપરાંત બીજી ઘણીખી બારીકીઓ એમાં વીંટલાયદી છે જે તારી સામેનો આરોપ મજબુત બનાવેછ, ને તે તને મળેલું નાનપણનું શીક્ષણ છે. વળી તારા કહેવા મુજબ તારા નાનપણમાંખી તેં એવી ચીજોથી તારા હાથે ખડયા હતા કે જે બધી બીનાઓ સામે ફકટ તારી નીરદોશ ઝખાનજ તારો છુટકારો છે. તું ધારેછ કે કોર્ટમાં તારી ઝખાન બહુજ બળવાન હતીયાર થઈ પડશે !”

“મુરંખી સાહેબ કાયદાની અદાલત મને પીછાણતી નથી, જ્યારે તમે મને પગથી માથાં સુધી પીછાણી ચુકા છો. મારા તમારી સાથના રહેવાસ દરમ્યાન એકબી ઘડી તમે બતાવી શકશો કે જે વખતે મેં મારી ફરજનું કરજ અદા નહિ કરતાં તમેને કોઈખી રવેશે નાસીપાસ કીધા હોય !”

“નહિ તે તારું કહેવું તદ્દન વાજખી છે.”

“વારું ત્યારે એમ સમજે કે એકબાગીં મેં બેંકમાંથી પઈસા મેળવ્યાખી હોતે તો શુ તમે એમ ધારેછ કે હું તેની બધી સહીઓખી છુપાવી શકતે ! જો તેમજ હોતે તો તમારા કહેવા મુજબ હું મારા ગુનાહની થોડીક સાબેતીઓ છુપાવાને તો નીશકૂળ નીવડયો છું !”

“સો પાઉંડની ક્રીમતની બેંક નોટ તમારી તેબલના ખાણા આગળજ મરદાઇ મોચરાઈને પડેલી મળી આવી છે. તમે હમેશાં કહેતા હતા કે તમે તમારા પૈસા બહુજ બાહોશીથી બેંકમાં ભરી આવતા હતા અને તમારી પાસે બીલકુલ ખપ જોગા પઈસા રાખતા હતા.”

આ વખત ફીલીપ બીલકુલ સુનો સાવધ બની ગયો. જ્યારે સર વાલટરે કંઈક સહ્યતા દેખાડવા સારૂ તેની સામેથી પોતીકી નજરોને જુદાજ વીચારોથી ચકરાવો બવાડયો, જે પછી તેને ફરીને પોતીકો ગણગણાટ શરૂ કીધો.

“ફીલીપ જ્યારે તારી પાસે કહેવા જોશું કંઈખી રહ્યુ નથી ત્યારે આ દુખદાયક બાબદનો અહીંજ નીવેડો લાવયો જોઈએ. બસ તારેજ ખાતર ને ફકટ તારેજ ખાતર હું કાંઈખી કાયદાસર પગલાં ભરવા નારાજ છું, ને તેમાં તારી ને મારી બન્નેની શોભા છે; પણ કોઈખી રવેશે હવે હું તને મારી સાથે આચે ઘરમાં રાખવા ખુશી નથી, ને તેવો જ્યાલ હવે તું કોઈ જમાનેખી મારા દીમાગમાં દાખલ થએલો જોશે નહિ.”

એશક પોતાની નીરદોશપણા પર થોડાંક આંસુઓ ખેરવવા સીવાય ફીલીપ બીજુ વધુ કશુંખી બોલી શકયો નહિ. ખચ્ચીતજ તે પોતીકી ઇચ્છત માટે મગફૂર હતો, અને જ્યારે તેને પોતીકા ચુનંદા સાથીને તેને દોષીત થડાવતો જોયો ત્યારે આ પ્રાપી દુનિયામાં તેનેથી બદતર સમજવાનું બીજું તે બાકી શું રહેલું તે ધારી

શકે ! જો કદાચ તે યુદ્ધ બેરોનેટને તે કાકલુદી ભરી ઔરજ કરે તો કદાચને યુદ્ધ પીગળી શકે એમ હતું, સળગ તેના કરો લીધેલા બેટાના બાબમાં તેની પર પડેલા જબુન ફટકાએ તેની દરેક ઉમેદની હવેલીમાં ગમગીનીની ભૂંટી સળગાવી હતી.

પણ શ્રીલીપને હજુ તો કાંઈથી શખ્દો બોલવાની ટક મળે તેટલાં દરવાજાં અફળાયા, જેના ઉઘડવા સમેતજ હેરો બીઝાંટ પુર-અદા સાથે દાખલ થયા કે જે અદા તે એલા સાથની તેની સગાઈ બાદ પોતામાં દાખલ કરી ચુક્યા હતા. શ્રીલીપને જો હેરીએ ત્યાં રોક્યા નહિ હતા તો તે ત્યાંથી ક્યારનો વીદાય થઈ ગયા હતા પણ આવા કામાડોળ વખતે તેનું છટકવું માહલ હતું.

“હું તને હવે અહીંથી છટકવા દઈશ નહિ. જેટલું તને સર વાલટર લાઈલ સાથે લાગે વળગેછ તેટલુંજ બળકે તેનેથીબી બમણું હવે મને તારી સાથે લાગે વળગેછ.”

યુદ્ધાએ બેશક પોતીકા ભવીશના જમાઈમાં આ વખોડી કાઢવા બેગ વર્તણુકની પજરણ પજરતી બેઠાં પણ તે કાંઈથી જવાબ કરી શક્યા નહિ.

“કદાચને તમોને મને ગુસ્સે થએલો બેઠાં ખોટું લાગુ હશે સાહેબ પણ જ્યારે તમો મને સમજાશે ત્યારે તમારી ખાતરી થશે કે તેવી વર્તણુક ધારણ કરવામાં હું વાજબી હતો. તમોને સારી રવેશે રોશન હશે કે જ્યારે આપણે મોન્ટી કારલોમાં હતાં ત્યારે એલા સાથે માફ સગપણ થયું હતું. તેણી તે વખતે મને એમજ કહેતી હતી કે તેણી મારેજ માટે ખાલેસ પ્યારને જીગરમાં જગ્યા આપતી હતી. અને હમારી વચ્ચે સુખનો ખુરશીદ સદાનો જમકતોજ રહેશે પણ હાલમાં તેણીના વીચારો મોહબતની એજમતી સરડીને મારે મંદ પડેલા દીસેછ. આજે તેણીએ મને બોલાવી કહ્યું જે તેણી મને ચાહતી નથી સળગ કે બીબને માટે તેણીએ પોતીકા જીગર અગાઉનું વેચી નાખ્યુંછ. મેં તેણીને તે જવાનનું નામ પુછ્યું જેના જવાબમાં તેણીએ જણાવ્યું કે જો તેણી તેનું નામ જમાન પર ધરે તો તે જવાન કદાચને તેણીની સાથે શાદીથી એક થવાને બાઝ આવે, બેશક મેં તેણીને જરાક ધમકી આપવાની કોશિષ કીધી કે જે કોઈથી મારી જગ્યાએ હોય તો તેવીજ વલાણ અખત્યાર કરે. મેં તેણીને સાફ સાફ કહ્યું છે કે જો તેણી મને નહિ પરણશે તો હું બેઠાં કે તેણીને સુખી કરવાનું બીડું ઝડપનાર બરેબર પોતીકો બોલ બોલેલો બજાવે છે. જો તે જવાનને હું અશકત બેઠાંશ તો ખચીતજ તેની ડાકી તોડવા તૈયાર થઈશ. જે કોઈબી એલા માટે લાગણી ધરાવતો જવાન મારાજ વીચારને ખળતો થઈ બેઠાં શકશે કે મારી તેણી તરફની નીશા કેવી છે. તેણી હવે કોઈનુંબી સમજે એવું દીસતું નથી, સળગ તેણીના મગઝ પર કોઈબી જીદદી કુતરાએ મજબુત અસર કીધેલી લાગેછ. મોહબતી મુઝીકનો મીઠો મધુર સુર હવે તેણીના દીમાગને બુદ્ધિજ રાહમાં ઘસડી ગયેલો દીસે છે. મેં તુરતજ મીસ વ્યુકાસ આગળ જઈ મારા ખ્યારમાં બલલ કરનાર તે સફેદ જીગરના

સફેદ ઠગનું નામ પુછ્યું, જે કોઈજ નહીં પણ તમારી સામે ઉભો રહેલો આજે કરસેવજ—”

પણ સર વાલટરના ડોળા હવે ઉપર ચઢવા લાગ્યા અને તેને દમ ઉપર લેતાં જોઈ હેરીની ઝખાન ચુપ થઈ ગઈ. બુદો આ વખતે સહેજ ખરખેલાઈ થઈ ગયેલો દીસતો હતો.

“વારૂ વારૂ તેનું નામ શું !”

“શ્રીલીપ એન્સલે.”

“સરીયામ બુદું ઓ બીડના કુતરા ચુપ રહે.” શ્રીલીપે ઉશકેરાઈ જતાં કહ્યું ને બીજીજ પળે તેના હાથે હેરીની ગરદન આસપાસ વીંટળાયેલા દેખાયા. બંને જણા ધીક્કારના જમરા જંગમાં બહુજ ગુસ્સાથી લડતા હતા, જે જોતા બુદો ખેરા-નેટે જભરાઈને ઘણી દોરી તાણી કે જથી કોઈનીથી મદદ તેઓને છુટા પાડવાને તેને મળી શકે.

તુરતજ બુદો ખતર ને એક બીજે નોકર દરવાજા પર દેખાયા જે જોતાંજ શ્રીલીપને લાગું કે તેની તરફ માયા મહેરબાની દેખાડનારની સાંમે તેને આ એક ઘણુંજ વખોડી કાઢવા જૈગ પગલું ભર્યું હતું ને તેથીજ શરમીદા બનીને તે ત્યાં પોતાના હરીફ પર ડોળા કકળાવતાં ઉભો.

“તું હવે અહીંથી ચુપચુપ જશે કે મને નોકરોને તુંને બહાર કાઢવાને હુકમ કરવો જોઈશે હુકતા” સર વાલટરે શ્રીલીપ પર ખીજવાતા કહ્યું.

“બેશક તમારી મરજી છે તો હું હમણાજ ચાલ્યો મારા સુરંગા” અને ઉપલા હરફેના ઓચરવા સાથેજ તે એકદમ ઓરડામાંથી બહાર ચાલી ગયો.

બન્ને નોકરોએ શ્રીલીપને જતાં જોઈ એકદમ દીલગીરી દેખાડનારો દીખાવ રહ્યો કીધો, સખબ તે તેઓમાં બહુજ માનીતો હતો, અને તેઓ તેના ચાલી જવાનું કારણ મુદદલજ સમજી શક્યા નહિ.

ઓરડા આગળથી પસાર થઈ ચાલ લાણી આવતાં તેને એવાને ફીક્કા ચહેરા સાથે બારી વાટે ડોક્યું કરતી બેઠેલી જોઈ. શ્રીલીપને જોતાં સમેતજ તેણી ઉશકે રાયલી લાગણીઓ સાથે તેની પુઠે દોડી પણ પોતીકું જીગર તેની તરફેણમાં પુલ્કું કરી શકી નહિ. તેણીએ તેના પર મેલાયલો ગંભીર આરોપ જોયો હતો અને જો કે તેણીએ તેમાં માનવાને સાફ ના પાડી હતી, છતાંબી બન્નેના બાજમાં ખરાબી નીપજાવે એવી રીતનો અચાવ કરવા બદલ તેણીએ ખામોશી રાખી કુદરત પરજ સખુરી પકડવાનો ઈરાદો કીધો.

તે તેણીની પાસે બેશક દયા ઉપજાવનારો દેખાવ કરી ઉભો કે જે વખતે તેની એ ઉમેદ હતી કે તેણી તેને દીલસોજી ને વીસવાસનો એક મીઠા કોલ સહાને માટે આપે કે જે કોલ એલાની યાદ તેના દીમાગમાં સદાની રોશન રાખી શકે.

“તું મારી પર મેલાયજા આરોપમાં તો માનતી નથી નહિ એકા !”

“મુદ્દલજ નહિ હું તેનો ઈનકાર કરૂંછ.”

“અને તે માટે ખરાં જીગરથી તારો આક્ષાર માતુંછ.” અને એકાદ મીનીટ તેને ચુપકીદી પકડી જે પછી બીજીજ ઘડીએ ફરીને પોતાનો ઠલરો બહાર કાઢ્યો.

“હું હવે સદાને માટે અહીંથી જાઉં છું સખજ તારા મુરખી પીતાને મારી હાજરી પસંદ નથી. અને બેથક મને દોષીત ધારતાં તે એવું પગલું અખત્યાર કરે તો તેમાં તે વાજખીજ ગણાવો જોઈએ.”

“ઓ મારા લવ-મારા લવ.” ગમગીન થઈ રડી પડતાં તેણી બોલી.

પણ આ વખતે તેણીનું દીલ તુટી ગયું હતું સખજ તેણીનો એકવારનો માની તો કમનશીજ દીલબર તેણીથી સદાને માટે છુટો પડનાર હતો.

“બેથક, તારે ને મારે માટે એલા આએ છેલ્લીજ સલામ છે.”

“ઓ તું એમ ના બોલ-વહાલા ફીલીપ હું કદીબી એમ થવા દેવશ નહિ.”

“ડીયર એમ થવુંજ પડશે.” અને વાંચક અઝીઝ આ વખતે સારથી મહો-બતમાં વીંધાઈ પડેલા આ બન્ને નીરદોશ પંખેરાંઓએ જે આંખોમાંથી મોતીઓ વેરવીખેર ફીધાં હતાં તેને વીધવાને પરાનીગર ખ્યાસો આ તકે મળવો મુશકેલ છે

“ફીલીપ વાહલ હું તુને ચાહુંછ ને હું ધારૂંછ કે તેજ વાહતથી તુંબી મને ચાહેછ. તું. નીરદોશ છે ને તું હું સામેત કરી આપશ. મીઠાં વેનવેનેબી તારી પર ભરોસો છે તે આજે ફરીને શહેરમાં આવનાર છે ને તું જરૂરજ તેની મુલાકાતે જઈ તારૂં દીલ ખુલ્લું કરજે. તે તારી સાથે લેળાવાને ખુશી છે, પણ જો તું એની આગળ જશે તો ખચ્ચીતજ જેમ એને મને એકવાર સલાહ આપી મારી જીંદગી સુખી બનાવીય તેજ મીશાલ તનેબી સલાહ આપી સુખી કરશે.”

તેના દીલમાં તેણીના ઉપલા શબ્દોએ પજરણ પજરાવ્યું. પણ આ ખ્યારતું પજરણ તેના પર કેવી અસર લવીશમાં કરનાર છે તે કોઈ કહી શકે નહિ.

“હા દીલદાર, હું તને ખરાં જીગરથી ચાહુંછ. પણ જ્યાં સુધી મારા નામ પર કાળી તીલી રહેછ ત્યાં તલક તો હું તેને તારી આગળ રજુ કરવા માંગતો નથી, અને તેજ કારણ સર હું અહીંથી છુટો પડુંછ, સખજ હું તને કોઈનીબી પરજોતર બેવાને ખુશી હતો નહિ ને હોવશબી નહિ. તે એક હીચકાડું કામ છે, છતાંબી મારે લોભ લાલચથી દુર નાહસવું જોઈએ. કે જે લાલચના ફંડમાં તું બીજાની પરજોતર થવા છતાંબી ફક્ત મારી સાથે ખ્યાર કરવાને ફરી લલચાય. બેથક હું તો પામીજ ગયો હતો કે તું જેની સાથે વચનથી પરજાવવાને બંધાઈ છે તેની પર તારો બીલકુલ ખ્યાર નથી.”

“અને હું સારી રવેશે હવે સમજું છું કે એજ કારણને સર તમે અહીંથી ચાલી જવા માંગતા હતા. યાદ છે કે પેલો લાઈબ્રેરીવાલી તકરારનો દીવસ !”

“આલ ખ્યારં જીગર સાહેબજી. મારા નામખરથી કાળી તીલી દુર થતાંજ હું ફરીને તારી પાસે ઉભો રહેવશ ને તારો ખ્યાર તારી પાસે ફરીને માંગી લેવશ.”

“તે તારીજ મતા છે મારા વડાલા ને સદાને માટે હવે તારી ને તારીજ રહેશે. ફીલબન—સાહેબજી મારા લવ ખુદા તુને આખાદ રાખે.”

અને ત્યારપછી એક મીઠા ચુંબનથી જીગર તૃપ્ત કરી તે ત્યાંથી વીદાય થયો. ફીલીપના જવા પછીની બે સવારખાદ રીવરવેના બગીચામાં કેટ લ્યુકાસે હેરીને મળવાનું એપોઇન્ટમેન્ટ આપ્યું હતું કે જે વખતે તેણી તેની સાથે કેટલીક ખાનગી બાબત પર વીવેચન ચલાવવા માંગતી હતી.

“મેં તો તારે માટે બનતું કીધુંજ હેરી. હવે એલાને તેણીનો કોલ યાદ કરાવાને તારે કળા વાપડવી જોઈશે. એ તારું કામ છે” કેટ બોલી.

“બચીતજ તમારો હું કેમ આભાર વાળીશ તે સમજી શકતો નથી. અને મારા આભારની ઈધાણી દાખલ લેઓ આઓ એક જે મેં આપવાને તમોને કોલ આપ્યો હતો. પણ હવે હું જાણુવા માંગુજ કે એનરલે ખરેખરો ચોર છે કે આઓ બાબત બધી બનાવલી ઉપબલી કાઢવામાં આવી છે!”

કેટ લ્યુકાસ અલબતાં તેના આ સવાલ પર સહેજ ચોકેલી જણાઈ પણ ચકોર ચોરતને પાટીયાં ગોઠવતાં કાંડુ નહિ આવડતું!

“તમો શું અજાણપણામાં રહેવામાં શોભા નથી માનતા! જે તમો કદાચને જાણવાની તજવીજ કરશો તો મારી ખાતરી છે કે તમારું જીગર રંજદા થશે. તમો ને દુખ બે ગમી ઉપજશે.”

“હું નહિ ધારતો કે તેવું બને! પણ તમારી મરજી છે તો કોઈની રવેશે એ બાબત પડતીજ મેળીશું. પણ હું જાણુવા માંગુજ મીસ લ્યુકાસ કે ખુદા બેરોનેટની મારી તરફ કેવી લાગણી છે!”

“ઘણીજ સારી, તે તો તમારી પર જીવપ્રાણ આપવાનેબી ખુશી છે. તેની બસ એજ ઉમેદ છે કે એલાના લગન તમારી સાથેજ થાય. સખબ તેને એક મોટી ફીકર છે કે જે ખુદા ન કરેને તેને ફીરતાર તેણીથી છુટો કરે તો તેણી બીબા. હાથમાં જવાનો ઘણોજ સંભવ છે.”

“અને જ્યારે એમજ હોય તો હું તરતજ હોલમાં જઈને તેણીને સર વાલટરની હાજરીમાં મુલાકાતે બોલાવશ.”

“એના જેવું બીબું ફાંકડું કંઈજ હોઈ શકે નહિ. હવે ફીલીપ સદાને અહીંથી દુર થયોજ એટલે એલાના મનનેબી રાહત મળશે ને વખત જતાં તેણીબી મારી ખાતરી છે કે તેને જીવતીજ જશે.”

અને પછી તેઓ ત્યાંજ છુટી પડ્યાં. કેટ લ્યુકાસે ખરીદી કરવા મારકીટમાં પગલાં ભર્યાં જ્યારે સર વાલટર ને એલાની મુલાકાતનો આરબુમંદ હેરી બન્ને બેરોનેટ ને તેની બેટીની શોધમાં ત્યાંથી કદમો લંબાવી ગયો. તેને જતો જોઈ કેટ

રસ્તામાંજ ઉભી ને પડી ધીક્કારની લાગણી તેના પર બતાવતી મનસે બબડવા લાગી.

“ગેશરમ મુખાં હેરી. તું ગમે એવાખી હવાઈ કીટલા મનમાં બાંધની પણ અંતે તો તું એલાને પરણી શકનાર નથીજ. તેણી બીજાનેજ ચાહેછ નહિ કે તારા જેવા હીત રહીતને ! અને તે છતાંબી તેણી બીજાનેખી પરણી શકનાર નથી, સખબ દેવીડ મોરડીમરની કીનો લેવાની બાજુ તેઓ બન્નેના સુખને સળગાવી નાખવાનેજ માટે છે.”

એલા આ વખતે સહેજ માંડી હતી અને તે કોઈખી ના પાડી શકનાર નહિ હતું. તેણીની ગમગીની બેહદ હતી ને તેજ તેણીના દીલને પીળી નાખવાને પુરતો ખોરાક હતો. તેણીની છાતીમાં વારે ઘડીએ ધબકારા થયા હતા, જેને ખુદા સર વાલટરનો ગભરાટ અચાનક વધારી નાખ્યો હતો. એક દીવસે તેણીને વધુ નખાઈ ગયેલી જોતાં કેટ ટ્યુકાસે સર વાલટરને તેણીને દાકતરની સારવાર હેઠળ મુકવાની અરજ કીધી.

“હું ધારૂંછ સાહેબ કે એલાને દાકતરની સારવાર હેઠળ રાખવીજ જોઈએ.”

“હું સર રોજર બ્રાઉનીંગને શહેરમાંથી બોલાવી મંગાઉંછ. એ સઉથી હુશ્યાર દાકતર મારા ધ્યાનમાં છે, મને મોરકોફમાં તો બીલકુલ વીસવાસ નથી, કારણ કે એ ખુદા ને લોભીયો બહુજ છે.”

“પણ હું ધારૂંછ કે એનો બીજો મદદનીશખી છે સાહેબ. માનસ ઘણોજ હુશ્યાર છે ને અમેરીકા ને ફ્રાન્સમાં ગ્રેડ્યુએટ થયેલો છે. મેં સમજ્યુંછ કે એ મોરકોફનું દવાખાનું ખરીદી લેવાને ખુશી છે, વળી એક તો એલાની માંદગી એટલી બધી ચીંતા ઉપજાવનારી નથી કે મોટા ડાકટરને બોલાવવો પડે ને તેથીજ મારી ભલામણ છે કે તમો આખે નવા ડાકટરની એક અજમાયશ લેઓ તો ઘણુંજ સારું.”

“ખચ્ચીતજ જો તમો ભલામણ કરતાં હોવ તો બોલાવી મંગાવવામાં હું કાંઈ નુકશાન નથી માની લે તો.”

અંતે ડાકટર મારટનને બોલાવી મંગાવવામાં આવ્યો અને થોદા દીવસ સુધી એલાની તખીયતમાં ન ધારેલો અચાનક સુધારો થવા લાગ્યો.

“સાહેબ તમારા દેશમાં રોગ ફાટી નીકળ્યો છે.” ફ્રેંચ ઢપે અગ્રેજ બોલતા ડાકટરે સર વાલટર પાસે પોતીકો વીચાર બહોર કરતાં કહ્યું. થોડાક દીવસમાં તો એલા ઘણીજ માંદી પડી અને ડાકટરે બહોર કીધું કે દેશમાં ફાટી નીકળેલા રોગવાળા ગામડામાં જવાથી તેણીનેખી એજ રોગ લાગુ પડ્યો હતો.

“જો તમોને નર્સોની જરૂર હોય તો હું લડનથી બોલાવી મંગાઉ દાકટર.”

“નહિ રે મારા મુરખી સાહેબ, હું તો આજેજ ઘણીજ નમાની બાંધને—”

“હું મકુજે મીસ ટ્યુકાસને વીશે તમો બોલતા હોશો. હારે તેણીનું તો મુખ નહિ થાય તો બાવા દાકટર. ખચ્ચીતજ એની જોડી મળવી હમને મુશકેલ છે.”

“ચાલો ત્યારે હવે એ તો વાત દુકેથીજ પટી એમાં સાડું થયું.” ને બીજેજ દિવસથી મીસ વ્યુકાસે ડાકટર સાહેબે કીધેલી મજબુત બંધામણને આધારે એલાની નર્સ તરીકેનો ચાન્સ હાથમાં લીધો.

કંઈક દીવસો એમ કરતાં પસાર થયા પણ એલાની હાલત સુધરતી જણાઈ નહિ, જેનાં બળાપામાં બુઢાંની તબીયતમાળી બીગાડો થયો. ડાકટર માર્ટીને બુઢા નેખી તે રોગથી બચાવવાને વારે ઘડીએ દવાના ઢોઝો આપવા માંડ્યા સળબ તેને એવુંજ મન પર ઠસાવ્યું હતું કે જ્યારે દેહ બહુજ લઠકની થઈ હોય ત્યારે દવા જેવો એજમતી ઇલાજ બીજો કોઈજ નહિ.

અંતે બુઢા સર વાલટરેખી બીછાણું શોધ્યું, બન્નેના ચોરડાઓમાં એક નાના ચાલના ચોરડા વાટે જઈ શકાતું હતું, કે જે મીસ વ્યુકાસને માટે એક સંતોષ લેખવા બેગ બાબદ હતી, બે કે તેણીને માટે તો આ કંટાળાભર્યુંજ કામ લેખી શકાય, ડાકટર સાહેબની અરજથી તેવણનેખી ઘરમાં ખાસ રાખવામાં આવ્યા હતા, જેવણ દરદી પર ચાલુ દેખરેખ રાખી મેનીજ માવજતના ઇલાજો સુચવતા હતા, જ્યારે ગામના દરદીઓની સુલાકાતે તેમના બુઢા મુરખીની આમદ ને રક્ત હતી.

ધીમે ધીમે ઘરમાંથી દરેકનો પગ પેશારો બહાર કાઢવામાં આવ્યો હતો. ડાકટર ને મીસ વ્યુકાસ સીવાય ઘરના ઉંબર પરખી પગ મુકવાની સર્વને મના હતી, અને એવું બહાર કરવામાં આવ્યું હતું કે તે રોગે સર વાલટર ને તેની બેટીને મોતના જડબામાં કમનસીએ મુકયાં હતાં. ઘરના ઘણા ખરાં નોકરોને નોકરી પરથી એજ કારણસર ખરતરફ કરવામાં આવ્યા હતાં, અને હવે આ એક વખતનો વાળગાળ રહેલો માહુલ બીલકુલ ઉજ્જડ ને ગમઘોર વાદળ હેડળ ઘેરાએલો દીસ્તો હતો.

જ્યારે હેરી બીઝાંટ ઘરના દરવાજા પાસે આવી લાગો ત્યારે તેને દરવાજાને બંધ જોતાં બહુજ અચરતી લાગી અને ડરફટ દરવાજાનો ચોક્કીયાંન તેને જોતાં દરવાજો ઉઘાડવા બદલ દગલાના ખીસામાં બન્ને હાથો ખોસી તેની તરફ ગમગીન ચહેરે ઉભો રહ્યો. બેશક આ એક નહિ વીસતારી શકાય એવી બાબદ હતી જેને તેના દીલમા કંઈક શંકા પેદા કીધી.

“ચાલ ડરફટ દરવાજો ઉઘાડ. જોતો નથી કે હું બહાર ખોટી છું.”

“નહીરે મારા બાપ મારેથી નહિ ઉઘડાય આપરે તો ફરમાવેલા બંદા”

“પણ નહિ ઉઘાડવાનો સળબ !”

“અરે બી મારા બાઈ દરવાજો ઉઘાડવાને તે શું કાંઈ ધરતી ઉલટાવી પડતી છે જે નહિ ઉઘાડું, પણ ઘેરનો શેઠીયો ને તેની પોરી કેઠી શીક પડી ગએલી તેથી નહિ ઉઘડાયરે નહિ ઉઘડાય.”

“બસ હું તુને હોકમ કરું છું કે ઉઘાડ. હું એનો લેદ બાણસા માંગું છું.”

“દાકટરે કાયદો કાડરેલો હવે તે કેમ સમજવું પોરીયા. દાકટર કહેજે



ખન્ને ખાપ બેટીને ઝેરી તાવ લાગુ પડેલી તે બધાને લાખી ખાય-અઉવે.”

હેરી આ સમજતાંજ ઉઝરે પુણી જેવો થઈ ગયો. તેને આ વખતે સીવરવે ગામમાં ફાટી નીકળેલા રોગ વીથેની અફવા યાદ આવી. પંજુ તે વીથે તેને ધસારો નહિ થાય એ તેના માનવામાં આવ્યું નહિ. કેટ વ્યુકાસ મને નહિ જણાવવાને એટલી બધી ઘાટકી કેમ બને! તેને તેણીને ફીલીપ ને તેના રસ્તામાંથી દુર કરવાના બદલા તરીકે પાનસો પાઉંડની નાદર રકમ ભેટ આપી હતી ને તેની શરમ તેણી નહિ કરે એ ચીંતા ઉપજાવનાર થઈ પડ્યું હતું.

“તું ગુપચુપ ચાલી જારે ખાપા. ના હુજમત કર. કેડી ઝહેરી તાવની હવા પેહી જહે તો હીધો લાખે થઈ જહે.”

“દરબંટ તારૂં કહેવું ખરૂં છે. મારે હવે અહીં વધુવાર થોભવું નહિ બેઈએ. ખુદા તેઓને ખંચાવે આપરે શું કરશું !”

અને ઉપલા શબ્દો બાદ તે પોતીકી મોટર ત્યાંથી હંકારી ગયો.

એલાના સુવાના એરડાની ખારીમાથી અલખતાં ઘરના બહારના દરવાજા સ્પષ્ટ દીસ્તા હતા, અને ખારી વાટેજ દાકટરે કંઈકે નોકર ને હેરી વચ્ચે ચાલેલી રસાકસીનો અચ્છો ચીતાર નીહાળ્યો હતો. તેને આ ચીતારથી સહેજ રમુજ ઉપજી હતી જેને બહિર કરવા કાજ તે મીસ વ્યુકાસ આગળ ગયો.

“ભેવ મીસ વ્યુકાસ. તેં તારી જીંદગીમાંખી બે હીચકારો નહિ બેયો. હોય તો હવે બેઈ લે. આશક તો બે કે જે પોતીકી માથુકને મારે બન આપવા બીંહેછ.”

“ચાલો એખી સદાનો દુર થયોછા તે તો ખાતેનનો હીચકારો હતો દાકટર.”

“ક્રીસમતે અતે આપરા બાળમાં સવલો પાસોજ હમેશાં નીરમાન કીધેલો છે, કેણે ધાર્યું હતું કે આપણને આટલી હદ વગરની ફતેહ મળશે! આવો હવે એ છેવટની મોટી ફતેહની શરૂઆત છે.”

“એ ખી ઠીક છે પંજુ” અને અહીં જરા પેલી ભુરી આંખોતું જીગર રંજીદા થએલું જણાયું. કેટ વ્યુકાસના દીલમાં ફરીને નવી લાગણી દાખલ થઈ હતી જેને તેણીને ધુંચવણમાં કયદ કીધી હતી—

“એટલે! શું તમેને કામ કરવાની આજસાઈ આવેછ !”

“નહિ જરાખી નહિ. આટલી હદ સુધી આપરે ફતેહના કીનારાપર આવી આપરે તરાપો ડુખાડી દઈએ. જ્યારે કંઈક વરસો થયાં હું એક ઉમેદમાંજ સતોષ પ્રકડીને બેઠીછ. ને સખુરી સાથેજ બેઠીછ, કે જે સખુરી તમેને આજે દુનિયામાં વસતી કોઈખી એરતમાં કહીખી બેવાની આરબુ ધરાવેો નહિ.”

“તારૂં કહેવું ખરૂં છે કેટ. આપરે ખન્ને ફતેહપરજ મહેલા છઈએ, ફકટ આ આ બે પાપોજ આપરા મર્જમાં નડતર છે. થોડા દીવસમાં એખી નડતરનો છેડો આવશે. આપરે ખન્ને લાખે વળત થયેો સખુરીમાં સખડતાં આવયાં છીએ, પંજુ હું

તો હજુથી મારા કીના માટે એકસો વરસથી થોભતુ પડે તો થોભું—”

“અને હુંથી મારી મહોળતને કાજ એક બહેસ્તેથી ખોઈ દેવું પડે તો ખુશીથી કબુલું—” બેશક તેણીની મોહળત તેને માટે સાદૈચીજ હતી, પણ આ કઠોર જીવનનો દર્દીત તેને ક્યારે કબુલનાર હતો એ નક્કી કરી શકાતું નથી. જો તેણીએ તેને મેડમ વેલેનટીન સાથે પેરીસમાં ફરતો જોયા હોત તો તેણીએ શું અનુમાન કીધું હોત તે વીશે તે અસંભવીત હતો. તેને કંઈક અનેક કાવતરાંમાં પોતીકી જીવગી રંગોળી હતી. છેવટે તો મોરેનીયન બાબદમાંથી લોડ હીડનને પોતીકા હાથમાં લઈ તેને નફાની સોનાની ચડ્ડી દેખાવી અતે તેને મોરેનીયન પોલીસને હાથ સ્વાધીન કીધો હતો, અને એવાં તો કંઈક અનેક કાવાદાવા તેની જીવગીની પોલી પર નોંધાઈ ચુક્યા હતા.

ખરચીતજ ખાતું તો કીક ઉઘડ્યુંછ. કલોડ પર ચોરીનો આરોપ મેલવામાં આવ્યો છે ને તેને ઘરમાં દાખલ થવાની મનાઈ થઈછ, આ બન્ને આપરા રસ્તાથી દુર થનાર છે, ગોડડસ્ટેનની વીધવા રીવરવેની માલેક થનાર છે, અને જ્યાં સુધી આ ઝેર પીસું પજરણ પાડે ત્યાં સુધી હવે આપણા બન્નેનો જીવને કસાર છે.”

“અને કેટલો લાંબો વખત સુધી તેણી રીવરવેની શેઠાણી રહેશે !”

“તે તો મારી મરજી પર આધાર છે. જ્યાંસુધી માફ વેર હું લઉં નહિ ત્યાં સુધી તો તેણી તેનો હકદાર માલેક છે. તેની પર કંઈક વરસો થયાં ચકવતી બ્યાજ એકહું થયુંછ, અને તેને માટેની મારી ખ્યાસે વટાવ જેવી સીજ બંધ નથી. હવે મારે તો એટલુંજ જોવાનું રહ્યું છે કે હું કેણુ છું, પણ હું છેઉ તો ખરાની. ખસ હવે મારે તેજ જુઠાઈમાં જુકાઈ પછડાઈ ગએલો ખુણસુરત ચહેરો ફરીથી જોવાઈ. લાંબા વખતના ઠગારા મહીનાઓની યાદ જીવનમાં અજીવન કરવાની છે, કે જે વખતે મેં માન્યું હતું કે જીવગી સદાની સોવાસણ છે ખુદરત સઉપર મેરબાન છે, અને હું ધારૂંછ કે પ્રીક્કારને આતશ મારામાં પજરી નીકળેયોછ. બેશક ફરી ફરીથી હું તે ચોરતને સદાની કહુવા દેઉંછ કે જેણીએ મારા નીરદોશ જીવને સદાને માટે દુખ ને ગમીની આહીમાં દુખાડયોછ. જેને મને પાપમાં પરહેજ કીધોછ” તેને પોતીકા હાથે આ વખતે પછાડયા ને ફરીને પ્રીક્કારથી તેનો ચહેરો કાળો મારી ગયો.

“અને પછીના પાછલાં વરસોમાં હું તેણીની જીવગીમાં બદીનો કાળો પરછાયો પુરવાર થયોછ. મારા લાગવગે તેણીની દરેક ઠેકાણે પુઠ પડી રાખી છે. મારીજ તદબીરથી લોકોએ તેણીને ખુની, બદ ચલણની, જુગારી, લોભી અને કાવતરાંબાજ ગણી છે, અને સોસાયટીમાંથી તેણીનો કાટો કાઢ્યો છે. અને તે એકાંતવાશની જીવગીએ તેણીની પર હબરો ચુંભ્યાં પાડ્યાં છે. તેણીની જીવગી હવે એક ભાગેલાં સુકાન સમાન છે કે જે હાલતમાં તેણીએ મને લાંબો વખત થયો મેલી કીધો છે.”

“થોભો દેવીડ. હજુ તો પાછલાં વરસમાં આપરે બન્ને ફોદેલ મેળવ્યો ને

આગમચ ઘણું જોવાનું ને બજવાનું છે. હાલમાં તમોને શ્રીકર નથી લાગતી કે જરાને ખાતર આપરી બાજુ ઉધી વળી જઈ આપણને નામોશીમાં સહાના ગરકાવ કરી દેશે!”

“મને શાની શ્રીકર કેટ. શું બુદ્ધા ને તેની બેટીથી તુને શ્રીકર લાગેછ! કેઈ ચીજ નહિ.”

“પણ હેરી ખીઝાંટ ને દાકટરનું શું!”

“ખીઝાંટને માટે તો મારે કેહેવું જોઈએ કે જ્યાં સુધી તાવનો વાવટો ઘર પર ઉડતો રહેશે ત્યાં તંલક તો તે અહીં આવે એવો સંભવજ નથી, અને ગામના પેલા દાકટર માટે તો આપરી ચોકસાઈ બહુજ સંભાવ ભરેલી છે. તેને આ બન્ને કેસો મારા હાથમાં મુકતાં બહુજ સંતોષ ઉપજ્યો છે. મારા બનાવતી દીપડોમા, બાણીતા માનસોની ખુદાબખા મેળવેલી બેટી સરદીશ્રીકેટો, અને તેથીખી વધુ ગામની એક છોકરીની કુતેહમદ સારવાર વગેરે બાબદોએ મારી પર વીસવાસ બતાવવાને તેને પુરતો લલચાવ્યો છે. જો તે એમ ધારે કે દેશમાં તાવની ખીમારીનો ઉપદ્રવ ઝાઝો છે, તો તેને મારી પર વીસવાસ મુકવાને દરેક કારણો છે.”

“અને જુલીયટ ગોલ્ડસ્ટેન વીશે શું વીચાર્યું!”

“તેણીએ પોતાકાં વાવેલાં ખી આખવાંજ પડશે. તેણીના મગજ એજ વીચાર ગલબો કરશે કે તેણીની ઇચ્છાએજ એલા લાઈઝ ને તેના પીતાને આ જહાનથી મોકળાં કીધાં હતાં અને તેઓના કાલબુદ્ધો તેણીનેજ દરવાજે હાલમાં ઝોકાં ખાએ છે.”

અચાનક એલાએ એવામાં ટકીયા પર ડોક નાખી દીધી જેને કેટનો ગભરાટ વધારી મુક્યો.

“તેણીએ સર્વ સમજ્યુંછ ને તેથીજ તેણીનો જાન ગીયોછ.”

જેવી તેણીએ તે શ્રીક્ષા બેહોશ ચહેરા પર નજર નાખી તેવીજ કેટ વ્યુકાસ શોકાતુર બની તે દેખાવ પર ધુજવા લાગી. તેણીએ જો કે હંમેશાં એવોજ વીચાર દીમાગમાં દાખલ કીધો હતો કે તેણીની ડેવીડ મોરતીમર માટેની મોહબતે તેણીની જીંદગીની દરેક પાંછળી લાગણીઓને યાદ દેવાકી દીધી હતી. નેતેથીજ તેણી જેને દેવીડ ધીક્કારતો હતો તેને પોતેખી ધીક્કારતી હતી અને તેની મરજીને આ ધીન થવા સીવાય દુન્યામાં ખીજુ કેઈખી ફરજ તેણીને માટે મંજુર થયેલી તેણી જોઈ શકી હતી. બેશક આ વખતે સર વાલતર ને તેની બેટીની ખતાવેલી તેણીની તરફની માયા મહેરબાની તેણીની નજરમાં ફેરા ખાતી હતી અને આજ વખતે તેણીએ જોયું હતું કે તેણીની પરવરેશ કરનારા બન્ને બલા જીવોને તેણી નીમક હરામ નીવડી હતી.

“દેવીડ હું હવે વધુ વાર સાંખી જનાર નથી, મને એ ગમતું નથી. નહીં તો હું પોલીસને એ ખીનાથી વાકેફ કરશ.”

“ત્યારે શું તારી મહોબતની કીમત આટલીજ છે કે કેટ! તું શું બીધેલી છે? મેં તો ધાર્યું કે તું પથ્થરનું જીવર કરશે, પણ અફસોસ, અબજા બતીની ખાસયતજ એવી છે. તેઓ હંમેશાં એવકા ને હીચકારીજ હોય છે”

“મેં તો એવુંજ માની લીધું હતું કે તારી મારે માટેની મોહબત તુને દુન્યામાં ફરેક ચીજ કડતાં વધુ પ્યારી હશે.”

“મેં તો મારો પ્યાર સાબેત કરી આપવાને ઘણું કરી બજવું છે. પણ તમે જુલ્લી બને છે કે એ બીચારાં મારી પર બહુજ મહેરબાન હતાં. જીંદગી ભર તેઓ એ મારામાંજ વીસવાસ મુક્યો હતો ને મારા ભલામાંજ મઠી રહેલાં હતાં,”—

“છતાંબી જ્યારે તમોએ આએ કામ કરવાનું માથે હોડી લીધું ત્યારે તમોએ હું નહિ ધારતો કે એ વીચાર કીધો હોય. એ તો અબજા બતીની ખાસીજ છે કે પહેલે પ્યારને ખાતર દુન્યાબી ખરીદવા કબુલ થાય પણ ખરી ગરજ પડતાં પોતીકા આશકને સદાને છેલ્લી ઘડીએ સ્વડતો મુકે. ગરીબ બીચારો—”

“જેશક આએ તો હું માઝું કામ બજવશ. જો તમેને તેઓને તમારા માર્ગ માંથી દુરજ કરવાનો વીચાર હોય તો હમણાજ જ્યારે તેઓ દવાની અસર હેઠળ છે તેટલાંજ દુર કરો. તમે કહોછ કે દવાની અસર એટલી તો ઉમદા છે કે બે શુદ્ધી કે મોતને દરીયે ધનશાન ડોળા ખાય છે ને સામું આદમી પીછાણી શકે નહીં અને એજ તમારી દવા પર તમે મદાર બાંધો,—”

“પણ તારા મનમાં રમતો વીચાર મને પહેલેથી કહી દે.”

“તે સહેલો ને સુતરો છે, પહેલે તેઓને દવા આપી દેઓ ને પછી લોકોમાં બહાર કરો કે તેઓ બન્ને ખુદાનેગારનું ઈજ્જત સ્વીકારી ગયાંછ. જે પછી તમે એક બંધ પરડાવાળી ગાડીની તઈયારી કરો ને લોકોને એમ બહાર કરો કે તેઓ ના બીછાણા ને રોગવાલાં કપડાંને સદાને માટે દેશથી બહાર લઈ જવા સાઝ બંધ ગાડીનો ઉપયોગ કરવાની તમે જરૂર જોવો છો. તમે ખાલી કોણીનમાં સીસું બરીને તેને લાયક વજનની બનાવી દેવો કે જે બન્ને કોણીનને આપરે એઓના કુટુંબી જગ્યામાં ખાડો ખોડી ઉતારી દઈશું.”

“હું બસ તમારો વીચાર હું સમજી ગયો. પણ કોઈબી રવેસે તેઓને આપરા માર્ગમાંથી દુર કરી તમારા જીવરની આશાને સદાને માટે મુકતી આપતી હોય તો મારે વધુ કાંઈ કહેવું નથી. હું ધાડુંછ કે તમે પાયદસ્ત કીયાની સર્વ ગોઠવણ કરશે કારણ કે જુલ્લીયટ બહારગામ છે. હું ગામડામાં રહી તમેને સલાહ ને મદદ વારે ઘડીએ આપતો રહીશ, જેમ કરતાં આપરી રમતનો એકકો અચ્છી રીતે આપરો દાવ તારા ને મારા ફાયદા માટે જીતી લાવશે એમ હું માનું છું.”

જેશક કેટ લ્યુકાસે દેવીડ મોરડીમરને તેણીની મરજીને આધીન થયેલો જોવાને આ તે આજે વીચારવાને સહેજબી વખત ફાજલ નહીં પાડ્યો હતો. તેના બાબમાં તે દગાફટકાની હદ હવે આવી રહી હતી. તેને જુલ્લીયટને શહેરની બહાર લટકતી

ખતાવી હતી ને તેના નીરદોશ ખેટાને બદમાશમાં ફેરવ્યો હતો. સર વાલટર લાર્બલ ને એલા હવે તેને હાથ રમનારાં રમકડાં હતાં અને જોકે કેટ ટ્યુકાસની અચાનક ફરી ગયેલી ધારણાએ કંઈક નવી ગુંચવણ ઉભી કીધી હતી ખરી, છતાંખી તે એમ માનવાથી સંતોષ નહિ લેતો હતો કે તે ગુંચવણ તેને તેતું વેર લેવાને અટકાવે. કોઈખી અખતરાઓ વારા ફરીથી અજમાવવામાં આવે કે જેના જોરે તે આ જોવા ઓરત કેટનોખી કાંટો કાઢી શકે કે જેણી તેની એક વખત સામે થવાની હીમત કરી ગઈ હતી, પણ હાલને કાજ તો તે તેણીને પોતીકી દુશ્મન ખતાવવા ખીલકુલ નારાજ હતો.

જેશક તે રાતે રીવરવનો દેવેલે દીલગીરીના ઘાંટોનો નાદ ઓમેર ફેલાવ્યો હતો. સળથ ગામડામાં જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું કે સર વાલટર લાર્બલ એવાને સહાનો આ જહાનમાં એકલી મુકી મોતને શરણ થયો હતો, અને જેના શીકમાં ગરકાવ બનેલું સાડું શેહેર સર વાલટર જેવા લલા ઉમરાવની યાદમાં માહેતમ ને ગમગીની દરશાવા એકઠું થયું હતું.—

તેના માનમાં દેવળમાં બંદગી કરવામાં આવી હતી જે બાદ લોકો પોત પોતાને ઘર ભારે વીલાપ સાથે પાછું ફર્યું હતું.

## પ્રકરણ ૨૨ મું.

સીતમ ને સહાયમાં છે અથ્ર સમ ફેર,  
સહાય મહેરબાની સીતમ નામ વેર.

સહાયનું ચલણ ખુબ સીતમ પર તું જાણુ,  
કુલ દુનિયાનો સીતમ દુશ્મને ઈમાન.

ફીલીપ એનસ્લેએ પેટ ગ્રેનવેની પટાવટથી અતે સેંટ જેમસીસ આગળ પોતીકો ઓરડો શોખી કાઢ્યો હતો ને લવીશની પક્ષી ગોઠવણ સોઠવણ નક્કી થાય ત્યાં તલક બન્નેએ સાથેજ રહેવાનું અતે ઠણુલ સમજ્યું હતું.

એક દીવસે સવારે બ્યારે બન્ને પોતીકા નાસ્તા પર ઘુટાએલા હતા ત્યારે ગ્રેનવેએ રાજીદા એકાદ પત્રમાં કંઈક ચોક્કસ ખબર વાંચી અબાયથી ને દીલગીરીની ભેગી તીક્ષણ લાગણીને ઓર્ચીતી જાહેર કીધી.

“કેમ મીઠ ગ્રેનવે શું છે!” ફીલીપે તેને શીકકો મારી ગએલો જોતાં સવાલ કીધો, તેને તુરંતજ વીચારી લીધું કે કંઈખી માઠા સમાચાર હોવા જોઈએ. ગ્રેનવેના જીગરમાં એક ચીઝ બહુજ દેખીયા કરતી હતી ને તે એકે જે જવાન એલાની પર પોતીકો બન પ્રાણ આપવાને ખુશી હતો તેનીજ આગળ એલાના

અચાનક દુખદાયક મરણની ખબર કેમ બહાર કરવી ! પણ ચતપતીયા મનના આ ચપળ જવાન શ્રીલીપને પેટનું મનમાં ને મનમાં ગુંગળાયા કરવાનું કારણ સમજ પડ્યું નહિ ને તેથીજ તે કોઈખી રવેશે બહુવાને આતુર બન્યો.

“શું છે ખીરાદર—શું આ ખીનાને મારી સાથે કંઈ નીસબત છે !”

શ્રીલીપની પહેલી દહેશત તો એલા માટે હતી, અને તેણી સીવાંચ તે પોતાને માટે તો સહેજ ભારખી તુંબા નહિ રાખતો હતો.

“એલા ને તેણીનો ખીતા સર વાલટર બન્ને સખ્ત માંદગીને ખીલાને છે” એને વેચે અંતે ચુપકીદીનું તાલું તોડ્યું. તુરંતજ શ્રીલીપ એનેવેના બોલવા પરથી સમજ ગયો કે તેનેથી થોડીક ખીના છુપાવાની કોશેશ થઈ હતી. અને તેથી તે બસ તેથીજ તે પોતીકી લુલીને શાંત મનને સખુરીને કીલ્લે પરહેજ કરી એનેવેની બાનેથી વધુ ખાતમી મેળવવાને આરબુમંદ બન્યો.

“ગામમાં રોગ ફાટી નીકળ્યોછ, ને તેમાં ખરાખી વધુ છે. એલાએ ગામડાંના કેટલાંક ઓળખાણુ ખીલાણનાઓની મુલાકાત લીધી હતી, જે પગીથીજ રોગની કસોટી બહાર થઈ હતી. તેણીને તે ઉડતો રોગ લાગુ પડ્યો છે. સર વાલટરનેખી તેજ ચેખી રોગ લાગુ પડ્યો હતો ને તેનીજ અસરથી ખુદા બેરાનેટ હમેશગીની શાંતીમા પાતાળમાં પોઢેલા છે. શ્રીલીપ.”

“અને એલા !” ઉતાવળે ચહેરે સવાલ કરતાં શ્રીલીપે કહ્યું.

“તેણીખી—ઓહ !”

અને જો પણ આંહી નહિ વીસતારી શકાય એવી શાંતિ ફેલાઈ. શ્રીલીપને દેખાવ બરેજ અતરે દયાજનક હતો. તેના કાનમાં એલાના છેલ્લા શબ્દો ગળુગળુટ કરવા લાગ્યા.

“સાહેબજી મારા લવ—ખુદા તને આબાદ રાખે !”

ઓહ કુદરત ! કાંચ નહિ તેને તેણીને એકવાર પોતીકી બનાવવાને ઉલટ લીધી. અને દુનિયાને બહાર કીધું કે તેણી તેનેજ માટે સરખાએલી હતી. અને તેણી તેનીજ સાથે હમેશ માટે રહેનાર હતી !”

જો તે ત્યાં હોતે તો કદાચને આવો મામલો નહિ બનવા પામ્યો હોતે.

બસ જો—! ઓ ખુદા બસ જો તુંજ મહેરબાન હોતે, જીંદગી જીવવા જોગ હતે. ખુશી આબાદીજ ખરૂં સુખ કહેવાતે તો ! ! !

અને ત્યારબાદ એક ડચકુ દીલગીરીનું ભરી અધુરા બોલો સાથેજ તે તેમજ પર પછડાઈ પડ્યો. કીસમંતના પંખમાં પડવાને તેને એવું તે શું ગુનાહ ભરેલું પગણુ ભર્યું હતું ! શું આએ ચીઝ બનવાજોગ હતી કે તરૂણ વયમાં મરજી ઉપરાંત પાપના પરેસ્તાનમાં ભરેલાં પગલાંની તેને આજે સજા મળી હતી ! ખીલકુલ નહિ. જો તેમ હોય તો તેને ઇનસાફથી નહિ ઓળખી શકાય—પણ શું ત્યારે

છ'દગી ઇનસાફી હતી । કદીખી નહિ, તેનેજ તેની હાલત આવી બનાવી દીધી હતી.

“શ્રીલીપ, મારા દીલસોજ દોસ્ત.”

બેશક આ દીલસોજ ભરેલા શબ્દો સાથે એક માયાળુ હસ્ત તેના ખભાં પર ઠમ્કે હતો જેને પોતીકી અસર કીધી હતી, અને ખીલુજ પણ આંસુઓથી ખરડાએલી આંખો સહીત ઝખકી તે ઉઠ્યો.

“મારે રીવરવે તરફ હમણાજ જવું જોઈએ, ઝેનેવે, જરૂરજ જવું જોઈએ. તે મને બાપ કરતાંખી વધુ વાહલો હતો. અરે અફસોસ તે મને એક પાપી ધારીજ મરી ગયો ! અને વહાલી એલા !—”

અને આવા લાંગા ટુટા શબ્દો સહીત તે ત્યારબાદ ત્યાંથી પોતીકા ચોરડા લાણી કદમો ઉઘામી ગયો.

“ગરીબ બીચારો ! નીરદોશ બીચારો ! !” તેને દીલગીર ચહેરે ઉતાવળે જતો જોઈ ઝેનેવે અખડ્યો. તેને પણ પોતીકી છ'દગીમાં એવા અનેક કારી ઘા થયા હતા પણ જાતી યોગબને મુશકેલીની લેગી દોસ્તી કદાચને દીલસોજ ને લોકોનીમદદ મેળવી શકેછ એવી તેની માન્યતા હતી, અને તેજ ખ્યાલમાં મસ્ત બની તેને શ્રીલીપ લેગો. સાથે રીવરવે તરફ કદમો ઉઘામ્યાં. બેશક માર્ગમાં તેઓ બન્નેએ ચુપકીદી અખત્યાર દીધી હતી સખબ શ્રીલીપની હાલત તે વાર કોઈખી ખાકીચીઝથી રાહત મેળવી નહિ શકે એવી થઈ હતી. જ્યારે તેઓ સ્ટેશન પર આવી લાગા ત્યારે શ્રીલીપે ધીમ અવાજે પોતીકી છાતી ઝેનેવે આગળ ખેલી.

“જે તમને કંઈ અઝયજી નહિ હોય તો હું જરા મોરકોફને જાતે મળી ખુલાશો મેળવું—કદાચને તેઓએ મારે માટે કંઈક સંદેશો ત્યાં રહેવા દીધો હોય.”

“તું દાક્ટરને માટે કહેછ કે શ્રીલીપ” ઝેનેવેએ સવાલ કીધો જેનો જવાબ તેને ડાકું હીલવવામાંજ આપ્યો હતો. બન્નેએ ત્યાર બાદ દાક્ટર મોરકોફના દવાખાના લાણી ઉતાવળે કદમે ચાલુ મુક્યું.

“ઘણુંજ ખરાબ થયું—ચાર ઘણુંજ ખરાબ ! !” દાક્ટર સાહેબે તેઓને આવકાર આપતાં કહ્યું. “કેટલું અચાનક ને વરી કેટલું ઓર્ગીતુ ! !”

“મારે લાયકતું એવું કંઈખી તમારે પાસે કહેવાતું રહ્યું નથી મોરકોફ કે કે જેથી તમો મને દીલસો દઈ શકો ! તેઓએ મને એક શબ્દ વટીક લખ્યો નથી.”

“અઝીઝ ખીરાદર એનસ્લે, હું તો ખારતોતો કે તને ખબર મળી હતી. મારી સારવાર હેઠળ તો સર વાલટર કે મીસ લાઈલ કોઈખી હતું નહિ પણ મારો મદદનીશ દાક્ટર માર્તીન—”

“દાક્ટર માર્તીન કેણ ! મેં તો તેનું નામ વટીક સમજ્યું નથી.”

“નહિ ભાઈ, એ તારા જવા કેડેજ અહીં આવી લાગો.” લીલા ચશમાથી શ્રીલીપનો ચહેરો ખારીકીથી તપાસતાં દાક્ટરે કહ્યું, સખબ તેને રીવરવે હોલ

છેડતી વખતે રસ્તામાં હઝારો અફવાઓ તે વીધે સમજી હતી.

તે એક ચપળ ફેંચમેન છે, અને ભરીશમાં મારું દવાખાનું ને મારી સારી પ્રેક્ટીસ મારી પાસથી ખરીદી લેનાર છે. જો તમારી ખાએશ હોય તો હું તમોને તેનું નામ આપું” ઢાક્ટર સાહેબે મદદનીશનું ખ્યાન કીધું.

“જો નામ આપો તો વળી ઘણું જ સરસ !” એનેવે શ્રીલીપની તરફથી સુચના કીધી જે અમલમાં મેળેલી જણાઈ. ને ઢાક્ટર મારટીનનું આખું નામ ડામ અર્તે તેઓને મળ્યું. જે લઈ તેઓએ તેજ રસ્તાના નાકા પર આવેલાં નાના ગામડાં તરફ ચાલુ મુંક્યું જ્યાં આ દોજખી દુનિયાનો દઈત ઢાક્ટર સીડાઈ સકળને સુદેલી બક્ષવાને અનેક તરોડના પાપની દવાઓને ખાટલામાં ભરી એક દવાખાનામાં શોભાના નક્કીબંત નીવડ્યો હતો.

અહીં વરી પાછી શ્રીલીપના કીસમતમાં નાસીપાસી સરખાઈ હતી, સખમ ઢાક્ટર મારટીન તે વખતે લાંડનમાં હતો, એવું તેની ઘેરવાળીએ ખબર આપી હતી અને વધુમાં જણાવ્યું હતું કે તે ત્યાં એક દીવસ થોભનાર હતો.

“મારા ખાખમાં આવે તો બહુજ કમનસીબ બનાવ છે. પણ કોઈખી રવેશે મારે મારી એલા માટે ખનખોડ કરવીજ જોઈએ. કોઈ બહારના અંબણ્યા તેણીની સાથે હાલમાં રહે, એહ એવું ધારવુંજ જીગર ચાક કરવા જેવું છે” રસ્ને ચાલતાં ચાલતાં શ્રીલીપે એનેવે આગળ પોતાની ઝમાન ઉઘાડી.

“કદાચ મીસ ટ્યુકાસ આપણને ખાતરી આપી શકે” એનેવેએ શ્રીલીપને કહ્યું પણ તેણીનું નામ સમજતાંજ શ્રીલીપ ફીકકો પડી ગયેલો જણાયો, છતાંખી તેને રીવરવે હોલ તરફ ધીમે કદમે હાલવા માંડ્યું.

ઘર તરફ આવી લાગતાંજ દરૂંધટે શ્રીલીપને ઓળખ્યો ને બેહુદ ખુશહાલી જાહેર કરતાં તેને શાંત અવાજે નીચડી ખબર આપી. “ઘરમાં મીસ ટ્યુકાસ છે શ્રીલીપ શેઠ. ત્રણ નોકરો સિવાય બધાંને બરતરફ કરવામાં આવ્યા છે, સખમ મોટા શેઠ ને નાના બાઈ ખુદ તેઓને હુમેશ ગીની શાંતી બક્ષે, તેઓનું શું થયું છે તે કંઈ જણાતું નથી. તેઓ અફસોસ કે સદાના એકજ મટ્ટીમાં પાસે પાસે હુમેશગીના સુખની સેજ પર પડેલાં છે. હમણા મીસ ટ્યુકાસ હવે આ ઘરની શેઠાણી મીસીસ ગોલ્ડસ્ટેનની આમદ માટે મોટા પાયા પર તૈયારી કરતી રહી છે, અને જે વખત બાયછ તેમાં લેડી સાહેબ હવે અહીં હોલમાં રહેવા આવનાર છે. મને તેણીની આગળી તુમાખી રીતભાત ને ટોર નો અંખો ખ્યાલ જો ખાપ મારા અઉવે.”

“પણ મને અંદર જઈ મીસ ટ્યુકાસને મળવાને કંઈ વાંધો છે !”

“જા દીકરા મારો કાંઈ વાંધો નથી ઉલટી તુને જોતાં તો તે આવરઈ પોવરઈ જવાની જો !”

“ઓ તારી કેટલી મહેરબાની દરૂંધટ”



“કંઈ નહિરે બાપા જો કે એ લોકોએ તારે આતર બહુ બહુએ ઝાડ જીમખા તોડી પાડેલા પણ મેં તો સાફ માનવાજ ના પાડેલી! એ તો ફાસપુસની તાપણી ને પરદેશીની પ્રીત તે દેખું એવીજ જો!”

જે પછી શ્રીલીપખા ને ઝેનેવે આ ગામડયા ચોકીબાનની વાતથી સહેજ મલકાઈ હોલમાં દાખલ થયા, અને મીસ વ્યુકાસની સુલાકાત લેવાને નસીબવંત નીવડયા. બેશક આટલી હદ સુધીની છુટછાટ મેલવી હુકમ વગર ઘરમાં દાખલ થવું એ ખીલકુલ તેઓને માટે અસભ્યતા ભરેલું હતું.

તેઓ બન્નેને ભેતાંજ તેણી સકમબકમ બનેલી દેખાઈ. તેણીની નજરમાં દહેશતની ચકમક ચમકવા લાગી, જે કમનશીબ ગમગીનીમાં ગીરફતાર બનેલા આ બન્ને દોસ્તો ભેવા પામ્યા નહિ. છ' પર ભેરાવરી કરીનેથી તેણીએ અતે આવકાર દીધો, જેથી તેઓના દીલમાં ઉમો થયેલો તકલીફી શક ત્યાંજ તુટી પૃથ્વીવાસ થયો. પણ શ્રીલીપ, ભોળા શ્રીલીપ તું ગમે એવીબી ભવતોડ ફોરેષ કરની પણ દોજખની દેવીને મોંઢેથી શું તું દોજખનું સરવાયું મેળવી શકનાર છે! શું સર વાલટરના અચાનક મોત અને તેને નહિ બાંતમી આપવાનો સમય કેટ જેવી પાપીણી તુને ઝટ ને પટ ખીડી ધુણ કહી દેનાર છે! હમેશની તેની ઉતાવળી રીતે તેને કાંઈપણ લંબાણુ વિચાર દોડાવ્યા વગર તેણીની સાથ એકાએક સવાતના સમુંદરમાં ઝોકાવ્યું.

“મીસ વ્યુકાસ—એલા કેમ ગુજરી ગઈ તેનું કારણ જાણવાને હમો ખાસ તમારી પાસે આવ્યાછ.”

“ઓ ખુદા—તે તો તમો જાણોછ! તમો જાણોછ!” પણ સામે ઉલેલા બન્ને જવાનો તુરતજ ભેઈ શકયા કે તેણીએ જવાબમાં થાપ ખાધી હતી.

“હું એવી વાત કરવાને દીલથી દુખી થાઉંછ ખુદા કાજ માફ દીલ વાત પુછીને રંજીદા ના કરો.” અને થોડીક ઘડી બાદ તેઓ બન્ને ત્યાંથી વીદાય થયા—જે બાદ તેઓએ ગામડામાંથી સ્ટેશન ભણી પોતાનો રસ્તો લીધો, જે વખતે તેઓનું મગજ ફક્ત એકજ વિચાર પર લુટાઈ ગયું હતું. તેઓ ખીલકુલ શાંત હતા અને જ્યાં સુધી તેઓ ટ્રેનના દબ્બાનો દરવાજો ખોલી ફરસ્ટ ક્લાસમાં ગોઠવાયા નહીં ત્યાં તલક તેઓએ નજર ઉઘાડી એક ખીજ તરફ જોયું નહીં. ટ્રેનમાં જગ્યા લેતાંજ શ્રીલીપે ફરીને પોતીકો ઉભરો ખાલી કીધો.

“ખુદા કાજ પેટ કહો આપણે હવે શું માર્ગ લેવો જોઈએ.”

“તે તો આપણે પુખ્ત વિચાર કરવાનો છે શ્રીલીપ.” અને તે પછી તેઓ એકબીજાને ભઠગીના છેડા તલક મદદ કરવાના વચન, સીફ પવિત્ર વચનથી બંધાયા—પણ જેમ કરતાં તેઓમાંના એકનું દીલ બેહદ દુખી થયું સમય તે કામ કદા અને એક કમનશીબ અખળાને તેણીના ફેજે જલદી પુગાડે કે જે ભેવાને તેણીને આજે એક દહિકો થયો ચાહતો તેણીના ભોળા પણ ભભેરામલો કાચ્યા કાનનો દીલદાર ખીલકુલ ખરાં દીલથી નાખુશ હતો.

અઠવાડયા પર અઠવાડયા ઢંકાયા ને અતે રીવરવે હોલેની માણ બાઈ સાહેબાએ ફરીને એકવાર આ ગબ્બર મીલકતને અખત્યાર તપાસી લીધા. લોકોએ એમ વીચાર્યું હતું કે તેણીની આમદ સાથે ફરીને રીવરવે હોલ આગળ માફક વાજીગાજી રહેશે, પણ તેમાં તેઓ નામીપાસ થયાં હતાં. દરેઈટ સીવાયના સર્વ નોકરોને ત્યાંથી રજા આપવામાં આવી હતી અને દરેઈટ ચોકીખાનને દરવાજાની તપાસ માટે ત્યાં રાખવામાં આવ્યો હતો સખખ તેને ત્યાંથી જવા હીંમત રાખતા પાડી હતી. પણ નવા નોકરોની ત્યાં આમદ થઈ હતી જેની સાથે ખુદા દરેઈટ પોતીકી તપ્પા બાજી પોતાની ગામડીયન લાશામાં ચલાવવા માંડી—

“મારી જીંદગીમા ઘણીએ કોંકટ ને ઘણાએ કોમરાઓ ભેયલા પણ આના જેવા નહિ જો—એ આ બાઈ સાહેબ કીફાથી ઉંચકી લાવેલી તેની કોઈ ખબર નહિ પડતી દેખું—કદાચને બદખખતના બગીચામાંથી તો નીહ હોય—સંધા બીચારી લોડીને વેતરી ચાચલાં અને વરી ઉપરથી તીતું ખોઈને તીનેજ પાંચ બોલી ચાચલાં—કેહી અક્કલની કમ તારેજ કેની !”

અને આ એકવારનો સગનવતો મેહલ દીવસોનો વીટવા સાથ બહુજ ગમધાર ને ઉજ્જડ બનતો ગયો. ગામમાં તરેહવાર અફવાઓ ફેલાઈ રહી જે ઘરની ઘણી-યાણીને દીવાનાપણું લાગું પડયું હતું, તેણી અફસોસ ને આહોઝારીમાં સરોવર સમ સુકાઈ ગઈ હતી. એકવારની તારા સમાન અમકતી આખ્યો કોલસા સમાન ખજરતી હતી. અને તેણી કાંઈક નહિ ધારેલા ખ્યાલ હેકળ સખડતી હતી એવું અનુમાન કરવામાં આવ્યું હતું. એલીઝાબેથ જેનીંગ જેણી પણ આગળ આજ હોલની એક સુધાર સાથ પરણવા અગાઉ, એક સાધારણ દાસી હતી તેણીની મીસીસ ગોલ્ડસ્ટેનના બે ઘણીઓનાં કમકમાટ ઉપજવનારાં પુત્રની વાત ગામમાં ફેલાવી રહી હતી—બેશક આવી રીતે આ કમનસાબ બુલીયટનાં કંરસવેજ કીસમત પર કંઈક અનેક લોખંડના ડામે દેવાઈ ચુકા હતા—તેણીને સર્વ શક ને દહેશતની નજરે જોતાં હતાં. તેણી રવીવારે દેવળમાં હાજરી આપતી હતી નહિ અને ઘણાજ થોડાં મળતાં વીશેકો તેણીને બગીચામાં એકાદ બે વાર મુલાકાત આપતાં હતાં. નાના બાળકોની દરવાજામાંથી ડોકીયું કરી આ નવી શેઠાણીનો હસ્તો મુખડો ભેવાને ધતેજર થઈ રહ્યાં હતાં પણ દરેઈટ તેઓને ત્યાંથી વારે ઘડીએ હાંકી કાઢતો હતો.

અતે બુલીયટને પોતાની દરકાર પોતાકે હાથે લેવાનીજ વારી આવી હતી, તેણીનો ખુદા સીવાય આએ જહાનમાં કોઈબી હવે બેલી નહિ હતો. અફીણ જેવી નીશામાં દીવાનાપણું લગાડનારી કેફી વસ્તુ સાથે તેને દોસ્તી પાડી હતી, તે શામતી રીતે જોતાં તેણી પેલીજ ઘાટકી બહા વ્યુકાસના હાથમાં રમતી હતી કે જેણીને હાથ બુલીયટનું કીસમત પીપળના પાન સમ ઝોકાં ખાતું હતું. તેણી પોતાને અચશ અશરતમાં રાખનારી આ કેફી દવાબી આ બહાની મદદથીજ મેળવતી હતી.

ટુંકમાં રીવરવે હોલની કમનસાબ હીનાએલી આ એકવારની શેઠાણી હાલમ

મેશક કેફની નીશામાં એક ગુલામડી જેવી હતી.

પહેલી ખારીમાં જ્યારે તેણીએ રીવરવે પર પોતીકી સંગતની નાલ પહેલ વહેલી જ થોકી હતી ત્યારે તેણી એક ખુબસુરત નીરદોશ અખળા હતી. તેણીનું ખરૂં સુખ તે વાર પહેરવા ઓધવા ને પર્ધા ટકા પર રચાએલું હતું. પાછળથી તેણી એક કરોડપતી ઉમરાવની તુમાખી પરણેતર તરીકે ત્યાં ફરીકામ પડી હતી; જ્યાં તેણી ખુદાતાઆલાના મોટા આશીશ એક માતાની પદવીમાં પામી હતી. અને હાલમાં ! તેજ ખુબસુરતીની આગ્રી છાંટીઓ હજુ ટક જેવી ને તેવી જ હતી. પણ અસુખી હાલત, અને કોકેન મેળવવાની તેણીની ધાસ્તી ભરેલી ઇચ્છાએ તેણીની તળીયટને લંઠડતી કરી નાખી હતી અને એકવારની લેડી લાઇલ હાલમાં શરીરે, દીમાગે, અને જીવંતની અરશે અશરતમાં તેલ વગરની બળતી જોતમાં ફેરવાઈ હતી.

“ તારી આખી જીવંતી સદા દુખ ને સુખીબતમાં પસાર થશે અને તારૂં કીસમત સદા ગમઘોર વાદળ હેઠલ ઘેરાએલું રહેજી.”

મેશક ઉપલા શ્રાપે પોતીકી લપડાક અતેમી લગાવી હતી. કીસમતની આ વખતે તેણીન ધારી શકાય એવી ખીદમતમાં સીકડાઈ હતી. વખતે વખતે કીસમત જુમીપર તેણીના બાખમાં જોલ થયા હતા અને હવે તેના આખેરી અન્તમ હતો.

ખુદાતાઆલાની અપુર્વ માયાના ખઝાનામાં આખી એક ચક્ષુ ડીપીયો ઉઝળું ફેંકી રહ્યો છે કે તેના જેવી માયા મહેરબાનીનો ઝરો તેનીજ પેદા કીધેલી ચીઝ ધનશાનમાં વસ્તી નથી. અને તે સઉથી શ્રેષ્ઠ મોહનતના પાછળ પડમાંખી નહિ વજન કરી શકાય એવી અકકલ શક્તિ રહે છે, સમજ જો તેમ નહિ હોય તો આ દુનિયામાં સુખ તથા પેટી દુનિયામાં આખાદીનો સ્વપનોખી આપણને ક્યાંથી આવે ! !

મીસીસ ગોલ્ડસ્ટેનને પરાણાઓની સહેજ દહેશત હતી. રીવરવે હાલમાં મળવા આવનારા કોઈનેખી દાખલ થવાની મનાઈ હતી. કંઈક અસંખ્ય ઝડોના દોરતો તરફથી આવી પડેલો ઢગલો એમનો એમ વેરવીખેર પડતો હતો. લોકોને આવી શેઠાણીને જોવાને બહુજ તલબ થઈ, કે જેણીએ એકવાર લંડનની સોસાયટીમાં નામ કાઢ્યું હતું અને હાલમાં ધરના હોલમાંજ એકાંત જીવંતી ગુમ રવાને પસંદ કરતી હતી, ખચ્ચીતજ તેઓએ તેણીને એક દીવાની તરીકે માની લીધી હતી. દીવસોના વહેવા સાથે તેણીની નખખાઈમાંખી વધારો થવા લાગ્યો.

જો પવન કોઈવાર ગાજવીજ કરે તો તેણી પવનની જુમમાંજ બુમરાણુ કરી મેલતી હતી. એક દીવસે મીસ વ્યુકાસે તેણીને સર વાલટર અને એલા લાઈલના પીકચરો આગળ ખીલકુલ ખુવેલી જેવી હાલતમાં બેસુધ પડેલી જોઈ.

પણ જ્યારે તેણીને તેનું કારણ પુછવામાં આવ્યું ત્યારે ખુલાસામાં તેણીએ જણાવ્યું કે તેઓ પીકચરોની ફેમમાંથી બહાર નીકળી તેણીની આજુબાજુ ચકરાવો દેતાં હતાં તે જોઈ તેણીને દહેશત ઉપજી હતી.

સર વાલટર ને એલા લાઈલના કમકમાટ ઉપજવનારા મોત વિશે તેણીની

ખાતરી કરવાની હીમત થઈ નહી, સમગ્ર તેણી એવું માનતી હતી કે કેટ ટ્યુકાસ તેણીને ન ધારેલી ખીનાથી મગજથી બેમગજ બનાવી દેશે. તેણીને હૃદયહાર વીથવાસ હતો કે પેલી પીળી ભૂરી ભમતી આખોમાં એક છુપા લેકનો અંગાર છુપાયેલો હતો, છતાંખી તેણી જોલી શકી નહિ, પુછી શકી નહી, પણ કેદી દવામાજ પોતીકી સહજને છુટકારો સમજ તેણીએ દીવસો કાઢવા માંડયા.

એક દીવસે ઓચીંતી, પોતીકા વિચારોની અદલા બદલી કરવાને ખાતર તેણી ખારીએ જઈ ઉભી અને બહાર પડેલા ઉજ્જડ ખીચાઓ નીહાળવા લાગી, એવામાં તેણીની નજર એકાએક મજબુત ખાંધાની એક એરત પર પડી જેણી ચોરી છુપીથી ઝાડમાં ભરઈ ભરઈને નજર ચુકાવી જતી હતી અને ફરી ફરીને તેણીના શકમંદ વિચારોએ તેણીની પર હુમલો કર્યો. તે કેટ ટ્યુકાસ હતી. તેણીએ માની લીધું સમગ્ર તેણી ત્યાં ખાસ તે કેદી દવા સંટાડવાજ ગઈ હતી.

જેહુદ ગમગીન જીગરે તેણીએ દરવાજો ઉઘાડી મેદાન તરફ કદમો ઉગામયાં. તેણીના આવવા પછાંતી આંખે પહેલીજ ખપોરે તેણી બહાર નીકળી હતી પણ હવાનો ભૂલભાટ તેણીની પર બહુજ હતો. ગુપચુપ શાંત પગલે તેણી ઝાડીમાં વીંટળાઈ છુપાઈને કેટની લગોલગ જઈ પુગી જ્યાં તેણીએ ધીમા અવાજમાં કેટને કોઈ પારકા બેગાના મરદ હાથ મસલકુત ચલાવતાં જોઈ. જુલીયટની આ જોતાં અભયખીનો પાર રહ્યો નહી. કોણ સાથે કેટ મસલકુત ચલાવતી હતી તે તેણી જોઈ શકી નહિ અને પોતાની જીંદગીને ખરાખીને કીનારે ઘસડી જનાર તે કરસે વજ પર વેર લેવાની ઇચ્છાધીજ તેણીએ ઝાડીમાં છુપાઈ સઘળી વાત સમજી લેવાનો મન સાથ નક્કી કસદ કીધો.

બન્ને મોહબતના જોશમાં પોતીકા પાપની પોથી વાંચતાં હતાં અને વારે ઘડીએ જુલીયટનું નામ દેતાં હતાં જે સમજતાંજ તેણી ઉશકેરાઈ ગયેલી દીસી છતાંખી તેણીએ મક્કમ થડાવ કરીને છેવટની જીવ સાથ લડત ચલાવીનેખી તે બન્ને કાળાં કરતુકીઓને સમજવાને બાથ લીડી.

“થોલો દેવીડ થોલો. જો તમે મારી મુનસફી પર સઘળી વાત છોડો તો તમે ધારો તે કરતાંખી તમારો કીનો હું મજબુત આકારમાં સુકી શકીશ-તેણી ખીચારી હવે તદ્દન નખળી પડી ગઈછ ને પાગલખાનાં ને કબ્રસ્તાનની વચમાં હવે છેવટના હીંટોળા ખાયછ. હું તો હવે પેલી કેટની મદદથી તેણીને માફ હથીયાર બનાવી ચુકીછ. જો તમે ધીરજ રાખો તો તેજ અખળાથી તમે રીવરવેના ધણી થશો જે અખળાએ તમારી જીંદગીને કચડી નાખી તમેને—”

પણ હજી તો તેણી પોતીકું જોલવું પુરું કરે તેટલાં સામે આઠમી ગુસ્સાથી ઉશકેરાયલો બન્યો, અને જેવો તેણીએ તે દરામજો ચહેરો જોયો તેવીજ જુલીયટ ધીમી ચીસ સાથે ત્યાં જમીનપર પડી.

તેણીની હાજરીથી જે ખખર પેલાં જો પાપી પંખેરાંઓએ પોતીકું પાપ તો

પીરસવાનું ચાલુજ રાખ્યું.

“કેટ. બસ હવે હું એ જાગદશી સદનતર કંટાળી ગયોછ. તું જાણેછ કે હવે હું ખુદાપાના રોહમાં દીન પર દીન ઘસડાતો જાઉંછ. તારી મોહમતે ખરેજ તુને અંધારો આપ્યો હોય તો તેમાં શક નથી. જો તું જીવીયટ ગોલ્ડસ્ટેનના બાળમાં જે બીના રજુ કરેછ તે જો ખરી હોય તો હું એમજ અનુમાન કરૂંછ કે મેં મારા કીનાની હદ ઓળંગીછ, તારા ને મારા સીવાય દુનિયામાં કોઈનેજી રોશન નથી કે કીલીપ એનસ્તે, નીરદોશ બદમાસ તેણીનો એક પુરો ચેરાગ, તેણીનો ખેટો છે. બેશક હવે આપણને આજે નેહસ્ત કામથી કારેગ થઈ સુખમાં દીવસો ગુજરવાનોજ વખત આવી લાગેછ.”

“આપડું સર્વોત્તમ સુખ ઓ ખુદા!”

“કાંય! એમ કાંય ધારેછ કેટ!! તું હજી મને એળખતી નથી તેમાંજ તારી ધુંચવણ છે. હું આજે જીવગીથી કંટાળી ગયોછ અને હવે હું એકાંત જીવગી આખરે દરકારમાં ગુજરવાને કંઈક સુખી થવા જોગ માર્ગ શોધુછ. મેં મારો કીનો લીધોછ. સખખ મેં ખુદા પાસ કસમ લીધોછ કે હું તે જરૂરજ લઈ દેખાડશ. મેં આજે કાવતરાંમાં ઘણો પઈસો એકઠો કીધોછ. અને તે ઉપરાંત મેં એક એરી ઓરતની મોહમત જીતી લીધીછ કે જેણીએ મારા ખારીકમાં ખારીક સમયેજી પોતીકી જીવગીના જોખમે મારી તરફ માનની લાગણી સહીત જોતી રહી પોતીકી ફર્જ અદા કીધીછ. કેટ તારે આવતી કાલે રીવરવેને છેલ્લી સલામ કરી આપરાં જીવગી ધર ખુલોં તરફ જવું પડશે. અને જો તું રચાની હોય તો ખાલી હાથે જવા કરતાં જીવીયટ ગોલ્ડસ્ટેનનું તમામ ધરજી ગાડું સાથે લેતી જજે. ત્યાં તુ મારે માટે થોભજે ને જેવું લાઈલ કુટુંબનું નજીબોદાબાદ આવશે તેવોજ હું તારી હજુરમાં હાજર થઈશ. હવે તારે ગલરાવાનું કારણ નથી સખખ તેઓ તને દમ દઈ શકનાર નથી.”

“અને ખુલોં જ્યા પછી શું!”

“અમેરીકા, મારા દીમાગમાં રમતું મોજીલું અમેરીકા કે જ્યાં કેટ ડીઅર તુને મારી પરજીતર બનાવી મારી પાછળી જીવગી હું અચશ આરામમાં ગુજારી શકું.”

અને તે પછી તેને તેણીના હાથ પોતીકા હાથમાં લઈ પોતાનું લેટી હસવું છુપાવા પોતીકા હાથ સાથે દાખ્યો કે જે વખતે સુખના આછા જ્યાલોમાં તેણીને કીકી ફ્ય થતાં તેને જોઈ.

“મેં મારી આખી જીવમાંજી આવું શાંતી ભરેલું સુખ જોયું નથી.”

“અને કાંય નહિ! સખખકે મેં તને આગળ એ વીશેનો ઇશારો વધીક નહિ કીધો હતો, તેથી તું એમ સહેજવારમાં ધારેછ કે તારી અખંડ માયા મહેરબાની ને તારો અજીત ચાહ હું જીવી શકું! દુનિયાની અંદર ખ્યાર કરવા લાયક તું એકજ પુતળી છે જેને મને જાન કરતાંજી વધારે જીવરમાં જ્યા આખી છે. અને

તે શું એક પથ્થરના તનનો ખવીસૂળી અપકારમાં વાળી આપવાને કદી પગલું ભરશે ! જો તું એમ ધારતી હોય તો તું તારી અપજ્ઞતા પર પાણી ફેરવેછ કેટ ”

“ ડેવીડ પણ તમે મોરકોફને શું કહ્યું ! તેને તો જરાખી શક કે સંદેહ નથી- તમે શું ધારો છો ”

“ જરાખી નહિ. મેં તે મુખાંને લખી જણાવ્યું હતું કે હાલમાં હું લંડનમાં

એક દરદીની સારવારમાં ઘુટાઈ ગયો છું પણ રીવરવે તરફ પાછો જ્યારે ફરીશ ત્યારે તમારી પ્રેકટીસ ખરીદી લેવાને કાજ હું તમોને મુલાકાત આપીશ- તેને મને જવાબમાં એક ઘણુંજ વીસવાસ મુકવા લાયક કાગજ મોકલ્યું છે. કાગજ કે જે તેની મુખાંધિના સપુર્ણ ખ્યાલ આપતું એક એવું ચીત્ર છે જે હું હમેશાં સંભાળથી સાચવી રાખીશ—”

“ ચાલો ત્યારે બધાજ સગન તમારા બાળમાં તો સારા છે, અને ત્યારે બહાલા હું જાઉં છ. પણ એવીજ આત્મામાં જાઉં છ, કે ખુદાની મદદથી હું માફ ધારેલું સુખ ઘણીજ ઉતાવળે તમો પાસથી મેળવી શકું અને તમારો હસ્તો દીદાર છેવટની શાંતીમાં ખુશીથી વધાવી શકું.”

જે પછી દેવીડે તેણીને એક મીઠું ચુંબન લીધું અને તેઓ ત્યાંથી ઘીચોઘીચ ઝાડીમાંથી થઈને બહાર નીકળ્યાં. બહાર આવતાજ એકાદ વીંટળાયેલી ડાળીઓ પાસ તેઓએ જુલોયટને બેઠાન હાલતમાં પડેલી જોઈ અને ગભરાટમાં બન્નેની નજર એક બીજાને ધિશારો કરવા લાગી.

“હું તેણીને હવે ઘરમાં સલામત લઈ જઈશ ને જ્યારે તેણી સુદ્ધીમાં આવશે ત્યારે જણાવીશ કે તેણી સ્વપ્નો જોતી હતી.”

અહીં કોઇખી નથી તેથી ચાલ હુંજ તને મદદનો દસ્ત આપું અને તેઓ બન્નેની લેગી મદદથી જુલોયટને ડરોઈંગ રૂમમાં બેઠોશ હાલતમાં લાવવામાં આવી અને આગળ માફકજ ખારી ખારણા બંધ કરવામાં આવ્યાં. જ્યાર તેણી હોંશમાં આવી ત્યારે તેણી પોતાને હોલમાં જોઈ અહુજ અબંધ થવા લાગી, અને મનસે ખુબ બળડવા લાગી.

“એમ હોયજ નહિ. મારી ખાતરી છે કે તે મોરીશ હારકોર્ટજ હતો પણ મોરીસને કેટ સાથે શું લાગે વળગે. વળી તેણી એમ ખાતરી જે તું સ્વપ્નામાંથી વધી રાખે તે કરતાંખી વધુ ફતેહમંદ રીતે તું તારો કીનો લેવાયલો જશે. ઓહ હું કેમ સાંખી શકું. યા ખુદા હું કેમ સહન કરી શકું.” જુલોયટના દીમાંગમાંથી વીજલી સમ ઉપલા વિચારો પસાર થવા લાગ્યા—તેણીએ તુરતજ ઘંટ વગાડી લ્યુ-કાસને બોલાવી અને બીજીજ ઘડીએ તે દોંજખની પુતળી ત્યાં હાજર થઈ.

“ તમો ક્યાં હતાં !”

“ હું મારા ઓરડામાં કાગજ લખતી હતી,”

“શું તમારો એરડો ઘીચીઘીચ ઝાડીમાં વાંટળાયલો છે નહિ વાડ ! ત્યાં તમોએ કોઇના પગલાં દીઠાં કે !”

“નહિ કોઇનાળી નહિ, તમે દીઠાં કે !”

“નહિ, ત્યારે હું શું સ્વપનો જોતી હતી કે !”

“હું તો ઉલટી તમોને અરધો દીવસની રજાને માટે પુછવા આવી હતી,”

“બસ એવા ખોટા જવાબ આપવાને શરમાવો, શું તમારા હાથમાં આ ધરને અખત્યાર નથી ! ક્યારે જવા માંગોછ વાડ !”

“આવતી કાલે !”

“તમો મને છોડી જસો પણ પેલી કેફી ચીઝ—પેલી કેફી ચીઝ—”

“તે તમારે માટે પુરતા જથ્થામાં જળવાયલી છે. ચીંતા ના કરો.”

“ત્યારે મારી રજાની ખોટી નથી. તમારી મરજીમાં આવે ત્યારે બન્ને બીજી કાંઈ જોઈએછ કે !”

“હાજી મને કહેતાંખી શરમ લાગેછ.”

“કેટલા પઈસા જોઈએછ ! બોલી દેવો !”

“ફકટ પાનસો પાઉંડ.”

“હું ધાડું કે મારી ચુપકીદીનો અર્થ તમો તુરતજ સમજી લેશો.”

પણ બોલી બુલીયટને થોડી ખખર હતી કે આ એક એવી મીઠી છુરી હતી જે મીઠાશથી તેણીના ગળાં પર જે વખત બાય તેમાં ફરનાર હતી !

### પ્રકરણ ૨૩ મું.

બુઓ આજ મચાવે છે કીસમતખી રંગ,  
ભુડું થઈ લલા કાજ જગાડે છે જંગ—  
ખુદા જાણે ખાજી શું લેશે વલણ,  
તપાસો કીસમતનું છે કેટલું ચલણ.

રીવરવેની છેલ્લી મુલાકાત પછીના કેટલાંક અઠવાડીયાં ફીલીપ ને બ્રેનેવે બન્નેએ સાથે ખુદા બેસેનેટને તેની બેટીના અકાળ મરણ સંબંધી કેટ લ્યુકાસે આચારેલા લેદી શબ્દોનો માયનો શોધી કાઢવામાં શુભચીંતા હતી.

પહેલ વહેલાં તેઓએ દાકતર મોરકોફ પાસેથી તેના મદદનીશનું સરનામું મેળવ્યું હતું, અને જ્યારે તેઓ દાકતર માર્ટીનની શોધમાં ગયા, ત્યારે તેઓની

નાસીપાસી વચ્ચે તેઓને ખમર આપવામાં આવી હતી કે તે ત્યાંથી ગેરહાજર હતો. ને પોતીકી પાછળ કાંઈથી ઠામ ઠેકાણું આપી ગયો નહિ હતો.

ગમગીનીએ શ્રીલીપના મગજપર એટલી તો ઉડી અસર કીધી હતી કે પેટ ઝેનેવે હરપળે તેની તખીયટમાં ખીગાટો થવાની વકી રાખતો હતો. તેના ખ્યાર પર કુરબાન બનેલી તે નવખુવાન લવડા અને તેની જીંદગીને કટોકટ વખતે બચાવી લેનાર તેણીના મુરખી પીતાના દુખદાયક મોતે તેની મનશક્તિ મંડ કરી નાખી હતી, અને વધુ અકશેાસ કારક તો એ હતું કે તે મહેરબાન મુરખી તેને ચોર ને બદમાશ ધારીનેજ આ જહાનથી વીદાય થયો હતો. પણ કેટ વ્યુકાસના તેની પેટ સાથની રીવરવેની છેલ્લી મુલાકાત બખતના ભેદી શબ્દો તેના હીમાગમાથી છીલતાં સમ ઉડી બચ એમ નહિ હતું. રાત ને દીસ તે તેની ધુન્યવણ તાંગવાને એક કરતો પણ કમનસીબે તેને કુદરતે ચારી દીધી નહિ હતી. જો કે શબ્દો દેખાવમાં ખીલકુલ સાધારણ હતા છતાંખી જે રીતે તે વપડાયા હતા તે બેશક એક આવી પડેલી ઓચીંતી આફતનો ભાસ આપતા હતા જે આફત પર વીચાર કરનાર કદાચને પોતીકી અક્કલ જેવું નાદર ગોહરખી ગુમાવી દે તો તે બનવા ભેગ હતું.

તેના મગજમાથી આ હીવાનો ખ્યાલ દુર કરવાને કાજ પેટ ઝેનેવેએ સમય સુચકતા વાપડી તેને લાઇલોની મુલાકાત આગળની તેની શરૂઆતની જીંદગીને કાંઈક ભાસ આપવાને વારંવાર આગ્રહ કીધો હતો.

અને શ્રીલીપે પોતીકા પહેલાં બાર વરસનો દુખદાયક હકતો તેની આગળ ખુલ્લાં હીલથી રજુ કીધો હતો, કે જેમ કરતાં તેને તલવારની ધાર પર ગુન્નરેલી જીંદગીનો તબકો વાંચી સંભળાવ્યો હતો જે પરથી પેટે અનુમાન કીધું હતું. તે એટલો તો દુખદાયકને કાંહાણી ક્રીસ્ટાથી ભરપુર હતો કે અછછો વારતાનવેશ તેની પર એક દઝન ચોપડીઓ લખી શકે તોખી થોડું હતું.

“કદાચને હુંજ એકાદ દીવસ મારો સીકકો અવળો પાડીશ. પણ તમે સઉથી ખુરી બદમાશી વીશે મને લાગેછ” કે નહિખી સમજ્યું હોય પેટ.”

તે બાદ શ્રીલીપે મોરેનીયન કાવતરાંથી તેને વાકેફ કીધો હતો જે ક્રીસ્ટો સમજતાંજ પેટ દહેશતને મારે ફીકકો મારી ગયો હતો.

“પણ મને ખુલાસો કર શ્રીલીપ. મીસીસ ગોલ્ડસ્ટેનને એ બાબદમાં શું લાગે વળગે !”

“મીસીસ ગોલ્ડસ્ટેન ! પણ તે વખતે શું તેણી મીસીસ લાઈલ નહિ હતી !”

“હા તે ખરૂ છે. તેણીને વીશે તું શું બણેછ ફીલ”

શ્રીલીપે આ વખતે તેણીને લોનના બાબમાં ગોલ્ડસ્ટેનને દુર રહેવાને આપેલી ચેતવણી અને તેણીએ તે બાબદને મોરતીમર આગળ આપેલી કહેવાતી બહેરાતનો સંપૂર્ણ અહેવાલ કહી સમજાવ્યો, જે સમજતાંજ ઝેનેવેના ચહેરા પર ચંકાની વાદળી ઘેરાઈ આવી. તેને આ વખતે એમજ માની લીધું કે તેનું મોહબતી જીવર



જીતી જનાર તે કમનસીબ અબળા કોઈ પણ રવેશે મોરતીમર સાથે છુપા સંદેસાઓ રાખતી હતી અને વધુમાં તેના મત મુજબ મોરતીમર એક શીક્ષક હોવોજ નોંધ્યો. પણ કીલીપે તેનો શક સહેજવારમાં વાંચી લીધો હતો.

“તમે જરાખી એમ ના ધારતા કે તેણીને મોરતીમર સાથે સોંપ્યાં યા આડકતરો સંબંધ હતો. મારી તરફ વધમાં મેં તેણીને બદનામ નાહકની કીધી હતી. તેણીની પર તમારી માફકજ શક લઈ ગયો હતો. પણ નહિ, મારી ઉમરના શેઠમાં ઘસડાવા સાથે પુરી ખાતરી થઈ છે કે તેણી કદીખી મને તે કરસેવજના હાથ પર ઉઘાડો પાડે નહિ. મને તેણીએ બતલાવેલી મારી રેકસમાની હાજરી વખતની અપુર્વ માયા મહેરબાનીએ વાકેફ કીધો છે ને હું હીંમતથી કહું છું કે તેણીના જીગરમાં મારે માટે એવું હેતુનું આગોચું ભરાયેલું હતું કે જે હમેશાં તમે એક માતાના જીગરમાં તેણીના બેટાને સાફ નીરમાન થયેલું જોશે. તેણીએ મને મુશકેલીની વખતે તેણીને મળવા કહ્યું હતું પણ મારાં નાહાન મગજે તેને અર્થ ઉલટોજ કીધો હતો અને મને મળેલી સખ માટે મેં તે નીરદોશ બાનુને સંતાળી હતી, પણ ખરું જોતાં તો તે ગોલડસ્ટેનની લુલતું પીણામ હતું જેને ઉશકેરાયલા વખતમાં મોરતીમરની હનુરમાં એકાદ વાક્ય એવો ઓચરીયો હતો જેથી તે ચાલાક બદમાશને એવો ખ્યાલ આવ્યો કે તે વખતસરની ચેતવણી આપવામાં માહરો હાથ હતો.”

“પણ તે બનાવતીઓને કોઈખી રવેશે તે મદમાશોને ગોલડસ્ટેનના ખુનમાં સામેલ કીધા છે કે! શું મોરતીમર એમાં સામેલ હતો એવું તું ધારેછ!”

“હું કહી શકતો નથી. જ્યારે હમે ઇંગ્લાંડનો કીનારો છોડી ગયા ત્યારે હમારી સવારી ખુલેાં પર આવી અટકી હતી. મારી તે મુસાફરી બાબે મને કશું માલમ નથી સખજ હું ઘણોજ માંદો હતો, મારી આગલી યાદદાસ્ત મને યાદ આવે છે કે મને એક કંગાળ ઘરમાં સાંટવામાં આવ્યો હતો જ્યાં મારા ખીજાના પર પડેલા એકાદ ન્યુસપેપરમાં મેં આ લલી બપુ લેડી લાઈલને દેટો જોયો હતો, મને યાદ છે કે તે વખતે હું એટલો ગુસ્સે થઈ ગયો હતો કે મેં ગુસ્સાના અવેશમાં તે દેટોના ટુકડેટુકડા કરી ત્યાંને ત્યાંજ તેને વેરવીખેર કીધો હતો.”

“ખચ્ચીતજ જ્યારે તેણીના એબરાહમ ગોલડસ્ટેન સાથના લગન નીરમાણ થયાં તે વખતે એમ બનેલું હોવુંજ નોંધ્યો.”

“જ્યારે હું ફરીને ઉંઘમાંથી બીહાર થયો ત્યારે મેં મારા ખીજાના પાસે એક છુટી બાનુને બેઠેલી જોઈ જેણીએ મને જણાવ્યું હતું કે મોરતીમર બહાર પોબારા માખી ગયો હતો. તે પછી હમે પેરીસમાં ગયા હતા અને મને ગોલડસ્ટેનના મોત વીશેનો ઇસારો વટીક નહિ જણાયો પણ પાછળથી મેં વેનીસમાં લોકોને એ બાબે વાતો ફેલાવતાં જોયાં, જ કે મારી કમનસીબી એ હતી કે તેઓને મોઢથી મેં લેડી લાઈલને આ ખુનમાં સામેલ થયેલી હોવા વીશે સમજ્યું હતું, પણ મને વીશવાસ છે કે તેણી કદીખી કોઈ કાળે આવું કામ નહિ કરે.”

અને આ ગપળ ભુવાનનો જુલીયટમાં જડી લીધેલાં અખંડ વીસવાસે પેટ ઝેનેવેની તેણીને માટેની પ્રેમી લાગણીઓને ફરીને સજીવન કીધી કે પેટ વરસો થયાં પોતીકા શકને ખોટો ઠરેલો જ્ઞેવાને બેહુદ આરજીમંદ હતો. તુરતજ તેને શ્રીલીપ આગળ તેણીને માટેનો પ્યાર અને તેણીને માટે ઉપજેલો શક બંનેને સરળ આકારમાં તેની નજર સમક્ષ રજી કીધાં અને જ્યારે વાત પર વહાણ અટક્યું ત્યારે શ્રીલીપે પેટના લંબેરાયલા કાનો સાચી લાગણીથી સાફ કરતા કહ્યું.

“પેટ જો તારી જગ્યાએ હું તેણીને ચાહતો હોતે. તો મેં મારો વીસવાસ તારા કરતાં વધુ સંગીન રીતે તેણીમાં જડી લીધો હતે મોહબત, સાચી મોહબત, ખીરાદર કોઈની દીવસે વીસવાસ વગર ઘર કરતી નથી પેટ.”

અને આ નાનકડા જવાનની આવી બાહોશ સલાહ પાસે પેટ ઝળાન ઉપાડી શક્યો નહિ. તેને સીફ પોતીકો ભુલ અને મોહબતની આંકેલી આવી નજીવી કીંમત માટે બહુજ પશ્ચાતાપ થયો, અને જો ખચ્ચીતજ તે તેના પાછલાં વરસોમાં અસુખી હોય તો તે તેમાં પોતાનેજ આલારી છે.

હવે તે જોઈ શક્યો કે તેને સાચી પ્યારથી ચાહનાર લોખી અબજાની છેવટ તલક ખીદમત નહિ બળવામાં, અને પોતીકો પ્યાર તેણીને માટે સાબિત નહિ કરવામાં તેને જીંદગી ભરની એક એવી ભુલ કીધી હતી કે જેને ફકટ બલેમ મોતજ સુધારી શકે એમ હતું.

“હું જઈને તેણીની માફી ચાહીશ પણ તેણી મને માફ કરશે કે!” શ્રીલીપે પણ તેણીને બદનામ કરવા માટે માફીની તલબ રાખી હતી અને બીજીજ પળે તે ત્યાંથી દુખી જીગરે કદમો ઉઘામી ગયો. તેને તુરતજ જોઈ લીધું કે જીંદગીનું ખડું સુખ તેના કીસમતે તેની પાસેથી છીનવી લીધું હતું. કીસમતે તેને દગો દીધો હતો. જીંદગી એ તું કેવી કંગાળ ને સખત હતી! અને ફરીને તેને એલાના મોત પર પોતીકા વીચારના અસ્પને દોડાવ્યો.

એકાદ રાતે જ્યારે ઝેનેવે ને શ્રીલીપ નાટકશાળામાં કેટલાક કંટાળા ભરેલા કલાકો ગુબારી આગળાને ઘરે પાછા ફર્યા, ત્યારે પોતાના એકાદ નોકરે તેને બગર આપી કે લોર્ડ હીડન દ્રોઈંગ રૂમમાં તેમને મળવા ખોટી હતો.

“હીડન. ઓ ખુદા! મેં કેટલાં વરસ થયાં તેને જોયો નથી.”

પંટે પોતાની ખુશહાલી તેના નામપર ખાલી કરતાં મન સાથે વમાસ્યું.

“પેટ, લોર્ડ હીડન તમારો ફેંડ થાય કે” શ્રીલીપે કહ્યું.

“કાંય! એવું પુછવાનો તુને શબ્દ!!-તું શું આવજો છે તેને!”

“હા મને લાગે છે કે લાંબા વખતની વાત પર મેં તેને રેકસમાં જોયો હતો.” અને તુરતજ શ્રીલીપના બોલવાની મતલબ ઝેનેવે પામી ગયો; જે પછી બીજીજ પળે તેના બંધાં પર પોતીકો હાથ મોઢવતાં તેને કહ્યું—

“આજ દીકરા આપરે બંને સાથેજ તેની મુલાકાત લઈશું” અને બંને

દોસ્તોએ તે પછી હોલ તરફ હાલવા માંડ્યું.

જેવો તે પેટ ઝેનેવેને સાહેબ સલામ કરવા ઉઠ્યો તેવુંજ કોઈની અનુમાન કરી શકે તે જઈફીની કીશતીમાં જીંદગીને ભર દરીયે હલેસાં મારતો હતો. તેનો આગળો દેખાવ તેની મતલબી ઝબાન વગેરે જઈફીની ઝુંપડીમાં ક્યદ હતો.

હુંકમાં હાલના ને આગલા લોર્ડ હીડનમાં આકાશને પાતાળ જેટલો ફેર હતો, ઝેનેવે શરૂઆતમાંજ ફીલીપની ઓળખ હીડન સાથે કરાવી હતી, જે ઓળખના પસ્તાં અરસ પરસની પારટીમાં ઠીક પીરસાયલાં દીસતાં હતાં.

“હું ધાડુંછ કે આપરે આગળ ઘણાક વરસો પર રેકસમાં મળ્યા હતા હીડન” ફીલીપે ખાદું ખોદ્યું.

“ત્યારે તો તું નૂનો ઢીંગળ્યો હતો, દીકરા-તું હા મને હવે યાદ આવેછ મને ઘણીક વખત એવો વીચાર આવ્યો કે તુને મળું, પણ તું કહાં મળશે તે વીધે હું ઘણાજ ધુંચવણમાં હતો, એ તો આજે મને કંઈક આગળી પાછળી યાદ આવી કરીને રાતો રાત અહી પાવરો ઉંચક્યો. આવો મને તમે ખૂંન્ને ખીરાદરોની મદદ બેઠ્યેછ. એક હદ બહાર ખોટાંરાંને ખરાંમાં ફેરવવાનું છે, દીકરા ઝેનેવે મને માફ કરજે મેં ઘણાંક વરસ અગાઉ તારા કાનો લેડી લાઈલ વીશે લભેર્યા હતા સખળ હું તેણીને ગોલ્ડસ્ટેન સાથે પરણવાને ગોલ્ડસ્ટેનને કોલ આપી ચુકો હતો. પણ તે નેહસ્ત મતલબ, ઓ ખુદા મને તે તે પાર પાડવા કાંઈ જવતો રાખ્યો !”

ખેશક પેટ આ વખતે શરમીદને પશેમાનીમાં ગરકાવ બની શાંત મને તેનો સઘળો ખુલાશો સમજવા માંડ્યો જે હીડને ધીમે ધીમે આપવા માંડ્યો.

“હું મારી દીલગીરીને અતરે વીસતારી શકું એમ નથી સખળ થાળી શખ્દોથી આપડું હાલનું કામ કાજ પાર પાડી શકાય નહિ. ગોલ્ડસ્ટેનના મોત ટાંકણે મેં મારી મતલબને હવામાં ઉડી જતી બેઠ એવી ખોટી અફવાઓ ફેલાવી કે બુલીયટનો તેમાં હાથ હતો બે કે તે વખતે હું તેના મોતનું કારણ બીલકુલ સમજી શક્યો નહિ હતો. મારી મતલબ તે વખતે તેણીને મારી સાથે શાદીના ગાંઠથી એક કરવાની હતી. પણ તેણીએ આ વખતે મગજપર ફાકડો કાપ્યું દેખાડ્યો ને જે આદમીને તેણીએ ધીંક્કાર્યો હતો તે આદમીને પોતીકો દીલબર બનવા કરતાં તેણીએ દુખમાં જીંદગી ગુબરવાને વધુ પસંદ કીધું હતું- મેં તે વખતે માની લીધું અને મારી પર હાલમાં વીટેલા વાદળ પરથી મને માનવાને મજબુત કારણો મળેછ કે તેણીના બન્ને ઘણીઓ સર રોબર્ટ લાઈલને ગોલ્ડસ્ટેનના અકાળ મોત નીપજવાનું આળ તેણીના શીક્ષક દીલબરને કપાળે ચોટે છે કે જેનું નામ વારે ઘડીએ લેડી લાઈલની સાથે અનેક તરેહની અફવાઓએ ગુંદી લીધું હતું.”

“જ્યારનો તે હેરી ખીઝંટનો માસતર હતો ત્યારનો હું તેને ઓળખુંછ, અને મોરીસ હારકોર્ટ ખાખેના મારા પહેલા ખ્યાલો હબુખી બઠકાયા નથી. મેં માની લીધું હતું કે તે પોતીકો કીનો લેવાને દુનિયા ઉઠલ પાછલ કરી શકે એમ

હતું. તેનામાં ઘાટકીપણ તેની આમડીના અંડરના પડમાં છુપાયેલું હતું, અને જો કીના પર પોતીકી મદાર બાંધે તો હું ધાડુંછ કે પરવત કરતાંબો સખત છાલીનો તે બની શકે. પાછલા વરસોમાં મેં તેની મુઝાકાત લીધી હતી પણ મેં માફ મત ફેરવ્યું નથી.”

“મોરીસ હારકોર્ટને રેક્સમાં ફાવી ગયેલી બદમાશોની ટોળકી સઉ એકતું એકજ નામ છે, એ બધું મને રફતે રફતે ખબર પડ્યું છે, ખીહક ને મત લખને મારે હું ઉમરાવ શારાકોફ નામના કોઈ શખસની મીઠી ઝગાન પર લુભાઈ ગયો હતો અને તેજ શખસને પાછળથી હું પેરીસમાં પ્રોન્સ આરટોવને નામે ઓળખી ચુક્યો હતો, કે જેને મોરાન્યાની સરકારને લગતું કાવતરું રચ્યું હતું. મારા દોસ્તોમાં મુખ્ય કરીને શારાકોફ ને મેડમ વેલેનટીન છે જેઓના ઘરેખી મેં આઓએ શખસનું રૂઢ લમતું જોયું હતું કે જેની સાથે તેનાજ કામનો મદદનીશ વીલેનેવ હતો.

શારાકોફે અલખતાં પોતીકો અવતાર તે વખતે બદલ્યો હતો અને મને અચાનક તેને તેના ખરા આકારમાં જોવાને ઠક મળી હતી. તે મોરીસ હારકોર્ટની અસલ તખ્તી હતી એમ મેં અનુભવ્યું હતું. હમારા પર કીનો લેવાના હેતુથી તેને મને અને મેડમ વેલેનટીનને પોલીસને સ્વાધીન કીધાં હતાં. જ્યારે પોતે છઠે ખુણે ઘર કરી ગયો હતો. તે બાતુ મોસ્કોવન રાજના હકદાર વજીરોની મહેરબાની મેળ વવા નચીબવંત નીવડી હતી જેથી હમો બન્નેનો છુટકારો થયો હતો.”

“હું પાછળથી ઈંગલાંડમાં ધારણ કીધેલાં નામ હેઠળ આવી રહ્યો અને હવે મારે વિચાર એજ બદમાશ મોરીસ હારકોર્ટને પોલીસને સ્વાધીન કરવાનો છે. તમો મીઠ એનસ્લે મને ઘણાંજ મદદગાર થઈ પડશે સખખ એ બદમાસે રેક્સ માં કીધેલી ઉઠલ પાઠવના તમો અચ્છા સાક્ષી છેઓ.”

“હું કસમ ખાઈને કહુંછ કે હું જરૂરજ તમોને દીલોબનથી મદદ કરશા. સખખ રેક્સના કાવતરાંમાં મને પણ હથયાર બનાવવામાં આવ્યો હતો.” શ્રીલીપે તેના એકરારમાં તેને મદદ કરવા ખુશી જાહેર કીધી.

“ઘણુંજ સરસ. જો કે આઓ સાક્ષી અલખતાં આપરી સામેજ કુડાડી ઉપાડશે પુણ—”

“પણ હું તેને ઈનશાફને દાદરે ચઢાવવા કરતાં કંઈક વધુ કરી દેખાડશ.”

“અને ત્યારે એનસ્લે તું એ બદમાશના છુપાં રહેઠાણોને ભરાઈ બેસવાની જગ્યા ઓથી અચ્છી રીતે માહીટગાર છે એમ મને લાગેછ. તું ધારેછ કે એ બદમાશની આપણે અચ્છી રીતે જાળચી પકડી શકીશું !”

પેટે પોતીકી ધીરજ ઓઈ દેતાં શ્રીલીપને ઉતાવળે સવાલ કીધો.

“હું સમજ્યો પેટ પણ—મને ઈંગલાંડમાં માત્ર એક જગ્યા ખબર છે અને તે સ્પીટલ ફીલ્ડસમાં આવેલી પુરાણી ઇમારત છે જે ત્રીશે મેં આગળ ઈશારે

કીધો હતો.”

“જે તમારી જગ્યાએ હું હોઉં તો હમણાજ જાઉં જો કે હવે મોડું બહુ થયું છે છતાંબી જો તે ત્યાંજ પથારી માંડી બેઠો હોય તો પછી તેનો મુદ્દો મેળવવાની દરેક આશા રાખી શકાય. જો તમારી ઈચ્છા હોય તો હુંબી તમારી સાથે જોડાઉં અને આવતી કાલે આપણે પોલીસ પાસે જઈશું.”

“તમે નીરાંત રહી એકાદ બે દીવસ આ બાબત હમારી સુનસદીપર છોડો. સુસાફરીમાં તમારી તબયત એટલી ખીંગડેલી દીસેછ કે તમોને વધુ તકલીફ આપવાનું હમો દરસ્ત ધારતા નથી. મારા ઓરડાઓ તમારી ખીદમત બબવવા દીલો-જાનથી ખુશી છે. અહીં તમો થોડા દીવસ રહો ને ખાઈ પીને મોજમજાક કરો.”

લોર્ડ હીડને તેની મહેરબાનીને ઉદાર દીલે કબુલ રાખી હતી. તે બીલકુલ થાકી ગયેલો ને દુખી દીસ્તો હતો. તેની ગમગીની નહિ વર્ણવા જોગ હતી પણ તે સઘળાં માટે તે લાયક હતો એમ કહીયે તો તેમાં ખોટું નથી.

અને હવે ત્યારે કીલીપ ને પેટ ઝેનેવેએ સાદા પોશાકમાં સજ થઈ સ્પીટલ ફીડલસ બાણી ચાલુ મુકયું. ધારેલી જગ્યા બાણી આવી લાગતાં ફીલીપને તેની જીવાનીના વખતમાં મોરનીયત સાથે તેને પસાર કીધેલી ગલીય ગલીઓનું ભાન નહિ રહ્યું. પણ મહેનતે તેમને જશ આપ્યો અને ફીલીપે તે જગ્યા અંતેખી શોધી કાઢી. ગળીના નાકા પર ઉભેલી એક નવી દુકાનને રસ્તામાં થયેલા બીજા અનેક ફેરફારોએ તેના મગજને સહેજ ભુલ ભુલામરીમાં ચકરાવો લેવાડયો, પણ અંતે તેની એક અગત્યની ઇધાણીએ આ નાનકડા પારધની જાગમાં પક્ષીને અંતેખી કબજે કીધું. મહેરાબના અંધારા ખુણામાં એક મોટો કાળો પથ્થર ખીરા-જમાન હતો. બેશક આ એક દાખલ થવાનો દરવાજો હતો જે ફીલીપે તુરતજ ઓળખ્યો હતો, જે પછી ખરો દરવાજો શોધવાની તકલીફ તેઓને પડી નહિ. તુરતજ તે છુપી આંખની કળા ફીલીપે જોઈ અને સફાઈથી તેને ખોળી ઘરમાં પગપેસારો કીધો. અને થોડીક ઘડીમાં તો બન્ને દોસ્તોએ એક અંધારૂં લોયડું તેઓની સામે આડું પડેલું દીકું જ્યાંથી થઈને તેઓને નીચાણમાં કેટલાક છુપા વાંક પર આવવાનું હતું.

ઝેનેવે પોતીકી સાથે એક નાનું વીજળીનું ફાનસ લાવ્યો હતો જેથી તેઓને અંધારામાં કદમો ઉઘામવાને બહુજ સવળતા થઈ હતી. અંતે તેઓ એક ચોક તરફ આવી લાગા કે જ્યાંથી જઈને સામા ઓરડામાં જવાનું હતું જે ઓરડો મોરડીમર પોતીકા રહેવાના ઓરડા તરીકે તે વાપડતો હતો, અને જ્યાં જવાને ફરીને એક છુપી આંખની ગોઠવણ કીધેલી હતી.

“મને તો લાગેછ કે હજુબી આજે જગ્યા વપડાશમાં લેવામા આવેછ પણ પછી તો સાહેબને રાશન!”

“હાલતો આંખ વીચીને ચાલવા માંડો, કંઈક લેઈ ભરમો શીખવાના મળેછે

“ તારી પાસે તારી રીવોલવર છે કે ઝેનેવે !”

“ ખચ્ચીતજ. હું કોઈની દીવશે દીકરા મારા તેના વગર બહાર કદમે ઉઘામતોજ નથી ”

“ ચાલ ત્યારે દારૂગોળો તૈયાર રાખ ને જરા ફાનસ સંતાડ ”

અને બીજીજ પળે તેઓએ દરવાજાનું પેનલ છટકાવી નાખ્યું. એકાદ બે પળ તો તેઓ કાંઈની બેઠ શક્યા નહિ. પણ પાછળથી ફીલીપે ચોરડામાંનાં એક ભાગ પર મોટી કુરતની નાખેલી બેઠ. પણ કુરતની પાછળ તેને કાંઈક એવી ધ્યાન ખેંચનારી ચીજ બેઠ જેને તેની ઝખાન સીવી લીધી હતી.

ઝેનેવે પણ તે બેઠ હતી અને અબજબીમાં ગભરાટ સહીત બે કદમ પાછળ હઠ્યો હતો, તે ભાગ એશક ;કોઈથી વસાએલો દીસતો હતો કે જે કુરતનીના એકાદ ખુણામાંથી ઝગમગતી રોશની પુરવાર કરી આપતી હતી.

તેઓની અબજબી વચ્ચે તેઓએ આતશ પાસે એક ખુરશી પર એક મુરતી બેઠ હતી જેણી દેખાવમાં તો સુતેલી હોવાનો ખ્યાલ આપી શકે. તે કોણ ચોરસ હશે તે વીશે તેઓ અનુમાન કરી શક્યા નહિ સળંગ તેણીનું ઘડ તેઓથી ફેરવેલું હતું અને સફેદ શયાલમાં વીંટાળી લેવામાં આવ્યું હતું

ધીમે કદમે રીવોલવરને હાથમાં મક્કમતાથી રાખી તેઓએ તે જગ્યા આગળ કદમે ઉઘામ્યા કે જ્યાં આવતાંજ પેલી કુરતની પડી ગઇ અને ચોરડાનો વસવાટવાલો ભાગ તેઓની નજરે પડ્યો,

ફીલીપ આ દેખાવ બેતાંજ બીલકુલ સુનો સાવધ બની ગયો, સળંગ પવીત્ર આતશની દીલબહેલાવનારી રોશની વચ્ચે તેને કંઈક જીવાન બાળાના મુનેરી બાળો ના ઝુમખા જેવું નજરે પડ્યું, તુરંતજ તે તે જવાન અબજા તરફ ઉશકેરાયલા દેખાવે આગળ વધ્યો ને પોતાની બેહદ ખુશહાલી વચ્ચે પ્રીય વાંચક તેને તેજ ખુબસુરત લયલાના રોશન દીદાર બેયાં જે રોશન દીદાર પર તેની નજર લુભાઈ ગઈ હતી. બીજીજ ઘડીએ ઝેનેવે પણ તેની પાસે જઈ ઉભો પણ ફીલીપે આપેલી તેને સવંખતની ચેતવણી ભુલી જતાં તેને પોતીકા હરખને મોટે સાદે જગ્યા આપી.

“ઓ કુદરત તું મદદ કર—મીસ લાઈલ.”

એશક તે શબ્દોએ આ ઉંઘમાં પડેલી અબજાને જગાડી જેણીએ પોતીકી આંખોએ ઉઘાડતાં બેહદ દીલગીરી વચ્ચે તેણીની પાસે બંને જવાનોને દીઠા,—

“ ઓહ ખુદા—હું કેવું ઇચ્છું કે તમે તમારા રૂહ નહિ હોવો ! બસ તમે આગલાજ—”

“પણ હમે આગલાજ તમારા દોસ્તો બીએ મીસ લાઈલ.” ઝેનેવેએ દીલાસો દીધો. પણ ફીલીપે વધુ સવાલ ન કરતાં તેણીને પોતીકા બંને દોસ્તો વચ્ચે લઈ પુર હેલ પ્રીતથી તેણીને બંધી કરવા માંડી.—

“એલા—એલા મારી વહાલી એલા, મારો ઉમદામાં ઉમદા ખ્યાર. મારી મોહબતની મીઠી મદાર !”

અને તેના આ શબ્દોએ શંકા વગરની ખાતરી આપી હતી કે તે શ્રીકૃષ્ણ હતો જે જોતાં તેણીની ખુશહાલી પાર વીનાની હતી.

ત્રેનવેએ સંભાળથી કળા વાપડી દરવાજા ભણી કદમો ઉઘામ્યાં હતાં અને દરવાજાના નકુચા, અડગરીઓ વગેરેને ખારીકીથી તપાસતાં તેને છેવટે મન સાથે એવો અભીપ્રાય ઓચારીયો હતો કે તેણી કમનસીબે તે બદમાશને હાથ કચક હોતી. તેને દરવાજા પર ચોકીખાન તરીકે પોહરો ભરવા માંડ્યો જે અરસામાં શ્રીકૃષ્ણ ત્યાં આવી લાગ્યો અને એલાએ કહેલી થોડાંક અઠવાડયાં પર બનેલી કમનસીબ કથાને તેની આગળ કહી સમજાવી.

“અને એથી તે વધુ શું કમનસીબ હોય ! તેણીને તેઓ તરફથી ધીમું ઝંહેર પીરસવામાં આવે છે. તેણી ખુરાક લેવાને સાફ ના પાડે છે અને પાણી જેવી નજીવી વસ્તુમાંથી કમનસીબે દાક્ટર તરફથી ઝંહેર લેણીને તેણીને આપવામાં આવે છે. હવે કરવું શું ! દુનિયાનાં આથી ખુરં સીદા પાપ કેવું હોય !”

આખાં ઘેરની શોધ કરો. જેવી તક મળે કે જવા દેવી નહી. મને લાગે છે કે મેં માળ ઉપર કોઈના પગલાંનો અવાજ સમજ્યો છે. વળી એલા કહે છે કે સર વાલટરથી અહીંજ છે ને—”

પણ તે આગળ પોતીકા વિચારોને ધાસ્તીને મારે જગ્યા આપી શક્યો નહિ તેને પોતીકા દીલનો ઉભરો આંખ વીચીને ઉશકેરાયલો દેખાવે બહાર કાઢવા માંડ્યો.

“આપરે દરવાજા આગળજ ઉભા રહીશું અને તેઓને ઘણોજ માનભરેલો આવકાર આપીશું મને નહિ લાગતું કે તેઓને આવતાં હવે વાર લાગે. હું ધાડંછ કે તેઓજ આવે છે.”

તેઓ બન્ને ફરીને કુદરતની પાછળ ઓળખમાં ભરાયા અને એલાને ખીલકુલ શાંત વલણ અખત્યાર કરવાને હુકમ કીધો. ખીલજ પળે બહારની અડગરી તેણીના ડરમાં આરામ લેવા ગર્જ અને એક ખુદી બાઇ નાનકડી ત્રેમાં કાંઈક ભોજણ સાથે હાજર થઈ. તેણીના દાખલ થતાં સમેતજ ત્રેનવેએ પાછળથી ઘણોજ ધીમથી દરવાજો બંધ કીધો ને તે પર આલડરાપ દીધો.

કંઈક ખખડાટો પદધા તેણીને કાને પડતાંજ તેણીએ પોતીકા હાથમાંથી ત્રેને તેણલ પર જગ્યા આપી અને અવાજ કયાંથી આવ્યો તેની તપાસ કરવા લાગી જેટલામાં તેણીની નજર તેણીની સામે ડોળા ચમકાવતાં બે જવાનો પર પડી. તેણીએ ખુમે પાડવાની તજવીજ કીધી પણ તેણીનું મોહુ ત્રેનવેએ ચીવતાંથી દાખી દીધું હતું.

“અહીં જો એક દોજળા કામતા શરીરુદગીને ખતમ કરનાર પાપીણી-હમોએ

પોલીસને બહાર સફસમારી ઉભી રાખી છે, અને જો તું હમોને સીધા પાધરા જવાબ નહિ આપશે તો તુરતા તુરતજ તુને તેઓ કચદ કરી જાણથી સીકડી લઈ જશે. પહેલે સાફસાફ કહી દે કે આ ધરમાં કોણુનો ચારો છે !”

તે ખુદી ચોરત સહેજ ગભરાયેલી જણાઈ પણ પોલીસ ગભરાટમાંથી તેણીએ તેને પુછેલા સવાલનો નકારમાં જવાબ વાળ્યો.

“શું કોઈનો નહિ ! ત્યારે બીજાઓ ક્યાં છે ! બહાર ગયાછ કે !”

“હાજી !”

“તેઓ ક્યારે પાછા ફરનાર છે !”

“ખુદાને રોશન !”

“ખુદા નામ તારી પાપી ઝમાને ના લે, કહે સોગંદ પર કહે કે તારો એકરાર સાચો છે !”

“બેશક સાચો, ખુદાના કસમથી સાચો.”

“ત્યારે એકજ વધુ સવાલ—આ જવાન નીરદોશ છોકરીનો પીતા ક્યાં છે !”

“મને નથી ખબર !”

“તું જો જરાબી છુપાવાના કેશેશ કરશે તો એમજ બાણ કે અજલનો અસવાર તને ઓલ ઓલતામાં ગીરફતાર કરશે. પણ જો તું ઉદાર દીલનો એકરાર કરશે તો હમો ખાતરીથી કહીએછ કે તું બચી જશે.”

“ત્યારે ઉપર બાણો.”

“ઠીક ” એનેવેએ પોલીસી તપાસ પુરી ફીધી ને પછી ફીલીપ તરફ ફરતાં તેને દીવાસો દઈ કહ્યું.

“ફીલીપ દીકરા, તું અહીંજ થોભ હું ઉપર જઈ તપાસ કરું— જો જરાબી તું આંખે બાઈને ધાંધલ કરતાં જોય તો તારી વીહસલ વબડજો ને પોલીસ એને પરહેજ કરશે.”

અને આંખે ધમકીએ ખુદીની ઝમાનને દહેશતને મારે એવું તો તાલું દીધું હતું. કે જે તાલાંને તોડનાર કુદરતનો જેથી અવાજજ હતો. જે અરસામાં એનેવે માળ પર પુગી ગયો હતો અને સર વાલટરની આખા ચોરઝમાં શોધ-ચલાવા લાગો હતો, પણ એકાદ બે ઘડીમાં તેની ગમગીની ખુશ-હાલીમાં ફેરવાઈ ગયેલી દેખાઈ, સખબ ત્યાં કોઈના ધીમા પગલાંનો ખડખડાટ સંભળાયો. તુરહજ એલા પણ ત્યાં દોડી આવી પોલીસ પીતાને જોતાંજ તેને ગળે વળગી પડી પોલીસો હર્ષ બહેર કરવા લાગી—

“પપા મારા ખુદાના શુકર કરો. આપરે જીવતાં છીયે !”

પપા ખુદા બેરોનેટ પોલીસી બેડીને ધુજતા હાથો વચ્ચે લઈ લાંબા



વખતનું હું રમી રહેલું વહાલ તેને ચુંબન લઈ ખાલી કીધું.

“પેલી ભુઠી બાઈ ખરૂં જ કહેછ. લાંબા વખત થયાં આંખે ઘેરમાં કોઈબી હોતું નહિ જોઈએ. પણ જો કોઈ હમણા અચાનક આવી લાગે તો તેમાં આપરે અભયબ થઈશું નહિ. કોઈબી રવેશે તેણી તેને ચેતાવી શકનાર નથી સમજ હું તેણીને એકાદ બે કલાક અહીંજ ક્યદ કરવામાં આપરે લાલ સમજીશ. આલ આંખે જઈક અબળા તારા કદમો કાળાં કર”

તેણીએ પ્રહેલે જરાક અણગમે બતાવ્યો. પણ એનેવેની લાગણીએ સ્પષ્ટ રીતે દેખાડી આપ્યું હતું કે તેના હુકમથી ઉલટું જવામાં તેણીની કમખજતીનો સામાન હતો.

“સહેજ એકાદ બે કલાકનું બંદીખાતું હું નહિ ધારતો કે આંખે ભુઠી પર ગંભીર અસર કરે!” પછી તેઓ ચારની ચોકડી ધીમે કદમે વીજળીના નાનકડાં લેપની મદદથી બહારનો મેહરાબ જોવા પામી કે જેનો ઉંબર પસાર કરતાંજ રસતાનો ખુશનુમા ચીતાર નજરે પડ્યો. તુરતજ ત્યાં ઉભેલી બે ઘોડાની ગાડીમાં તેઓ ચારો ગોઠવાયાં ને હરબના આંસુઓના વરસાદ વચ્ચે નવી દુનિયાના નવી જાંઘીની અનુપમ બક્ષેશ મેળવવા માટે કુદરતનાં શુકર કરવા લાગ્યાં.

“ઓ આલીશાન પીતા—તારાં ઉપકાર હમે કેમ વાળીશું. ફીલીપને જેવા ફરે-શતા માટે તારી જેટલી એબાદત કર્યેં તેટલી થોડી છે.”

અને સર વાલટર પણ એજ શુક ગુજારીમાં લીન બન્યો, પ્રીય અઝીઝ હવે આ બે ઘોડાની ગાડી ચારોના કીસમતને હાલને કાજ ક્યાં હાંકી જાય છે તે નીરાંતે જો.

## પ્રકરણ ૨૪ મું.

કરી ચોર ચોરી થડે સાહુકાર.  
બદમાશીમાં મોહબતનો ઉમેદવાર.

કીધું તે કીધું સીકું મોહબતને કાજ.  
હલીજા દીલથી તે ખારી તું આજ.

“મારા સુરખી સર વાલટર એ દાકતર મારટીન તે દેવીડ મોરટીમરનું બીજું નામ છે” જ્યારે સઘળાં પેટ એનેવેના ઘરમાં ઠરીઠામ પડ્યાં હતાં ત્યારે ફીલીપે સર વાલટરને ઉપલા ધીરજ આપનારા શબ્દોથી રાહત આપી હતી. અને લોર્ડ હીડવને આ અચાનક ખુશીની ખબરથી વાકેફ કીધો હતો. “પણ તમોને આવી રીતે હેરાન કરવાની એની મતલબ શું હશે તે કહી શકાતું નથી, અને જો તે કદા-

અને પોતીકી બાજુમાં ફાળ્યોળી હુતે તો હું સમજી શકતો નથી કે એથી તે હાંસેલ થું કરતો! જો કે તમારાં બનાવતી મોતથી મીસીસ ગોલ્ડસ્ટેન રીવરવેની માલેક બની છે.”

“હું હાલમાં સર વાલટર ને મીસ એલાને એક ફાંકડા એકાંત હોટેલમાં લઈ બાઈ છું, સમગ્ર આપણે ચોરડા એક જવાન અબજાને લાયકના નથી ફીલીપ. ત્યારપછી હું ને ફીલીપ બન્ને રીવરવે જઈશું ને કેટ લ્યુકાસ સાથે ઈક ગુફતેગો ચલાવીશું સમગ્ર તેણીને લેદ નહિ સમજી શકાય તેવો છે. પણ હમો તેણીની પુઠે છીએ એટલે એ બદમાસ બાનુળી હવે હાથથી છટકવી મુશકેલ છે” ગ્રેનેવેએ ફીલીપની હબુરમાં સર વાલટરને કહ્યું. દરેક જણ દહેશતને મારે ધુજી રહ્યું હતું. પણ પેટ હવે તેની મોહબતની જાંજીરમાં જકડાએલી કમનસીબ અબજાના કપાળ પર લાગેલો કાળો ડાઘ સદાને માટે દુર કરવાના હેતુથીજ કેટ લ્યુકાસને છટકામાં લેવા એકદમ તલપી રહ્યો હતો.

અતે પેટ ગ્રેનેવેએ હોટેલના મેનેજર સાથે આ બુઢા ઘેરોનેટ ને તેની બેટી માટે સંપુર્ણ ગોઠવણ કીધી અને તેઓની નાદરસ્ત તબીયતમાં તેઓની ઉતાવળે સારવાર કરવાને એક દાકતરને બી રોકવામાં આવ્યો જેને લાંચ આપવામાં આવી હતી કે જેથી તે કીસમતની જાંજીરમાં જકડાએલાં આ લાઇલ કુટુંબની ખબર મોરટીમરને આપવાને કોઈબી રવેશે લલચાય નહિ.

ફીલીપે આ વખતે પોતીકી દુખદાયક કાહણીની યાદ સર વાલટરને આપવામાં દાહપણ નહિ માન્યું સમગ્ર તે રીવરવે હોલને તલેસમ કરનારો લેદ ભરમ મેળવીનેજ આ બુઢા લોળા ઘેરોનેટની ખાતરી કરવાને માંગતો હતો, પણ હાલ તે સમો નહિ હતો સમગ્ર તેને બુઢાએ એક વાર ફરીને એલાને બેઠ પોતાની બેહદ ખુશી દેખાડી હતી.

જેવાં તે બાપ બેટી હોટેલમાં પધાર્યાં કે થોડાજ વારમાં તેઓએ બીછાનાનો આસરો લીધો. દાકતર સાંહેબેબી તેઓની બહુજ સંભાળ ભરેલી સારવાર કરવા માંડી કે જેથી તેઓની નબજાઈ સદાની દુર થઈ આગળ માફક તેઓ ખુશ મધ્ય બને.

“તમો આએ મુશકેલ સાહસ ઉઠાવાની હમારી મતલબ સમજ્યા કે હીડન.” બ્યારે તેઓ ત્રણે એકલા ચોરદામાં હતાં ત્યારે ગ્રેનેવેએ હીડનને સવાલ કીધો.

“હા તમારી મતલબ મીસીસ ગોલ્ડસ્ટેનને નીરદોશ ઠરાવવાની છે તે હું સમજું છું પણ તે મવાલી બદમાશ હવે તેણીની પરબી પોતીકો લાગવગ લગાડવા માંગેછ, પણ ખ્યારને ખાતર તે તેણીને નીરદોશ ઠેરવતાં પોતીકી નીરદોશી કેમ સાબિત કરશે.”

“કદાચને તેણીને પોતીકા હાથમાં કોઈબી રવેશે લેવાની તદખીર રચતો હોય— કદાચને તેને એમબી વીચાર્યું હોય કે જો તે તેણીને હકદાર ઠરાવવાને ના પાડે

તો સર વાલટરની જ્યાં સુધી તે જીવતો હોય ત્યાં સુધી ત્યાં આવી લાખવાની ધાસતી રહે, કે જે તેણીને તેણીનો હક અપાવવાને મોરીસ પર દબાણ કરવાને ફતેહમદ ઉતરી શકે.”

“પણ એ બધી શું ચવણ ટાળવાને કાજજ આંપરે રીવરવેમાં હવે દીલ વગર કદ્યો ઉધામવા જોઈશે— ખુદા જાણે કે આ બદમાશ મોરીસને તેણીની પર મોહી પડેલી પેલી કરંસેવજ કુટણી લ્યુકાસ તે હોલમાં શું શું ફેરફારો કરી રહ્યાં હશે !”

“પણ લ્યુકાસને શું લાગે વળજે તે હું સમજી શકતો નથી.”

“તે તો હવે આપણને જોવાનું જ છે. મનેથી તેણીને મારી તરફ ખતાવેલી મહેરબાની વ્યાજ સીકકે વસુલ કરી આપવાની છે.”

ફીલીપે હીડનની ટકોર કરતાં કહ્યું જેથી ખુદા ચુપજ બની ગયો. તેઓએ આંખી રાત ટોલ ટપ્પામાંજ શુબરીને એવું ઠરાવવામાં આવ્યું જે સવારના પોહરમાં તેઓએ પહેલે સ્કાટલાંડ યાર્ડમાં પધારવું જ્યાંથી થઇને રીવરવે હોલ ભણી હકારી જવું, જો કે એનેવે તો પહેલેજ ત્યાં કુડકો મારવાને કુદી રહ્યો હતો. પણ તેને જોઈ લીધું કે પોલીસની મદદ વીના ત્યાં જવું ખીલકુલ સલામત નહિ હતું અને અતે ફીલીપની જોડવણ પરજ તેને પસંદગી ઉતારવી પડી.

સ્કાટલાંડ યાર્ડ ભણી આવી લાગતાંજ ફીલીપ ને લોર્ડ હીડન બન્નેએ પોલીશને તેઓની દુબદાયક કહાણી કહી સંભળાવી જે સરકારી અમલદારોએ લાંબા વખતની મોરેનીયન બદમાશોની તોલફીની તલાશનો પત્તો લાગવાથી બેહુદ ખુશહાલી વચ્ચે સમજી. તેઓને આ બદમાશોની મોહકાણમાં તેઓના ઉપરીઓ તરફથી બહુ ખમવું પડ્યું હતું—

જે ડીટેક્ટીવોને આ ત્રણની ત્રગડી સાથે જવાનો અતે હુકમ થયો ને તેઓએ ફીલીપ, એનેવે તે હીડન ભેગાં રીવરવે તરફ ચાલુ મુક્યું.

“મને અજાયબી લાગેજ જો તમને એમ લાગુ હોય કે તે નાનો જવાન જે ફીલીપ એનસ્લે તરીકે પોતાને ઝાળખાવેજ તે કોઈખી રવેશે સર રોબર્ટ લાઈલનો ખોવાએલો હકદાર વારસ હોયો જોઈએ.” તેઓના જવા બાદ એક અમલદારે પોતાના ઉપરીને ઉપલો સવાલ ફીધા. પણ તે ઉપરી મુછમાં હસવા લાગો અને પછીથી વાત ઉઠાવી નાખી—

કેટ લ્યુકાસ તો અઠવાડિયું થયું રીવરવેનો ઉખર છોડી ગઈ હતી, જે અરસામાં જીલીયટે પેલી કેફી દવાને એટલા મોટા જઠ્ઠામાં લેવા માંડી હતી કે તે તેણીને અજલને ખારણે ઘસડી લઈ જતી હતી.

તેણીનું મગજ કેફી વસ્તુને આધારે હવાથી ભરેલું રહેતું હતું ને તેથી તે બસ ઉંઘમાં દરામણા દેખાવો ને રૂંદોને પોતીકી નજર આગળથી પસાર થતાં જોતી હતી. તેણીના ઘખારા હતા જે કમનસીએ તેણીના મગજ પર પડછાયા નાખી રહ્યા હતા.

તેણીએ પોતીકી પરનો સઘળો કાબુ ખોઈ દીધો હતો. અને ફરીને કેટલ્યુકાસને પોતીકી પદ્મોએ જોવા ઈતેજાર હતી. તેણીએ પાછળથી જોઈ લીધું હતું કે જે વાતચીત તેણીએ કેટલ્યુકાસ ને તેણીના આગલા દીવદાર વચ્ચે થતી સમજ હતી તે તેણીના સ્વપ્નના નહિ હતો.

તેણીની ખુબસુરતી જો કે હજુખી તેણીની સોડમાં સંદાઈ હતી છતાંખી જેઓએ તેણીને સર લાઈલની તુમાખી પરજોતર તરીકે જોઈ હતી તેઓને મનસે હાલનો તેણીનો કગાળ દીખાવ બેશક આંખ્યોમાથી આસુઓની નદી વહેતી કરવાને પુરતો હતો. જે જવાનને તે આહતી હતી તેનો ધખારો હવે તેણીએ સદાનો દુર કીધો હતો સળગ તેમ કરી તેણી ફરીને પોતીકી માંદગી ને ગમગીનીમાં ઉમેરો કરવા ઉમેદ બાંધતી નહિ હતી—

એક રાતે તેણીએ કોકેનનો જઠકો ઘટ્ટી ગએલો દીઠો અને તેની તલબમાં વીચાર કરતી બેઠી. કેટલ્યુકાસે તેણીને માટે જો કે તેનો ભંડાર ભરી મુકયો હતો પણ તેણી ધારવા કરતાંખી હદ ઉપરાંત તેની શોખીન અનેકી હોવાથી તે ખુટી ગયો હતો અને હવે તે ફરીને મેગવવાને તેણી ઘરની બહાર કદમો ઉગામી શકતી હતી નહિ.

ઘરનો દેખાવ બેશક સીતમ ઉપજવનારો થઈ પડયો હતો. પવનના સજસજાટ સીવાય ત્યાં છવાએલા અંધકારને દુર કરનારૂં બીજુ કોઈખી હથીયાર ત્યાં હાજર નહિ, અને તે દેખાવ વટીક તેણીની ધાસ્તી દીનપ્રતીદીન વધારતો હતો. તેણી દીવાની બની સારા ઘરમાં આમ તેમ ભટકતી હતી પણ અફસોસ કે તેણીની ખીદમતનો બખવનાર ત્યાં કોઈખી શેરદીવ હાજર નહિ હતો. કીસમત તેણીની મુઝવણ સહેજમાં તાળવા નાખુશ હતું. હજુ તે તેણીને ઘટ્ટી સજએ પુગાડનાર હતું. શું કીસમત હજુખી પોતીકું ખાતું મારી સાથે બંધ કરતું નથી” દુખમાં દીવસો કાઢતાં તેણીને મન સાથ સવાલ કીધો, અને તેણીના જીગરમાં છુપાઈલી એકાદ લાગણીએ તેણીને જવાબ દીધો કે જાંદગીના છેડા તલક તેણીએ તરણ વયમાં કીધેલાં પાપની સજ ભોગવવીજ નહિએ. પણ શું ત્યારે આપઘાત કરી જાંદગીનો છેડો નહિ લાવી શકાય ! સળગ તેણીમાં હવે સહન કરવાની શક્તિ નહિ હતી.

તુરતજ અજલની લપટમાં પડવાને કાજ તેણીએ ઉતાવળે કદમ એક તેગલ આગળ જઈ સર વાલટરે બદમાશોને આજેજ કરવાને સર ત્યાં છુપાવેલી એક રીવોલવર ખેંચી કાઢી. તેણીએ તેને આગળ જોઈ હતી ને વખત આવતાં જાંદગીને ખતમ કરવાને કાજ તેની મદદ લેવાને મન સાથ કસદ કીધો હતો. તેણી ત્યાર પછી તે રીવોલવરને એક હાથમાં પકડી પોતીકી બાળ વયમાં તેણીના દીમાગને હીડાળે હીંચકા બવાડનારા ખ્યાલોને ફરીને પોતીકી નજર સામે જગ્યા આપી કે જે વખતે તેણીની આગળી પાછળી હાલતનો ચીતાર તેણીએ શાંત મને દીમાગની શૂભી પર રજુ થતો જોયો.

જે આગલી આશાઓને હવાઈ પુરગાએ તેણીને તોરજાઈ શીખવી હતી તે

લોભ, મદસર, આસાઓ કયાં ઉડી ગઇ હતી.

તેણીએ તાલેવંત બનવાની કુદરત પાશે ખાચેશ દેખાડી હતી જે ખાચેશ તેણીની કૃણીમત થઇ હતી, પણ તાલેવંત થઈ તેણીએ શું હાંસેલ કીધું હતું! સીફ દુનિયાનો કહેર ને બદલી જેને તેણીને અનેક ધા કીધા હતા, બળકે એવી હાલતમાં મુકી દીધી હતી કે હાલમાં તેણી મોતના બરફ જેવા થડા દસ્ત તળે પોતીકી નાબુક ધડને રાહત આપતી હતી.

પણ આ વખતે તેણીને એક ખ્યાલ આવ્યો અને તુરતજ તેણી બન્ને હાથ બેઠી પોતીકી બચગીના વખતની બંદગી યાદ કરવા લાગી. તેણીએ છેવટની આપ-ધાતની ખાહીમાં જીવગી ખતમ કરવા આગમચ ખુદા પાસે દયાનો દસ્ત માંગ્યો. પણ જે શબ્દો તેણીએ તેના જવાબમાં રજુ થયેલાં જોયા તે ફકટ તેણીની લગન કીયાનો એક અચ્છો ચીતાર આપનારો ફકરો હતો.

“અને તેથીજ જો કોઈખી આદમી એવું વાજખી કારણ ખતલાવે તો શું સખબસર તેઓને કાયદાથી ચેક નહિ કરવામાં આવે! તેને ખુલાશાથી બોલવા દેઓ અથવા તો હવે પછીની સદાની શાંતી ધરવા દેઓ” અને તેજ પળે તેણીના દીમાગમાંથી રોબર્ટ લાઇલ ને તેણીની દેવળમાં થએલી શાદી વખતે થોર્નતનના મોટા પાદરીએ કહેવા મુબારકબાદીના સંબુનોતું સરવસ પસાર થવા લાગું અને ફરીને તેણીને દેવલના બહારના મહેરાબ આગળ ઉભેલી પાગલ આદમીની મુરતી નજરે પડી જે સીદા સકળ તેણીને શ્રાપ દેતી ત્યાંજ ઉભી, કે જે શ્રાપોએ તેણી ની સુખી જીવગીનો પુલ જોખમાયો હતો.

“લેડી લાઇલ, ખુદા કરેને તારી શાદીનો દીવશ તારા તકદીર પર ધુળ છાંટે તે તારો કીમતી ખ્યાર, દોલત, માન ને પદવીના નેક પદ્ધતિ બદલ વેચી નાખ્યોજ પણ અંતે તેવોજ તુને રગોળશે. સાચ્યા ખ્યારની મુરતી તુને સુખના ફંડમાંજ તારાજ કરશે. તારી આખી જીવગી સદા દુખ ને મુસીબતમાં પસાર થજે અને તારું કીસમત ગમધોર વાદળ હેઠળ ઘેરાયેલું રહેજે.”

તુરતજ તે સ્વપનારૂપી ભયાનક ખ્યાલમાંથી તેણીની નજર ખુદી ગઇ અને આ કહેવાતા અધકારમાં તેણીએ તેણીની સામે પડેલી રીવોલવરની આબુખાબુ એક હાથનો ઓળો જોયો. એકાદ ઘડી તેણી એકોશ બની ઉભી, પણ ખીજીજ પળે આગળીજ હીંમત ને બુસ્સા સાથે તેણી તે છુપો હાથ તેનો શીકાર કરે તે આગમચ તેને પોતીકે હાથ લેવા આગળ વધી.

તુરતજ તે બદમાશ સકળ તેણીની સામે ઉભી રહી અને તેણીએ મોરીસ હારકોર્ટને તેણીની પડએ ઉભેલો જોયો.

“અંતે હું ચારીતીતીજ કે તમે આવશે. છેલ્લી ઘડીએજ આવશે.”

તેણીએ દમ લેતાં કહ્યું અને મોરીસનો ચહેરોખી આ વખતે સહેજ શીકડો મારેલો જણાયો પણ બુલ્લીચટો ગુસ્સા ને ધીક્કાર સમેત પોતીકી લાગણીને કોઈખી

રવેસે છૂપાવાની જરૂર જોઈ નહિ.

“તમે હવે તમારી ખાજીમાં ફતેહ મેળવવાને આવ્યા છો તે હું જાણું છું. એક સુખી જીવનમાં સદાનો સદો લગાડી તેને ખાક કરી તેમાં મજાક મેળવવા માંગો છો તેથી હું સમજું છું, જોહ હવે મને યાદ આવે છે કે તમારી પેલા ખુરા શ્રાપેજ મારી જીવનને કોલહુમાં પીસી નાખી છો, અને હવે હું કુંદરત પાસે તમે પરખી તેજ રીતે દયા બતલાવા માંગું છો. જે રીતે તમેજે મારાં પાછળનાં વરસમાં બતલાવી છો”

“તમે મારે માટે ખોટો વહેમ ખાઈ ગયાં છો.” તેને ધીમેથી કહ્યું કે જે વખતે તે તેણીના મગજ પર ઉઠાણ અસર કરવા માંગતો હતો. “તમે આ રીતે રવે હોલ માટે શું મને આભારી નથી! કોઈની માણસ આશા વગર તો મહેનત કરેજ નહિ. મેં તો તમોને ફરીને સારી સુખવાસી હાલતમાં મુકવાની કેશેશ કીધી છો. અને હવે હું અહીં તમારી સાથે મારો વાજખીજ હીસ્સો પાડવાને તમારી હજુરમાં હાજર થયો છું”

તેના આવા ભેદી શબ્દોથી તેણીએ ગભરાટને મારે સહેજ પાછળ હઠવા માંડ્યું અને તેણીને પાછળ હઠતી જોઈ તે ઈર્ષ્યે પોતીકું ભાશણ આલુજ રાખ્યું.

“મારેથી તમે નાસી શકનાર નથી. અને નાસવાનું તમોને કારણ શું છે! મારી તરફ નજર કરો. હું જઈશ નથી, દીવાનો નથી, ખુંપતો ચેરાગ નથી કે જેને ખાતરજ તમેજે મને સદાનો જોવારનીવાર કીધો છો, આગલા વરસ પર તમેજે મને આપેલું તમારું વચન હવે પાળો, અને ફરીને તમારી જીવનને હું અચ્છો અસરતનાં લલના ગવાડું. હું કસમથી કહું છું ને વધુ મોહબતની લાગણીઓ સહીત કહું છું મારી જીવીયત. અસ તારી હુજૂરમાં તું હવે ફાવનાર નથી, અને જે કેશેશ કરશે તો હું કેટ વ્યુકાસને પોલીસને જોલાવા કહીશ ને મોન્તીકારલો પર આ લેક્ષી તમે અને વચ્ચેની ગુફતેગો જાહેર કરીશ.—”

પણ તેણીએ ગુસ્સા સમેત પોતીકી જીવન પર પડતા અચુક ફટકાને બચાવાને ઝંખાનું બખતર તૈયાર કીધું.

“જોહ હું તે વખતે ખીલકુલ દીવાની હતી, ખચ્ચીજ દીવાની હતી. ધીક્કાર ને ગુસ્સાએ તે વખતે મારી પર કાબુ મેળવ્યો હતો. અને મારી મંડ પડી ગયેલી શક્તિઓનો તે ખાપણીએ લાભ લીધો હતો. કે જે પાખીણી તે પાછલા વખતમાં તમારું જોરમંદ હથ્થાર હતી. હું સોગંદ પર કહું છું કે મેં તેઓને કોઈની નુકશાન કરવાને ધાયું નહિ હતું. પણ તેટલુંની વીચારવા માટે મેં મારી બેહદ દીલગીરી બતાવી છું, અને સખતમાં સખત મારી નાસીપાસી તેણીને સમજાવવામાં મેં જોઈ છું. હું ખીલકુલ સમજી શકી નહિ કે તેણીની તેમ જોલાવાની શું મતલબ હતી! અને હવે દર રાતે મારા ખીલાના બાજુમાં તેઓને ફેરા ખાતાં હું જોઉં છું. તેઓને હું ગમગીન પોશાકમાં હું જોઉં છું. તેઓને મેં આજેજ ઘરમાં દાદર પરથી ઉતરતાં જોયા છું પણ તેઓ શ્વાસ દમ વગરનાં પુતળાં મીશાલ મારી નજર આગળ

ભમતાં રહ્યાંછ. ખુદા મારી પર દયા કર. હું ઇચ્છુ છ કે મારી જીંદગી ખતમ કર, ભલાઈ કર ને સદાની ખતમ કર.”

“હવે જે થયું તે નહિ થયું કરવાનું નથી. આગલી પાછલી ભૂલી જા બુદ્ધિ-યટ અને હવે જઈશીના મુખનો વિચાર કર. તારા ક્રીસમતમાં સરખાયેલું હતું કે મારીજ સાથે શાદીથી એક થવા જીવતી હતી, પણ તે તારા ક્રીસમત સામેથી જગ મચાવ્યું અને તેનો બદલો હવે તું ક્રીસમતની પાસેથીજ મેળવેછ.”

“બસ ખુદા કરે ને મારી અજલ જલદી આવે, મોતનો ફરેશતો મને પાંખમાં સદાની શાંતીમાં છુપાવે.”

“તે વીશે મને શક નથી, પણ કોઈની રવેશે પરમ દીવસે તને મારી સાથે પરજીવુંજ પડશે.”

અને ઉપલા ખોલ સાથે તેને એક કદમ આગળ વધી તેણીનો દસ્ત પોતીકા હાથમાં લેવાની કોશિશ કીધી કે જે હાથ રીવાલવરથી ગરજના કરી રહ્યો હતો.

“ભૂલીયટ—થોર્નટનની ઝાડી જંગલમાની આપરી છુપી મુલાકાતો થું તું સદંતરજ ભૂલી ગઈ! તું બાણેછ કે તુને ઉઘાડા પગ ને ચીથડે હાલ હાલતમાં જોવા છતાંખી હું પહેલે તારી પર દીવાનો બન્યો હતો. તારીજ મોહનતનો પરવાનો બન્યો હતો. થું તું ભૂલી ગઈ મારા ખ્યાર! તે વખતે તારા મુનેરી બાલોમાં વાયોલટ પુલોની મુંગધ ભરાઈ હતી જે મુંદર દેખાવમાં પુલો વચ્ચે મેં તારા રૂબસાશપર મોહનતી મોહર લગાડી હતી.”

અને ત્યાર બાદ સફાઈથી તેણીને પોતીકા શબ્દોથી લલચાવી અતે તે રીવાલવર પર તે ઓર્ચીટી ત્રાપ મારવાને નસીબવંત નીવડ્યો હતો પણ તેણીના

આંગળાની લેગી મદદથી તેણીએ તેને ચીવટાઈથી પકડી રાખી હતી જેથી રીવાલવરનો કબજો મેળવવો કંઈક અઘરું હતું. એક ઘડી વધુને બનને વચ્ચે મોત જીવતની લડત શરૂ થઈ હતી. તુરંતજ તે ગમઘોર ઘરની ઘંટી વાગી હતી. દોઝખી દઈતે પોતીકું ખંજર બહાર કાઢ્યું હતું જે જોતાંજ તેણી બેહોશ હાલતમાં તેના પગ પાસે જમીન પર પડી હતી—

બેશક હવે બહારની ગમગીની તે સીધા સકળ પર છવાયેલી દેખાઈ હતી. તેને તેણીને એ વખત દીલ આપ્યું હતું અને કદાચ તેજ કારણને સર ધીક્કાર કીનો, બફળી વગેરેને બાબુએ મુકતાં હબુખી તેજ મોહનતનો પજરણ પાડનારો ટુકડો તેના જીગરમાં જળવાયેલો રહ્યો હતો.

તે તેણીને બેહોશ બનેલી જોતાં દુસ્થાર કરવાને વાંકો વળ્યો પણ એવામાં ઉતાવળ્યાં પગલાંઓએ તેને તેઓનો શીકાર બનાવ્યો.

ખીજીજ ઘડીએ તેને ખારી વાટે કુદકો માર્યો અને સતના ઓજપ આગળથી શુભ થયો. તુરંતજ પીસતોલના ધડાકા થયા અને ફીલીપ એનરલે ને પેટ ક્રેનેવે

ધરમાં હાખલ થયા જેઓએ જુલિયટનો ફીક્કી રોશની વચ્ચે જમીન પર પડેલો નીરદોશ ચીતાર જોયો.

તુરતજ મેનેવેની નજર તેણીની પર પડી અને બીજીજ પળે તે દીલગીરીના ડચકા ખાવા લાગે. તેને જરાબી વખત ખોડયા વગર તેણીને જમીન પરથી ઉચકી તેણીના ધડને ચુંકણને ટકીયે આરામ કરવા દીધી—આ વખતે ધીમે ધીમે જુલિયટ પોતીકી નજર ઉઘાડી અને તે એલાખીતા ચહેરા પર કંઈ સંતોષ વચ્ચે અશ-મોની રોશની ફેંકી.

“ખોડ મારા ખ્યાર—મારા જાન લાંબે વખતે મને અતેબી યાદ તો ફીધી. હું ધારતીતી કે તમે કદીબી મને મળશો નહિ. મેં પેલા કાસદને પુછ્યું કે તે કાગજ પુગાડ્યું કે અને તેને મને પુગાડવાની ખાતરી આપી. પણ હું સમજી શકી નહિ. તમે લેડી પ્લાથીવાર્ફટ સાથે ગાયનની ધુનમાં મસ્ત હતા ને પોલી હસ્તી હતી. લવ હું ધારું કે તમને યાદ હશે!”

પણ તેણીએ ઉપલા શબ્દો બોલતાં એક ડચકું ખાધું અને પોતીકા રોશન ચીતારાને તેના છત્તર નીચે પાછા ખેંચી લીધા જે દેખાવે પેટને સુનો સાવધ ફરીને બનાવી દીધો.

“ફીલીપ દોડતો—જુદા કાજ ડાકટરને જલદી બોલાવ.” અને તેજ પળે તેણીને બોહોશ હાલતમાં ઉંચકી પેટ ડરોઈગ રૂમના એકાદ સુદર સોફા પર લઈ ગયો.

બંગળાની બહાર બગીચામાં બે આદમીઓ મોરીસ હારકોર્ટની લાથને ઉંચકી લાવતાં હતાં. તેના હાથમાં રીવોલવર હતી, જેમાંથી ધુમાડાના ગોળેગોળા નીકળતા હતા. તેને ડીટેક્ટીવપર પોતીકી પીસતોલ ટાંકી હતી પણ તેમ કરતાં પીસતોલ કમનશીબે ઉંધી પુટી, એક પાપીના કર્મની પોડી વાંચી શકી હતી.

બસ તેને હીમતથી જીંદગીની રમત, દોર, જુલમ બફગી ને કીનાના પાસાની મદદ પટી રમી હતી. ફતેહ તેની બહેન બની છેવટ તલક તેની સોડમાંજ રહી હતી પણ અકસમાત તેના કીસમતનું ફીડલ વાગ્યું હતું—અને દોજખના આ દર વાનની અજલ આવી રીતે અહીંજ આવી હતી. પ્રીય અઝીઝ તેની લાશ પર વધુ ઝખાનના રાથોડી થોડા પાડવા હું સુનાસેજાજેતો નથી. ફક્ત એટલુંજ શુકર કરીશું કે કુદરતે પાપની મટકી છેવટે તો તોડવાને પોતાનો ગેબી અવાજ હમેશને માટે ફાજલ પાડ્યો છે. પાપ આ જગ્યાએ બરાબર બોલી ચુક્યું છે, માટે આ બોહોશ કીસમત સાથે ખેલ કરનાર ખેલાડીને હાલ તુરત તો મદ્દીવાસજ કરવા દેવો.



## પ્રકરણ ૨૫ મું.

ભલે જાન જાયખી, ઘણું કરેડ પડે,  
કરું નહિ સહન, ગર ધરમ નરેડ થડે.

ફરીને બુલોંમાં આવેલાં ઘર તરફ નજર નાખતાં આપણે ફેટ લ્યુકાસને લાંબા વખતથી એક આદમીને મળવાની આસામાં દીવાની બનેલી જોઈશું. બેશક તે આદમી તે કોઈજ નહિ પણ તેણીનું દીવ છતી દેતાર અને તેણીને પોતીકી પરણેતર બનાવી સુખી કરવાનો કોલ આપનાર દાકતર મારટીન હતો.

પહેલાં વહેલાં તો ભવીશના સુખનો આસાવંત કીટલો દીમાગમાં ગાંધવામાંજ તેણીનો વખત વા સમ વહી ગયો હતો! પણ અંતે તેનીખી હદ આવી હતી. દેવીડ મોરટીમર યાને કે દાકતર મારટીન સાહેબના કોલ પર તેણીને શક ઉતપન થયો હતો અને તેણીનું શંકા ખાઈ ગયેલું મન જો કે તેની દોજખી કામ કરવાની શક્તિ પીછાણી શક્યું હતું છતાંખી તેની મોહબતમાં ગીરફતાર થયું હતું. પણ તેનો તેણીને નહિ મળવાનો શબ્દ શો હતો તે તેણી અટ સમજી શકી નહિ. ઈંગલાંડમાં તેને થોભવાની કોઈખી હવે જરૂરત રહી નહિ હતી અને ત્યારે તેની સવારી કાંઈ ભટકતી હતી!

તુરતજ તેને આ ધીલનું કારણ જીલીયટ ગોલ્ડસ્ટેનને માની લીધું. કદાચને એમ હોય કે તે તેણીને હજીખી આહતો હોય, અને તેણીને છતી કેટને સદાની માર્ગમાંથી દુર કરી રીવરવેનો માલીક બની તેણીના સુખમાં પોતીકો ફાળો પાડનાર હોય એવો ખ્યાલ તેણીએ કીધો. પણ જો તેમજ હોય તો તેણીને જીલીયટનું જર જવેરાંત બુલોં ઉપાડી લઈ જવાની અરજ કરવાનું કારણ શું? કદાચને એમ હોય કે પાછળથી તેને પોતીકી ધણીયાણી સાથે બુલોં આવવાનું થાય તો તે કેટને ચોર થેડવી કાયદાની ચુંગાળમાં કચદ કરાવી શકે!!

બેશક તેણીનો ગુસ્સો આ વખત હદ વીનાનો હતો. અને ગુસ્સાની અસરમાંજ તેણીએ તે ઈનશાનને તેના કામની લાયક સબ્બ અપાવાની આશાને હવે દીવમાં આપદે દાખળ કીધી હતી સબબ તેણીને તેને સદાને માટે એક કરમાતા ગુલાબને કાજ તરછોડી મુકી હતી.

જો તેણી ઈંગલાંડ નહિ જઈ શકે તોખી કોઈખી રવેસે બહાર નીકળી તેની પર કીનો લઈ શકે, જે તેણીના બાબમાં બનવા જોગ હતું—જો કે આ બધી ઈચ્છાપર તેને માટેની મોહબત તેણીનામાં સરદારી લોગવતી હતી પણ જ્યારે આશા નીરાસામાં ફેરવાએલી જોઈ ત્યારેજ તેણીએ તેને સબબને પાત્ર છગરમાં ફેડવે્યા.

કાગજ ને કલમ બન્નેને તેણીએ પોતીકી સાથે ફસાએલાં જોયાં. છતાંખી તે ફસવાતને બાબુએ મુકાવી તેણીએ સ્કાટલાંડ યાર્ડ પર જીવ થેડવી એક કાગજ

ચીતરી કાઢયું જેમાં તેણીએ વીશવાસ સાથે દેવીડ મોરતીમરની છાંદગીનો ભયાનક અહેવાલ રજુ કરીધો. અને સર વાલટરને તેની બેઠીના ખુનની કોશેશ, તેમાં છુપાએલો ભેદ ને તે માટે તેણીનું અંબાણપણું વગેરે તેણીએ એજ લખાણમાં સામેલ કરી આપ્યું હતું. પણ આ બધા ભરેમ લોપાણું બહાર કાઢતાં તેણીને સહેજથી ખ્યાલ નહિ હતો કે તે નસીબની બુસરીમાં એકએલ્ફા ખુદા, બેરોનેટ ને તેની બેઠી આ વખતે તેઓના કેદખાનામાંથી છૂટા થયાં હતાં અને તે ભયાનક કાવતરું પાણીના પરપોટા સમ પુટી ગયું હતું. છેવટનો તેણીનો એકરાર બેશક વખાણને પાત્ર હતો. તે એકરાર નામામાં તેણીએ દેવીડ મોરતીમરનો બુદ્ધિયત ગોલ્ડસ્ટેન બાબેનો ધીક્કાર અને ફ્રીલીપ એનસલેની વંશાવળીનો દયાજનક ચીતાર રજુ કરીધો હતો. તેણીએ ફ્રીલીપને રીવરવેનો ખોવાએલો વારસ તરીકે બહાર કીધો હતો, અને જો કે તેને દેવીડ મોરતીમરે તરૂણ વયમાંજ બદમાશીના પાઠો શીખવ્યા, હતા છતાંજી કુદરતી રીતે તેની ખાનદાની અસર તેની રેગેરગમાં વહેતી બધે થઈ નહિ હતી. તે એક ખાનદાની લોહી હતું અને તેની હાજરી હેઠળ રચા-એલાં કોઈથી કાવતરાં માટે તે નીરદોશને બદનામ નહિ કરી શકાય.

વળી સર વાલટરની ખાનગી બાણ માટેની તેણી જણાવવાને ઇતેજાર હતી કે જે પાનસો પાઉંડની નોટ માટે ફ્રીલીપને બદનામ કરવામાં આવ્યો હતો તે સીફ્ટ એક કાવતરું હતું ને તેમાંજી મોરતીમરે તેણીની મદદથી ભાગ લગવ્યો હતો.

આ રીતે તેણીએ છેવટનો ખુલાશો કરી કાગજ પર પોતીકી સહી સાથે મુકી હતી અને પછી તેને બરાબર બીડી પોતીકા હાથેજ પોતીકી સરજતને ધનશાફ્ટની અદાલતે છુટકો કરનાર તે તપાલના થાંભલાને સ્વાધીન કોધું હતું.

બસ આ કાગજ સાથે તેણીની છાંદગીની આસાઓળી તપાલમાંજ ગઈ હતી. ભવીશનું સુખ સદાનું કચડાઈ ગયું હતું અને હવે છાંદગીને દુખ ને મુસીબતમાંથી કેમ તેરવી લાવવી તે તેણીને માટે હાલને કાજ એક વીચાર થઈ પડ્યો હતો, હવે તો આશા વગર નવી છાંદગી શરૂ કરવી એવો મામલો તેણીના બખમાં ડોળા કાઢી રહ્યો હતો.

બેસબર ને બેખબર બની તેણીએ એકાદ કાફે યાને રેસટોરાંમાં આસરો શોધ્યો જ્યાં વરસોની વાતપર દેવીડ મોરતીમરે ગવરનેસ મોટેની સર વાલટરની બહાર ખબર વાંચી હતી. હાલમાં તે રેસટોરાંમાં મનમાનીતા સુધારાઓ થયા હતા, અને જેથી તેણી ત્યાં જઈ નવી બુની થઈ ગઈ અને ટેબલ પર ગોઠવાઈ, કાંચી માટે હુકમ કરીધો કે તેણીએ જોઈ લીધું જે ત્યાં ઘણાં મોટે ખાંચરેના મળતા વીશકોનું મેજડું સાંજના ખાણા માટે ઉતરી પડ્યું હતું.

તેણીની આબુમાંનીજ ટેબલ પર એક અદસ્ત ને બાનુ કંઈક ખુશ ગુફ્ટેગોમાં લીન બનેલાં હતાં તેઓની વાત પર તેણીનું એકાએક ધ્યાન ખેંચાયું હતું ! તેઓ લડનની છેલ્લી બદમાશી બાબે પીજણ કરતાં હતાં અને તેઓમાંની પેલી બાનુને અબાયબ જેવો ઉભરો કાઢતાં તેણીએ સમજી હતી.

અલખતાં સઉથી ચપળ ને ખાહોશી ભરી ચીઝ તો રેકસ હોટેલની બદમાશી હતી કે જે વખતે એક ચાલાક સુનેરી ટોળકી મોરનીયન ડેપુટેશનના ઓઠાં હેઠળ લોન કાઢી નાણા ઉચાપટ કીધાં હતાં. તે ટોળકીનો સરદારખી તેના નાના શીખ્ય મદદનીશને તેની આ ચાલાકી માટે આભારી હતો, મેં તો ગઈ કાલેજ ન્યુસમાં વાંચ્યું કે પેલો બદમાશ અતે પોલીસને હાથ પકડાયો, પણ તેઓ તેને જીવતો મેળવી શક્યા નહિ સગળ એક ડીટેક્ટીવ પર ગોળી છોડતાં તેને પ્રોતાનેજ ગોળી લાગી જેની અસરથી તે તુરતજ પોતીકે બન તે કીરતારને હવાલે કરી ચુક્યો, તમો તો રીવરવે હોલની બાબદ ખચ્ચીતજ બાણતાં હોશો !”

કેટ લ્યુકાસનો ગભરાટ આ સમજી બેહુક વધી ગયો હતો અને હવે તેણીએ તેનું નહિ આવવાનું કારણ અનુભવ્યું હતું અને તેજ કારણને લીધે તેણીએ તેને ખોટો દોષીત ગણી તેને સપહાવવાની બળ તઈયાર કીધી હતી જ્યારે આ વખતે તે તો ત્યાંજ પડેલો હતો—ક્યાં !

પણ થોભ મન ઉતાવળ નહિ કર. તેણીની આખેરી શાંતી એમાંજ સમાયેલી તેણીએ જોઈ હતી. તેણીએ પાપનો પશ્ચાતાપ કરવામાં કાંઈખી ખોટું નહિ જોયું હતું. અને હવે જો તે મુવેલો હોય તો પડી તેણીને ભરાઈ છુપાઈને જીંદગી ગુજરવામાં હાંસેલ થું !

કીસમતના સમુદ્રમાં બેશક ભરતીનો જોશ હતો અને પાણીના ઉછાળા મારતાં મોબાંઓ હવે તેણીના ખોળે ગમ્મત કરવાં ઈતેબર હતાં. તેણી સમજી શકી નહિ થું જે આદમીને તેણીએ આહ્યો હતો તેને તેઓએ રીવરવેની ભુમી દાહ કરવાની જગ્યામાં દાત્યો હશે કે કોઈ ગલીચ ખુણામાં ગરીબોને દેશવટો લોગવનારા બદમાશોની સાથે તેની લાશને દફનાવી હશે !

મોબાંનો જોશ વધતો હતો. ગમગીનીના પાણી જીવતાં હતાં અને તેના સમુદ્રમાં થયેલી ભરતી ઓટને નઉકાશાસ્ત્રીને હાથજ ઈનશાફ આપવા દઈ આપણે તપાસની રોહમાં આગળ વધશું.

અસ્ત પામતાં ખુરશીદની રોશની તે ગમધોર ઘરની એકાદ બારીમાંથી ડોકયાં કરી રહી હતી જે દમામદાર રોશની મોતને કીનારે હીટોળા ખાતી ખાતુના રૂખ-સાર સહેજ દીપાવી રહી હતી.

ખીછાનાની બાબુમાં બે જીવાનો શુંકણ પર પડી તેણીની ખીદમત દીલોબનથી ગમગીનીને આહોઝારી સાથે બબવતા હતા.

“અને એથી વધુ થું વીચાડું તું મારો દીકરો છે, માડું પોતીકું લાલ છે, કાલું તું મારોજ ચેરાગ છે.” તેણીએ ધીમે કદમે મોતને ખીછાણે ખુલાસો કરવા માંડ્યો “છતાંખી વચમાં મેં તારી તરફ એવી હૃદયી જ્યાદા પ્રીતી બતાવી હતી કે જેમ કરવા મને મારા અંતકરણે ફરમાવ્યું હતું અને પાછળથી જ્યારે મેં ધાયું, પણ મને મારા ધારેલાની પરવા નથી, કે તું મારી જીંદગીનું સઉથી સરસ

આખર મોતી હુડી લેવામાં આવ્યું છે ત્યારે હું નીશાસ બની ગઈ. દીકરા કાર્લ તું બહુજ સુંદર લાગતો હતો, એટલો સુંદર દીસ્તો હતો કે તે રાતે તારા માતા તરીકે મેં ખચ્ચીતજ વીલાપ કીધો હતો.”

“અને મેં તમોને મારાં માતાજી તરીકેજ ગણ્યાં હતાં”

“ઓહ જો નસીબ હડીલું નસીબ દુશ્મન નહિ બનતે તો અપિ મેં સુખીજ થયાં હોતે, પેટ ડીઅર, મેં એકાદ ચોપડીમાં તારે ને મારે માટે લાયક ઘડો લેનારો પાઠ વાંચ્યો હતો જેમાં મેં જાણ્યું હતું કે તારે ને મારે બન્નેએ છેવટ ટક દુખી જીવગી ગુજારવી ને બન્નેએ તેમ કરી કીસમતનું કરજ શીટાડવું, પણ મારા દીમાગમાં થસેલા શબ્દો આ હતા કે, એક નાચીઝ બુલ માટે ઇનશાનને આવો મોટો ફંડ આપવો પડે છે. અને ઇનશાન સાથે સાટું કરવામાં કીસમત પોતીકું ખાટું કઢીળી બંધ કરતો નથી. મેં વારે ઘડીએ આ શબ્દોની સચ્ચાઈ માટે તપાસ કીધી. પણ તમો શું ધારો છો !—”

“ડીયર ખુદાકાજ એ વીચાર ના કર” પેટે ભીંજાએલી આંખો સાથે જવાબ દીધો, “મારા લવ, ખુદાકાજ એમ ના બોલ. દાક્ટર કહેય કે વખત જતાં મારી જીવગીનો ખુરશીદખી અસ્તજ પામશે અને—”

પણ આ વખતે તેણીની ખીદમત બળવતારા બન્ને જવાનોની નજરમાખી આંચુઓની નહી વહેતી પ્રગટી નીકળી.

“કાર્લ રડ ના દીકરા. મારે માટે થોડોજ વખત ફાજલ છે ને હજી મારે તને કહેવાનું ઘણું બાકી રહ્યું છે. પેટ ડીઅર પોલી બ્રાથીવાઈટને કહેજો કે તે કાગજને માટે હું તેણીને સદાની માફી બજાઉં. મેં એક પલખી તમોને તે નહિ મળવા વીશે વીચાર્યું નહિ પણ મેં તો ધાયું” કે તમોએ મારી દરકાર નહિ કીધી લવ.”

“હા મારાં મોહબતી મોતી, હવે હું મારી નજરથી મારી ગફલતી જોઈ ચુકો છો. હું જોઈને જોહદ ખુશી છું કે કીસ્તારે એકવાર મારીખી અરજ મંજુર રાખી. મને તારી સાથે મળી લેવાની આયદે ટક આપીછ.” એનેવેએ ભારે દીલ સાથે ખુલાશો કરતાં કહ્યું.

“શીકર નહિ મારા લવ. કીસમતે અંતેખી સીતમ કરી આપણને એક કીધાંછ. તું ને મારો જોટો હવે હમેશાં દોસ્ત રહેજો. અને ખુદાતાઅલા તમો બન્નેને યારી બક્ષી તમારી પર રહેમ ભરી નજરથી સદા કાજ જોતો રહે.”

“બસ ખુદા દીલથી જાણવું એજ માફી બક્ષવા જેવું છે! પેટ. તું ધારો છો કે ખુદા સમજી શકતો હશે. હું ખુશી છું કે તારી એવી ધારણા છે, સખખ મેં હમેશાં સચ્ચાઈથી તારા જોડવામાં વીસવાસ જડી લીધોછ.”

આ જગ્યાએ પેટ ને દીલીપના શબ્દો યાદ આવ્યા કે જો તેને તેણીમાં વીસવાસ રાખ્યો હોતે તો તે હમેશાં સુખીજ થયો હોતો પણ અફસોસ કે કાચ્યા

કાનની આવીજ ખરાબી થાય છે, “ઓહ બુદ્ધીચટ મારા પ્યાર કહે કે તું મને માફ કરશે ! હું તારી મોહનતાને લાયક નહિ હતો સખળ મેં તને શકની નજરથી જોઈ હતી અને તેજ કાજ સીકું તેજ કાજ તેની મને સખત સળ થઈ છે.”

“બસ પ્યારા પેટ, તુંને જીદગાનીમાં બહુજ ધડો લેવા જોગ શીખવાતું મળ્યું છે, ખુદા કે જે સરસ જાણુકાર છે ને હું તેની પીછાણુ હમણાજ કરી ચુકીછ” જે પછી તેણી પ ફીલીપ તરફ નજર ફેરવી. “ફીલીપ, એકાની તખીયત સુધરતાં તું તેણી સાથ શાદીના ગાંઠથી એક થઈ તારી ફર્જતું કરજ ફીટાડજે અને બુલંદ બગીચાઓને પુશનુમા આજો હવા વચ્ચે તમે તમારૂં ભનીશ ચેતી લેજ, મને તો તેણીને માટે બહુજ પ્રીતી હતી પણ તારી પ્રીતી હવે તેણીને માટે મારા કરતાં વધુ રહેવી જોઈએ ને તેમાં માફગી વહાલ ને હેત લેગાયલુ રહેશે.”

જે પછી તેણીએ ફરીને એકાદ ઘડી શાંતી વચ્ચે દમ લીધો જે બાદ પાછું મન સાથ વમાસવું તેણીએ શરૂ કીધું

“ફીલીપ, મારી પાસે આવ. મને ચાંપીને કોટી કર ને પછી મારા વહાલા દીકરા બારી આગળ જઈ સુરજ અસત પામતાં જોઈને હાથ ઉંચા કરી કહે કે ” હમારા પીતાજી. કહાં છે !!” હું જ્યારે નાની અગળા હતી ત્યારે એજ શબ્દો વારે ઘડીએ બોલતી હતી. અને તેજ એબાદત મને હમેશાં ખુશહાલને પ્રીકરથી મોકલી રાખી હતી.”

જે પછી તેને પોતીકી માતાને પોતીકી બાથમાં સાર્ચી પ્રીતીથી જેટલી લેવાય એટલી બકીઓ લીધી. સખળ તેઓની આ છેવટને માટેની જબકી હતી. જે જણાએ એક બીબની જીદગીના ભરમે એમજ છુપાએવા રહેલા દીધા હતા. માએ ને દીકરાની કુદરતનું તું જો કે માત આજે વચમાં પડી મુલાકાતની સાંકળ સાંધેછ.

“પેટ મારા પેટ હું હવે તારાજ હાથમાં મારો જીવ મુકવા માંગુછ, મારા પ્યારા પેટ, આવ મારી પાસે આવ.”

“ઓ કુળ જહાનની ખીદમતમાં ખુશી માની લેનાર ખુદાવંદ બાપ આ જગતમાં ચલણુ તારૂંજ છે. તારેથીજ આગાહી છે, તારીજ મરજીને હમે આધીન છીએ” ફીલીપની આ તેણીની માતાની હાજરીમાં છેવટની બંદગી હતી. જે પછી તેને રહતી આંખોમાંથી ખરી પડતાં આંસુઓ હાથમાં ધરી લીધાં ને ફરીને એબાદતમાં મશગુલ બન્યો—

“ખુદા હમારાં સંકટ હથાવે, ખુદા તું બુખ્યાંની બુખને ભાંજે, કુદરતનું પ્યાસાંની પ્યાસ મટાડે, કુદરત તું પ્યારાંનો પ્યાર અપાવે—”

અને બંદગી તેની અતરેજ ખતમ થઈ હતી જે થતાં સતને રોશન કરનાર

શુકરનો શ્રીતારો આકાશ પર તખ્તે બીરાજ્યો હતો અને અજલતું પરીયું લેડી લાઈલને પોતીકી પાંખમાં લઈ ઉડી ગયું હતું શાંતિ તેના રૂદ્ધને શાંતી ને પરવરની ખનાંહ વળો—

## પ્રકરણ ૨૬ મું.

કહો કુલ જગતમાં બસ એજ વાત રહે,  
તુ મુજ કાજ હુ તુજ કાજ બસ એજ વાત રહે.

બુલીયટની છેવટની મરતી વખતની ઇચ્છાને માન આપીને શ્રીલીપ આગલા સર વાલટર અને હવે પછીના મીં વાલટર અને તેની બેટી એલાને જોણીના મરણની દુખદાયક ખબર આપવા લાંડન તરફ કુચ કરી ગયો.

કેટ લ્યુકાસનો સ્કાટલાંડ યાર્ડે મેળવેલો સંપુર્ણ ખુલાસો શ્રીલીપને તેનો લુટાયેલો હક પાછો અપાવાને અને સર રોબર્ટના બેટાને તેની પછીના તેના ખેતા બના વારસ તરીકે જાહેરમાં લાવવાને પોલીસનો પાયો મજબુત કરી ચુકો હતો.

જ્યારે તેને પોતીકા શ્રીલીપના એકવારના પ્યારાં નામે દેવળમાં સોગદ લીધા હતા ત્યારે તેને છેવટનો એજ ઠરાવ કીધો હતો કે હવે પછી તેને પોતાને શ્રીલીપ તરીકેજ ઓળખાવતાં રહેવું, પણ પ્રીય અર્જીઝ શું ખુદાના આમીની બક્ષેશ તેની પર ઉતરી હશે કે તેનું જનમ નામખી શ્રીલીપજ આપવામાં બુલીયટના પીતા રેવરંડ જોન હેથેવેને શ્રીલીપના મમાબાએ વાજળી વીચાયું હતું. શ્રીલીપને તેની બેડીદાર એલા હમેશા શ્રીલીપના લાડકાં નામથી બોલાવતી રહી હતી સખળ શ્રીલીપનો અર્થ હમેશાં મોહબતનું પ્યાળું ભરેલું ને ભરેલુંજ રાખનાર તરીકે થાય છે અને તે આ સપુતે પોતાની બનફેશાની તાબેદારી, પ્રીતી, મુરબ્બતને અખંડ વહાલના પંચ-વાણા તેમાં પુરી આજે દરેકના હરખ વચ્ચે બતાવી આપ્યું છે.

તે ખુદા બેરેનેટને તેની બેટીના કટોકટ વખતના સ્પીટલ શ્રીલડસના દોજખ-ખાનાથી થયેલા બચાવ પછી શ્રીલીપ ઘણો ખરો પોતીકી માતાની ફરમા બરદારી બબવવામાંજ રોકાયેલો રહેતો હતો, જેને કમનસીબે તે જલદીથી પોતાથી વીખુટી પાડવાને ખુદાતાલાની ઇનશાફ પોઠી પર લખી આવ્યો હતો અને એજ કમનસીબ માઠા બનાવનો જે બળમાં તેને લાઈલોને હોટેલમાં હાલ તુરત તો ડાકટરની સાફવાર હેઠળજ સખડવા દીધાં હતાં.

પણ હવે તેની મુશકેલીનો અંત અહીંજ આવ્યો હતો જે સાહસ તેને તેના વફાદાર દોસ્ત પેટ ટ્રેનેવેની મદદથી ઉપાડી લીધું હતું તેનું ધારવા માટે ખુર પરીણામ ન આવતાં ખુદાતાઆલાએ તેઓની રજને સફળ કરી તેઓને અંત તલક હરાવ્યાં હતા. કુદરત તેઓ પર કુરખાન બંની હતી. નસીબ દેવીએ તેઓને આવકાર દીધો.

હતો એટલે પછી કમતાબેનો ચહેરમેન તેઓ સામે વાડ કુદાવી શકે એ અશકત હતું. શ્રીલીપ આ વખતે પોતીકા આગળા મુરખી મહેરબાનને હાલના ખુબેગ રીક પાસે પોતીકા જગરમાં દંખીયા કરતી તે ધુખી વાંતને બહાર ફરી તેનો નીચાર લેવા આવ્યો હતો, કે જે વાત તે તેની મરહુમ માતાની છેવટની ઇચ્છા હતી.

તેને ૧૬ માર્ચે જણાવતાં મીં વાલટરે તેને પોતીકા ખાનગી ચોરડામાં દીલોબનથી અવકાર દીધો, અને બંને અહુરથોએ તે કમનસીબ જફાની ચક્કીમાં અવાઈ આં હુનિયાથી કુચ કરી ગયેલી તે નીરદોશ નીરાધાર બાનુના અકાળ મોત માટે બેહદ ગમગીની બહાર કીધી. જે કે એજ બાનુ નીશે કમનસીબે તેઓએ ઘણુંજ થોડું બહુયું હતું છતાંની તેઓ બંને સાથે એજ બાનુને ઘણાજ ઘાડો સંબંધ હતો, એમ તેણીએ મોતને દરવાજેથી બહાર કીધું હતું—

“તેણી સાફ દીલની, અને સદાની માયાળુ હતી.” શ્રીલીપે ખુલાશો આપતાં કહ્યું.

“મારી આગળી નાનુક યાદદાસ્ત મને તે જફાની રાત તરફ ઘસડી લઈ બંધક કે જે રાતે તેણીએ એકાંતમાં એક નાના જવાન પર ભારે પ્રીતી બતાવી તેને માટે ખાસ પોતીકા જગરમાં સદાની જગ્યા કીધી હતી. જે કીસમત તેણી પર મહેબાન બન્યું હતું તો તે આજે હુનિયામાં પોતીકું અમર નામ કરી ગઈ હતું”

બેશક ખુદા મીં વોલટરે દીલગીરી વચ્ચે ડોકુ ધુણાવી શ્રીલીપનું બોલવું મંજુર કીધું તેને પણ પોતીકા ચાલતા વખતમાં બુલીચટ તરફ ધીક્કાર ને કદવાસની લાગણીઓ બતાવી હતી, અને તેજ સંબંધથી તે હાલમાં ખીજલત પામી શરમીદગીને નામોશીમાં નીચું બેતો હતો.

“શ્રીલીપ” હવે તેને ધીમે ધીમે છાતીનો પદડો ખુલતાં કહ્યું. “સપર પહેલાં મારે તુને એક નહેસ્ત ઘડીમાં ઘસડાઈ ચોર તરીકે ગણવા માટે તારી માફી ચાહવી બેઠંએ ને તે હું આશા રાખું છું કે—”

પણ શ્રીલીપે તે જઇક અહુસ્થને વધુ બોલતાં અટકાવ્યેજ સંબંધ તેની આંખો આ વખતે આંસુઓથી ભરાઈ ગઈ હતી, અને તે ચીતાર નબળાં જગરનો શ્રીલીપ બેવાને ખીલકુલ નારાજ હતો.

“ખુદા કાજ સર વોલટર, તે નહેસ્ત ગડીમાં બનેલા બતાવો ફરીથી યાદ નહિ કરો.” તેને ખુદાને પતાવતાં કહ્યું, “એમાં હાંસેલ શું છે! હું કાંઈ તમારી માયા મહેરબાની માટે તમારો થોડો ઉપકારી નથી. એટલો ઉપકારી હું મારે મનસે ઘણું છું કે તમારો ઉપકાર ને શબ્દોમાં મારી જાંઘીભરખી રબુ કરવાને અશકત થઈશ. ખુદાતાઆલા મને એક એવી ઘડીની મારા મુરખીની મુરખવત વસુલ કરવાને બતાવી આપે.

“બસ બસ દીકરા, એમ ના બોલ. પણ વાડે હજુની તુને એવો ખ્યાલ ગયો છું કે આપરે બંને અતલગના સગા છોયે!”

“હા એવું લાગેછે ખરૂં અને તેમ સમજીને હું ઘણેજ ખુશી છું મુરબી. જા આ કમનસીબ કામમાં સઉથી સરસ ભાગ કોઈની ભજવતું હોય તો તે સગપણનોજ ખુશહાલી છે, પણ હું ધારૂં કે તમો મોટું દીલ કરી હું જે કહેવા આપોછ તે સમજશો. હું ઈચ્છુ છું કે આગળ આપરા વચ્ચે જેવી લાગણી હતી તેવીજ ભરી-શમાં પણ સદા જળવાયેલી રહે.”

“તે તો હવે બનવુંજ મુશ્કેલ છે શ્રીલીપ બેટા. મનેથી કિંમત. મને ખુશહાલી ઉપજેછ કે આપરે તો સગા થઈયેછ. હું નહિ ધારતો કે તારા કરવામાં વધુ લાયક ભત્રીજે હું મેળવી શકતો. અને મને તારાં નવા દરબજા માટે સાચાં દીલથી મુખારકબાદી આપવા દે. મારી મોટામાં મોટી ખુશહાલી તો એ જે લાઈલ પહેલીથી ઉતરી આવેલા સરના અતી ઉંચા ને માન ભર્યા ખેતાબની લગામ હવે તારે હસ્ત આવશે. તું તેને ઈચ્છેઈંચ લાયક છે, એ લાઈલ ખાનદાનના લાલ, ને હમારી ભારે ખુશહાલી વચ્ચે તું તેને પુર માન ને ઈજ્જત સાથ ટેકવી રાખશે એ સમજતાંજ હમારૂં જીગર આજે હરખનો ઉભરો બહોર કરેછ.”

“આવા માયાકુલ શબ્દો માટે તમારો બેહુદા અહેશાનમંદ છું સાહેબ અને હું નહિ ધારતો કે એથીની વધુ લાયક ઉપકારના શબ્દો હોઈ શકે.”

અને પ્રીય અઝીઝ આ બન્ને સુદ્ધા સાચ્યા અગ્રેજ બચ્ચાઓ વચ્ચે દુનિયામાં સઉથી ઉત્તમ દોસ્તની ત્યાર પછી સાંકળ સંધાઈ.

“પણ હજી એક ખીજ ચીઝ બાકી છે સાહેબ” શ્રીલીપે કહ્યું.

“મારાં મરહુમ માતાજીની મરતી વખતનીની એજ ઈચ્છા હતી અને તેમાં મારીની ઈચ્છા ભેળવવાને મને ખુશહાલી ઉપજે છે, કે તમારી એલાએ આ કમીનું જીગર સદાને માટે જીતી લીધું છે, અને મારી ખાતરી છે કે તેનેથી કદી પણ છુટી પડવાને તેણી બીચારી શકે નહિ. બેશક એક વખત એવોબી હતો કે તેણીને ક્યુપીડના તીરે વીંધી નાખી હતી, તેણી મારાજ ખ્યારની ખ્યારી બની મારી સાથે કોઈપણ હાલતમાં પરણવા ખુશી હતી પણ તમારી મરજી ઉપરાંત તમારી ગેરહાજરીમાં જઈ છુપાછુપ લગન કરવાને મારૂં દીલ નાખુશ હતું સખબ હમેશાં માખા-પની મરજી વગરના છુપાછુપ થએલાં લગન પર ખુદાના હડહડતા શ્રાપ ઉતરેછ જે શ્રાપ લેવા બદલ બંદગી ને સજુરીમાં દીન ને રાત એક કરવાને હમો ખુશી હતાં.”

“આફરીન દીકરા. એથી ઉમંદા ખ્યાલ ખીજી હું દુનિયામાં જોઈ શકતો નથી. તારી ને તારા મરહુમ માતાની ઈચ્છાને હું હરખબેર મારાં જીગરમાં આવકાર આપુંછ.”

“મારા માયાજી મહેરબાન, સમજીને ખુશી છું કે તમારી મુરબત હજીબી ગરીબ સેવક માટે ખાલી નથી. એલાને મુખી કરવા માટે હું મારી જીદગી અર્પણ કરશ. હું એકાદ દીવસે આવી તેણી પાસ આ માંગણી કરૂં તે માટે તમારી રબ



છે ? જો કે મારી માતાની એવી આએશ હતી કે તેણીની આ ઇચ્છાને તુરતાતુરત અમલમાં મેલવામાં આવે. પણ હાલ ટાંકણું જોતાં તે અસંભવીત છે.”

“અચ્ચીત જા. દરેઈન એહ શકા અને હું જાતે એલાને તુને બહાલી આપવા મારી આહેશ જણાવશ. હીકરા હુખી એકવાર તારાજ જેવો નાનો હતો તે નાનપણમાં તારાજ જેવાજ વીચારો હતા.” અને હજુ તો વાલટર પોતીકુ ભાશણ ખતમ કરે તેટલાં તેાં વારતાના વીરને વરમખ પહેરાવનાર તેની વહાલી દીલખર એલાની આમદ હોલમાં થઈ હતી જેણીએ ફીલીપને જોતાંજ ઠંત અહેરે કાંઈક એવાર પેશાર ચલાવા માંડી.

“કેમ સર ફીલીપ, ખુશીમાં તો ખરાની !”

“કેમ ઘણાં ચેસ્ટા સુજેછ કે એલા !” અને ભવીશના સુખપર ટકોરાના ટીર ટકોરા ફેંકતી આ નાનકડી બેડીએ તે બાદ કંઈક આવતા ભાવતાથી ખુદાતું મન રીઝવવા માંડયું.

\*

\*

\*

ત્રણેક અઠવાડયાં પછી લાઈલના દ્રોઈંગ રૂમમાં ફરીને ફીલીપે એલાને એકલી વીચારના વમળમાં વીંટળાયલી જોઈ. તેણીએ તેને જોતાંજ પોતીકી સુઝવણ વધારી લીધી અને તેની નજર ચુકાવી ત્યાંથી રૂમસદ લેવાની, અણી પર હતી પણ ફીલીપે તેણીનો હાથ મજબુતાઈથી પકડી રાખ્યો હતો જેથી દીલખરની જીજીરમાં કયદ અનેલી દીલદાર એલા હવે છટકવાને અશકત હતી.

“કેમ ખ્યારી હવે ખ્યાર પાછો આપશે !”

“ખ્યાર ? શું ખ્યાર શું પક્ષીતું નામ છે.”

“જી હા પક્ષીતુંજ નામ છે અને તે પક્ષી હમારેજ પાંજરે પુરાયું છે”

“સખખ !”

“તે સજાને પાત્ર છે !”

“પણ નીરદોશ પક્ષી તે તમારીપર શું જફા કરી શકે !”

“તેને મારો ખ્યાર હિટયોછ.”

“તમે પાગલ તો નથી થયાની !”

“હા, મીસ લાઈલ ખ્યારના પરેસતાનમાં તે પાગલજ બન્યોછ. ખસ હવે ઠેકડી કરવાતું રહેવા દેઓ ને કુહો કે તમોને મારા જેવો ગરીબદો ભરથાર પસદ છે ! દારલીંગ તુને મારી સાથે આવા ચેસ્ટા શોભે કે !”

બેશક તેણી તેની ખુરતી કસોટી કરતી હતી. સખખ ભવીશની જીંદગીનો તાર તેની સાથે તેણીનો સંધાનાર હતો અને હજુતો પ્રીતની પરીક્ષાતું સવાલ પત્ર પુરૂ થાય તેટલાં તેાં હેરી ખીજાંટની ત્યાં આમદ થઈ. ફીલીપની નજરમાં હવે તેને માટે કીનાની ચક્રમક ચમકવા લાગી ને તેથીજ તેને આવતો જોઈ ફીલીપે પદ્મ પાછળ

લગાઈ મામલો નીહાળવાને વીચાર કીધો, દરમિયાન ચોકીખાને એલાની સખત ખીમારી વખતે હેરીએ બતલાવેલી નામોશી લગાડનારી બહાદુરીની વાત ફીલીપને પાછળથી કહી સંભળાવી અને ફીલીપે વાલટર લાઇલને તે ખીનાથી પાછળથી વાકેફ કીધો હતો, જેથી બુઢાનીર્મી તેને માટે ખાતરી થઈ હતી કે તેનેખી જેજી, જેવો નામોશી નો લઈને શોધી કાઢવામાં ગંભીર ગોઠું ખાધું હતું.

તો હરખલેર પોતીકાં લગનની તૈયારી માટે બુઢાની સલાહ લેતા આવ્યો. પણ તેને શુ ખબર કે આજને આજ કુદરત તેમો છેવટનો ફડકો લાવનાર હતી. તેની સરજતને સાબુત લપડાક લગાવનાર હતી !

“ કેમ મારી દીલબન, તુને તંદરોસ્ત ને ખુશી જોઈ હુંખી બહુજ ખુશી છું.”

“ હેરીએ એલાને જોતાં ખાટાંતું મંદાણ કીધું. તારી તખીયતમાં થએલાં સુધારાના મુખારક સમાચાર મને ઇજ્જતમાં મળતાંજ હું અહીં દોડી આવ્યોછું. અલબત્તાં બાણીને બેહદ દીલગીર છું કે પેલા બદમાશ એન્સલેએ તારા બુઢા બુજેર્ગ પીતા પાસથી ખેતામ પદવી પચાવી પાડી છે, ખચ્ચીતજ એધા બદમાશ ને હાથ ખેતામ જતો જોવામાં ખરેજ કુટુંબની મોટી નામોશી સમાએલી છે.”

પણ અહીં એલા ઉશકેરાયલી જણાઈ અને તેણીએ એવી સફાઈથી તેને બોલતો અટકાવ્યો કે તેણીના ધીકકારને જરાખી પીછાણી શક્યો નહિ.

“ તમો મારા કઝીન માટેજ આવું ખુરૂં બોલોછ, એ તમો કદાચને ભુલી જતા હશે.”

“ ખુબસુરત છોકરી, તું એમ તો નહિ કહેવા માંગતી હોય કે એક બદમાશને તું કબુલવામાં ખુશી છે !”

“ તેને સાબેત કીધુંછ કે તે તદનજ નીરદોશ છે.”

“ હું હવે સમજ્યો. પણ એલાની આપરી લગનની વાત પર ક્યારે આવેછ !”

“ જેમ બને તેમ જલદી.”

“ શાખાશ મેં તો ધાર્યું હતું કે તું જરૂર કોટલામાંથી બહાર ડોકીયું તાણશેજ.”

“ અરે તે તો કેવો શાદી રામચનીનો હીંગામ કહેવાશે ! તું વળી મારી દુનિયામાં સઉથી ખુબસુરત પરણેતર તરીકે બહેર થશે એ શું મને એછું માન છે !

“ અને તમો વળી મારા સઉથી ખુબસુરત ને ખુબીવંતા ધણી બનશો એખી મને શું એછું માન છે !” તેણીએ તેને ખુબ બેહકાવતાં કહયું.

પણ જેવો હેરી તેણીને વારે ઘડીએ બકી કરવા જતો હતો ત્યારે સીકતથી

તેણી તેને દૂર કરવામાંજ ડહાપણ વાપડતી હતી. બેશક આવી વર્તણૂકે તેને અંબા યબીમાં ગરકાવ કરી નાખ્યો હતો જે પછી એલાને તેની છંચાને એકદમ સળા ગાવી મુકતાં ખુદલાં દીલે તેને પોતીકો ખરા મનનો ખુલાસો આપ્યો હતો.

“મીઠા બીઝાટ તમે મને ઉલટા મુબારકબાદી આપો. હું તો સર ફીલીપને પરણના”

‘ર.મ’ છે, ખીચ્કાર છે તમેએ મને બહેકાવ્યો. મારી ઠેકડી કીધી.’

“અને તેમ કીધું હોય તો તે માટે તમે લાયક છો.”

“પણ મેં તુને મારી સાથે પરણવાના કોલથી છુટી કીધી નથી તે તું ખુબ ધ્યાન રાખજે.”

“તે કોલ તો તમારી પોતીકો બેઅદબી ને હીચકારી વર્તણૂકે મદાનો તોડ્યો છે. મોહમતમાં મસ્ત બનેલાં પુતળાંઓ જેઓ તાપની અક્રવાથી બીહુ ધુણને પાછળ કદમે ભરે છે તેઓને થોડી ખગર છે કે તેઓને લગનની સઉથી સખ્તમાં સખ્ત કસોટીમાંથી તરી પાર ઉતરવું પડે છે.”

બેશક આ એક નહિ ધારેલી આફતે તેની પર ગર્જના કરા હતી અને તેનો રડીયો આપવાની પોતાની અશક્તી જાંઘ તેને તોળી લઈ ત્યાંથી અગીયારા ગણી જવામાંજ શોભા સમજી. તેના જવા સમેતજ દરવાજે બંધ કરી એલાએ પરદા પાછળ ડોકીયું કીધું જ્યાં ફીલીપની હસ્તી સુરત છુંપાયેલી હતી. તેણીએ તેને છુપું હસ્તાં જોયો અને બન્ને એક પલ્લુ શબ્દ તે વખતે અરસ પરસ મોહની દાબડીમાંથી બહાર કાઢી શક્યાં નહીં.

“બસ હવે હું કદીબી મરતાંબી હેરી બીઝાંટનાં અદેબો બનીશ નહીં

“એમ કરવામાં તમારી ભુલ છે લવ.”

અને અહીંઆ એક ઘડીની શાંતી ફેલાઈ જે અરસામાં ભવીશના સુખનું મીઠું સુખન ફીલીપે તેણીના મીઠા રૂખસાર પર લીધું. અને તેણીના લાલ હોઠો પર પોતીકા ખ્યારનો ઇસ્ટાંપ માર્યો.

\*

\*

પ્રીત વાંચક આજે રીવરવે ખુશી ખુરમીમાં હળીમળી રહ્યો છે, દુનિયા પોતીકી સંપુર્ણ ખુશીમાં ખેલ કરી રહીછ. આજે સર ફીલીપ લાઇલ એલા સાથ શાદીથી એક થનાર છે.

સર ફીલીપ લાઇલ અને એલા વાલટરની સાથે રીવરવે તરફ આજે કુચ કરી ગયાં હતા જ્યાંના દેવળમાં તેમની શાદીની પવીત્ર કીયા કરવામાં આવી હતી લોકોએ તેમને દુરખલચી આવકાર દીધો હતો સખખ રીવરવેને તેઓની આમદથી

વે નવી છાંદગી મળનાર હતી.

ગમે એવા સંકટ ને મુશ્કેલી સામે હવે આ નવી જોડીએ જીવતોડ ટકર જીવવાને બીડું જડપથું હતું અને પ્રીય વાંચક પાક ખુદા તેઓને તેઓના સાદા હસ્ત ચારી આપે.

જાન્યવાર વાલટર તરફથી મોટી મેજબાની થઈ હતી જેમાં મોટા પીચેના પરાણાઓનો આમંત્રણ થયું હતું અને મોડેથી વીસરજન થતાં એકબીજા પોતા દીલદારને તેનો આગલો કોલ યાદ દેવાડયો હતો.

“ફીલીપ વહાલા ફીલીપ તમે મને ત્યાં લઈ જસો કે જ્યાં લઈ જવાને તમે એ મને પત્રીક કોલ આપ્યો છે! હું તેણીની મારી તરફની પ્રીત-ભરી લાગણી માટે હેશાનમંદ છું કે જે લાગણી તેણીએ તમારી મારફતે મારી પર મોકલી આપી છે!”

અને બીજે દીવસની અખતાવર ખામદાદે આ સંપીલું જોડું રીવરવેના ચોગા નમાં જ્યાં જીલીયટને સદાની શાંતીમાં પોઠાડવામાં આવી હતી ત્યાં ગયું અને જાનનેએ કુલનો સહેરો તેણીની કબરને અર્પણ કરી ગુંડણપર પડી એજ દુવા ગુજરી કે “ઓ સારી મરજા અને રૂઢા આશીશ સાથ આ દુનિયામાં હમેને તારી પાછળ છોડી ગયેલી મહેરબાન માતા ખુદાતાઅલા તુંને હમેશગીની શાંતી બક્ષો ને તારૂં રૂહ સદા ખુશહાલ રહે.”

અને હવે કહેવાને ઘણાજ થોડા શબ્દો ફાજલ પાડીશકારો, જ્યારે બદખખતીનુ-વાદળ ઈનશાન પર ઘેરાયેલું રહે છે; જ્યારે ગમગીનીનો ખ્યાલો આપણા રાતા હોઠો પર ગલબો કરે છે, ત્યારે આપણે જીવમે જહાનમાં તેં જહાનદાર પાસ એજ અરજ ગુજરીએ છીએ કે તે જલદીથી સમાધાન થાય—

સબગ આપણને તે વાર એમ લાગે છે કે તે બદખખતી ખતાવતાં ચીનહો છે પણ તે કીસમતનો પુકાર નથી, સાચ્યા ખ્યારતું પજરણુ નથી. જરૂરીઆતની આગ નથી, રહેમ દીલીનો ધુવો નથી, પણ કુદરત માટેનો ખ્યાર “અચુક ખ્યાર, રોશન ખ્યાર ભલાં કામોમાં હાથ ભેળવવા આપણા હીમાગને નગરૂત કરે છે.

સાચ્યા ખ્યારમાં સંઠોવાયલાં. સાચ્યા ખ્યારની રાહનો કીસ્સો રજુ કરતાં આ જમાનાના નકલી એદમ ને ઈવ, ગર ‘ખ્યાર’ ઘોલ ને તમારા જીગરમાં એનત્રાં આપવા માંગતા હોવ તો પહેલે દુનિયાના પહાડોને શીશ પર ઉઠાવી લેવા તૈયાર થજો, અને એલા ને ફીલીપનો કાહની કીસ્સો સ્ટડી કરજો કે જે મુસીબતોનો આયનો તમારી નજરમાં ચમકારા કરી તમેને વફાદાર વાહલથી, કદી ફરવા નહિ દે.

આચ્છે દુનિયામાં માઆપની મરજી ઉપરાંતના લગન બીલકુલ ખાના ખરાબીતુ મેદાન નીવડે છે, અને ખુદાતાઅલા પોતાની હસ્તચારી તેવાં જોડાને કદીબી આપતો નથી ને તેથીજ આચ્છે અદના કલમકશતું એવુંજ તે કુદરતના કારીગર આલીશાન પોતાના પાવું છે કે દરેક બેટી પોતીકા મુરબીના ફરમાનને માથે ચઢાવે છે. હુંક વખતે જોહોદી મોહમતને કાજ તેઓની જઈદીમાં નાફરમાનીના તીરે રહે અને બુલીયટ હોથેવે જેવી પરેસતાનની પુતલીના ખ્યાલ હમેશા જાઉં ઉમંગ સાથે કરતી રહે તેવું તું તે રહેમાન રહીમ આમીન કરે !



# જ તમોને પસંદ પડતુંજ!!

ધણીક વખત થયો પારસી કોમના આ લાડકલા લેખક “ફીરોઝગર” ની  
વાર્તાઓને તમો ચોપાનીયા રૂપે જોવા માંગતાં  
તો હો, તમેજી ખુશી થાવો—

આજેજ તમારા લાડકલા લેખકના  
અધીપતીપણા હેઠલ નીકળનારૂં  
નવું માસીક

“અપ-ટુ-ડેટ.”

થોડાક વખતમાં બહાર પડશે.

વીજાચતના ટીટખીટસ, અને પીઅરસન વીકલીના ધોરણપર ચાલુ કરવામાં  
આવશે. અતી ઘણી રસીલી એ ચાલુ વાર્તાઓ ઉપરાંત દરેક અંકમાં  
એક ટુંકી વાર્તા, રમુજ ટાલુકા દુચકા, કવીનાઓ વગેરેનો દળદાર  
દીલખુશ કરી નાખે એવો પોર્ટફોલીયો કદરદાન વાંચક  
વર્ગની સેવામાં રજુ કરવામાં આવશે.

અત્યારથીજ નામ નોંધાવો.

વારસીક લવાજમ—

મુંબઈ માટે રૂ. ૪.

બહારગામ માટે રૂ. ૪૫.

આજેજ લખો—

પ્રો. શારાફને,

કાન્તા બીલડીંગ, કાલકાદેવી રોડ, મુંબાઈ.

THE RIGHT HIT IN THE WORLD OF COMMERCE.  
**Prof. SHROFF'S BUSINESS COLLEGE**  
**EST. JUNE 1918.**

The leading college, that undertakes to fashion the brains of kiddies, aspiring youths, and elderly people on the most scientific principles as adopted now in American and English Colleges.

**Principal:—Prof. S. D. SHROFF.**

Prizeman and a Gold Medalist; Honors in the Fellowship Examinations of the Incorporated Society of Commercial Teachers of Manchester; Holder of the First Class Honors Certificates of Prof. Nixon's special examinations for Professional Accountants; First class Honors Certificate of The Lancashire and Cheshire Union in Accountancy; First Class Honors Certificate of the Midland Counties of Union Educational Institutions in Accountancy, besides holding Examination Certificates of the Royal Society of Arts, The London Chamber of Commerce, etc., etc.; Holder of the Commercial Teachers' Diplomas of the Institute of Commerce and the Association of Book-keeping Teachers, etc.

College hours. 8-15 to 10-30 in the morning,  
and 6 to 7-15 in the evening on weekdays  
and 3-30 to 5-30 on Saturdays.

**CALL FOR THE ART PROSPECTUS,**  
**To Prof. SHROFF,**  
**KANTA BUILDING, KALBADEVI ROAD,**  
**BOMBAY.**

